STAROČESKÁ KNIHOVNA.

Č. V.

VÁCLAVA HÁJKA Z LIBOČAN

KRONIKA ČESKÁ.

IV. R. 1254—1347

ČECHY KRÁLOVSKÉ.

ZVLÁŠTNÍ VÝTISK PRO MATICI ČESKOU.
SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO CLXXVIII.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

1933.

Hájek, Václav

VÁCLAVA HÁJKA Z LIBOČAN

KRONIKA ČESKÁ.

PODLE ORIGINÁLU Z R 1541

VYDAL

V. FLAJŠHANS.

Sv. IV.

ČECHY KRÁLOVSKÉ.

R. 1254—1347.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

1933.

Tiskem Československé grafické Unie a. s. v Praze.

⟨*Nový král Přemysl II.*⟩ / 238ᵛ

Léta tisícého, dvústého, padesátého IIII. času ⟨*R. 1254.*⟩ jarního Přemysl, syn krále Vácslava, dědic Český, markrabě Moravský, Rakúský a Štyrský kníže, jsa bytem v Rakausích, mnoho lidu byl sebral, chtě dubna měsíce vtrhnúti do Uherské země a nad Belú králem se pomstiti. Ale Bela to slyše a rozváživ, že Tataruov ani Kumánuov na ten čas míti nemůž, zprávu maje také o tom, že jest na Přemysla království České připadlo a odtud že bude míti velikú pomoc, toho se ulekl. Rychle psal a při tom poslal posly poctivé k Přemyslovi, žádaje pokoje; při tom poslal veliké dary. Přemysl, ač již měl mnoho lidu pohotově, však proto s raddau a povolením rad svých s týmž králem Uherským

Pokoj krále Českého s králem Uherským.

v pokoj všel, a ten jest mezi nimi utvrzen dostatečně. I jel hned t. č. Přemysl do Čech a přijel s množstvím lidu až do Prahy a tu se slavně uvázal v stolici otce svého, a páni ti, kteříž prve byli vedlé otce jeho proti němu, z země sú někteří vyjeli. Boreš Osecký, kterýž byl najvětší obránce krále starého, rozkázaním Přemyslovým jat jest a do najhlubšího žaláře mostské věže na Hradě Pražském vsazen.

Boreš Osecký dán do vězení.

⟨*Výprava do Prus.*⟩

239r

T. l. měs. dubna přijel do Prahy od papeže legát Bernart Neapolitanský, od něhožto Přemysl vzav požehnání a kříž na se přijav proti pohanům, s množstvím panuov a rytířuov Českých, Moravských, Rakúských a Štyrských, s velikými haufy lidu bojovného táhl do Prus proti lidem víře Krystově protivným, aby je z té vyveda nedověry, Krystu P. poddané učinil. A když s tím množstvím přitáhl do Vratislavě, hned t. č. přijel k němu s velikými haufy lidu Německého Otta, markrabě Bramburský, a s ním spolu pustil se až do Prus. A tu obojí lid ten činil velikú škodu, žádnému věku neodpauštějíce, staré i mladé napořád mordovali. Mocnější z Prušanuov, vidúce, co se děje, a strachem (bezpochyby) Božským přinuceni[m] jsúce,

Král Přemysl táhl na Prušáky.

Přemyslovi se poddávali a předeň s velikú pokorú předstúpivše sv. křtu žádali; a on jako pán milostivý na milost je přijal. A Bruno, biskup Moravský, kterýž t. č. také tam s Přemyslem byl, dvé knížat Pruských najprv pokřtil. Jednomu byl kmotrem Přemysl a dal jemu jméno své a svých předkuov Ottakarus, a druhému markrabě Bramburský, a dal jemu také jméno od svého jmena Otta. A tak Přemysl t. r. tu všecku zemi podmanil a pomalu všecken lid se pokřtil. Prušané na víru obráceni.

L. 1255. Přemysl jedno místo výborné v Prusích nad řekú, kteráž Progel slove, uhlédav, tu hned na té hoře kázal zámek pevný na budúcí svú a na věčnú pamět postaviti, kázal také při tom zámku město[1] založiti. A optav se, kterak ta krajina slove, (pověděli jemu, že Sambin), kázal, aby město to Sambin jmenováno bylo. Kostel také veliký kázal v tom městě postaviti ve jméno sv. Vojtěcha, biskupa Českého, na památku toho, že jest on tu v Prusích zamordován; k tomu kostelu veliké nadání učinil a biskupství tu založil, kteréž i do dnes slove Sambienské biskupství. Zámku tomu (neb hradu) dáno jméno Kúnikspergk, t. j. Králova /Hora, protože co[2] král Český postaviti rozkázal a toho pánem byl. Odtuď také nedaleko Bruno, ⟨*R. 1255.*⟩ Biskupství v Prusích král Český nadal. / 239v

[1] *Byl to* Královec (Königsberg), *nad řekou* Pregolou (Pregel). Země slula Sambia. — [2] *Tak tisk, m.* to *omylem.*

Biskup Moravský Bruno.

biskup Moravský, město dosti pevné založil a několik v něm domuov dal postaviti s pomocí Přemyslovú a dal jemu jméno od svého jména Brunspergk, t. j. Brunova Hora. A tu také biskupství založil, kteréž slove Warmienské, a tu krásný kostel dal také postaviti. Přemysl t. č. tu v Prusích kázal mnoho tvrzí dobrých pro útočiště křesťanům postaviti. Když pak všecko to bylo vykonáno, i také že sú Prušané jemu, aby se k pohanství nenavracovali, slíbili, poručiv je mistru[1] a zákonu tomu Pruskému, s svým lidem do Čech šťasně se navrátil. Ale dřív než přijel, těžkú nemocí byl velmi utrápen, však ovšem[2] Boží a lekařuov svých pomocí zdráv jest učiněn.

⟨*Události domácí.*⟩

⟨*R. 1256.*⟩

Vítr v Čechách.

L. 1256. Přemysl, dřív než dojel do Prahy, pobyl za několik dní v Kladště a v Hradci n. L., některé věci řídil za 35 dní; a když to vykonal, obrátil se k Praze. A když se k městu přibližoval, nad míru strhlo se veliké povětří, kteréž ve vsech i v městečkách učinilo velikú škodu, také i v Praze. A když vjížděl na Hrad Pražský, tu rytíře jednoho znamenitého, jenž slul Miroš z Hrádku, kterýž

[1] *Míní se velmistr a řád Křižáků německých.* — [2] = zcela.

jel blízko před králem, vítr s koněm svrhl s mostu zdvihutého do příkopa. Kuoň se zabil, ale jemu nic neškodilo. Po malé chvíli zvonice u kostela P. Marie konec mostu Pražského[1] doluov i s zvony upadla. A tak celý leto to bylo větrné a studené.

T. l. Přemysl král poslal do Rakús, rozkázav, aby manželka jeho odtuď do Čech přivezena byla. To když se stalo, vyšli sú proti ní kněží a žáci i všecken lid Pražský až za zdi městské s rozličnými hudbami a s velikú ji radostí do města uvedli. Když pak přijela k Hradu Pražskému, biskup Mikuláš i všickni kanovníci proti ní vyšli. Tu slavná byla procesí, neb biskup šel před ní a opat Braumovský a Strahovský, ti v drahé raucho jsúce oblečeni, držíce ji poctivě, vedli ji do kostela sv. Víta až k stolici manžela jejího.

Opatové Braumovský[2] a Strahovský.

⟨O zatčeném mnichu.⟩

R. t. také přijel do Prahy od Stolice Apošt. posel s plnú mocí, jemuž říkali Petrus de Ponte Curvo, a tu mnohé věci sobě od papeže poručené jednal a řídil mezi kněžími Pražskými. V tom přihodilo se, že jeden z měšťanuov Pražských, nějaký

---

[1] *Míní se chrám maltanský na Malé straně.* — [2] *Omylem tisku* Branniowsky.

Stolice krajčí, potkav se na Pražském ryňku s mnichem z kláštera Postoloprtského, ptal se jeho, kterak by jemu říkali, a on odpověděl: „Jest mé jméno Jan.“ A on chytiv jej za kápi, vedl jej před saudci rychtářova, pravě naň a žaluje, že by před

Mnich zlodějstvím obžalován.

2 lety dělal u něho za tovaryše a že jest jemu věřil; kterýž uhlédav svuoj čas, všel do jeho sklepu[1] a odevřev truhlu, vzal jemu 200 zl. Mnich slyše to, co se naň žaluje, odpíral, pravě se býti tím nevinen, a že jest v jeho domě nikdá nebyl. Krajčí pravil, že to chce naň hned provésti hodným svědomím[2], a poslav pro svú ženu a pro svého syna, jich žádal, aby jemu svědomí[2] dali. A oni pohleďavše naň, pravili, že ten jest, kterýž takovú krádež učinil. Saudce svědky vyslyšav, vznes to na saud městský vrchní, t. j. na konšely, kteříž rozkázali toho mnicha před sebe pustiti, též i žalobníka.

Krajčí žaloval tak jako prve, dokládaje, že by se nyní mnichem učinil, snad z té příčiny, aby naň nebylo světským právem pro to zlodějství saženo. Konšelé, davše u sebe žalobě místo, ptali se jeho, kam by těch 200 zl. poděl. Kterýž pravil, že jest toho neučinil a v toho žalobníka domě nikdá nebyl
240r a že jeho nezná. Konšelé jeho holým slovům víry dáti nechtějíce, vedlé pruovodu[3] krajčího, /svého sauseda, toho mnicha do tvrdého vězení vsaditi

[1] = komory — [2] = svědectví — [3] = důkazu

rozkázali, jej tvrdými pauty okovati poručivše, tři dni jemu jísti nic dáti nedopustili, chtíce tomu, aby tím trápením přinucen sa, svého účinku[1] se vyznal. Taková věc když od některych Bohuslavovi, opatu kláštera Postoloprtského, oznámena byla, kterýž na ten čas byl při králi na Hradě Pražském, Bohuslav učinil velikú žalobu na Pražany králi. Král poslal svého komorníka[2] k Pražanům, jim rozkazuje, aby toho mnicha pustiti rozkázali. Pražané odpověděli, že to chtí učiniti, ale však aby on mnich těch 200 zl. prve navrátil. Pro takové neposlušenství legát papežský ponuknutím královským a povolením biskupa Mikuláše vydal kládbu na Pražany pro nepoddanost králi, pánu svému. Král poslal po druhé přísně přikazuje, aby toho Jana mnicha před ním a před legátem postavili, kteříž tak sú učinili. A když stál před nimi, otázán byl, jest-li tím krádežem těch dvú set zl. vinen. A on odpověděl a řka: „O důstojný otče a slavný králi, jakož ten dobrý muž praví, že bych u něho dělaje řemeslo krajčovské měl nějakú škodu učiniti a tomu že sú dvě letě, však sem já nikdá se tomu řemeslu neučil a jeho neumím, ale učil sem se v školách literám v městě Žači, tu kdež sem zplozen, a odtuď dán sem do kláštera Postoloprtského — již tomu 8 let minulo — a tu z toho kláš-

Kladba na Pražany.

---

[1] = činu, skutku — [2] *Tisk* kormornika *omylem.*

tera jsem nikdá nevyšel. A to jest mému otci opatovi Bohuslavovi i všem bratřím téhož kláštera dobře vědomo, a toho krajčího sem nikdá neviďal, ani domu jeho, neb sem v tom městě Pražském nikdá prve nebyl.“ Opat stoje před králem řekl: „Jan, tento bratr můj, což koli praví, všecko pravdu praví, a bude-li toho potřebí, všickni bratří mého kláštera, že tak jest, jemu svědomí dadí.“ Král kázal povolati krajčího, kterýž stoje řekl: „Milostivý králi, však sem já toho mnicha nikdá neviděl, ten ktož mi jest škodu učinil, byl jest jiné postavy.“ Král rozhněvav se, kázal toho měštěnína do tvrdého a hlubokého žaláře vsaditi, chtěje jemu (poněvadž jest takový omyl učinil) dáti oči vylúpiti. Ale biskup a opat snážně se zaň před králem přimlúvali, pravíce, že tu nic jiného není, než že ďábel nepřítel vzbudil toho krajčího proti tomu dobrému mnichu a oslepil jej tak, aby se omýlil a takovú těžkost naň a hanbu vzložil. Král jich přímluvu rozváživ i to, co se od nich mluví, kázal jej propustiti. A legát také Pražany z kladby propustil. Druhého pak roku nalezen jest ten Jan krajčí, kterýž tomu měštěnínu Stolicovi krajčímu těch 200 zl. ukradl, a na Pražské šibenici oběšen.

T. l. také Alexander papež času postního stvrdil jeden nový zákon[1], křižovnický, kterýž slove „blaho-

[1] rád reholi

slavených mučedlníkuov". Hned času letního uvedeni sú do Prahy a při času sv. Václava v Praze klášter jim založen ve jméno sv. kříže na břehu řeky Vltavy na tom místě, kdež prve někdy slulo „na Rvačkách"; a ten klášter jest jako hlava toho zákona.

⟨*Německá kolonisace.*⟩

L. 1257. Přemysl král, maje již 3 leta v svém zpravování Českú zemi, počal býti k Němcům velmi náchylen, mnohem jich měl více u svého dvora než Čechů. Z toho Němci počali se velmi vyzdvihovati a předčiti v Českém království. Dne jednoho, nevím čím ponuknutím, král rozkázal všem Čechuom z nového předměstí Pražského se vystěhovati a nasadil tu Němcuov. Čechové, a zvláště mocnější, to těžce nesúce, sjeli a sešli se spolu na rathúz Většího města Pražského a tu se uradivše, šli až na Vyšehrad a tu poručili Hovorkovi, synu /Veleslavovu z Aujezda, obecnú potřebu[1] oznámiti, kterýž stoje řekl: „Slavný králi Český a pane náš! Tvoji Čechové poručili sú mi před tebú svú oznámiti potřebu, a to v tom, že tebe žádají jako pána svého, aby k nim lásku měl jako k svým poddaným a věrným Čechům, a těch němých lid' (t. j. Něm-

⟨*R. 1257.*⟩

Král vyhnal Čechy a nasadil tu Němců.

/ 240v

---

[1] = žádost

cův) sem do této země nevnadil, ač chceš-li se budúcích nesnází a ruoznic v tomto království uvarovati a dlúho kralovati". Král vyslyšav řeč, nemálo se pohnul a povstav řekl: „Hovorko i s svými Čechy, těmi, kteříž sú to tobě poručili mluviti, věziž, že sem já král této země a jí vládnu, a osadím ji, kajmž mi se líbiti bude; nebylať by to věc slušná, abyšte vy Čechové měli králi, pánu svému, rozkazovati, protož jistě vězte, tak Čechy, tak Němce, že já zde chci oboje míti". A Hovorka odpověděl: „A protož obojich zbaven budeš." To slyšíce Čechové velmi se zbauřili a hned všickni z jiztby běžali pospíchajíce a jiným to, co dal král za odpověd, oznámili, najprv v Praze, potom i ve vší zemi; skrze to stalo se veliké proti králi pohnutí.

Arcibiskup Kolínský přijel do Prahy.

T. l. času postního přijel do Čech Kunrad, arcibiskup Kolínský, a nejel do Prahy, ale zuostal hospodau v klášteře na Strahově. O tom král Přemysl uslyšav, poslal tam některé své dvořany a kázal jej poctivě[1] ztravau i obrokem opatřiti. Nazajtří pak, když měl jeti k králi na Hrad Pražský, uslyšav o tom, že by Mikuláš biskup s kanovníky vedlé obyčeje proti němu s procesí vyjíti chtěl, nechtěl toho dopustiti, ale sám přišel v světském oděvu velmi pokorně a tu s velikým náboženstvím[2] najprv všel do kostela, poklekl na kolena před velebnú

[1] = uctivě — [2] = nábožností

svátostí a potom hroby svatých dědicuov s pláčem navštěvoval, a vykonav své modlitby a oběti, Přemysla také navštívil a třetí den rozžehnavše se, odjel až do svého arcibiskupství.

⟨*Porážka v Bavořích.*⟩

Král Přemysl táhl vojensky do Bavor.

R. t., hned brzo po odjezdu arcibiskupově, snad (jakž se někteří domnívali) jeho ponuknutím, Přemysl počal vojska zběrati bez raddy i vědomosti panuov Českých, ale lid obecný, poněvadž páni o tom nevědí, ani žádný, kam by takové tažení býti mělo, nevelmi na tu vojnu pospíchali. Král tomu vyrozuměv, poslal pro lid do Rakaus a do Moravy, a tak shromáždiv lid z Rakaus a z Moravy a nětco málo z Čech, táhl s nimi do Bavor a tam mnoho vsí i kosteluov vybral a spálil a zvláště okolo Lantchutu. Potom navracuje se zase, jel přes jeden dřevěný most, kterýž byli Němci tajně podřezali, tak že se i s lidem Přemyslovým převrátil a mnoho se tu lidu a zvláště Rakušanuov ztopilo, a vozové, kteříž stany a jiné potřeby vezli, s druhé strany vody zůstali. A v tom Němci sebravše se, na Přemysla udeřili, kterýž s nemnohými utekl, a jiní sú zbiti a pryč se rozběhli a nětco jich přiběhlo do Meldorfu[1] a tu se zavřevše statečně bránili, a kníže

Most podřezali Němci.

---

[1] = Mühldorf

Bavorský je oblehl. Potom pak Přemysl s knížetem smlúvu učinil a kníže ty, jenž byli v Meldorfu, i jiné vězně svobodné učinil a propustil.

⟨*Nový biskup.*⟩

R. 1258.⟩ **L. 1258.** Mikuláš Ruože, biskup Pražský, vykonav své dny v dobré svatosti, měs. února umřel. A hned téhož měsíce mocí královskú a prelátův kostela Pražského volen jest na místo jeho Jan t. j. III., biskup Český vedle počtu dvadcátý a čtvrtý, a ten byl před tím školastyk kostela Pražského; a po volení byl brzo potvrzen[1] v kostele Pražském od biskupa Olomuckého, jenž slul Bruno (a lid obecný říkal jemu Braum). A to tvrzení dálo se s povolením arcibiskupa Mohutského při konci měsíce března.

Biskup Mikuláš umřel.

241r T. č. byla veliká a příkrá zima, neb jakž se počala na sv. Martina, trvala až do slavnosti velikonoční. Ale že před zimau častí dešťové a z toho v řekách a v potocích vod hojnost, tím řeky nevymrzly. Ale však někde byl led na dva lokty ztlauští. Země hluboko zmrzla, štěpí a vína mnoho vyhynulo a ovec také mnoho zemřelo.

Zima ukrutná.

T. l. měsíce června Jan, biskup nový, v Pražském kostele světil dva oltáře, totiž sv. Ondřeje a sv. Ště-

Oltářové v Pražském kostele s. Ondřeje a s. Štěpána.

[1] — nastolen

pána. Potom také kázal na svuoj náklad udělati slavný a velmi nákladný oltář a posvětiti jej k poctivosti P. Bohu a sv. Mikuláši a sv. Lidmile.

R. t. Přemysl král, maje v paměti taková slova, kteráž jsú k němu mluvena od panův Českých, protože jest vyhnav Čechy z předměstí Pražského i nasadil tu Němcuov, sebrav lid z Rakaus a z Moravy, pod způsobem tím, jako by se chtěl opět do Bavor obrátiti, i táhl najprv na pána z Vardý a podmaniv jej sobě, tak jakž se jemu líbilo, táhl na pána z Plavna, a potom na pána z Geravý a tu učinil tolikéž; a skrze takovú příčinu a že byl více Němcuom než Čechuom nákladen, měl od Čechuov velikú nepřízeň a Němcuov mnoho v Čechách pokautně zbito.[1] Král Přemysl hubil své poddané.

⟨*Události církevní.*⟩

L. 1259. Jan, biskup Pražský, chtě službu Boží rozmnožiti, světil v kostele sv. Víta na hradě Pražském dva oltáře, jeden ve jmeno sv. Osvalda a druhý k poctivosti sv. Stanislava, a to při přítomnosti krále Přemysla. A při tom učinil slavné hodování králi i jeho dvořanuom netoliko znamenitějším, ale všem spolu, také i prelátuom, kanovníkuom i všem osobám duchovním. ⟨*R. 1259.*⟩

---

[1] *Podle Pulkavy; místo* z Vardý *čte se v orig.* W(e)ida.

Drahota v Čechách.

T. l. v Českém království byl veliký nedostatek jednak[1] všech věcí, obilé, vína, oleje a těch věcí, kteréž jsú k pokrmuom lidským.

⟨*Požár na Strahově.*⟩

Klášter Strahovský shořal.

R. t. také měs. listopadu přihodilo se časem nočním v klášteře na Strahově, že bratr jeden neopatrně svíci zhasil a jí vedlé svého lože položil, tak že z toho veliký vyšel oheň, až všecka stavení, kteráž byla vuokol toho kláštera, shořala, též i kostel i všecko, což od dřeva bylo. Na některých místech i zdi se rozválely. Lidé všickni, kteříž to viděli, toho litujíce pravili, že již nikdá takové⟨ho⟩ a tak nákladného stavení na tom místě nebude. Ale však Božským zpuosobem a lidskau štědrau pomocí, také oppatrností a přílišnau pilností kněze Jana, opata téhož kláštera..., kterýž ta stavení všecka sám zpravoval a kostel ten všecken znovu vystavěl a sklenauti dal, též i duom konventský[2] i všecky pokoje krásně jsú ozdobeny. Nadto i kapla sv. 11.000 panen, jinak sv. p. Uršily, kteráž prvé nebyla, jest postavena. A tak mnohem lépe, než prvé bylo, a ozdobnějí jest vystaveno a vymalováno a od shoření v pěti letech dokonáno. Ješto se tomu

[1] = téměř. [2] = *příbytek pro klášterníky*

Přemysl král i všickni divili, pravíce, že to jisté lidskau volí není uděláno, ale Božskau mocí zpuosobeno. Opat Jan, jakž to dílo dokonal, hned t. r. umřel.

⟨Válka s Uhry.⟩ | 241v

|L. 1260. Přemyslovi králi oznámeno bylo, žeby ⟨*R. 1260.*⟩ Béla, král Uherský, zapomenuv jse nad příměřím i nad těmi smluvami, kteréž byl učinil s týmž Přemyslem, zemi Štyrskú že by hubil a jí něco dobyl a svému panování jí podmaniti umínil, nadto také žeby chtěl Rakausy, Moravu i Čechy násilím a přílišnau mocí zkaziti.

Král Béla proti Přemyslovi.

Král Český to slyše, panuov Českých povolav, s nimi všel v pokoj a, kterýmž co pobral, navrátil. Při tom žádal od nich raddy, co má učiniti. Kteříž všedše v potaz, dali jemu naučení, aby svých zemí bránil a oni že chtí rádi pomáhati. Přemysl vedlé raddy jich shromáždiv vojsko v Čechách, času postního táhl do Moravy a položil se u řeky, kteráž slove Dye, na širokých polích a lukách. Král Uherský Béla a syn jeho Štěpán s druhé strany též řeky také jsú se položili, majíce veliké množství lidu bojovného, kteréhož jednak ustavičně přibajvalo. Neb jím Uhruom byli přijeli na pomoc a na záhubu Přemyslovu Tataří, Kumanové, Valaši i Turci, avšak ještě více jích očekávali. Protož král Béla

i Štěpán poslali jsú k Přemyslovi, králi Českému, o pokoj, jako by se chtěli do Uherské země obrátiti. Král Přemysl, uradiv se s svými hajtmany, učinil stání[1] až do sv. Jana Křt., také ne bez svého užitku, neb den ode dne také jemu přibývalo na pomoc lidu mnoho z České země, kterýž on Přemysl kázal po haufích a vojskách rozděliti, aby na těch lukách svobodně a prostranně[2] ležali. Uherského krále vojsko také velmi široce se roztáhlo, tak že jeho žádný nemohl přehlednúti, v kterémž pravili, že by bylo 200.000 lidu jízdného a tolikéž pěšího. V tom příměří, dřív než čas uložený přišel, Štěpán, mladší král Uherský, vybrav z svých vojsk některé mužnější, skrze své špehéře blízko od městečka Lávy nedaleko od Přemysla se tajně položil, chtěje na ubezpečený[3] hauf, kterýž se tu byl nedávno položil, nenadále udeřiti, v kterémžto byl Jindřich, kníže Slezský, a Vladislav Opolský a Bruno, biskup Olomucký, jenž byli na širokých lukách podle vsi, kteráž slove Pohořalic, své roztáhli stany. Ale ta noc že tmavá byla a dešť ustavičně pršal, protož vuodcové mezi Falkenštajnem a Stožkem zablaudili; majíce Uhry a Kumány vésti k Pohořelici, i vedli k Lávě, tu kdež markrabě Bramburský a kníže Míšenský a Otta s Kunradem,

[1] = příměří — [2] = volně, pohodlně — [3] = domnívající se, že je v bezpečí.

hrabata z Hardeku, nedávno přitáhše byli se položili; také i hauf jeden z Čech nedávno se tu také při vodě položil. Odtuď také nedaleko Přemysl, již dávno jsa pohotově, ležal. Toť přiběhli špehéři pravíce, že Uhří, Kumanové, Turci a Tatarové silně přitáhli, chtíce škodu učiniti. To slyšíce všickni, hned se strojili a brali na se zbroji a meče připasovali, šikujíce se do pořádku, a někteří již pohotově stáli.

⟨*Bitva u Lávy.*⟩

V tom — nevím z úmysla-li čili z nedorozumění — někteří špehéři oznámili, že nepřátel jest málo a že již někteří utíkají. To slyšíce všickni, jeden každý se zase na své místo navrátil. Předpověděná[1] pak hrabata z Hardeku a statečný rytíř Kadolt z Kádova, jenž měl příjmí Sirotek, jako opatrnější a v těch věcech bojovných zběhlejší, toho času nočního stráž držali. I přišli jsú na ně špehéři Uherští a ssědše se spolu, bíti se počali. A v tom ti Uherští špehéři počali utěkati a oni je honili až k vojsku jích Uherskému. Toť někteří z toho vojska Uherského vyrazivše se, aby neušli, zaskočili je. Oni, ač se statečně bránili, však takovému množství obrániti se nemohli. A když z toho křik zšel, /z Přemys-

[1] = dříve jmenovaná

/ 242r lových každý svú zbroji pochytiv, svým na retuňk běžel, avšak bez šiku, ale mužným srdcem, jeden každý žádostiv sa bitvy pospíchal, ano již slunce vycházeti počalo.[1]

Bitva u Lávy v Moravě.

Na té cestě uzřeli jsú, ano hrabat předpověděných, též i Kadolta rytíře i jiných mnohých těla mrtvá na zemi leží a některá i do nahoty svlečena. A více rozlítivše se žalostí, na nepřátely se valně řítili a mnoho jich zbili. A řeka ta, kteráž od přílišného deště byla se velmi rozvodnila, když Uhří a Kumanové utěkati chtěli, překážku jím učinila, tak že sú je Čechové do ní mocí vtlačili. A tu mnohém se jích více ztopilo, než jích od meče zbito. Neb když byli jí dobrovolně a pomalu přejeli, nebyla se tak rozvodnila, jako na ten čas, když je do ní Čechové mocí hnali. Tak jích mnoho ležalo, že přes jích těla a jích koně jako přes most Čechové na druhau stranu vody běžali, a tu tepruv ukrutná bitva byla. Ač Uhří s svými pomocníky častokrát již jsauce s druhé strany vody se zastavovali, však Čechové a jiní haufové Přemyslovi vždy dále a dále jích potískali. V hodinu pak nešporní, když již Bela i Štěpán počali k horám utíkati, tu teprv Přemyslovi haufové jako hory na ty své nepřátely se valili a řítili, všecko napořád porážejíce až do ustání[2].

Když pak bylo aspoň[3] hodinu před západem

[1] *Týž obrázek bitvy jako na l. 164.* — [2] = únava — [3] = asi

slunce, již Bély ani Štěpána nebylo viděti, ani jejích žádné korauhve. A Čechové již majíce ustalé[1] koně, také mordovati přestali. V tu chvíli od těch, kteříž vojsko objížděli, oznámeno Českým hajtmanuom, že jest více než hodina, jakž jsú králové Uherští s malým počtem utekli. Čechové někteří ještě dále Uhry postíhajíce chtěli táhnúti. Ale hajtmané vidúce, že toho není žádná potřeba, pravili: „Milí páni a stateční rytíři, však vidíte, že se není s kým potýkati.“ V tu chvíli zase k svým stanům se počali obraceti a pěší Přemyslovi všecky Uherské vozy pobrali a vezli je na druhú stranu řeky a obklíčili jimi všecko České vojsko. Noci té dobře se špehéři a stráží opatřivše, pokojně odpočívali. Uhří poraženi od Českého krále u Lavy.

⟨Kořist po vítězství a příměří.⟩

/ Nazajtří pak ráno král rozkázal všecky vozy nepřátelské přehlédati a laupeže do svého vnésti stanu a ty všecky koristi rovným dílem mezi bojovníky rozděliti. Ač tu bylo mnoho od stříbra i od zlatta i od jiných rozličných drahých věcí, všecko to spravedlivě rozbitováno[2] skrze hajtmany; tak chudému jako bohatému, malému jako velikému dáno. Přemysl z toho ze všeho nic sobě nepozuosta- / 242v Prst sv. Jana.

---

[1] = unavené — [2] = rozděleno jako kořist

vil, krom prst sv. Jana Křt., kterýmž ukázal na P. Ježíše a řka: „Ej, toť beránek Boží!" — Kterýžto prst byl draze zlattem ozdobený nalezen mezi najdražšími klenoty krále Uherského. Ten potom Přemysl, když se do Čech navrátil, sám s velikau poctivostí[1] donesl do kláštera Oseckého, kterýž tam poctivě[2] chová se až do dnešního dne.

Ty věci když se tak dály, knížata, hrabata i páni někteří chtěli Bélu, krále Uherského, utíkajícího honiti. Ale Přemysl jako muž rozšafný nechtěl toho učiniti řka: „Dosti nám všem buď na tomto od P. Boha našeho půjčeném vítězství. Zdaliž hle nevidíte, kterak bezčíslný počet nepřáteluov Božích a našich leží před našimi očima a z našich málo kdo zahynul?" A tu poctivě vzavše těla Otty a Kunrada, hrabat z Hardeku, též i Kadolta rytíře, i jiných některých, jenž tu konce svých životuov vzali, nesli jsau je k pohřbu do Lavy do kláštera menších bratruov zákona a řádu sv. Františka, a tam je s velikým pláčem všeho lidu pohřebili.

Uhří po porážce žádali příměří.

Béla pak, král Uherský, obávaje se, aby Přemysl s svými za ním netáhl, poslal posly své znamenité a s nimi veliké dary od stříbra a zlatta k Přemyslovi, žádaje příměří. Přemysl král, povolav do raddy Filipa, Salcpurgského arcibiskupa, Jana Pražského a Brauna Olomuckého biskupuov,

[1] = úctou — [2] = v úctě

Oldřicha, knížete Korytanského, Otty, markrabí Bramburského, Jindřicha Slezského, Vladislava Opavského a mnoho jiných knížat, hrabat a panuov a tu se s nimi radil, má-li to, zač žádá Béla, král Uherský, učiniti. Raddy předpověděné maličko poodvedše se na stranu, co by králi za odpověd a za naučení dáti měli, na to se poradili, a snešse se o to společně, biskupu Moravskému poručili potaz oznámiti. Kterýž stoje řekl: „Slavný králi Český a vítěziteli nad svými nepřáteli! Knížat, hrabat, panuov a rytířuov, rad tvých, společnost poručila jest mi to tobě oznámiti: Poněvadž P. Buoh všemohúcí dne včerejšího tebe vítězitelem nad tvými (i všech západních křesťanův) nepřáteli učiniti ráčil, a nadto tak, jakž jse tomu z tohoto poselství Uherského vyrozumělo, že Béla a Štěpán, králové Uherští, i všickni Uhří toho žádají, poněvadž jsau již od tebe a od tvých bojovníkuov pomocí Boží přemoženi, aby s nimi milost učinil, a svých vojsk na ně a na záhubu jich země neposílal; muožeš tomu sám porozuměti, žeť jest strach Boží připadl na ně. I vidí se tvým raddám za slušné býti, aby tak, jakž žádají, učinil a P. Bohu z tohoto vítězství učině poděkování, zase do svého království se navrátil, pro potěšení lidu onoho, kterýž jest na západ slunce a na puol noci, neb všickni toho tak velikého vojska od Uherského krále shromážděného ještě se obávají, Čechové i všickni

Uhruov bál se král Franský i Englický. Němci, též i král Frantský i Englický.“ Přemysl vyslyšav slova a vuoli rad svých, s Belau, králem Uherským, od toho dne až do roku příměří učinil.

⟨*Zpráva Přemyslova papeži.*⟩

/ 243r /Po takovém příměří učiněném tu hned mezi Přemyslem a raddami jeho rokováno a rozvažováno bylo, kterak tak velikého vojska od Bély a syna jeho shromážděného všudy v okolních zemích se pověst roznesla a rozhlásila; a ti všickni za jiné nemají, než že král Český i s svými zeměmi zahlazen bude, a potom i jiné země od týchž Uhruov, Valachuov, Muldavanuov, Rácuov, Tataruov, Kumanuov i Turkuov vyplundrovány i zkaženy budau. Taková věc bezpochyby že i najvyžšího biskupa Římského tajna není, a strach ten že trápí srdce jeho. I zuostáno na tom a zavříno v té raddě, aby od Přemysla krále bylo do Říma psaní učiněno pro potěšení biskupa Římského i všeho dvoru jeho a oznámeno takové vítězství, kteréž jest sam P. Bůh svau Božskou mocí nad pyšnými Uhry ukázati ráčil. I stala se smlauva a příměří tak, že Béla, král Uherský, v tom příměří pro zachování pokoje zastavil 8 panuov Uherských najznamenitějších a Přemysl vzal je s sebau do Čech a držal je poctivě až do dne té smlauvy (neb toho příměří). A tak se

s veselím do Čech navrátil. List pak, kterýž byl psán papeži, byl v tato slova:

„*Najsvětějšímu v Krystu otci a pánu*, p. Alexandrovi, z Boží milosti svatosvatého Římského kostela najvyžšímu biskupu: Ottagar Přemysl, z též milosti pán království Českého, kníže Rakauský a Štyrský a markrabě Moravský etc.

List papeži od krále Přemysla.

Milostivý zajisté pastýř, když jsau jeho ovce od vlkuov vysvobozeny, z toho zvláštní rozkoš má, veselí se také dobrotivý otec, když synové jeho ve zdraví jsau: těžký boj jsme měli s Bélau a s synem jeho Štěpánem, králi Uherskými osvícenými, a s Danyelem, králem Ruským, a s syny jeho a s jinymi Rusy a Tatary, kteříž přijeli jemu na pomoc, a s Boleslavem, Krakovským knížetem, a s Lestkem a s Mládencem[1], Zaleskými[1] vývodami a s nezčíslným počtem nemilostivých[2] Kumanuov, Uhruov, a rozličných Slovákuov,[3] Sikuluov, Valachuov, Muldavanuov, Berzeminuov[4] a Izmaheluov a těch odřezaných[5] Řekův, Bulgaruov, Ruscienských[6] a Bosenských kacířuov. Ale však s Boží pomocí boj jsme obdrželi a z nebe od J. M. Sv. nám vítězství dáno a po vítězství mezi námi s strany jedné a předřečenými králi s strany druhé

[1] *Hájek neporozuměl latinskému* (Boleslaum) et Lestkonem iuvenem, Lausacie duces — [2] = inhumanorum — [3] = Sclavorum — [4] = Bezzerminorum, *bisurmanů, mohamedánů* — [5] = scismaticorum — [6] *Míní se* Rascia, *Raška, prvotní srbské území.*

smlauva a narovnání učiněno. Protož Vašemu Důstojenství tak, jakž samo v sobě v pravdě jest, listem tímto umínil jsem oznámiti.

Když k té řece, kteráž Dye[1] slove, na jedno místo od zámku a městečka řečeného Humburgk[2] vzdálí na dvě míli přijeli jsme, tu kdež jsau meze Uherské a Rakúské, naše vojsko jsme položili. S druhé strany té vody králové také s jích vojsky málo před tím byli se položili, tak že naše vojska a nepřátelská sama toliko voda dělila.

To když se tak stalo, uznali jsme, že nepřátel našich bez naší znamenité škody nemuožeme dojíti. Ač o pokoj mezi námi a týmiž králi divně a rozličně jednáno bylo, ale oni den ode dne a hodinu od hodiny jinák a jinák úmysly své měnili. A tak nechýlilo se k pokoji, neb srdce jích (jako někdy Faraonovo) zatvrzená byla od P. Boha pro pomstu, kteráž na ně přijíti měla. Potom pak dali jsme jím na vuoli, aby neb oni nám postaupili, abychom k ním volně jeti mohli a s nimi bojovati, neb my jím abychom postaupili. Ale však strana nám odporná volila, abychom my povarovali[3] a dali jím místo, tak aby se přes tu řeku mohli přepraviti, a to aby jse tak bez překážky vykonati mohlo.

/ 213 v /Předřečení králové a jích bánové a hrabata[4]

[1] *V orig.* Morava — [2] *V orig.* Heinburg — [3] = cederemus — [4] = bani et comites

příměří jsú učinili s námi od sv. Víta až do sv. Jana Kř., od sv. Jana až do sv. p. Markéty, a toho svými přísahami potvrdili. Ale že oni své sliby a přísahy obyčej měli a mají zrušovati, naležše brody sobě příhodné, časem nočním tajně na naši stranu se s svým vojskem přepravili, a když jsme my držali a věřili, že by pokoj byl, toť hned s bezčíslným počtem, a my se nenadáli[1], proti nám ukázali se na poli. Ale že byla naše naděje v příměří, jedva desátý díl našeho vojska při nás toliko pro ostříhaní naší osoby zuostal. Neb jedni přeplavivše se přes Dunaj byli v Hemburgku, druzí na picování, jiní v staních, jiní při vozích. Ti pak naši nepřátelé plni jsúce lsti, všudy vuokol nás obklíčili tak, by Boží pomoci nebylo, byli by nás za živa pohltili. Tu my v takovém saužení jsúce postaveni, v jiném žádném neměli jsme naděje než v P. Bohu všemohúcím a v Pánu našem, P. Ježíši, naučení majíce z víry křesťanské, že on neopauští těch, kteříž v něho daufají, ale činí jím pomoc z huory a on že dává vítězství. Z té pak celé a dobré naděje naše pomocníky a spolu rytíře najprvé jsme zřídivše napomenuli, aby v P. Bohu naději měli, a tak že budú moci nad svými svítěziti nepřáteli. V tom hned na ty haufy těch zůřivých a v svú moc daufajících nepřátel našich jsme se obořili, [z] kteréž[2] P. Bůh

---

[1] = contra nos improvisos — [2] = Quos

náš netoliko našimi rukami a našich rytířuov mužností ztrašil, ale svú mocí a svých nebeských rytířuov nám pomocí učiněnau na běh obrátil, tak že takovau prudkostí utíkajíce v hromadu se stlačili a do řeky té vběhše padali a naši je Boží pomoci snážně bili a mordovali, až řeka ta všecka jími (jako někdy Ejiptskými moře) ⟨se⟩ naplnila a krví raněných se zčervenila, tak že těch utíkajících od tváři Boží hříšníkuov mnoho tu zahynulo, že přes lidská těla a ztopené koně jako přes udělané mosty naši je hnali a mnoho tisícuov jich zmordovali, a kteříž zůstali, ven z svych vozuov běžíce utíkali, jakoby je všecken svět honil. Naši pak nechavše honění, na jích obořili se vozy a tu mnoho ztravy[1] nabrali i jiných rozličných kořistí, a to všecko do našich stanuov vnesše věrně a právě tím se dělili. Již pak po takovém nám od P. Boha daném vítězství, jakž se to zřetedlně znáti mohlo, království Uherské že jsme našemu panování mohli podmaniti a v věčnau nam poddati službu, ale rozvažujíce, že jest lépe dobrého sauseda míti nežli zlého přemoha vypleniti, jakož někdy císař Konstantyn pověděl, že častokrát chutnější bývá přátelství, po nepřízni když srovnání přijde, protož jsme s ním v srovnání vešli raději, nežli bychom to

[1] = expensas. *Vynechány 2 řádky originálu, se jmeny uherských knížat.*

tak slavné království zlehčili a tím bychom snad i Tatarům do našich zemí snadnější zpuosobili přístup. Protož teď srovnání to mezi námi a předřečenými králi Belú a Štěpánem a královnú i všemi pány Uherskymi učiněné a pečetmi jích utvrzené V. Duostojenství posíláme, prosíce snažně, aby to od Stolice V. Apošt. potvrzeno bylo, a tím utvrzením aby věčnú pevnost míti mohlo.[1] To pak vítězství, kteréhož nám jeho Božská milost popříti ráčila, hodně a spravedlivě, žádnému jinému než J. Sv. Milosti ji připisujem a svatým jeho s hodným díkův činěním. Chcme tomu také, aby V. Velebnosti tajné nebylo to, co jest nám od lidí a mužuov našich víry hodných oznámeno, a zvláště od těch sami v uši Naše sme to slyšali, kteříž v čas bitvy vojska našeho k ostříhaní z zadu postaveni byli. Když se měl boj začíti, že jsau viděli nějakého ptáka nad znameními bojovnymi, t. j. nad korauhvemi, jehož byl zpuosob jako vorel a barva bělejší než sníh a měl hlavu zlattú, též i hrdlo, a vždycky letal za korauhví sv. Vácslava, někdy knížete a vždycky dědice Českého a slavného mučedlníka Božího, kterýžto pták zdál se jim že pomalu roste, a když se boj začal, tehdy tak veliký byl, že svým

Vorel bílý létal nad vojskem.

Korauhev sv. Vácslava.

[1] *Co následuje v listu až do konce, není v originále. Palacký ukázal, že Hájek do listu papežova přejal vypravování pokračovatele Kosmova.*

životem[1] a peřím přikryl všecken zástup rytířstva našeho.

244 r /Při tom času téhož dne rytíř jeden znamenitý a nábožný a jistě muž víry hodný, Jan, syn Svojslavuov, ležal v svém domě v veliké nemoci; jako hodinu 3. na den, byl jest jako ⟨v⟩ vytržení mysli; přátelé okolo něho stojíce nevěděli, jest-li živ čili mrtev, však jeho při pokoji ležeti nechali, kterýž potom otevřev oči, jako by se ze sna probudil, okolo sebe stojícím tu hned své vidění vypravoval, a řka: ,,Zdálo mi se a já byl na poli v boji mezi bojovníky postaven, a tu sem viděl náš lid Český nedobře proti nepřáteluom šikovaný; a v tom uhlédal jsem sv. dědice, jdúcí jemu na pomoc. Najprv šel sv. Václav jsa v pancíř oblečený a měl lepku[2] na své hlavě a meč v pošvě zlatté perlami ozdobený po levé straně, v pravé ruce an nese svuoj praporec. A za ním bral se sv. Vojtěch poctivě v rúcho biskupské jsa oblečen. Potom sv. Prokop jako opat slavný, maje v ruce berlu, hned šel za biskupem; naposledy viděl sem 5 bratruov, sv. mučedlníkuov, ani jdú spolu, jsúce v své sukně bratrské oblečeni. A sv. Václav ohlédl se a jdúcím za sebú řekl: ,,Mdlé jest vojsko naše, protož poďme s Boží pomocí jemu na pomoc." To když pověděl, hned svuoj praporec proti nepřátelům obrátil a oni

Nemocný viděl vidění, co se děje v bitvě.

Sv. Václav. Sv. Vojtěch. Sv. Prokop.

[1] = tělem — [2] = přilbici

všickni pryč se obrátili a utíkali." To slyšíce někteří tu přístojící okolo něho, pravili: „Jeho toto vidění nic jiného neznamenává, než že P. Buoh dnes dal vítězství králi, pánu našemu, skrze přímluvu sv. dědicuov." Protož cožkoli tuto píši V. Svatosti, to jistě a v pravdě jest tak a stalo se bez omylu, i nemohl sem se zdržeti, abych toho V. Důstojenství jako hlavě sv. víry křesťanské neoznámil pro zvláštní potěšení a tím divem od P. Boha učiněným aby se jeho chvála sv. a čest na věky rozmáhala. Dán v Praze 8. den měs. října léta etc. 1260."

〈*Zázraky v bitvě.*〉

Tu pak v Praze on král sám svými vlastními usty o té porážce divné věci vypravoval, též i jiná knížata a páni i rytíři pravili: když se bitva začíti měla, že sú byli v velikém strachu a jednak napoly mrtví, ale jakž se bitva počala, tak sú veseli byli, jako by tím jisti byli, že budú vítězství míti, a tak netoliko nepřátely, ale i zdi železné porážeti hotovi byli.

Jaroš Berka z Dubé, purkrabě Pražský, muž Jaroš Berka. jistě víry hodný, před Janem biskupem a proboštem a děkanem i jinými preláty a kanovníky kostela Pražského v kapitole sám osobně pravil, že to vojsko všecko, v kterémž on svými rukami, jsa

u prostředku, korauhev zemskau na kopí sv. Václava zavěšanú držal, žádného aurazu nemělo ani jich koňové, ale kamž se koli on s tú korauhví obrátil, nepřátelé všickni utíkali. Jiní také pravili, že hrot toho dřeva, na kterémž ta korauhev visala, svítil se jako paprslek slunečný.

Poslové krále Uherského před Přemyslem to zjevně mluvili i přede všemi pány, že když se vojska potkala a začala se bitva a Čechové vysokými hlasy vzkřikli, začavše píseň jim od sv. Vojtěcha vydanú: „Hospodine, pomiluj ny, Jezu Kryste, pomiluj ný" etc., že koňové jich mimo jich všecku vuoli bezděčně se nazpátek obraceli a utíkali.

Uhří utíkali před korauhví sv. Václava.

⟨Rozvod Přemyslův.⟩

R. 1261.⟩ **L. 1261.** páni Čeští sešli se k Přemyslovi, králi svému, předkládajíce jemu, že by za slušné bylo, aby on korunu Českú přijal, také aby dědice po sobě zuostavil. Král jejich žádost rozváživ a na to se dobře rozmysliv, dal odpověd, že chce rád vše-

211v /cko vedlé vůle a žádosti jich učiniti. I posláno jest o to k najvyžšímu biskupu do Říma, poněvadž se to vskutku nalézá, že Přemyslova manželka jest neplodna, aby mezi nimi rozvod byl učiněn a Přemyslovi pro zachování kmene královského aby jinú manželku pojíti dopuštěno bylo. Při tom

oznámeno bylo od posluov najvyžšímu biskupu Římskému, že táž Markéta, manželka Přemyslova, někdy po smrti svého prvnějšího manžela Jindřicha byla slib veliký učinila, že žádného nechce sobě více za manžela přijíti, ale v tom stavu vdovském zůstati a nad to že chce konvrškau[1] býti, jakož jest byla tak učinila, všedši do kláštera panenského řeholy sv. Dominika predikatoruov[2], oděv na se vzala a tam zůstati slíbila. Ale když byla od Přemysla k manželství požádána, na slib, kterýž P. Bohu učinila, zapomněvši, šla bez odporu, a snad P. Buoh z té příčiny na ni dopustiti ráčil, že jest neplodna učiněna. Papež vyslyšav příčiny také i té zprávy svědky, dal k tomu své povolení. Poslové když se navrátili, oznámili to Přemyslovi a raddám jeho. Markéta majíci o tom o všem[3], co se v Římě jednalo i zjednalo, zprávu, zase se do téhož navrátila zákona[4] a týž řád a oděv na se (jako prve) přijala, ale však málo více než rok[5] v tom klášteře pobyvši, umřela.

Král s manželkau rozveden pro neplodnost.

⟨*Nová ženitba a korunovace Přemyslova.*⟩

Přemysl po jejím odjezdu z České země pojal sobě za manželku Kunhutu, dceru Rostislavovu, jenž

[1] klášternicí — [2] = kazatelů, dominikánů — [3] *Tisk* ovšem *omylem* — [4] = řehole — [5] *Nevstoupila do kláštera, ale žila v Kremži vdovsky; † 1267.*

byl kníže Bulgarský[1], jimžto slavná svadba na Prešpurgku byla učiněna s povolením krále Uherského měsíce listopadu. A odtuď jel s ní Přemysl do Čech a Čechové proti němu a proti ní poctivě vyjeli a vítajíce je slavně, uvedli je do Prahy.

Korunování krále Přemysla.

A hned při tom času sjelo se množství lidí z rozličných zemí do Prahy ledna měsíce, přijel také i Wernherius, arcibiskup Mohutský, k té slavnosti. Přemysl rozkázal na den Božího narození kostel sv. Víta pro tíseň[2] lidu obecného zavříti. A tu toho dne král i králová od téhož arcibiskupa sú slavně korunováni a tu jest jemu dáno jméno Přemysl Ottagar. Při tom korunování byli sú také Jan, biskup Pražský, biskup Olomucký, biskup Pasovský a dva biskupové z Prus, totiž Sambienský a Warmienský. Byl tu také Boleslav, kníže Polský, markrabě Branburský s manželkú, s syny i s dcerami a mnoho jiných panuov a rytířuov tak z Čech jako z cizích zemí. A král kázal oběd slavný strojiti na polích nad stráněmi, jenž slovú Letně, mezi Ovenčem, Holajšovicemi a Bubny a tak bylo tu připraveno mnoho stavení rozličného jako město, že jim zima žádná nic nemohla uškoditi, také toho času nebyla příliš veliká zima. A tu hodovali za tři dni, majíce všech věcí bez nedostatku.

Oběd na Letni.

Při tom času na den sv. Jana Evg. skrze téhož

[1] *ruský* — [2] = tlačenici

arcibiskupa posvěcen jest klášter sv. Jakuba v Větším městě Pražském při přítomnosti královské i těch všech biskupuov i jiných dobrých lidí. A po vykonání toho posvěcení král jel se všemi hostmi k obědu na Letni.

Klášter sv. Jakuba posvěcen.

Čtvrtého dne arcibiskup, vzav od krále dary, k Mohuci se obrátil, též i jiní všickni hosté, jsúce od krále poctivě uctěni i darováni, odjeli s veselím.

⟨*Mír s Uhry.*⟩

⟨*R. 1262.*⟩

L. 1262. přijeli sú slavní poslové od Bély, krále Uherského, s velikými dary k Ottagarovi, králi Českému, jeho žádajíce, aby již toho příměří předešle učiněného více tak po málu nepřidával a neprotahoval, ale aby učinil věčnaj pokoj s pánem jich. Ottakar vyslyšav poselství obeslal raddy své, / 245 r pány České, též i rytířstvo, a tu bylo dlúho rokováno, jakým by způsobem měl ten pokoj býti utvrzen. Čtvrtého dne na tom zavříno, aby on Béla zápis na sebe i na všecky Uherské země obyvatele učinil tak, jakž mu bude vydán od krále Českého, a ten zápis aby utvrdil svými přísahami a pečetmi 20 panuov Uherských najznamenitějších. Poslové, vyslyšavše a přijavše list toho sepsání z rukú krále Ottakara, kterak by se měl ten list smluvní napsati, odjeli a potom po nedlúhém času

Smlauva dokonalá s Belú, králem Uherským.

přijevše do Prahy, list ten na pargameně napsaný a dostatečně upečetěný přinesli a před králem Českým poctivě položili. Kterýž on, také žádostiv sa pokoje, vděčně přijal a dav poslům krále Uherského štědré dary, od sebe je (s nimi se rozžehnav) propustil.

Suchota veliká v Čechách.

T. l. byla v Čechách veliká suchota, ozim i jeř velmi vyhynula, kraupy na mnohých místech bez deště časté pršely a tak ostatek obilé zhubily po polích. Neměli pokrmův lidé ani hovada; ohňové částí v městech i ve vsech velikú lidem činili škodu.

⟨*Vidění Oldř. Zajíce z Valdeka.*⟩

T. l. Oldřich z Valdeka, jenž slul Zajíc, jsa na ten čas na svém hradě, jenž slove Valdek, časem nočním ležal na svém loži odpočívaje. A když svítati počalo, událo se jemu pohleděti, ano dva muží před ním stojí, kteříž byli jako poctivé[1] postavy, i řekli k němu: „Oldřiše, P. Buoh ví, co ty myslíš a zač žádáš, protož rychle vstan a připrav se a poď s námi.“ Kterýž tak učinil, vstav oblekl se a šel za těmi muzmi svatými; a jakž vyšel z toho příbytku, v kterémž ležal, hned jej jako vítr letní zachvátil a nesl až do jednoho velikého údolí, tu

[1] u šlechtilé

kdež byl veliký les, a tu jest na svých nohách postaven a ti muží, kteříž se jemu v jeho příbytku ukázali, stáli okolo něho. I uhlédal krásnú pannu, ana stojí před ním, jejíž se kráse velice podivil, neb jest nikdá tak zpanilé a krásné panny neviďal. Ti pak muži řekli sú jemu: „Vidíš-liž tuto sv. pannu?", a on řekl: „Vidím, ale nevím, kto aneb odkuď jest." I řekli jemu: „To jest matka Pána tvého, Krysta Ježíše, kteréž ty často prosíš, aby se za tebe před svým Synem přimluvila." A on padl na svá kolena. Kteráž řekla jemu: „Oldřiše, tato jest vuole Syna mého a má, aby rozkázal postaviti na místě tomto, kdež mne státi vidíš, klášter k poctivosti[1] jména mého. A za to budeš míti od Syna mého, Pána tvého, kterémuž rád slaužíš, hojnú odplatu." A v tom hned někam se poděla, též i ti muží ztratili se od očí jeho. A on znamenav místo, k Valdeku se obrátil. A když stál na mostě, volaje, aby byl do hradu puštěn, řekl k němu vrátný: „Milý pane, kudy si ty z tohoto hradu vyšel? Však si doma ležal a dnes sem já tebe jíti doluov neviděl." Kterýž odpověděl: „Boží vuole." A hned toho dne vsed na svuoj kuoň, jel do Prahy a žádal Ottakara krále, aby jemu dopustil na zboží[2] k Valdeku náležitým klášter postaviti. A při tom jemu oznámil všecku svú příhodu, kteraž se jemu při-

Klášter Matky B. na Ostrově, jinak k sv. Dobrotivé.

[1] = k poctě — [2] = statek, panství

hodila dne předešlého. Ottakar vyslyšav, dal jemu v tom své povolení. Oldřich pak bez meškání na tom místě nazajtří po slavnosti Zvěstování P. Marie, t. j. 26. den měs. března, klášter slavný sám svú rukú založiv, postaviti rozkázal, bohatě jej nadav. Kázal do něho uvésti (tak jakž jemu bylo ve snách od anděla oznámeno) bratry pausteníky řádu sv. Augustyna.

⟨*Mrskači.*⟩

⟨*R. 1263.*⟩ 245 v

Mrskači byli bludníci.

L. 1263. přišli sú do Čech nějací lidé od vajchodu slunce, kteříž po slovansku /mluvili, tak že jim Čechové nětco rozuměli, a ti všichni měli tváři zakryté, od hlavy až do pasu nazí byli a majíce uzlovatý biče, sami se jimi ukrutně až do krve mrskali a pravíce, že tím činí za své i za jiných lidí hříchy pokání a že jest to lepší pokání než kněžské kázaní ani mší slaužení; a tak tím bludem byli jednak[1] všecku Českú zemi nakazili, neb již kněží slova Božího kázati nesměli[2] a mše sv. tajně musili slúžiti. Páni Čeští mnozí, též i rytíři, tvář zakrytú majíce, s nimi, též mrskajíce se, chodili, mnoho jim dávali peněz, žádajíce, aby za ně Boha prosili. Paní mnohé znamenité a měštky také v svých haufích tváři přikryté a hřbety obnažené majíce

[1] — téměř — [2] — se neodvažovali

chodily, však milostivě[1] se mrskajíce, některé pak berúce krev slepičí a holubí, svých hřbetuov pomazovaly a časem nočním k jiným mužuom přijdúce, vyplňovaly svú chlipnost. Páni vidúce, že sú zmajleni, do svých domuov se navrátili a svým ženám rozkázali doma pokání činiti. Král Ottakar, vyrozuměv těm mrskačuom, kázal je z země vypověděti a službu Boží, též i kázaní též jako prve činiti rozkázal. Ale že to mrskání bylo velmi v lid obecný a sedlský vešlo, nemohlo se snadně vykořeniti, neb netoliko po vsech, ale i po křovinách a lesích scházejíce se tak se mrskali, že jest o tom ohyzdno psáti. Ti pak hostinští[2] naháči (neb mrskači), jakž sú Rajnu došli, tak jim Němci jinak než Čechové vyrozuměli, a hned uznavše, že sú kacíři, všecky je zjímavše rozkázali ohněm spáliti. A tak sú své manželky v celosti manželské zachovali. Zlatta a stříbra, také i peněz rozličných mincí tajně pod sukněmi v pytlících mnoho u nich nalezeno, tak až sú se tomu Němci velmi divili. A súce trápeni vyznali, že sú to všecko svými šajdy, a pokrytstvím v Čechách na lidech naholdovali.[3]

Mrskání neřádné.

[1] = vlídně, laskavě — [2] = cizozemští — [3] = vydřeli

Drahota v Čechách. Hlad v Čechách.

⟨*Drobné události domácí.*⟩

T. l. při konci veliká byla drahota v České zemi i Moravě, a to pro předešlého roku suchotu, též i kraupy že sú mnoho zdělaly škody a nadto že sú Němci Bavorští mnoho od Domažlic a Klatov obilé do své země vyvezli, až jim to králem zapovědíno bylo. Však proto strych pšenice platil půl druhého sta peněz, žita strych 120 peněz a někde i dráž. Taková těžkost na sedlácích byla ve vsech, též i na chudých řemeslnících, že rozprodavše dobytky[1] i jiné nábytky[2] a řemeslnící šaty, peřiny a jiné věci, kteréž měli, potom nemajíce sobě zač chleba kúpiti, chodili po domích s ženami i s dětmi, žebříce toliko chleba a prosíce pro jmeno Boží, aby jim nedali hladem zemříti.

Kapla Všech svatých na Hradě Pražském.

R. t. také kapla Všech sv. na Hradě Pražském posvěcena od Jana, biskupa Českého, měsíce února.

R. 1264.

L. 1264. na den slavnosti sv. Václava král všel do kostela a vida, ano plný kostel sv. Víta pautníkuv, podivil se a pobyv tu málo toliko při jedné mši čtené, nachýliv se k děkanovi, řekl: „Otče, odpusť[3] maličko mně v tomto Božím domě promluviti.“ Kterýž odpověděl: „Synu milý, staň se vuole tvá.“ Tu král obrátiv se k lidu, řekl: „Prosím vás všech spolu, duchovních i světských, mějte mne

Král prosil lidi v kostele, aby jse zaň k Bohu modlili.

---

[1] majetek [2] jmění [3] dovol

v paměti při vašich modlitbách!" A to proto učinil, neb měl obyčej ten, že nikdy nevyšel z kostela, až se všecky mše vykonaly a on své modlitby a oběti vyplnil, lečby ho jaká neobyčejná a přílišná nutila potřeba.

⟨*Svatba neteře Přemyslovy.*⟩

A tu hned vyšed ven, vsedl na svuoj kuoň a jel proti švagru svému, Bramburgskému markrabí, a sestře své, kteříž od něho pozváni jsúce, jeli do Prahy a vezli s sebú dceru svú, jménem Kunhutu. V tom přijeli již po druhé znamenití poslové od krále Uherského, žádajíce, aby táž panna Kunhuta / 216 r
dána byla za manželku Bélovi, synu Bélovu, krále Uherského. Král Český nechtěje, aby jaká najmenší jiskřička, rúznice a nevole mezi ním a králem Uherským zuostala, učinil tak, že tu Kunhutu, svú sestřenici, tak, jakž sú žádali, pro utvrzení budúcího pokoje vzav, donesl jí sám osobně až do Prešpurgku. A tu stany své po polích kázal roztáhnúti, mezi nimiž byl jeden velmi veliký kostelním dílem[1] postavený a tak barvami saukennými ozdobený, jako by byl přikrytý cihlami. A tu jest přijel Béla, syn Béluov, a s pannú Kunhutú řádně v manželství vstaupil při přítomnosti tří biskupův, Praž-

Král Uherský Béla pojal za manželku sestřenici Přemyslovu.

[1] = jako kostel

ského, Olomuckého a Bramburského. A v tom přišel král Uherský do téhož stanu slavně, aby viděl nevěstu, a měl náušky zlatté vedlé uší; a tu bylo jako[1] za jednu hodinu rokováno o věno a o jiné věci k tomu náležité. Nazajtří opět ráno do téhož stanu přišel král v malém počtu a s ním syn jeho a tu bylo mnoho mší slauženo; po vykonání pak mše zpívané on Béla ženich vzal s oltáře korunu zlattú Uherskú a vstavil ji na hlavu své manželky a jeden z panuov Uherských tak vedlé obyčeje Uherského vyňav meč z pošvy, sňal jím korunu s hlavy její. A tu král Český passoval na rytířství čtyři markrabí a pátého kníže Polského a jiných mnoho hrabat a panuov. A potom hned jel s nimi do turnaje a po vykonání těch věcí rytířských sedali k stolu. A Přemysl, král Český, Bélu, krále Uherského starého, posadil na prvním místě a potom kníže Polské a jiná knížata a hrabata i ctil je rozličnými krměmi, tak že se tomu všickni divili. Po vykonání pak toho obědu opět byly rozličné a slušné i poctivé kratochvíle provozovány. Nazajtří král starý a syn jeho s Přemyslem se poctivě rozžehnali a pojavše pannu Kunhutu, uvedli ji na lodí a tu se po Dunaji s velikú radostí doluov plavili. Ale otec její a máté, markrabě Bramburský s manželkú svú Boženú, jenž byla dcera Václava, krále

[1] = téměř, asi

Českého, a sestra Přemyslova, rmútili se a plakali. Ale král Český je těšil pěknými a milostivými[1] slovy řka, aby měli dobrú naději, že se dceři jich a jeho sestřenici bohdá dobře a šťasně pomocí Boží povede. I navrátili sú se král Přemysl i markrabě, též i jiní v dobrém zdraví do Prahy a pobyvše tu nedlúhý čas do Bramburgk se obrátili.

⟨*Přemyslovi se narodila dcera.*⟩

L. 1265. manželka Přemyslova Kunhuta, jenž byla dcera krále Bulgarského, Přemyslovi urodila dceru a on toho vděčen sa od P. Boha, kázal na den Očišťování P. Marie, jinak Hromnic, jí pokřtiti. A při tom učinil slavné hodování a byli kmotrové tři biskupové, t. Pražský, Olomucký a Bramburský; a k tomu hodování pozváni byli mnozí páni Čeští, Moravští i Rakauští. A na ten den šel král za procesí v koruně královské a stál v kostele sv. Víta při mši, kteráž se dála na oltáři P. Marie. A toho dne kázal dva[d]krát oběd strojiti na palácu[2] Hradu Pražského; a tu posadiv se s svými kmotry za stuol hodoval slavně.

⟨*R. 1265.*⟩

Křtinky slavné

---

[1] = laskavými — [2] = hlavní síň, sál

⟨*Válka s Bavory.*⟩

T. l. veliká vznikla nevole mezi králem Českým a knížetem Bavorským, i bylo oznámeno králi, že Bavorové již sú na hotově, chtíce do Čech vtrhnúti vojensky a učiniti škodu. Král bez meškání kázal pomezí osaditi, zvláště tu, kdež by byly cesty prostrannější přes hory. Tu někteří páni Čeští, též i rytířstvo, majíce lidu okolo pěti tisíc, položili se pod horami Německými, rozkázavše Chodům pomezním, aby pilni byli na horách. Ale sami ve vsech Českých a zvláště prelátských a mnichovských
/ 246 v i jiných lidí duchovních činili laupežem /a holdem velikú škodu a byli tam přes celý leto. Moravané rozkázaním královským vydali z sebe 3000 lidu k bránění Českých mezí a ti take v kněžských vsech nemalú škodu činili. A znamenavše, že Bavořané, ač sú hotovi, však se do Čech nesmějí, majíce o tom zprávu, že Čechové leží pod horami, pustiti, při času sv. Havla Čechové se zase navracujíce mnohem větší učinili škodu po vsech než prve, ješto kdyby byli Bavoři do Čech vtrhli, nikdá by byli takové škody sedlákům ve vsech neučinili, lečby jim byli dvory spálili. Takové lidské těžkosti když skrze mnohé žaloby před krále byly předloženy, kázal před sebe povolati Jiříka Vlasáka z Smolnice,[1]) jež byl najvyžší hajtman toho lidu Českého,

Drábi neb vojáci škodu doma činili.

[1]) *Jméno smyšlené, jakož i potrestání.*

a ptal se jeho, proč by dopustil svým drábům lidem chudým a Čechům takovú činiti škodu. A on odpověděl, že jest toho nikterakž nemohl obrániti. I řekl král: „Pročiž si ty mně toho neoznámil, byl bych já dobře mohl takové laupežníky skrotiti." I kázal jej hned do tvrdého vězení vsaditi a nazajtří kázal jemu hlavu stíti. A statek jeho kázal prodati a zpeněžiti a tím škody učiněné platiti. I divili sú se všickni a spravedlivost královskú chválili, pravíce: „Dajž P. Buoh, aby král takový byl živ na věky."

Král Přemysl kázal hajtmana stíti.

⟨*Druhá válka s Bavory.*⟩

L. 1266., 7. den měs. srpna král Přemysl vyjel z Prahy, maje s sebú veliké vojsko Čechuov, Moravanuov i Rakušanuov, také i Polákuov a byl v tom vojště Český i Moravský biskup. I táhl upřímo do Bavor. A když přijeli na Bílú Horu, hajtmané z vuole královské všemu lidu tomu přísně a pod utětím ruky přikázali, aby žádné žádnému nečinili v Čechách laupežem škody ve vsech ani v městečkách ani v polích, ale aby všickni na svých žoldích dosti měli; v Bavořích i v jiných zeměch nepřátelských toho že se nebrání, ale však aby žádný kostelům žádné nečinil překážky pod pokutau hlavy ztracením. Jestliže by kto kostel zapálil, také aby byl hned bez milosti upálen. To

⟨*R. 1266.*⟩

Škod aby nečinili vojáci, zápověď.

slyšíce všichni, tak se zachovati slíbili, i táhli v svem pořádku až k horám Bavorským[1], přes kteréž pomalu se přepravivše, hned od Šentálu až k samému Řeznu po vsech a po městečkách činili veliké škody laupežem a jímaním lidí. A zjímavše několik mnoho set těch Němcův, svázané je, do Čech navracujíce se, před sebú hnali, muže i ženy, také i děti, a tu je v věčnú podrobili službu.

T. l. v České zemi byla veliká hojnost obilé, vína, ovotcí i všech věcí k pokrmům náležitých jako[2] bez nedostatku, ale však že časté kraupy pršaly, učinily v tom velikú ujmu.

⟨Založení města Braniboru.⟩

Hrad Bramburk v Prusích.

R. t. Otta, markrabě Bramburský, jenž byl švagr Přemysla krále, maje zprávu, že by v Prusích ještě někteří při první zvyklosti pohanské živi byli, sebrav vojsko, i táhl na ně a oni to slyšíce, poslali k němu, že se nechtí brániti, ale všecko učiniti, což jim on rozkáže. I rozkázal jim, aby toho zanechajíce pohanství, dali se křtíti; i učinili sú tak a pokřtilo se jich několik tisíc. A on toho dobrého skutku na budúcí a věčnú pamět kázal na jedné hoře tu v Prusích hrad slavný postaviti a dal jemu jméno Bramburk.

[1] — Šumava — [2] — takřka, téměř

T. r. také Polská kněžna, žena jistě svatá, jménem Hedvika, skrze najvyžšího biskupa Římského pro mnohé divy, kteréž činila za dnuv života svého i po smrti, jest vychválena a k počtu svatým připsána. Polská kněžna svatá.

⟨*Legát papežský v Čechách.*⟩ / 247 r

L. 1267, den měs. dubna legát papežský jménem ⟨*R. 1267.*⟩ Gvido, bratr zákona Cistercienského, tytule kostela sv. 12 apoštoluov kardynál, přijel do Prahy. A tu Legát přijel z Říma do Prahy. při králi Českém Přemyslovi některé věci jednal poručené sobě od papeže s preláty a kanovníky kostela Pražského; maje také některá zvláštní rozmlúvaní, trval v tom za 18 dní. A tu vzav od stavu duchovního puol druhého sta hřiven, jel hned do Rakaus a tu v Vídni položil sněm duchovní 24. den měs. máje, na kterémžto také byl Jan, biskup Pražský, a s ním několik kanovníkuov kostela Pražského. A tu tepruv týž legát požádal na kněžích Rakúských, Moravských i Českých nad míru veliké summy, aby od ních dána byla papeži. Kněží vyslyšavše žádost a na to se poradivše, dali odpověd skrze biskupa Českého těmito slovy: ,,Otče duostojný, domnívali jsme se všickni, že z poručení Legátovi nevděčná odpověd dána. papežského mezi námi (ač byli-li by kteří neřádové) porovnání učiníš a to napravíš, a za tu svú práci od nás že slušnú summu peněžitú přijmeš. I po-

něvadž se to z tvých slov nalezlo, že nás neobyčejně mimo[1] naší možnost a snad i nad poručení obtěžiti chceš, protož všickni jsú to tobě pověděti kněží rozkázali, že s to býti nemohau a toho neobyčejného a nesnesitedlného břemene na se vzíti nemíní.“ A když svú řeč dokonal biskup, hned ven vyšel z toho příbytku. A té hodiny vsedl na svuoj vuoz a vyjev z Vídně, do Čech se obrátil. Moravští i Rakauští kněží také se rozešli. Legat rozhorliv se, také dne třetího po té odpovědi z Vídně vyjel a na té cestě, dřív než do Říma dojel, umřel.

⟨*Korutany připadly k Čechám.*⟩

Korytany k Českému králi náležaly.

T. l. Oldřich, kníže Korytanský, nemaje dětí, ani žádných přátel příbuzných, za svého zdravého života učinil pořízení tak, že Přemysla Ottakara, krále Českého, učinil najvyžšího poručníka, dědice i nápadníka k tomu knížetství Korytanskému.

⟨*Nové míry a váhy.*⟩

R. 1268

L. 1268. Přemysl Ottakar, král Český, jsa muž dobrotivý a spravedlivý, maje velikau milost k království Českému, smajšlel o to a na to se s svými věrnými raddami radil, kterak by mohl to krá-

[1] = nad

lovství rozšířiti za dnuov života svého, také i upokojiti. Raddy jeho, to co by pán jích míti chtěl rozvážívše, dali jemu odpověd skrze Bořislava Veselského z Hrádku těmito slovy: „Slavný králi Český a pane náš! Kmetové tvoji poručili jsú tobě pověděti: Poněvadž chceš království své České rozšířiti, oni neznají, aby ty je mohl lépe a snáze rozšířiti než skrze zřízení a zachování v něm spravedlivosti a pokoje. I ustanoviž v něm některá práva tak, aby se dála v něm jednostajná chudému jako bohatému spravedlivost. A kdož by koli tvého ustanovení a přikázaní nezachoval, aby byl přísně a těžce pokutován." I líbila se ta řeč králi a tu hned rozkázal, aby ve všem království všecky míry i váhy byly změřeny a zváženy a jeho znamením cajchovány, a zpuosob toho měření aby byl takový:

Míry a váhy aby byly srovnány.

Míry zemské a lesní i dědinné. / 247 v

Najprvé, aby 4 zrna ječmenná vedle sebe položena byla a ta jích širokost aby slula prst; 4 prstové vedlé sebe položení — ta širokost aby jmenována byla dlaň; 10 prstuov vedlé sebe položených aby slula píd. A 3 pídi aby jmenován byl loket Pražský aneb Český. Provazec zemský i lesní každý aby vzdélí byl na 42 loket a k tomu po každém provazci, když se měří, aby se přidalo „naděl Buoh" a to jest vzdýlí na 2 pěsti aneb aby byl na 2 pěsti delší provazec. A k tomu aby byli zvláštní auředníci, kteří by měřili a aby měli přísahu na to

Měření dědin v Čechách.

obvláštně vydanau. Také měřič lesní i zemský, každý z ních aby měl provazec řetízkový, aby jeho rosú neb vlhkostí nemohlo ubýti ani suchem přibýti a ten řetízek aby byl z mědi neb z mosazi, aby nerzavěl deštěm ani rosau. A když se naměří 5 provazců, to aby slaulo jitro, a jitro aby mělo o sobě 200 loket a 10 loket. A tak aby bylo v jitru 600 pědí a 30 pědí. A když se naměří 5 jiter, to aby slulo prut. A v tom prutu bude 25 provazců.

A prut bude míti v sobě 1000 loket a 50 loket. A tak v prutu bude 3000 pědí a puol druhého sta pědí. A když se naměří 3 pruty, to slauti bude čtvrt a bude v té čtvrti 15 jiter, a bude ve čtvrti 75 provazců a v čtvrti bude 3000 a puol druhého sta loket a tak bude ve čtvrti 9000 a puol páta sta pědí. Když se naměří 4 čtvrti, to slauti bude lán, a v lánu bude 12 prutů, a bude v lánu 60 jiter, a bude v lánu 300 provazců a bude v lánu 12.000 loket a 600 loket. A tak se dostane v lánu 37.000 pědí a 800 pědí.

Dědiny také všecky vorné aby na záhony rozděleny byly.

Záhon každý jeden aby měl 7 brazd a druhý 8 brazd a tak v každé mírné rolí aby bylo ve 2 záhoních 15 brazd.

V lánu dobrém vorném královském ať jest 12 kop záhonů.

V lánu kněžskem vorném aby bylo 11 kop záhonů.

V lánu panském neb zemanskem svobodném ať jest 10 kop záhonů.

V lánu sedlském platném ať jest 8 kop záhonu.

A tak v královskem lánu bude 5000 brazd a 400 brazd.

V kněžském lánu bude 4000 brazd, 950 brazd.

V zemanském lánu svobodném bude 4000 brazd a 500 brazd.

V sedlském lánu podaurečním bude 3000 brazd a 600 brazd.

Poněvadž pak ti, kteříž jsú mocnější, obyčej / 248 /
mají jiným dědiny rozdělujíce lepších a úrodnějších sobě zanechávati, z té příčiny aby řídce sili pro odnože, aby volněji ruosti mohly a hojnější užitek jím vydaly, tehdy na mdlejší dědinu musí se hauště síti a na neúrodnau najhaušť pro vyhynutí. A tak bude se síti na kněžských dědinách haušť než na královských, a na zemanských ještě haušť a na sedlských najhaušť, protož jest najméně.

A tak vyrovná se, aby na lán královský, kněžský, zemanský i sedlský jednostajně padlo 64 strychy pšenice.

Počítajíce pak na hony: Hony jest 5 provazcu vzdýlí a bude v honech 200 loket a 10 loket a tak v honech bude 600 pědí a 30 pědí.

Kolečko plužné také aby bylo mírné, tak aby se v honech 60 × obrátilo, v míli aby bylo 60 honuov a tak bude v míli 300 provazcuov a bude v míli

12.000 loket a 600 loket. A tak v míli bude 37.000 a 800 pědí.

Rybnikářský pak provazec též má býti na Pražský třípídní loket měřen. Ale nemá býti vzdelí než na 22 loket a též po každem provazci, když se měří, aby bylo naděl Buoh.

Míry sutého obilé takto aby se měřily:

Míry obilné v Čechách.

Pšenice co by mohl na dvě hrsti spolu složené, t. j. na přehršlí, nabrati, to aby slulo češka.

Když se naměří dvě češky, to aby slulo řepice. Dvě řepice, to slauti bude čtvrtce; 4 čtvrtce, to má slauti věrtel; 4 věrtele, to aby slaulo strych. Obilé všecka, kteráž se na zimu sejí do země, mají se na každé míře štrýchholcem štrychovati[1], jako pšenice a rež neb žíto. Obilé pak jarní jako ječmen a oves, proso, ber, mák, heduše neb pohanka, to se nemá štrychovati, ale každá míra vrchovatá měřiti. Jestliže by pak ječmen byl setaj na zimu, jemuž říkají ozimaj, ten se má na každé míře do puol míry štrychovati a puol vrchu na míře zanechati. Též pšenice neb žíto, jestliže by z jara síto bylo, též má puol vrchu na míře zuostati. Míry takové všecky aby byly spravedlivé a znamením královským cajchované. Pak-li by se kdo tak nezachoval a míra jakážkoli u něho nespravedlivá nalezena byla, má před rychtáře přinesena býti a ten člověk nespra-

[1] shánečkou smésti

vedlivý dá rychtáři pokutu, t. 100 grošuov širokých obecně bernych. Po druhé byl-li by v tom postižen, ať dá 2 kopě gr. Jestli že by pak i po třetí v tom nalezen byl, dáti má 10 kop gr.: odtud dva díly rychtáři a třetí k obci náležeti má. 248 v

Váhy kramářské i jiné všecky také aby zváženy byly a při ních též ve všem království našem jednostajnost aby zachovávána byla, a to takto: Co by mohl v hrst nabrati pepře, to aby slulo lot, a 8 lotuov, to aby jmenováno bylo čtvrt. Dvě čtvrti t. j. 16 lotuov, to aby slulo puol váhy, a tak 4 čtvrti aby měly celau váhu neb libru, t. j. 30 lotuov a dva loty. 10 vah aneb liber to aby slulo puol kamene vážného a kamen celý aby měl v sobě 20 liber, t. j. 600 lotů a 40 lotů; 6 kamenuov aby jmenován byl centnéř. A centnéř aby držal 120 liber, t. j. 3840 lotuov.

Váhy kramářské i jiné v Čechách ustanoveny.

Váhy zlatta a stříbra i jiných kovův.

Ty ať se prodávají a váží na hřivny a hřivna ať váží 16 lotů váhy kramářské. Při témž vážení zlatta i stříbra, též i při věcech krámských budiž pro nespravedlivú váhu táž pokuta jako při míře zachována.

Váhy na stříbro a zlatto.

Pakli by se kdo toho po čtvrté dopustil, budiž ven z města vyhnán, a statek jeho ať jest položen do pokladnice královské.

Míry pak židkých[1] *věcí, jako medu, oleje a vína,* tímto zpuosobem aby byly měřeny:

[1] = tekutých

Míry sudův, pinet a zejdlikuov.

Vína co by mohl na ruku neb na hrst naliti, to slove kvarta. Dvě kvartky, to slove puolka.

Dvě puolky, to jest zajdlík a tak zajdlík bude míti 4 kvarty, 4 zejdlíky to aby slulo pinta.

Lahvice mírná má v sobě míti 3 pinty, t. j. 12 zajdlíkuov. Saudek mírný bude míti v sobě dvě lahvici, t. j. 6 pinet aneb čtyřmezcítma zajdlíkuov.

Achtel ať má v sobě 2 saudky, t. j. 12 pinet, t. j. 48 zajdlíkuov.

Vědro bude míti v sobě dva achtele, t. j. čtyři saudky aneb čtyřmezcítma pinet a bude 96 zajdlíků. Láka ma míti v sobě toliko 36 pinet, t. j. 2 kopě a 24 zajdlíkuov.

Tajnskaj spravedlivý ma míti v sobě 64 pinty, t. j. 4 kopy a 16 zajdlíkuov.

Věrtel ať má v sobě dva tajnská, t. j. 2 kopě a 8 pinet, a tak bude v věrteli 8 kop zajdlíkuov, 32.

Svídnický má v sobě míti dva věrtele, a bude v něm 4 kopy pinet a 16 pinet na zajdlík počítajíc, bude 17 kop zajdlíkuov a 4 zajdlíky.

/249 r /Žitavskaj bude míti v sobě 8 kop pinet, dvě a třidcet pinet. A tak bude 30 kop a 4 kopy zajdlíků a 8 zajdlíků.

Drajlink má míti toliko 10 kop pinet a 40 pinet, t. j. 40 kop zajdlíku a dvě kopě zajdlíku a 40 zajdlíku.

Počet lidí.

Pětmezcítma mužuov, to slove spolek. Počet lidu bojovného.

Dva a padesát spolkuov, to slove hluk a hluk bude třináct set.

Deset hlukuov, to slove tem, a tem udělá třináct tisíc.

Desetkrat sto tisíc, to slove mileon.

⟨Drobné události domácí.⟩

L. 1269. král Přemysl upokojiv se v svém krá- *(R. 1269.)* lovství Českém, rozkázal všecky hrady i tvrze v Čechách opravovati, také několik hraduov i tvrzí nových v místech příhodných kázal na svuoj náklad postaviti. Města Česká také znamenitě se opravovala, některá jsú při tom času zdmi odělána.

T. l. veliké množství v Čechách bylo vlkův, tak že sobě lidé s nimi velmi stajskali, neb skrze vsi a městečka nehrazená v noci i ve dne běhajíce, na dobytcích činili velikú škodu, také i lidi kausali a některé dávili až do smrti. Vlkův mnoho v Čechách.

Král Přemysl o tom zprávu maje, rozkázal okolo vsí a městeček jámy dělati a na ně husy, kačice neb prasata sázeti; a tak jest jích mnoho pohubeno.

R. t. na den sv. Martina biskup Jan světil oltáře ty, kteréž dal na svuoj náklad udělati a postaviti k poctivosti sv. Matěje a sv. doktoruov Jeronyma, Oltáře světil biskup.

Řehoře, Ambrože a Augustýna a jiných svatých v kostele sv. Víta na Hradě Pražským.

⟨*Nový král v Uhrách.*⟩

⟨R. 1270.⟩ Král Uherský Béla umřel.

L. 1270. na den Nalezení sv. Štěpána[1] Béla, král Uherský, umřel a v klášteře P. Marye Menších bratruov v Ostřehomi poctivě pochován. Neb on ten klášter za dnuov života svého svým nákladem postaviti rozkázal. A tu sobě a manželce své, jenž slula Marya, kteráž byla dcera císaře Řeckého, též i synu svému Bélovi pohřeb[2] vyvolil a připravil.

Král Uherský Štěpán.

T. l. Štěpán, syn Beluov, na království Uherské slavně jest korunován a při tom korunování slib učinil panuom Uherským, že chce Uherskau zemi rozšířiti a jinak než otec jeho zbohatiti. A hned potom brzo, sebrav neveliký počet lidu, poslal jej, aby hubili Moravskau zemi. Kteříž udělavše zájem[3] na pomezí Moravském zase do Uher ujeli. Po nich hned přitáhli Kumanové a učinili tolikéž.

⟨*Válka s Uhry.*⟩

Takové věci když oznámeny byly Ottakarovi, on hned bez meškání poslal posly své k Štěpánovi, králi Uherskému novému, jeho žádaje, aby těch

[1] 3. května — [2] hrobku — [3] lup

těžkostí na jeho poddané nedopauštěl. Štěpán odpověděl poslům a řka: „Povězte králi svému, že já nejsem povinen jeho poddaných opatrovati, nechť on je opatruje, jakž umí." To když jsú poslové navrátivše se oznámili, Ottakar se rozhněval. Poslové dále pověděli, že Štěpán má mnoho lidu pohotově, a tak že jest hlas v Uherské zemi, že by chtěl nenadále vtrhnúti silnú mocí do Moravy.

/V tom královna Kunhuta urodila Ottakarovi syna ten den před slavností sv. Václava a dáno jemu jmeno Václav. A král kázal učiniti slavné hodování. Po vykonání pak toho kvasu hned, což mohl, najrychlejí sebrav vojsko, táhl a oblehl Prešpurgk a to učinil pro trojí příčinu: Najprvé že král Uherský tu vojnu začal a škodu činiti svým v Moravě dopustil, druhé že jest skrze posly jeho jemu, aby své poddané sám opatroval, vzkázal, a třetí, že jest o tom měl dobrau vědomost Ottakar, že jsú tu na Prešpurce všickni pokladové a klenotové krále Uherského položeni. I dobyl jeho velmi rychle a pobral mnoho od stříbra i od zlatta i od jiných rozličných klénotuov. A tak všecku komoru krále Uherského oblaupil a ty všecky věci na vozích do Prahy vézti kázal a hrad ten z kořen vyvrátil. A odtuď pustil se dále do Uherské země a přitáhl k jedné řece, jenž slove Rapcha, a tu nalezl Štěpána s Uhry pohotově. Čechové málo pozastavivše se k bitvě se šikovali, Uhří, neb prvé pohotově byli,

/ 249 v

Václav se narodil Premyslovi.

Čechové Uherské klenoty pobrali.

prvé bitvu začali a také prvé utekli. Čechove když silnau mocí počali se na ně valiti, Uhří nechavše po zemi utíkaní do vody s břehův padali a tu se jích mnoho ztopilo. Štěpán král k Budínu pospíšil, ale Ottakar jeho honiti nechtěl, neb zima byla, radějí se s svým lidem do Vídně obrátil.[1]

Bitva mezi Čechy a Uhry.

R. t. přihodilo se v Polště nedaleko od Krakova, že jedna dobrá a ctná žena řádu rytířského, jménem Markéta, manželka Viroslavova, ve vsi, kteráž slove Nákel, 36 dětí jednoho dne urodila, kteréž všecky živé byly, a toho dne také všecky zemřely. Tak mistr Matěj Měchovský píše v své kronice.

Dět se mnoho pojednou urodilo.

Děkan Vít.

(R. 1271.)

Děkan kostela Pražského kněz Vít.

L. 1271., 1. den máje měs., t. j. den sv. app. Filipa a Jakuba, poctivý a nábožný v Krystu otec, kněz Vít, děkan kostela Pražského, umřel a tu v témž kostele poctivě pochován. O jehožto obcování pro příklad jiným umínil jsem něco pověděti. Ten děkan zajisté měl jest zvláštní milost při rozsívaní slova Božího od P. Boha, neb všickni, tak urození jako neurození, páni jako řemeslníci, do kostela sv. Víta s velikým náboženstvím běželi, od něho aby slyšeli slovo Boží. A on vydal se všecken k posluhování kostelnímu pro jméno Krysta Ježíše a

[1]) *O válce té z jiných pramenů nevíme nic.*

pro odplatu života věčného. Neb za času auřadu svého mnoho dobrého kostelu Pražskému učinil i jiným. Najprvé udělal knihy, kteréž slovau Lecionarius[1]; potom na svuoj vlastní náklad kázal mnoho napsati mšáluov, žaltářuov, graduáluv, antyfonářuov, domatykuov, breviářuov a kázání, kteréž sám skládal a psal svú vlastní rukú, a těmi kněhami ozdobil kostel Pražský i jiné kostely farní i kláštery mnohé. Při kostele pak Pražském dal na svuoj vlastní náklad postaviti kaplu sv. Michala, v kteréž se kněží obláčejí, a sklep pod ní a v ní oltář, též k poctivosti sv. Michala, a tu ustanovil oltářníka a kaupil jemu plat, totiž ves Hornotice[3] a Přeboje. A ustanovil také jednoho vikáře k děkanství Pražskému a kaupil jemu ves Bykoš. Namluvil[4] také na to pána Číče, sudího zemského, aby dal postaviti znovu a pěkněji, než prvé byla postavena, kaplu Všech sv. na Hradě Pražským proti domu královském, a on tak učinil.

Sakrysta kostela Pražského.

Pán Číč[2] postavil kaplu Všech svatých.

Týž děkan ustanovil dva kněží korály[5] a kaupil / 250 r

[1] = lekcionář, *kniha obsahující jednotlivé oddíly z Písma při bohoslužbě čítané. Podobně dále uvádějí se ostatní knihy liturgické. Jména čerpal Hájek z Pokrač. Kosmova k r. 1271;* lekcionář *se tam však jmenuje* matutinale; 'domatiky' *jmenovány nejsou, místo nich se uvádějí* 'hymnáře', 'kollektáře', 'baptistáře'; *slovo vzniklo omylem* z 'musica' (= hudební), *jež v originále připojeno k* antiphonaria. — [2] *Tisk* Cžyc *omylem.* — [3] *Orig.* Hornětice, Přieboj. — [4] = pohnul — [5] = chorales, kůrní pěvce

jim dvě vsi, Vyšín a Drchkov. Měl také u svého stolu tři chudé světské na každý den a v neděli čtyři, almužny hojné rozdával súkromí, ohlédaje se, aby žádný neviděl, neb v tom nehledal chvály světské, ale odplaty Boží. Nočním časem sám zvoníky budíval, aby jitřni o puol noci zvonili, po komorách kněžských chodě tlaukl na dveře, aby vstanauc jitřni říkali a modlili se P. Bohu, neb on v službě Boží svú zvláštní rozkoš měl, při světskem saudu nikdá nebyl. Zpuosobil[1] také 12 žákuov, kteříž slovú Bonifantes, ti aby ustavičně čtli žaltář v kostele sv. Víta ve dne i v noci, a kaupil jim spolu ves, kteraž slove Veliká ves, toho platu užívajíce aby na to živi byli. Také on, kněz Vít děkan, nějakým (jakž sám pravil) ponuknutím ve snách sv. Vavřince rozkázal opraviti a vyklenúti kostel sv. Vavřince na Petříně. Postaviti také rozkázal na svůj náklad krásný kostel v své vsi Kojeticích k poctivosti sv. Víta. Také postaviti dal na své vlastní peníze kostel ve vsi Sluhách ve jméno sv. Vojtěcha a na Strahově oltář ve jméno sv. Matěje, a to všecko pěkně ozdobil a platy nadal. A tak učiniv mnoho dobrého P. Bohu k poctivosti a lidem k užitku, svuoj život dokonal a skrze ty skutky milosrdné milosrdenství Božího bezpochyby došel.

[1] — ustanovil

⟨Nabídka císařství Přemyslovi.⟩

T. l. měs. srpna přijel do Čech arcibiskup Kolínský a mnozí páni znamenití s ním, posláni súce od korferštův k Přemyslovi Ottakarovi, králi Českému, od týchž volencuov, jeho žádajíce, aby duostojenství císařské na se přijal, při tom oznamujíce, že sú se o to všickni snesli a na tom postavili, že jej a žádného jiného chtí za císaře a pána všeho křesťanstva vyvoliti. Král přijav poselství, obeslal pány České, raddy své, a jim to, co jemu od posluov Říských podáno, oznámil, při tom od nich žádaje raddy, co má týmž poslům dáti za odpověd. Páni takovú otázku královskú u sebe dlúho rozvažujíce a rozjímajíce věci minulé, přítomné i budúcí, o to se snesli, aby král toho nečinil. A Ondřej z Říčan, komorník království Českého, jenž byl výmluvností od P. Boha nad jiné obdařený, panský potaz[1] vynesl těmito slovy: „O veleslavený a najnepřemoženější králi Český a pane náš, rozvaž, prosím, sám u sebe, kto z lidí smrtedlných muož se Tvé přírovnati moci. P. Buoh na nebi kraluje a ty na zemi povolením jeho panuješ i nad knížaty a není žádného, kto by se mohl a směl tvé zprotiviti vůli. Neznámé a nepříjemné sú tuto tobě věci, k kterýmž tě potahují cizí národové; při takových věcech divné bývají příhody. Seď na stolici otcův Tvých,

Král Český Ottagar aby byl císařem.

Páni Čeští králi radili, aby nebajval císařem.

1 úsudek.

však moc kralování tvého po všech stranách světa se rozhlašuje. Tvé jméno slavné i po březích mořských jest oznámeno. Co jest nad to tobě více potřebí, ano i knížata Tobě poddanost zachovávají! Zdaliž i císař neučiní Tobě pomoci lidem k tvému rozkázani, ač byla-li by tobě toho potřeba?" Ottakar slyše chválu svú, také i království svého mocnost, přivolil k těm řečem a na ten čas k takovému důstojenství císařskemu volně a svobodně přijíti moha, tím od sebe strčil, dav odpověd slovy těmito: „Páni a přátelé moji milí! Z této práce, kterúž ste ke mně sem do tohoto mého království mně dobrého žádajíce učinili, vám veliké činím děkování, tolikéž i těm všem, z jichžto vuole sem ste přijeli. Vás žádám i prosím, vuoli mu, kterúž vám oznamuji, jim také oznámíte: Poněvadž P. Buoh z své milosti mně toho, což mám, popříti ráčil, z toho sv. milosti jeho děkuji, na tom dosti míti žádostiv sem, a kdožkoli na to důstojenství volen bude, já jemu také tak, pokudž mi jest náležité,
/ 250 v poddanost zachovám". /Poslové to slyšíce zarmútili se. Král ty posly uctiv poctivě, dary jim dal veliké od zlatta i stříbra i drahého kamení, koně krásné a jiné mnohé ozdoby, nadto i novým oděvem odíl jich všecky služebníky, při rozžehnání pak kázal učiniti od sebe i ode všeho svého království korferštům přátelské pozdravení a z té milosti[1] poděkování.

[1] = lásky

⟨Drobné příhody domácí.⟩

Při tom času páni někteří a zvláště ti, kteříž v té raddě nebyli, takovú raddu i odpověd těžce nesli, a zvláště Oldřich Zajíc tak, jakž na ten čas tomu někteří chtěli, že jest proto teskností a hořem umřel na Valdece a v klášteře P. Marie pod Valdekem, jenž slove na Ostrově, kterýž on na svuoj náklad postaviti dal, pochován. Kterýž když měl umříti, dal k tomu klášteru s povolením královským dvuor poplužní, jenž slove Všeradice. Oldřich Zajíc umřel.

L. 1272. v Českém království veliké pršky byly času zimního a sněhuov mnoho napadlo. V neděli pak masopustní na to na všecko spadl sníh velmi veliký. První tajden v postě počalo vnáhle jihnauti, po tom i dešť pršal, z toho řeka Pražská velmi se rozvodnila, až na den sv. Řehoře most Pražský zlámala, tak že mnoho kamení od něho s sebú pryč odnesla. *⟨R. 1272.⟩* Sníh veliký v Čechách. Most Pražský voda zlámala.

⟨Volba Rudolfa císařem.⟩

T. l. měsíce října po mnohých a rozličných hadruncích[1], kteříž se dáli v Říši, Rudolf hrabě z Habspurgku, muž jistě opatrný, z vůle všech korferštuov na císařství jest volen, tak aby hned bez meškání Římského krále korunu přijal a druhého Císařem učiněn Rudolf.

[1] = hádkách, sporech

roku času jarního aby jel do Říma a tu aby byl potvrzen, a tak aby ty všecky nevole v Germaný tím dřív přestaly. To dobré aby se neprodlévalo, hned sú korferštové s Rudolfem a s manželkú jeho Annú, jenž byla dcera hraběte z Heygerlachu, jeli do Cách a tu jest Rudolf i s manželkú svú na království Římské vedle starodávního obyčeje korunován.

R. t. měsíce září pršení dešťuov veliké bylo a řeky se byly v Čechách nad obyčej rozvodnily, tak že u města, jenž Písek slove, povodeň vzala dva kostely, jeden kamenný a druhý dřevěnný. U Prahy také všecky mlýny polámala a pobrala i mnoho lidí ztopila, zahrad okolo Prahy mnoho zkazila, do Většího města Pražského vkročila až na prah kostela sv. Jiljí. Šla také mimo kostel sv. Mikuláše, jenž slove na Kurném trhu, a skrze všecku ulici židovskú až do kláštera panenského sv. Františka.

Voda veliká u Prahy.

⟨Koncil lyonský.⟩

⟨*R. 1273.*⟩ Koncilium v Lugdunu.

L. 1273. papež Řehoř, t. j. X. a v počtu papežuov 191., držal koncilium neb sněm duchovní v Lugdunu, jenž jest město v Franské zemi. Ač ten sjezd byl prve před dvéma lety vyhlášen a všudy v zemích křesťanských oznamován, ale teprv začal se 1. den máje měsíce. A tu najprv o to, aby křesťanům Hrob Boží mohl navrácen býti, jednáno bylo.

Při t. č. a k tomu jednání do Lugdunu přijel také císař Řecký z Konstantinopolis, jenž slul Michal, s velikými lodími po moři, maje s sebú mnoho biskupuov Řeckých, a tu jest široce o to rokováno, kdež sú prve držali Řekové, že Duch sv. nepochází od Syna Božího, než toliko od Boha Otce, ale tu jest se stalo narovnání tak, že sú se s Latiníky srovnali a uvěřili, že Duch sv. pochází od Boha Otce i od Syna a tak od obého. Při tom i některé jiné artykule s týmiž Řeky sú narovnány pro rozšíření a upevnění sv. víry křesťanské. Kto by čísti chtěl, co sú Řekové na tom sněmě více jednali, Emilius[1] v knihach VII. a Blondus[1] v knihách VIII. o tom šíře vypisují.

Sněm duchovní.

251 r

Císař Rudolf, jenž byl v nově volený, přijev také na to koncilium, rozkázal k sobě povolati všech potestátuov[2]. Král Český, maje mnohá zaneprázdnění a rovnání v svém na ten čas království, vypraviti se tam bezelstně[3] nemohl, neb se opět Uhrům chtělo do Moravy, však na svém místě poslal některé raddy své znamenitější, kteříž tam přijevše, poctivú učinili omluvu, pravíce, že pán jich, Přemysl Otakar, král Český, z hodných příčin se

Císař byl na koncilium v Lugdunu.

[1] *Aemilius (Paolo Emilio) a Blondus (Flavio Biondo), humanističtí historikové XV. století; Blondus napsal v pol. XV. stol. v Italii dějiny středověké, Aemilius kolem r. 1500 ve Francii dějiny světové* — [2] *Z lat.; později* potentát, mocnářství, mocnář — [3] opravdu, skutečně

nemuož před jeho Cís. Mtí. postaviti. Rudolfus, vyslyšav posly, přijal to, co se od pána jich skrze ně mluvilo, vděčně a ctíti rozkázal ty posly poctivě. Nazajtří pak, t. j. den sv. Víta, Rudolf posadiv se, všem knížatům okolo sebe kázal se (tak jakž obyčej) posaditi. A stolice krále Českého, kteráž po pravé straně postavena byla, ta prázdna zuostala. Tu bylo mnoho o rozmnožení víry křesťanské rokováno, též také o vysvobození města Jeruzaléma, a jakým zpuosobem takové přes moře tažení před sebe[1] vzato býti mělo. Jedni takto, jiní jinak radu k tomu dávali. Když to také na raddu krále Českého podáno bylo, i oni také při tom své zdání oznámili a taková radda jich jest od knížat a hrabat přijata. Druhého pak dne opět v témž místě takové věci byly rozvažovány a jakým zpuosobem by měla vojska býti shromážděna a žold odkud by jim placen býti měl. Tu také jest radda posluov Českých zchválena.

⟨*Turnaj v Lyoně.*⟩

Hron z Náchoda, muž múdrý a výmluvný.

Třetího dne, když se císař posadil a jiní všickni, císař znamenav přemúdrú raddu posluov krále Českého a výbornú výmluvnost, při tom jednoho z nich, jenž slul Hron z Náchoda, povolav ho k sobě

[1] *A c omyslem* [illegible] se by

kázal se jemu posaditi na stolici pána svého, krále Českého, a tu opět bylo vyhledáváno, kudy by takové tažení k Jeruzalému býti mělo, po moři-li toliko na lodech čili také po zemi. Po dlúhém těch věcí rozjímaní radda Hronova jest ode všech i od Rudolfa vychválena. A když se to všecko vykonalo, zavřelo a sepsalo, císař chtě sobě i jiným kratochvíl učiniti, kázal se strojiti do turnaje. V tom turnaji mnozí z knížat a z hrabat poctivě svú statečnost ukazovali, ale Havel Jablonský nade všecky jiné při tom jméno a chválu od Rudolfa i ode všech jiných obdržal. Nazajtří opět na témž placu knížata a páni honbami a kolbami své ukazovali hrdinstvo, mezi nimiž Smil Světlický největší obdržal chválu a poctivost. A to proto, neb jest toho dne třináctkrát se s ostrým hrotem potkal a vždycky na svém koni oseděl[1] a svého odporníka s koně svalil. Najposléze pak kníže Brabantský, hněvem se rozlítiv, proti témuž Smilovi se postavil a velmi tuze rozběhl, kteréhož Smil velmi daleko za kuoň vyhodil. Císař to vida, hned té kratochvíli kázal konec učiniti. Smil vida císaře na pavlači státi, zabodl svuoj kuoň k jedné zdi tak silně, až své dřevo[2] nadmíru tlusté na tři kusy přelomil. Císař to vida, tomu se velmi podivil, též i jiní všickni. Po vykonání pak toho všeho raddy krale

Havel Jablonský v turnaji poctivost obdržal.

Smil Světlický kolec výborný.

[1] = zůstal seděti — [2] = kopí

Českého předstúpivše před Rudolfa, od něho žádali odpuštění[1]. Kterýmž on najprvé štíty změniv, Hronovi z Náchoda místo ostrve kázal nositi na štítu v zlattém poli lva černého. A Havlovi Jablonskému kázal užívati štítu zlattého, na poly[2] rozděleného. A Smilovi Světlickému kázal užívati na všech svých věcech bojovných v červeném poli kapra stříbrného. Při tom dav jim veliké dary, od sebe je (přátelsky se s nimi rozžehnav) propustil a Ottakara jim od sebe pozdraviti rozkázal.

/ 251 v Slaupy v Českých kostelích. /Jan, biskup Český, kterýž také byl t. č. na tom koncilium a někteří kanovníci kostela Pražského s ním, všickni spolu s týmiž pány raddami krále Českého do Prahy se navrátili. A tu hned biskup kázal všudy slaupy dřevěnné po kostelích stavěti, aby lidé do nich peníze kladli a tu sv. almužnu na vysvobození země sv. dávali.

‹Říšské sjezdy.›

R. 1274.› Sněm v Normberce. **L. 1274.** Rudolfus císař položil sněm v Normberce a tu se sjelo mnoho knížat a hrabí a panův, Rudolfovi jako králi Římskému a císaři novému se poddávajíce. Ottagar, král Český, a Jindřich, kníže Bavorský, ti sú k tomu sjezdu nepřijeli a tu sú před Rudolfem od některých knížat za ne-

[1] propuštění [2] na dvě pule

poslušné položeni; a jiní pravili, že by se Rudolfovi zprotiviti[1] chtěli.

T. l. opět Rudolf uložil sjezd v Aušpurgku, a tu skrze poctivé posly Rudolfovy Ottakar povolán jest na ten sjezd poctivě, též i Jindřich Bavorský. A když přišel den, v kterémž měli se před císařem voleným postaviti, on posadiv se slavně na své stolici, očekával, zdali by Ottakar a Jindřich jakú svého neposlušenství před ním výmluvu učinili. Jindřich, předstúpiv před Rudolfa, ač dlúhými slovy, však dosti poctivě se vymlúval a na čas potomní se velmi zakazuje a to slibuje nahraditi. Oratorové[2] pak Ottakarovi také sú předstúpili a Bernart[3], jenž byl jako první mezi oratory[2] královskými, učinil řeč latinským jazykem, pravě, že by Rudolf byl nepořádně[4] volen na stolici císařskú a z té příčiny že by jemu nemělo poslušenství zachováno býti; a mnoho jiného mluvil na potupu Rudolfovi. Jemužto Rudolfus sám odpověděl: „Máte-li při vésti proti některé osobě duchovní aneb před biskupem, mluvte latině, pak-li proti mně neb proti císařství, mluvte řečí, kteréž by všickni mohli porozuměti. Rozumím tomu, že to činíte pro posly Římské, chtíce proti mně papeže zbúřiti.“ Knížata tu přísedící, ač někteří, co se

---

[1] = na odpor postaviti — [2] = vyslanci — [3] *Bernhard, biskup sekovský* — [4] = nesprávně

mluví, nerozuměli, ale od jiných majíce zprávu, velmi se o to na téhož oratora i na Ottagara, tu přístojícího, pohnuli. A tak Ottagar s svými Čechy, nerozžehnav se s Rudolfem, do Čech se navrátil[1].

⟨Rada králova v Praze.⟩

⟨R. 1275.⟩ Boreš radil dobře a jiní zle.

L. 1275. král Český obeslal k sobě všecky pány a rytířstvo do Prahy k slavnosti sv. Víta a tu se s nimi o to pilně radil, Rudolfovi má-li učiniti poddanost čili jemu mocnú rukú odpěrati. I byl jest t. č. v království Českém muž jeden velmi znamenitý, kterýž múdrostí, raddau i věkem jiné převyšoval, jménem Boreš, syn Boršův z Oseka, kterýž rozkázaním královským a ponuknutím jiných první vystúpiv, dal raddu králi a řka: ,,Králi, pane náš, jistě mi se vidí za slušné byti, aby ty se s Rudolfem smluvil a s ním všel v přátelství, neb poněvadž jest od korferštuov a od Říše (tak jakž se slyší) pořádně za císaře vyzdvižen: budeš-li se chtíti s ním zavražditi[2] a boj vésti, ti, ktož sú jej sobě za pána volili, jeho neopustí (a by to učiniti chtěli, nebylo by jim slušné) a on vezma k tobě nechut, potáhne s nimi na tvú i naši záhubu. Poněvadž si ty král a on císař, však není žádná hanba

[1] *Otakar ovšem nebyl přítomen: Hájek neporozuměl pramenům.* — [2] — znepřáteliti

nižšímu pokořiti se vyžšímu; ale aby někto neřekl, že to mluvím proto, jako bych se bál, nebojímť se za mú osobu, ale za tebe, pane muoj, aby se tobě tudy a skrze to nestal nějaký posměch. Avšak, když raddu jiných vyslyšíš, učiníš, což se tobě líbiti bude."

Jiní mnozí radili, aby král byl králem v Čechách / 252
/a císař císařem v Němcích, dokládajíce i to, kterak sú Čechové, předkové jich, císaře někdy z Čech vyháněli. Při tom někteří, chtíce raddu Boršovu zlehčiti a ji z nepřízně zrušiti, všemi obyčeji jej i raddu jeho před králem ošklivili, dokládajíce, že by on snad měl míti s Němci (s kterými drží pomezí), snad i s Rudolfem, srozumění. A tak král jejich ponuknutím Borše do věže mostské na Hradě Pražském vsaditi rozkázal[1], a po dvadcíti dnech jej z země vypověděl.

⟨*Žádost Rudolfova.*⟩

L. 1276. času jarního přijeli sú do Prahy od císaře poctiví poslové, mezi nimiž byl Jindřich, purkrabě Normberský, a předstúpivše před Ottakara krále, pozdravení poctivé od císaře učinili a při tom oznámili, že J. M. C. má toho žádost, a přá- ⟨*R. 1276.*⟩ Poslové od císaře Rudolfa k Ottagarovi.

[1] *Boreš uvězněn mnohem dříve (1254), ale Hájek snad měl některé, nám neznámé prameny, z nichž čerpal podobné zprávy o Boršovi také Dalimil.*

telsky prosí, aby on Ottakar jemu navrátil knížetství Rakúské, Štyrsko, Korutany, Karneoli[1], Břeh Naonský[2], Fioletum, Forum Julii[3], při tom dokládajíce, že by to všecko k císařství[4] náležalo a Ottakar že by toho již pětmezcítma[5] let požíval a císaři že se líbí toho také na ten čas nětco užiti. Ottakar, vyslyšav poselství, takovú (praví že by) dal poslům odpověd: „Ty země, kteréž Rudolf ode mne míti žádá, však jest jich nikdá nedržal a ještě držeti nebude, ale mně sú dány v věně na onen čas, když sem já byl pojal sobě za manželku Markétu, dceru Leopoldovu, knížete Rakúského; a některých sem, obraňuje jich před nepřátely jich a násilníky, mocnú rukú dosáhl. I oznamtež jemu, ať on v zeměch svého císařství jest císařem, v zeměch těchto mně poddaných on nikdá nebude císařovati."

⟨*Válka s Rudolfem.*⟩

Poslové krátce s králem se rozžehnavše odjeli a to, co jim od Ottakara za odpověd dáno, pořádně oznámili Rudolfovi. Rudolf rozváživ slova, porozuměl tomu, že slovy málo zjedná; rozkázal hned vojsko zběrati a vésti je až k Pasovu a tu

[1] *Krajina* — [2] *Pordenone v Italii (Portus Naonis)* — [3] *Území Friaulské v Italii* — [4] *Majetek císařský; tak tehdy i* království, klášterství, biskupství = *majetek králuv atd.* — [5] = 25

aby se všickni bojovníci sčekali[1]. Ottagar o tom zprávu maje, hned poslal vojsko až k Teplé, tu rozkázav, aby se položili a nepřáteluom do země přes hory vtrhnúti nedali. Rudolf zvěděv, že král hory pomezní dobře osadil, aby on do země jemu vtrhnúti nemohl, i obrátil svuoj úmysl a táhl po oné straně Dunaje k Rakausům, a tu hubil vsi, tvrze, hrady i kláštery, až přitáhl k Linci a tu se s svými vojsky mocně položil. To když bylo povědíno Ottagarovi, hned rychle poslal, aby se vojska bez meškání hnula, aby táhli chvátajíce od Teplé k Drozdovicuom. A oni, aby vuoli a rozkaz krále pána svého vyplnili, Plzenský, Prachenský a Bechynský kraj, táhli upřímo přes hory a lesy s velikú těžkostí a škody ve vsech neobyčejné činili. A když přitáhli na místo jim uložené, položili se na dél i na šíř za čtyři míle a tu své prostranně roztáhli stany a páni Čeští najznamenitější měli své stany na břehu nad Dunajem a Ottagar mezi nimi uprostředka[2]. S druhé strany také nad Dunajem Rudolfus byl osobně nedaleko od Lince. Když již pak tu za sedm nedělí ležali, nic sobě neškodíce, neb jedni k druhým nemohli a s obú stran trpěli veliký hlad, tak že lidem i hovadům se pokrmův nedostávalo, skrze posly příměří mezi nimi učiněno a bezpečnost jedni dru-

Vojsko císařské a Ottagarovo u Lince.

[1] = na sebe počkali — [2] *Snad m.* u prostředku *tiskovou chybou?*

hým slíbili a místo jedno k rokování na jednom ostrově v Dunaji, jenž Kamberk slove, vyvolili.

⟨Mír kamberský.⟩

Ke dni uloženému přeplaviti se rozkázal v malém počtu na ten ostrov Rudolfus a Ottagar s týmž počtem, tak jakž smlauva ukazovala, tu se také postavil a tu oba spolu sšedše se rokovali dlúhú chvíli a takto sú mezi sebú narovnali, aby Vácslav, syn krále Českého, dceru Rudolfovu pojal sobě za manželku a syn Rudolfuov dceru Ottagarovu; a tu smlúvu sobě před biskupy a pány některými držeti slíbili a toho přísahami pojistili a listy i také pečetmi pro lepší toho pevnost utvrdili. Ottagar pak pro dokonalejší toho stálost a chtě tomu, aby to /srovnání i láskau upevněno bylo, vzav o to radu s některými pány Českými, Rudolfovi pět korauhví vrátil na znamení poddanosti, té ovšem sa naděje, že jemu Rudolf také z té milosti je zase i s zeměmi navrátí. Ale Rudolf, uradiv se s Němci, dvě toliko korauhve i s zeměmi, totiž Českau a Moravskau, zase navrátil, a jiné sobě zuostavil, pravě, že jich na ten čas velmi potřebuje; ale když se dokonale v císařství uváže, že mu je navrátiti chce. A tak sú se rozjeli, Ottagar do Čech a Rudolf do Říše se navrátil. Mnozí pak a zvláště ti, jenž z zlých příhod lidských potěšení

Smlauva mezi Rudolfem a Ottagarem.

/ 252 v

mívají, před krále předstupujíc, mnohé nepravé věci před ním oznamovali, pravíce, že Rudolf má z toho posměch, že krále Českého pod sebe podmanil, Rakúsy, Štyrsko, Korutany bez boje jemu že sú navráceny. Eneas Silvius[1] píše, že by manželka Ottagarova to najvíce jednala a těch ruoznic najvětší byla příčina.

⟨*Příhody v Čechách.*⟩

T. l. Vítkovci z Rožmbergka, nevím z jakých příčin, odstúpili od krále Ottagara, pána svého, a shromáždivše nemalý počet lidu zběřičného[2], velikú sjezdy[3] činili v Čechách škodu, po vsech chudinu trápíce; i kostelům neodpúštěli. A král z toho byl velmi zarmúcen, neb na ten čas byl by jich pomoci potřeboval. Ale že ten obyčej jest, když se knížata vadí, v tu chvíli nepřáteluom jich dobře se děje.

Vítkovci od krále Ottagara odstúpili.

R. t. divný zázrak byl v České zemi. Množství veliké vlkuov bylo tak, že lidé, a zvláště ženy, po cestách neb po polích choditi nesměli[4], muží zbrojně a haufně choditi musili. Časem nočním veliké množství jich jednak[5] každú noc před brány Hradu Pražského přicházeli a tu vajli tak hrozně,

Vlkuov mnoho v Čechách.

[1] *Hájek vypráví skoro doslovně podle Pulkavy, s některými omyly a doplňky* — [2] = chátry — [3] = nájezdy — [4] se neodvažovali — [5] = téměř

že se lidé strašili[1]; a múdřejší pravili, že ten zázrak nětco budúcího zlého Čechům znamenává.

⟨*Spory s císařem.*⟩

⟨*R. 1277.*⟩ **Léta 1277.** Ottagar, rozvažuje rozličné příhody, tak budúcí jako minulé, i tu smlúvu také, kterúž učinil s Rudolfem, a najvíce to, kterak jest měl široké panství a již jemu nezůstala než Česká a Moravská země, rozvažoval také zlú raddu svých panuov těch, kteříž jemu radili, aby se v císařství neuvazoval a na tom, což má, dosti měl, častokrát říkával: „Bych byl sám svého rozumu užíval a mého srdce raddau se zpravoval a tím, což mi štěstí podávalo, od sebe nestrkal a zlé rádce dal stínati, byl bych pánem všeho křesťanstva, byl bych Českú zemi zvelebil i zbohatil i nad jiné země slavnú učinil. Syn muoj i budúcí moji byli by poslaupně císařovali, byl bych tak jednal, aby z České země kmen císařský nevyšel na věky. Již na tento čas znám, že sem mnoho zlého České zemi učinil, znám i to také, co sú na onen čas myslili a tím mínili ti, kteříž mi takovú zlú raddu dávali; musím se nad nimi pomstiti, bych měl hrdlo ztratiti." Páni někteří, jichž se to dotajkalo, slyšíce to, myslili o to, kterak by zlého ke zlému

Král Ottagar litoval císařství.

[1] děsili, báli

přičinili, i jednali tak, že těm panům, kterýmž král najvíce věřil, těm tajně radu dávali, aby krále na to navedli, aby Rudolfovi smlauvy nedržal a jemu se zprotivil, že oni chtí vojsko sebrati a Rudolfa z těch všech zemí, kteréž králi odjal, vyhnati, a tak že budú k Čechům zase snadně připojeny a navráceny. Král nevěda se kam obrátiti, kterýmž prvé nic nevěřil, ty již za najvěrnější rádce měl. Po tak dlúhých raddách král dceru svú, kterúž měl míti syn Rudolfuov, rozkázal s jinymi 10 pannami uvésti do kláštera sv. Františka a tu jest P. Bohu obětována. To uslyšavše netoliko múdřejší, ale i všecken lid obecný, z toho skutku že bude veliká nevole, pravili. /Ale král pravil, že jest ji radější dal P. Bohu než synu Rudolfovu. Rudolfus o tom uslyšav, psaním napomenutí Ottagarovi učinil, aby v smlauvě stál a jí držal a dceru svú zase z toho kláštera vyvésti rozkázal.

Král Ottagar dal svú dceru do kláštera.

/ 253 r

Král z toho psaní byl velmi hněviv a z ponuknutí některých neupřimných rádcuov horlivé[1] psaní Rudolfovi učinil, pravě, že jedva muož toho dne dočkati, v kterémž by se nad Rudolfem pomstil. Rudolf, ač se do Čech táhnúti vojensky nestrojil, však proto měl lid Německý na hotově.

T. l. opat kláštera Strahovského i s konventem svým uradivše se, povolali jednoho velmi mister-

[1] = rozhorlené

Mlajn větrný na Strahově. ného mlynáře, kázali sobě postaviti v své zahradě mlajn větrný velmi misterně udělaný, tak že se tomu dílu všickni lidé divili. A ten mlajn dával dosti mauky všem obývajícím v témž klášteře Strahovském.

⟨Válka s Rudolfem.⟩

⟨*R. 1278.*⟩ **L. 1278.** Král Ottagar shromáždiv mnoho lidu Českého, vytáhl s Prahy s tím lidem 3. den měs. července a táhl upřímo k Moravě a položil se u Brna, tu očekávaje Boleslava, knížete Polského, vedlé jeho přirčení, také i lidu Moravského. Z jíchžto shromáždění jisté domníval se míti vítězství, a těch zemí, kteréž dobrovolně dal Rudolfovi, že zase dobude. A když přijeli Poláci, ale však menší počet, než se král nadál, u Modřic se položili. Položili se také i Moravané odtuď nedaleko. A král učinil nad lidem Moravským hajtmanem Milotu z Dědic, domnívaje se, že jest to velmi dobře učinil, ale na to nepomyslil, že on Milota od dávních časuov k králi má velikú nechut. I pojal Ottagar lid ten všecken a položil se s ním u Lávy blízko od řeky, jenž slove Dye; a tu pobyvše dotuď, dokudž obrokové koňům a jim ztrava z toho kraje a z laupežuov chudých lidí vystačiti mohla, potom se hnuli odtuď a oblehli tvrz a městečko, kteréž Němci jmenovali Drosendorf, jinak po moravsku Drozdovice, a tu děla položili, chtíce do-

bývati. Ale Messenar[1], kterýž toho městečka v držení byl, vida že se obrániti nemuož, poddal se se vším králi Ottagarovi.

⟨Bitva na Moravském poli.⟩

Rudolfovi pak když to oznámeno bylo, maje vojska dávno pohotově, přitáhl a položil se u Dunaje, maje veliké vojsko Bavoruov. Přitáhli také jemu na pomoc Uhří, Tatarové, Rakušané, Švábi, Sasové i Mišnaři a pomalu přeplavili se přes Dunaj. A král již byl se s svými Čechy, Moravany a Poláky položil u toho místa, kteréž slove Sad, nedaleko od té hory, jíž říkají Královo Loviště[2], blízko od řeky Moravy, o Rudolfovi nic nevěda, ale maje úmysl země Rakouské pomalu dobývati. Toť přišli špehéři Rudolfovi, o kterýchž Milota neupřímý dobře věděl, a shlédli zpuosob vojska Ottagarova. Ottagar pak ubezpečiv se[3], žádné vědomosti ani naděje neměl o nepřáteléch. A Čechové byli se rozjeli na picování[4] a na braní po vsech, tak jakž jich obyčej, takže král s malým počtem v staních zuostal. Milota uhlédav čas příhodný, rychle k Rudolfovi poslal, aby nemeškaje k bitvě se strojil.

---

[1] = Štěpán z Meisova, *podle Palackého; Kosmův pokračovatel* Messauer. — [2] *Kosmův pokračovatel:* ‚locus qui dicitur vulgariter: „V sadu u králova loviště".

Toť Rudolfus nenadále s svými haufy se přitočil a vojsko Ottagarovo obklíčil, tak že pojednau se řítili a České převraceli vozy i stany, ale Moravskému vojsku, jehož byl Milota hajtmanem, nic neškodili.[1]

/ 253 v

Bitva mezi císařem Rudolfem a Ottagarem den sv. Rufa.

/Poláci vidúce, že se Moravané nehajbí[2], také stáli pohotově. Z toho hřmotu přišel veliký strach na rytíře královské, neb již tomu všickni porozuměli, že mezi nimi jest neupřímnost, poněvadž jím Moravané a Poláci nepomáhají, než stojí, jejích neštěstí se dívajíce. I nemohauce sami Čechové té síle a moci přílišné odpěrati, utěkati počali a Rudolfovi haufové na ně silně tiskli, tepauce je a mordujíce, některé ovšem jímali. Naposledy pak mnoho Čechuov Němci do vody vtlačili, kteříž se tam musili ztopiti. Ottagar král kterak jest tu zahynul, žádný o tom v pravdě pověděti neumí, ač mnozí z Němcuov pravili (jakož o tom i Jan Nauklerus,[1] Tubingenský píše), že by Bertold z Emerverku, truksas Rudolfuov, jej svým dřevem jezdeckým s koně svalil. Jiní pak tomu na odpor píší, pravíce, že by on sám ten truksas to o sobě pravil a sobě k poctivosti[1] to připisoval. Když se pak bitva vykonala, král mezi svými ry-

[1] *Zde týž obrázek jako na l. 160.'* — [2] = nehýbají — [3] *Humanistický historik německý; u Palackého onen rytíř slove* Berthold Schenk z Emerberka. — [4] = zásluze

tíři zbitými mrtvý jest nalezen. Jehož smrti Rudolfus velmi litoval a tělo jeho pod Znojmo do kláštera vézti a poctivě před oltářem pochovati rozkázal. Po některém pak času též tělo odtud vzato a vezeno do Prahy a v klášteře sv. Františka a sv. Anežky v krásném hrobě žalostivě[1] pohřbeno. A tu mezi těmi dvěma kláštery pod prampauchem[2] přes hrob překlenutým leží až do dnešního dne. Ta bitva Čechuom nešťastná stala se 27. den měs. srpna, t. j. den sv. Rufa. Tu Němci mnoho kořistí a laupežuov nabrali, zvláště od stříbra a od zlatta, také i od jiných drahých věcí.

⟨*Plenění v Čechách.*⟩

Taková zlá příhoda když byla v Čechách oznámena, divný a neobyčejný strach přišel na lidi, kterýž nebyl nikdá od toho času, jakž kníže Čech s svým haufem jel do té země. Neb ti všickni haufové valili se do toho zarmúceného a osiřalého království. A Čechové ztrativše krále svého, jako ovce bez pastýře, kam kdo věděl, před nepřáteli utíkali, a oni zemi hubili, plundrovali, páléce vsi i městečka. O města a hrady ovšem nesměli[3] se pokusiti, než klášteruov nad míru pilni byli, chtíce je zlúpiti a jako z kořen vyvrátiti.

[1] = se zármutkem — [2] = oblouk, klenutí — [3] = neodvažovali

/254 r

Klášter Vylémovský měl mnoho mnichuov. Klášter Ostrovský dobyt.

/U kláštera Vylémovského Rudolfus dvakráte se zastavil, chtěje jeho dobýti, ale že na něm bylo samých toliko mnichuov 180 a ti se velmi mužně bránili, tak že Němci jim nemohli nic uškoditi, ač se dvakrát o ně šturmem pokaušeli, nic nemohli jim udělati, více než na puol druhého sta tu Němcuov od mnichuov kamením až do smrti ubito, Rudolf kázal dále do země táhnúti.

Klášter Ostrovský, kterýž ležal uprostřed řeky Vhltavy, ten jsú také Němci silně oblehli a jeho velmi ukrutně dobajvali a čtvrtého dne jeho se zmocnili. Neb mniší před týmž dnem, časem nočním, z něho byli se přes vodu na lodí vykradli. Němci vlezše tam, nic v něm nenalezli krom toho, což k jídlu náleželo.

Klášter Zderazský vypálen. Klášter sv. Koruny.

I zuostali tu za 6 nedělí, a když odešli, ani jedna srst[1] ani jedno zrno obilné po nich nebylo nalezeno. A pokudž tu byli, veliké sjezdem[2] okolo Prahy činili škody tak dlúho, až klášter Zderazský skrze zradu vybrali i vypálili, a Pražané na ně přes zdi městské vyhlednúti nesměli. Klášter sv. Koruny, kterýž byl na ten čas Ottagar dal v nově postaviti, také oblehli a jeho se zmocnivše, mnichy v něm zbili a některé spálili, ješto se při tom jích pálení divní dáli divové a někteří zuostali až do této chvíle. Naposledy pak i klášter vypálili a roz-

[1] — chlup [2] — nájezdem

bořili tak hanebně, že nebylo znáti, kde jest byl duom konventský. Klášter Osecký také, kterýž týž Ottagar byl z hor stříbrných Hrobských slavně a nákladně vystavěti dal, ten od týchž Němcuov z gruntu vypálen. Též klášter Teplický, Světecký, Dogsanský a j. mnoho. Rudolfus již maje v své moci Českau i Moravskau zemi, rozděloval jí a rozdával, tak jak se jemu líbilo.

Klášter Osecký. Klášter Teplický. Klášter Světecký. Klášter Dogsanský. Království České roztrháno.

Bramburský markrabě obdržal hrad Pražský a větší díl České země, kníže Polský Kladsko a tu krajinu všecku sobě osobil. Králová s synem Ottagarovým Vácslavem, jenž bylo pacholátko v osmi letech, také kus České země obdržala. A tak to království rozdělené velmi pustlo a hynulo.

Morava také velmi šeredně roztrhána byla. Pán Milota také za svú službu jí díl obdržal a Němci vždy hubili a plundrovali. A tak veliký a nevýmluvný[1] strach a hruoza na lidech v Čechách i v Moravě byla. Neb Němci na těch škodách, kteréž činili, dosti nemajíce, ještě že budau v Čechách i v Moravě větší činiti, hrozili, pravíce, že se chtí časem jarním navrátiti a ostatek dokaziti a pohubiti, měst a hraduov všech dobýti, všecky Čechy i Moravany zbíti, žádnému věku ani pohlaví že nechtí odpustiti.

[1] = nevylíčitelný

⟨Panství Oty Braniborského.⟩

R. t. také biskup Jan, jenž byl muž nábožný, dobrý a spravedlivý, vida, co se děje v Čechách, z toho byl velmi zarmúcen a jako[1] ustavičně se P. Bohu modlil, až skrze ustavičnau tesknost tak, jakž se někteří domnívali, upadl v těžkú nemoc a měs. prasince[2] umřel a v Pražském kostele pochován.

Biskup Jan umřel.

⟨R. 1279.⟩ **L. 1279.** Tobiáš, probošt kostela Pražského, volen jest za biskupa od kapitoly téhož kostela, ale však s povolením arcibiskupa Mohutského. Biskup pak Moravský, vzav moc a povolení od téhož /arcibiskupa, jeho Tobiáše na též biskupství Pražské neb České posvětil.[3]

Biskupem učiněn Tobiáš.

/254 v

T. l. a při tom času Otta, markrabě Bramburský, jenž byl švagr dobré paměti krále Ottagara, přijev na Hrad Pražský a tu shromáždiv jednak všecky Čechy, mluvil k nim tato slova: „Čechové milí! Víte všickni, co jest byl někdy král Ottagar, pán váš, kterýž za vás za všecky bojoval statečně, až do přemožení. Ale poněvadž se jest tak líbilo P. Bohu, aby on snad pro vaše rozhněvání J. Mti sv. tu padl a zahynul, a mládenček na tento čas let maje věku svého devět, vám ani sám sobě raddy

Markrabě Bramburgský lstivý

[1] téměr — [2] *Správne* 21. října; *lat. orig.* XII. Kal. Novembr. — [3] *Volen 15. listop.* [illegible]

dáti neumí, jistě jest záslužné, abychom jemu jako sirotku já i vy pomoc učinili. Protož zdá-li se vám, já, poněvadž mám za manželku sestru někdy otce jeho Ottagara a tohoto Václava vlastní tetku, abych se zaň životně a osobně i spolu s vámi postavil proti takovému úhlavnímu jeho nepříteli a vrahu otce jeho, také i zhaubci tohoto osiřalého království, Rudolfovi císaři za odporníka a nepřítele, tak, abych vás maje na pomoc, s ním se polem potkal statečně a jej i s těmi jeho Němci z této země vyhnal a tomu sirotku jí očistil a vám učinil pokoj."

Čechové slyšíce ta slova a pokoje jsúce žádostiví, na to se krátce uradivše, k tomu svolili, a jemu Ottovi, markrabí Bramburskému, k zpravování a opatrování pána svého Václava poručili a sami se hned strojili, aby se s Rudolfovými Němci statečně potkali[1]. V tom markrabě, maje již dědice Českého i všecky Čechy v své moci, tajně a rychle poslal k císaři Rudolfovi, kterýž na ten čas s svými Němci dobýval kláštera Kladrubského, aby shromáždě Němcuov, jakž muož najvětší počet míti, k Praze se obrátil, a on markrabě že chce s strašlivými[2] Čechy proti němu až na Bílau Horu vyjeti a potkati se vojensky, tak, aby tu byli všickni Čechové zbiti i ten dědic také aby

[1] = utkali — [2] = bázlivými

zahynul, a tu zemi aby Němci osadili a jí vládli až na věky. Císař Rudolf jako pán milostivý vyslyšav poselství, odpověděl: ,,Poněvadž jest mi P. Buoh z své Božské dobrotivosti toho puojčiti ráčil, že jsem vítězství obdržal nad Ottagarem, králem Českým, z toho Jeho sv. milosti děkuji. A jest mi toho velmi líto, že jest ten a takový dobrý muž tak hanebně zahynul a krev královská že jest vylita na zemi, z toho mne srdce bolí. Nad to pak, že taková slavná země skrze mne jest zhubena, ano i mnohá místa sv. v ní jsú hanebně porušena. Nedajž mi toho P. Bůh, abych měl lid ten tak krásný a mužný vykořeniti, nad to abych měl zahubiti i toho mládence bez viny, an mi nic zlého neučinil; za jiné nemám, než že by P. Bůh nade mnú těžkú skrze to učinil pomstu. A poněvadž jest Otta na se přijal zprávu toho království a opatrování toho sirotka, nechť hospodařuje lépe, než myslí.“ A hned toho dne kázal se svému vojsku odtuď hnauti a ven z země České vystěhovati. Poslové když se navrátili a oznámili to Ottovi, co dal za odpověd Rudolfus, z toho se velmi rozhněval a najvíce proto, že Rudolfus nechtěl toho poselství tajné slyšeti, ale zjevně vyslyšav, zjevnau také dal odpověd, kterauž někteří Čechové, jsúce při císaři Rudolfovi, také slyšali a hned to všecko, co se dálo, Čechuom jiným, a zvláště mocnějším, oznámili. Otta pro takový úklad, obávaje se v Če-

Císař lítost měl nad Českau zemí.

chách nějakého nebezpečenství, některým svým hajtmanuom Němcuom na místě svém zprávu zemskú poručiv, do Bramburk odjel. A hned od toho dne počal Českau zemi Němcuom svobodititi[1], chtě z ní vytisknauti všecky Čechy a Němcuov v ní nasaditi, jako motajl hausenek.

/Němci pak vuoli jeho znamenavše, a zvláště Bramburci, Sasové, Míšnaři, Durynci, Hessové, Frýzové a Vestfalané i jiní mnozí z krajin západních, do Čech sjezdy[2] činili a tu zemi hubili laupežem, ohněm i rozličnými mordy. Obyvatelé pak té země a zvláště lid veský, opustivše své příbytky, s manželkami a s dítkami v skalách a v hustých lesích bydlili a tak dědin[3] žádný nevoral a z toho hlad veliký přišel na tu všecku zemi. / 255 r Němci Českú zemi hubili.

⟨*Dva biskupové v Čechách.*⟩

R. t. času postního Tobiáš, biskup Český, již jsa na duostojenství biskupské posvěcen, umínil svau první mši biskupskú na den Zvěstování P. Marie v kostele Pražském sv. Víta slúžiti. Ale toho jemu auředníci Otty Bramburského nechtěli dopustiti. Neb jakž přijel k Hradu Pražskému, most před ním byl zdvižen a dvéře hradové zavříny. A on obrátiv se odtuď, jel na Strahov a tu své prvotiny[4] Mše první biskupova na Strahově.

[1] = svobodnou, volnou činiti — [2] = nájezdy — [3] = polí
[4] = první bohoslužba

P. Bohu obětoval při přítomnosti mnohých panuov Českých a rytířuov; a lidu obecného k té slavnosti bylo se sešlo velmi mnoho a tu s velikým náboženstvím i s pláčem P. Boha, aby je od těch ukrutných Němcuov vysvoboditi ráčil, prosili.

Biskup Bramburský uvázal jse v biskupství České.

Po slavnosti pak velikonoční přijel do Čech biskup Bramburský a slavně na Hrad Pražský puštěn i poctivě uveden. Po osmi dnech přijel také Otta, markrabě Bramburský a Českého království gubernátor, a na Hradě Pražském slavně se posadil. A hned čtvrtého dne příjezdu svého témuž biskupu Bramburskému zprávu biskupství Českého poručil. A Tobiáš, biskup Český, při kostele P. Marie konec mostu mezi Křižovníky tíše seděl.

⟨*Drobné události doma i v cizině.*⟩

Polský kníže umřel.

T. l. Boleslav, kníže Polský, jemuž říkali Stydlivý Boleslav, kterýž nedávno byl se v Kladsko a v tu krajinu uvázal, v Krakově umřel A hned jakž byl pohřben, páni a rytířstvo sjeli se do Krakova a tu spolu s Pavlem, biskupem Krakovským, namluvivše se, z vuole jednostajné za pána sobě volili jednoho z knížat, jenž slúl Lestko Černý.

R. 1280.

Kladsko.

Leta 1280. Jindřich kníže, jenž byl pánem vší Slézské země, uvázal se v zámek Kladsko i v město, také i v tu ve všecku krajinu, a to z té příčiny, neb před tím měl smlauvu s Ottagarem králem dobré

paměti a to takovau: Jestliže by on Jindřich umřel prvé než Ottagar, aby knížetství Slezské všecko připadlo na krále Ottagara i jeho potomky až na budúcí věčné časy. Pakli by Ottagar prvé než Jindřich smrtí zachvácen byl, on Jindřich aby se v Kladsko a v tu krajinu uvázal a jí držal až do svého života.

T. l. času letního větrové velicí a neobyčejní v Čechách byli, mnoho hraduov, kosteluov i domuov v městech zbořili, vsi některé po polích a po lesích se roznesly, lesové mnozí se z kořen vyvraceli. Větrové v Čechách.

R. t. páni Čeští a rytířstvo položivše sobě sněm, sjeli se do Prahy ke dni sv. panny Kateřiny a tu všedše do domu křižovnického k biskupu, s ním spolu rokovali a snesše se, nazajtří z vůle jednostajné poslali na Hrad Pražský Bohuslava z Ledec a Maršíka z Kruhlova a Jana Baštu z Psár k Ottovi, gubernátorovi, jeho žádajíce, najprvé aby kníže[1] do kostela sv. Víta na Hradě Pražském pustil, tak aby mohli službu Boží činiti svobodně, druhé aby jím dědice vydal, aby oni jej i mateř jeho zpravovali a opatrovali. Třetí, aby ta lotrovství a laupeže v Čechách přetrhl a zastavil. 255 v. Sněm u Křižovníkuov v Praze.

Otta vyslyšav poselství, zač žádají, to učiniti a ve čtyřech nedělích pořád zběhlých vyplniti

[1] *Patrně m.* kněží *nějakým omylem.*

slíbil. Ale tomu ničemuž, když se oni rozjeli, dosti neučinil.

〈*Zajetí královny a královice.*〉

〈*R. 1281.*〉 **L. 1281.** Markrabě Bramburský, zlý zprávce České země, tu noc před sv. Pavlem na víru obrácení[1] kázal povolati před sebe tu na Hradě Pražském Kunhuty, manželky někdy Ottagarovy, a Vácslava, syna jejího, dědice Českého, přikázav jim, tu když budú podáni, odtuď aby nevycházeli bez povolení hajtmana téhož hradu. A v tom hned kázal je na vuoz vsaditi a na hrad, jenž Bezdězí slove, tajně vézti. Čechy služebníky jích všecky od ních odlaučiv, dal jím za čeledíny[2] Němce, přikázav jím, aby jích pilně ostříhali, tak aby bez odpuštění jích nikam neodcházeli. I vezli jsau je v chaterném oděvu, ano je veliká zima i tma trápila. Jaký pak pláč byl od královny a od syna jejího i ode všech jích věrných služebníkuov, žádný toho nemuož vypraviti. Když sú je pak na Bezdězí přivezli, po německu ztenka jím jísti dávali, jedinký toliko služebník, kterýž jim jísti nosil, česky uměl; a tak v velikém zármutku a trápení ctná královna i s synem byla. Páni zemští takové věci slyšíce, častokrát před Ottú předstupujíce milosti jím prosili, při tom také žádajíce,

Král mladý jat i s mateří.

[1] – 25. ledna – [2] – služebníky

aby Václav, dědic a pán jích, v jích moc jím vydán byl, slibujíce, že chtí jeho dobře a poctivě i chvalitebně chovati. Těmi a takovými prosbami nic jiného nezjednali, než že více Ottu k hněvu popudili. Jednoho času páni a rytířstvo, sšedše se spolu, o to se uradili a na tom zuostali, aby předstúpíce před markrabí, buď vděk neb nevděk, aby mluvili bez strachu, to což jím jest i naší zemi za potřebné. I učinivše tak, vešli do jizby markrabovy na Hradě Pražském bez opovědi. A postavivše se před ním, Zdislav Berka z Dubé z ponuknutí jiných mluvil k němu tato slova: „Slavný markrabě a pane, toto jsau tobě kázali Čechové pověděti, že jsau již za tvého zpravování České země mnoho zlého zkusili a snášeli a toho již déle snésti a trpěti nemohú a nechtí. A toho pak najvajše, aby pán jích dědičný takovú křivdu neobyčejnú a nadto i vězení trpěti měl. Poněvadž se jest v Praze narodil a tu vychován, a Praha jest stolice královská, ne Bezdězí, tu ať jest posazen. Pakli by se toho nestalo, již by Čechové v té věci musili se jinak zpraviti a opatřiti.“

Páni Čeští mluvili k markrabovi.

⟨*Vyloupení chrámu sv. Víta.*⟩

Otta vyslyšav žádost jich i všecka slova, odpověděl, že to všecko, zač žádají, chce rád milostivě a bez odtahuov vyplniti, ale nevyplnil; ale když

sú se rozjeli, poslal některé své lotry do kostela
Pražského, kteříž pravili, aby jim sklepové odem-
čeni byli, že by nějakých listuov neb privilejí hle-
dati chtěli. A všedše do zákřišty[1], uzřeli tam mnoho
truhel, neb mnozí páni zemští obávajíce se lotrův
256r a laupežníkuov /a paličuov, své statky, peníze i kle-
noty, kteréž měli na stříbře a zlattě, byli svezli do
kostela Pražského. I oznámili to služebníci Ottovi,
a on poslal více Němcuov, kázal ty truhly vysekati
a peníze pobrati, též i jiné všecky věci, kteréž tam
byly nalezeny od stříbra i od zlatta a drahého
kamení. A oni tak učinili a všecko to přinesše, před
jeho očima položili. Děkan a kanovníci to vidúce,
nic říci nesměli, ale všedše do kostela, klekli na
holá kolena před oltářem sv. Víta, P. Bohu svému
toho násilé žalujíce. A ti nešlechetníci nosili
všecky věci ven z kostela do domu Ottova jako[2]
bez přestání a služebníky kostelní uhaněli a ně-
které ubili bez lítosti. A běžavše do kaply sv. Vác-
slava, na jeho hrob se obořili[3], jeho sv. tělem haj-
bajíce, pod ním pokladuov hledali, ale tu nic ne-
nalezli. Jeden pak z těch lotruov ukradl kadidlnici
stříbrnú v kaple sv. Vácslava, ale nočním časem,
jsa skrze sv. Vácslava napomenut, nazajtří ji
vcele zase navrátil. Skrajši také sv. Kozmy a Da-
miána otevřeli a tak celý den a celú noc opět na-

Kostel Pražský od Němcuov zlaupen.

[1] sakristie — [2] téměř — [3] vrhli

zajtří celý den běhajíce brali a k pánu svému nosili, ani knihám ani svícnům ani svícem voskovým neodpustili[1]; brali všecko napořád. Tu sú vzaty a vysekány p. Prosincovi dvě truhly velmi veliké, v kterýchž praví že bylo od zlatta a stříbra a od rozličných klenotuov více než za 50.000. A tak počítali preláti i jiní, kteříž o tom, co jest tu pobráno bylo, dobrau vědomost měli, že od toho kostela kostelního i panského i jiných dobrých lidí pobráno a odneseno více než za dvakrát sto tisíc a to všecko do Bramburgk dovezeno.

Hrob sv. Vácslava přehledán.

⟨*Útěk Kunhuty z vězení.*⟩

T. l. královna Kunhuta, súci v tom vězení v veliké tesknosti, žádala Heřmana, kterýž t. č. hajtmanem byl na Bezdězí, aby ji odpustil[2] do městečka, kteréž slove Vryštot[3], jenž jest nedaleko od Bezdězí, v němž jest kostel sv. Jiří mučedlníka, aby na ten den tu v Božím domě P. Bohu své mohla obětovati modlitby. A on Heřman tak učinil a jí odpustil, aby šla neb jela, kdež se jí koli líbí, ale aby tu nechala svých dětí, a zvláště Vácslava dědice, a zjednajíc svú potřebu aby se zase k dětem navrátila. A ona to slíbila učiniti, i šla a na-

Královna ušla z vězení.

---

[1] = pokoje nedali — [2] = dovolil — [3] *Míní se* Freistadt; *ale místa toho jména v okolí Bezdězu dnes neznáme.*

vrátila se. Opět po některém času žádala téhož hajtmana, aby ji odpustil k bratřím řádu sv. Františka do kláštera Hradiště[1] a on tak učinil, i šla a pomodlivši se tam a pojedši, navrátila se zase. Po třetí prosila, aby ji odpustil do Mělníka, neb to její město bylo. Tři dni tam pobyvši, na Bezdězí se navrátila. Potom pak prosila, aby ji odpustil do Prahy k sestře Anýžce, kteráž byla jeptiška v klášteře sv. Františka; a on to učinil a na voze ji tam poslal, a ona tu zpuosobivši své věci, pravila, že chce jeti do Moravy, tam že chce navštěviti v Znojemském klášteře hrob manžela svého, krále Ottagara. I majíci jeti z Prahy do Moravy i jela do Opavy a tu přijevši k Mikulášovi knížeti, synu také někdy Ottagarovu, u něho zůstala a tak ušla z rukú těch Němcův nemilostivých.

Drahota, dvě vajce za peníz, a 50.

R. t. veliká drahota v České zemi byla, tak že jedva mohl dvě vajce za peníz kúpiti, a nedávných let před tím, ještě to lidé dobře v paměti měli, že jich bylo 50 za jeden peníz.

⟨Loupeže Braniborů v Čechách.⟩

⟨R. 1282.⟩

256v

L. 1282. *⟨Otta markrabě,* povolav k sobě Ebrharda, biskupa Bramburského, mocným jej poručníkem na svém místě nade vší Českú zemí učinil, přikázav jemu, aby zlé věci sstavoval a lotrům

[1] — Mnich. Hradiště

vuole nedal a nad zloději aby světským právem činil pomstu. I odjel pravé, že má v Sasích mnoho činiti a potřebné jednati věci. Biskup to poručenství na se od markrabě přijav, tak se zachovati slíbil, ale žádostiv sa zlých věcí Českých, vida, ano se zle děje, všecko, jakž markrabě odjel, přehlédl a jako by o tom nic nevěděl, ač věděl, ale věděti nechtěl.

Biskup Bramburský zle v Čechách hospodařil.

T. č. zlaupeni sú jednak všickni v České zemi klášterové i farní kostelové, také i vsi, koňové, krávy i jiní dobytkové pobráni i jiné všecko, což mohlo nalezeno býti, některé pak vsi netoliko vybrány, ale i spáleny. Děkan kostela Pražského, jménem Řehoř, pojav s sebú některé kanovníky, pokorně předstúpil před téhož biskupa Ebrharta, žádaje i prose, i pro P. Boha, aby aspoň těch vsí nedopúštěl kaziti a páliti, kteréž náležejí k proboštství kostela Pražského, neb jich jest mnoho pohubeno. Biskup vyslyšav prosbu, řečí velmi prchlivú odpověděl: „Netoliko vsi Gotfryda probošta, ale i všech kanovníkův a kaplanův, také i té kněžny Kunhuty musí zkaženy a vniveč obráceny býti; i toho Tobiáše, biskupa vašeho, netoliko vsi a tvrze kázal sem pohubiti, ale i ohněm spáliti. A osoba jeho, kterýž den nalezena a postižena bude, ten den musí konec života vzíti.“[1]

Čechové měli velikú úzkost od Němcův.

[1] *Všechna tato vypravování, jakož i následující, o dobách braniborských doslovně většinou překládají text pokračovatelů Kosmových.*

Oni to slyšíce, odešli, jsúce smutni. A všedše opět do kostela před oltářem sv. Víta padše rozprostřeli se, a své tváři na zemi položivše, plakali volajíce k P. Bohu a pravíce: „Smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad lidem tímto a nedaj dědictví tvého v zahubení!“ Když pak bylo při slavnosti Na nebe vzetí P. Marie, biskup kázal svým Němcuom, aby se v haufích po vší zemi rozešli a rozjeli a všecky Čechy hubili a mordovali. Čechové to slyšíce a zvláště ti, kteříž ve vsech neohrazených bydlili, opustivše své příbytky s ženami a s dětmi a s svými dobytky v hustých lesích a skrýších obývali tak dlúho, až zima přišla a sněhové spadli; tu je tepruv Němci jako slédní[1] psi zvěř lesní vyhledali a je jímali, laupili, svláčeli, mučili rozličnými mukami, chtíc od nich peníze míti; kteříž co dáti neměli, šaty z nich pobrali, netoliko sukně neb kytle, ale i košile, a oni v pytlích a v rohožích a někteří v sítěnných toliko šorcích[2] chodíce tak svú hanbu přikrývali. Někteří pak při velikých horách a skalách s ženami a s dítkami bydleli, tu kdež měli naději, že se před Němci ukryjí, při ohních léhali a tak se ohřívali, až na nich oděvové shnili a opálili se, že musili nazí choditi, a ti také hlad veliký trpěli. Časem někdy s hor scházejíce, vyhlédali, mohli-li by koho jdúcího cestú uzříti,

Němci těžce trápili Českau zemi.

Lidé lidi jedli hladem.

[1] = honicí — [2] = zástěrách ze sítí

aby naň vystúpili a jej jali a přivedli do svého příbytku, a tu zabijíce jej, na kusy rozsekali, vařili neb pekli a jedli a jeho oděvem se rozdělili. A tak mnoho zlého nad obyčej dálo se skrze ty Němce v Českém království. Okolo Mělníka Němci sedláčky chudé takto mučili: Svížíce je kladli je na kolesa[1] jako snopy pět neb šest spolu a s najvyžšího vrchu pauštěli je do Labe, aby se šacovali[2] A když neměli co dáti, ztopili je; a tak Němečkové sobě kratochvíl činili.

⟨*Hlad a mor.*⟩

Dědin žádný nevoral, z toho hlad velmi veliký v zemi byl. Zpráva se činí, že by na mnohých místech mateře své vlastní děti jedly.

T. l. počal býti veliký a náhlý mor a Němci počali velmi mříti na morní bolesti. To vidúce jiní, hned se počali ven z země České hostiti[3], také i toho ukrutného biskupa ten mor ven z země vyhnal. Taková rána Boží když se více a více rozmáhala, v Praze někteří domové, z kterýchž lidé vymřeli, pusti zůstali.

Mor velmi náhlý.

⟨*Bouře v Praze.*⟩

Konšelé města Pražského na větším díle zemřeli, a ti, kteříž pozuostali, na rathauz k saudu

[1] = vozík — [2] = vypláceli — [3] = stěhovati, pryč se bráti

se scházeti nechtěli, pravíce, že by jich byl malý
257r počet. Obec Pražská, /opustivše saud konšelský, jiné zprávce sobě volili, jím rozkázavše, aby se při saudu chovali spravedlivě. V tom stala se příhoda, že ti noví saudce obcí ustanovení truhly obecní přehledujíc práv napsaných města toho nemohli naleznúti. To když obci oznámeno bylo, povolali jsú prvnějších pěti konšeluov a jích se ptali, kam jsú práva poděli.[1] A oni pravili, že sú tu v truhle křížové zuostaveny. Saudce pak obcí ustanovení pravili, že sú jích tu nenalezli a neviděli. Z toho nemalé přišlo zbauření, tak až jsú

Baufka v Praze.

někteří z prvních i posledních konšeluov zvěšeni a zvláště Hans Flašar, kterémuž klíč od té truhly byl poručen. Město Pražské na ten čas žádného rychtáře, purgmístra ani konšela nemělo, každý činil, což se jemu zdálo. Dobrým a spravedlivým lidem času toho živu býti stajskalo se, neb se již byly všecky zlé věci zběhly, mordové rozliční a přílišná nebezpečenství, drahota veliká a hlad neobyčejný, k tomu také i mor.

R. t. Starší neb Menší Město Pražské, ač bylo také těžkostmi od Němcuov, morem i hladem trápeno, však těch a takových roztržitostí[2] mezi měšťany nebylo, a tak stálo dobře a pokojně v svém pořádku. Neb Mařík Krásek, první z kon-

[1] dali uložili - [2] roztržek

šeluov, to město svú opatrností dobře zpravoval a radda jeho, též i saudové jeho spravedliví líbili se všem. Obyvatelé Většího Města Pražského častokrát se, k rozeznání svých odporuov[1] a těžkých rozepří do Menšího Města přicházejíce, jeho saudu poddávali. Někteří pak z pozůstalých konšeluov Většího Města pro takovau věc, že se k jinému právu obec jích utíká, velmi hněvivi byli, a lidu Pražského popúzeli, aby zberúce se mocně, to město Petřínské a Svinské[2] vybrali a rozbořili. A toho byli najvětší puovodové Matěj Bauře a Hans Longkffedr, ti s některými na vořích raným jítrem přeplavivše se přes vodu, na den Narození P. M. do brány Podhradské, jinak Písecké, vskočili, kterých bylo okolo puol třetího sta. A tu počali domuov vybíjeti a statkuov lidem bráti. Menšího Města obyvatelé zrotivše se za pavezami[3], proti ním se postavili a kázavše bránu zavříti, aby ti laupežníci ujíti nemohli, snážně[4] jích bíti počali. Ale ti, kteříž jsú šli na braní, mnoho jsú s sebú zbroje a zvláště kuší a lučišť neměli a tak jích tu 18 jali a jiné smrtedlné postříleli a jinak zmordovali, a ty zjímané dne třetího kázal Mařík Krásek na krásném dubí na Letni nad Prahau zvěsiti. Z toho opět pošla nová a veliká ruoznice a váda v lidu v Větším Městě,

Pražané z Většího Města Pražského vskočili do Menšího.

[1] = sporů — [2] = Malá strana, podle trhů — [3] = štíty — [4] = usilovně

neb někteří (a zvláště jíchž jsú přátelé zbiti a zvěšeni) chtěli s větším počtem lida do Menšího Města vskočiti a napořád mordovati, jiní múdřejší toho učiniti nedali. V tom obyvatelé Menšího Města Pražského, také hladem a morem jsúce utrápeni, bez velikého nebyli strachu. Na den sv. Matúše obec Pražská všecka sešla se na rathauz a tu múdřejší nepokojné ukrotili a smířili, a tak spolu na tom zůstali, aby Mařík Krásek z Menšího Města s některými z Většího Města k němu přidanými jako muž maudrý a spravedlivý v pondělí, v středu a v pátek na rathúze Většího Města všecku obec saudil a v Menším Městě také v auterý a ve čtvrtek aby s svými na saudě seděl. Někteří ovšem všetečnější[1], ač k tomu svolili, však to těžce nesli. Múdřejší pak jích všetečnosti a zlé příhody se obávajíce, proti témuž Kráskovi až k kaple sv. Ducha, kteráž jest na břehu, s zbrojí vycházeli a jej poctivě až na rathauz též i zase[2] provodili. A on Krásek spravedlivě se k jednomu každému zachoval a dary měl u veliké ošklivosti; a v té spravedlivosti a poctivosti trval až do své smrti. Potom lid obojího města jeho smrt za dlúhý čas připomínaje želel. Někteří pak pravili, by byl P. Buoh jeho na ten čas lidu tomu hladovitému za zprávci nedal, snad že by obě ta města k pádu

Krásek z Malé Strany saudil v Větší Praze.

[1] = opovážlivější — [2] = zpět

a k zkáze byla přivedena, protož jeho múdrost a spravedlivost, kterúž měl při saudu, za dlúhý čas v těch městech připomínána byla.[1]

⟨*Správcem země biskup Tobiáš.*⟩ 257 v

L. 1283. první den ledna měsíce Otta Bramburský přijel do Prahy a Němcí ustavičně za ním z Německých zemí běželi, až opět Českau zemi jako mauchy naplnili. I rozkázal všech Čechuov na sněm do Prahy zavolati, aby se všickni na den slavnosti Tří Králuov, páni i rytířstvo, vládyky i jiní znamenitější před ním na Hradě Pražském postavili. To když se stalo, markrabě oznámil Čechuom, že má úmysl v brzkém času ven z České země vyjeti, a že neví, kterého času se zase navrátí. Protož, aby mu oznámili, chtějí-li jemu a tomu, kohož by on na svém místě z Čechuov postavil, poddanost zachovati. A oni uradivše se dali odpověd skrze Zbynka Dubského, že to chtí rádi učiniti. A on markrabě ustanovil jím dva zprávce, t. biskupa Tobiáše a Teobalda, neb Děpolta, sudího zemského, přikázav jím, aby lotry a laupežníky trestali a té země více nedali hubiti. Čechové ty pány za zprávce vděčně přijavše poděkovali. Ale biskup jako muž opatrný svolav

⟨*R. 1283.*⟩

Biskup Tobiáš a Teobald zprávce.

[1] *O tom všem jiných zpráv není.*

pány a starší, namluvil je na to, aby markrabě žádali, aby rozkázal pro uvarování budúcího zlého Němcuom z Čech vyjíti.

Markrabě maje zprávu netoliko od Čechuov, ale i od Němcuov, co se v Čechách páchalo, hned bez meškání rozeslal posly po všech městech českých, jím přikazuje, aby kázali biřicuom volati, že markrabě přísně rozkazuje, aby všickni Němci i jiní cizozemci z České země ve třech dnech se ven vyhostili a bez překážky vyšli. A kteříž by koli přes třetí den zuostali, aby byli jímáni a jako jiní zlodějí a laupežníci zvěšeni. Němci to uslyšavše, hned z Čech běžali a jako netopajřové, když svítá, se rozkryli[1]. A Čechové se brali pomalu z hor a z lesuov a strojili se k vorání. Též i řemeslníci svá řemesla napravovali.

Němci z Čech jíti musili.

Při témž sněmu bylo rokováno a mezi markrabí a Čechy tak narovnáno, aby Čechové markrabovi jako pánu svému (na ten čas) vrchnímu poddanost zachovali a při slavnosti ss. Filipa a Jakuba apoštoluov aby sebrali berni a markrabovi 15.000 hřiven stříbrných dali a on markrabě aby jim Václava dědice přivezl a na stolici otce jeho, krále Ottagara, posadil a Tobiášovi biskupu a některým pánům Českým, také i některým osobám z markrabství Bramburského, též i z měšťanův

Berně markrabovi Bramburskému.

[1] rozprchli, na rūzná místa ukryli

pražských, aby jej k opatrování poručil. A na tom se rozjeli. Přišel čas ss. Filipa a Jakuba, markrabě poslal posly své a při tom listy, omlúvaje se a pravě, že z hodných příčin Václava dědice postaviti nemuož a že by rád, aby jemu ta summa přirčená poslána byla, a že on konečně při slavnosti sv. Jana Křtitele s ním do Prahy přijede a to, což má učiniti, že učiní. To slyšíce Čechové, velmi se búřiti počali.[1] Ale múdřejší rozváživše věci budúcí, skrze též posly markrabovi dali odpověd, že jeho prosebně žádají, aby tomu, což jím slíbil, dosti učinil, že oni také při též slavnosti sv. Jana, což dáti mají, rádi chtí vyplniti. Přišel den sv. Jana, opět markrabě tomu dosti neučinil.

Při tom času hlad velmi veliký a neobyčejný ještě trápil Českú zemi a to tak ukrutně, že lidé někteří vynaloživše na ztravu všecko, což měli, již sobě chleba zač ani kde kúpiti nemajíce, jiné lidi a hosti do svých domuov přijímajíce, tajně je mordovali, vařili a jedli. Mor také ač byl popřestal[2], opět času zimního vnáhle lidé mříti počali.

Hlad a mor trápil Českau zemi.

⟨*Menší příhody.*⟩

T. č. královna Kunhuta, manželka někdy Ottagarova, kteráž v Slezích byla, navrátila se do

[1] *Ve skutečnosti byl sice Václav do Čech přivezen, ale ježto nedošlo k finanční dohodě, svěřen k opatrování míšenskému markrabí Jindřichovi. Bylo to již r. 1281.* — [2] = poněkud přestal

Čech, majíci úmysl tu zuostati, ale znamenavši
258 r veliký /nedostatek pokrmuov, také i mor, obrátila se do Moravy a přijevši do Znojma tu zuostala.

Královna Polská od služebnic zamordována.

L. t. Lukarda, Přemysla knížete (jenž byl v Větší Polště) manželka, 14. den měs. listopadu skrze nenávist (tak jakž se někteří domnívali) svého manžela, od svých služebnic na hradě Poznaňském jest udušena. Skrze to manžel její byl ode všech lidí v velikém podezření, že žádné z týchž služebnic pro takovú úkladnú smrt své manželky nekázal trestati.

Záviš, pán z Rožmbergka.

Č. t. byl jeden z rodu Vítkovcuov, muž velmi znamenitý a nad jiné bohatý, jménem Záviš, kteréhož někdy král Ottagar měl v nenávisti a byl jemu i některá zboží (jakž o tom zpráva byla) bez příčiny odjal. Ten domnívaje se, že skrze královnu zase k svému zboží přijde, i jel k ní do Moravy a počal jí snažně slúžiti a mimo jiné všecky rytíře měl k ní volnější přístup, častější také míval s ní rozmlúvaní. Králová, znamenavši jej býti nad jiné všecky kražší tváři a výborné postavy, a že vždycky vesel jest, žádala s ním míti účastenství v veselí a jeho při sobě zdržala[1] tak dlúho, až z něho synem počala a porodivši rozkázala jemu na křtu dáti jméno Jan Kterýžto Jan potom po

[1] *Hájek nedodává, že se dala královna vdova se Závišem tajně oddati, nýbrž vzpomíná jejího sňatku teprve k r. 1285.*

mnohých letech byl křižovníkem a pánem Strakonickým zákona Rodýzského.[1]

R. t. při konci den sv. Štěpána mučedlníka duha velmi veliká a jasná ukázala se a všecko město Pražské obklíčila; ode zdí, kteréž sú na poledne, až k Letni se ztáhla. Taková věc že se času zimního ukázala, všickni se divili a z toho mnozí pravili, že bude pokoj v České zemi, neb jako duha bauře zastavuje, tak P. Buoh všemohúcí svú milostí takové bauřky a těžkosti lidské že zastaviti a přetrhnúti ráči. Duha jasná nad Prahau.

⟨*Návrat krále Václava.*⟩

L. 1284. ukázalo se druhé znamení 5. den měs. dubna, t. j. tu noc po sv. Ambroži hvězda velmi jasná na jednom rohu měsíce stojíci velmi svítila. To vidúce lidé múdřejší, příští Vácslava, syna Ottagarova, dědice českého, v brzkém času býti pravili a z toho se radovali, pravíce: „Již pán náš Božskú pomocí z vězení a z rukú ukrutného markrabě Bramburského bude vysvobozen.“ *R. 1284.* Hvězda na měsíci.

T. l. 18. den měs. června[2], přijeli poslové do Prahy, pravíce, že Otta Bramburský a kníže Vácslav Český do Čech jedau. To uslyšav biskup, rychle všecky pány a rytíře i města obeslal, kteříž

[1] *— řádu (nyní) maltského* — [2] *Skutečně však přijel Václav 24. května 1283.*

Markrabě Branburský kníže Vácslava Čechům vrátil.

bez meškání do Prahy přijeli a všickni v svém pořádku dvamezcítmý den toho měsíce proti pánu svému velmi poctivě a pořádně vyšli až před brány Hradu Pražského. Biskup, kanovníci, kněží a páni jej slavně a velmi poctivě vítali, Ottu Bramburského netak. Potom opatové břevnovský, ostrovský, sázavský, strahovský, sedlecký, skalský a j. mnozí, všickni s svými bratřími, též i predykatorové, Františkové[1], farářové, kaplanové, oltářníci[2] i všickni žáci zpívajíce: ,,Advenisti desiderabilis, te enim expectabamus"[3] etc. a jiná zpívání mnohá. Lid obecný také zpíval píseň sv. Vojtěcha: ,,Hospodine, pomiluj ný", řemeslníci všickni pod svými korauhvemi a praporci řádně šli a poctivě se svému pánu klaněli. Markrabě pak, zprávce
258 v a poručník Vácslava knížete, vedlé /pořádku práva z auřadu svého počet maje učiniti, tak jakž práva císařská o poručnících ukazují, vzav 15.000 hřiven stříbrných z berně obecní, ještě lakomstvím sa veden, 20.000 hřiven stříbrných od téhož Vácslava za své zpravování míti požádal. Vácslav žádostiv sa býti svoboden, byl by rád dal, ale neměl odkud. Páni poradivše se, smlauvu s markrabí učinili, jediné aby jeho prázdni byli, tyto zámky i s městy

[1] — františkáni; *jinak Hájek mnoho přidal; kroniky souvěké jmenují jen dva opaty: břevnovského a strahovského.* — [2] — kaplani — [3] — ,,Přišel jsi, vytoužený, tebe jsme očekávali" — *zpěv církevní.*

až do vyplnění té summy v základě[1] dali, Děčín, Austí, Most, Ronov a Bezdězí[2], a tak markrabě Bramburský s svými Němci z České země vyjel a Čechové ho slavně i vděčně požehnali a za to prosili P. Boha, aby se do ní zase i s svými potomky na věky nenavrátil.

(Královnin návrat. Záviš správcem země.)

Leta 1285. L. t. královna, obávajíci se syna svého, posly poctivé s velikými prosbami za milost žádajíci k němu poslala. Vácslav kníže, již zbaven sa otce, za dlúhý čas byv v cizí zemi v úzkostech bez mateře milostivý, jako dítě matku svú, tu kteráž jeho porodila, žádostiv sa viděti, milostivě jí to všecko odpustil a aby k němu přijela, rozkázal. Kteráž hned bez odtahuov vsedši na vuoz, přijela do Prahy a před synem se velmi pokořila. Ale Záviš Vácslava se boje, aby jemu toho, co proti němu i proti otci jeho zavinil, zlým nezpomenul, v Moravě zůstal. Královna pak časem příhodným s pány některými a přímluvci před kníže, syna svého, předstúpila, za milost Závišovi snážně proseci. Vácslav mateře své lahodnými a panuov velikými prosbami sa obměkčen, též Závišovi to všecko z srdce odpustil. Záviš přijev z Moravy a

(R. 1285.)

Závišovi královna milost uprosila.

[1] — zástavou, rukojemstvím — [2] *Tisk* Bediezy, *omylem.*

před kníže přistúpiv, nízko se uklonil a slovy velmi lahodnými se pokořil. Kníže, slyše jeho prosbu a vida jeho výbornú postavu, přijal jej za dvořenína a mnohá dobrodiní jemu činil a po malém času učinil jej svého dvoru hajtmanem. Po některém pak času mnozí jemu více slaužili a poddáni byli než samému knížeti, a on mnohé nadával[1] a některým auřady rozdával, toho purkrabí, onoho komorníkem, jiného maršálkem a jiného truksasem učinil, a kníže samého dětinským hrám hráti učil. Páni, vzavše od něho auřady, před knížetem jej vychvalovali a nad míru velebili tak dlúho, až to, že královú za manželku pojal, zjednali, a věno, kteréž králové náleží, při nich zuostalo. Kníže, dav jemu mateř svú za manželku, již jeho poslauchal jako otce. Múdřejší toho ovšem nechválili, pravíce, že taková věc jest v té zemi neslýchaná, aniž se to kdy přihodilo, aby pán měl pojíti královnu s povolením jejího syna.

Záviš z Rožmbergka pojal královú za manželku.

⟨*Svatba králova.*⟩

T. l. Jitka, dcera Rudolfova, krále Římského, (vedle předešlé smlauvy, kteráž někdy stala se mezi týmž Rudolfem a králem Ottagarem leta etc. 76. na ostrově řečeném Kamberk) přinesena jest

[1] = důchody opatroval

za manželku Vácslavovi knížeti až na pomezí České do města, jenž slove Cheb. Tu Vácslav, pojav mateř svú, též i Záviše, jel až do téhož města, aby té smlauvě otce svého dosti učinil. A přijev tam, nalezl tu Rudolfa s jeho manželkú, také i s dcerkú, a tu sú se přátelsky a milostivě vítali a pozdravovali. Ale Záviš, obávaje se snad od Rudolfa nějaké puotky[1], do města nechtěl vjeti, ale zuostal v jedné vsi, sedlané vždycky maje koně, byla-li by toho potřeba, aby zase[2] pospíšil. Mezi Rudolfem a jeho radami, též i Vácslavem a raddami jeho tak dlúho rokováno bylo, až Vácslav a Jitka v manželství řádně vstúpili. Ale Rudolfus pro mladost jich obú nechtěl toho, aby se spolu skládali, dopustiti, neb Vácslav toliko v patnáctém létě byl a panna v dvanáctém. A tak svatbu vykonavše, Rudolfus, král Římský, mateř Vácslavovu maje v nějakém podezření, snad aby se od ní nětco dceři jeho nenadálého nepřihodilo, Jitku zase s sebú vzal a Vácslav se s mateří do Čech navrátil.

Vácslav, syn Přemysluov, pojal dceru Rudolfa císaře

/259 r

⟨*Drobné příhody.*⟩

R. t. nábožní muží, bratří pausteníci zákona sv. Augustýna, s povolením Tobiáše biskupa uvedeni jsú do Prahy a klášter sv. Tomáše[3] v Men-

[1] = útoku — [2] = zpět — [3] *Hájek v tomto klášteře bydlíval.*

Klášter sv. Tomáše v Menším Městě Pražským.

ším Městě Pražském přijali, kterýžto někdy Ottagar, otec Vácslava knížete, byl dal slavně vystavěti. To místo také byli jsú někdy držali bratří zákona sv. Benedykta a byl tu jejich klášter maličký postavený ve jméno sv. p. Doroty. T. č. jsú odtud do kláštera sv. p. Markéty na Břevnov poddáni a Augustynarové na místo jích uvedeni.

Červí jedovatí v Prusích.

T. r. v Prusích a v jiných krajinách puolnočních měs. června dopuštěním Božím mnoho škodlivých červuov se zplodilo, kteříž byli nápodobni k štíruom a každý měl ocas jako rak, a kohožkoli jeden uštípl, hned ten člověk druhého neb třetího dne umřel. A tak sobě lidé velmi s ními stýskali[1], neb netoliko po lesích aneb po polích, ale i do příbytkuov lidských lezli. Zimního pak času všickni zhynuli.

⟨Smrt kr. Kunhuty. Nová královna.⟩

Královna Kunhuta umřela.

Toho také roku při konci králová Kunhuta, mátě Vácslavova, umřela a u sv. Františka v klášteře v Větším městě Pražském slavně pochována.

⟨R. 1286.⟩

Jitka Vácslavovi prinesena.

L. 1286. Páni věrní a znamenitější před pána svého Vácslava předstúpivše, jemu radili, aby pro Jitku, svú manželku, poslal, předkládajíce jemu, že oni z té milosti a lásky, kterauž k němu mají, jako ku pánu svému milostivému, rádi by jeho

[1] jimi trpěli

v dobrém štěstí a v dlúhém zdraví viděli. Ale rozvažujíce rozličné příhody světa tohoto, obávají se, aby mu se snad nětco mimo jeho i jích naději od Záviše nepřihodilo, ješto by oni z toho byli těžce zarmúceni a země Česká mohla by snad kmene královského býti zbavena. Vácslav, rozváživ jích slova i žádost, odpověděl, že to chce hned učiniti. I posláni jsú poctiví poslové k Rudolfovi, kteří od pána svého Vácslava žádali jeho, aby mu svau dceru, jeho manželku, vydal. Rudolf vyslyšav prosby a zprávu o tom jistau maje, že Kunhuta, mátě Vácslavova umřela, hned všecky věci k tomu náležité připraviv, zeti svému manželku jeho poslal. Vácslav proti Jitce, své manželce, poctivě až na pomezí vyjel a odtud jí slavně až do Prahy uvedl a na stolici královské v kostele sv. Víta posaditi rozkázal a odtuď do dvoru královského. A tu bylo slavné hodování.

⟨Nepravý císař.⟩

T. l. roztržka byla divná mezi lidmi v Říši, neb jeden velmi chytrý Němec, kterýž byl velmi podobný obličejem k někdy Frydrychovi císaři, mluviti počal a řka: „Já sem Frydrych císař“[1] — a

[1] *Za té doby vystoupilo několik podvodníků v úloze císaře Friedricha, nejvíce na Rýně. Tento slul Dietrich Holzschuh, přivržence měl hlavně v Reussu. Ale i pak vystupovali noví „Friedrichové“.*

Císařem se nějaký člověk činil.

knížata i hrabata některá, majíce nechut k Rudolfovi, toho jemu potvrzovali. A ten jistý Němec bydlil blízko Rajnu v jednom městečku, kteréž slove Maisen, až za dvě létě. I jelo k němu mnoho panuov, též i z měst, a on svú chytrú řečí přivedl je k tomu, že mu se holdovali[1] a někteří jemu dobrovolně dávali veliké dary. Takové noviny když přišly k Rudolfovi, smál se tomu a pravil: „Jest nějaký blázen a ti sú také blázni, kteříž jemu dary dávají.“ Po malém času ten jistý svú chytrostí, lstivými a lahodnými řečmi způsobil takový blud v lidu, takže větší strana lidu nevěděli, kterého z těch dvú mají míti za císaře a kterého za blázna. V tom přišlo k Rudolfovi od některých knížat poselství, aby takové omylné[2] řeči zastavil a ten blud z lidí vyvedl a takovú věc přetrhl; neb jestli že toho v brzkém času neopatří, že všecky země Německé jemu se poddají.

/ 259 v

/Toť hned při tom času ten císař omylný poslal k Rudolfovi, aby před něho přijel a léno od něho jako od pravého Římského císaře přijal; pakli by toho neučinil, že by se on věděl k němu kterak vedlé práva císařského zachovati. Z toho Rudolfus se velmi rozhněval a jel tam k němu pospíchaje, a nalezl jej v tom městě, jenž slove Vetflor[3] a hned oblehl to město. Třetího pak dne dali se jemu

[1] se mu poddali — [2] klamné — [3] *Správně* Wetzlar.

měšťané na milost a toho falešného císaře jemu vydali, a on vyslyšav ho, kázal jej spáliti jako falešníka, a tak zase k sobě lid obrátil. A odtuď táhl k Kolínu, neb Kolínští byli se také tomu člověku holdovali. I vyšli jsú Kolínští proti Rudolfovi prosíce za milost a dali jemu 4000 hř. stř., a on tím jich potrestav, odjel.

(Úklady proti Závišovi. Válka domácí.)

L. 1287. Páni někteří čeští, znamenavše přílišnau pajchu a zpurnost mysli Závišovy, těžce to u sebe vážili, a aby on jím měl více rozkazovati, než pán jich král, toho nikoli nemohli vytrpěti, a na krále takové své těžkosti častokrát vznášeli. *R. 1287.*

Někteří pak z přátel Závišových proti těm panuem povstali a tak bylo v Čechách nemalé rozdvojení, až jedni druhým laupežem i ohněm počali rozličných škod činiti, a zvláště ti, kteříž byli s strany Závišovy, majíce v něm (že jest najbližší při králi) naději, i oheň v zemi pauštěli. Ti pak, kteříž tu od ních trpěli škodu, takové své těžkosti na pána svého vznášeti chtěli, ale nebylo jím to od Záviše dopuštěno. Mocnější pak někteří čas příhodný uhlédajíce, a zvláště když tu Záviše nebylo, veliké a hrozné žaloby činili na něho. Vácslav pravil, že to chce opatřiti. Času jednoho vojsko Závišovi sebrati kázal a s tím vojskem do Páni proti Závišovi.

Moravy na zloděje a zhaubce zemské aby se vypravil a tam je hubil, přísně přikázal. Záviš, ne tak poslušenstvím hnut jsa, jako tím, aby se nad některými svými nepřátely pomstil, hned bez meškání to učinil. A když přitáhl k klášteru řečenému Rajhrad, nalezl v něm mnoho lotrův a laupežníkův, neb oni vyhnavše a některé zmordovavše mnichy, klášter byli osadili. Záviš dobyv jích, kázal je všecky zvěsiti. Vácslav kníže také s svým haufem okolo Litomyšle zemi čistil, tak až Třebové Moravské dobyl a mnoho při tom městě laupežníkuov zvěsiti rozkázal a pána města toho, Frydrycha z Homburku[1], jíti kázal a před sebe přivésti. Tu přátelé jeho zaň se přimlúvali, aby dán nebyl do vězení. I slíbil jest on Frydrych, že takových laupežuov chce přestati, a laupežníkuom že nedá u sebe stanoviště; a za to postavil knížeti Vácslavovi rukojmě. A hned brzo potom se tak nezachoval. Ti rukojmové jej vzavše, před knížetem v Praze postavili. Kníže rozváživ to, že jest on skrze své zlé skutky v pokutu smrti upadl, ale milosrdenstvím hnut sa a prosbú některých přemožen jsa, rozkázal jemu toliko u levé ruky jeden prst utíti; a on jsa tak potrestán, knížeti věrně slaužil; potom mimo jiné všecky byl milostníkem.

Klášter Rajhrad dobyt.

Třebová Moravská dobyta.

[1] *Správně* z Šumburku.

Narození dědice trunu.

T. l. Jitka, manželka Václavova, porodila Václavovi, manželu svému, k potěšení syna velmi krásného, kterémuž aby byl kmotrem, žádal biskupa Tobiáše a Jaroslava, komorníka zemského; a dal jemu jméno otce svého, Ottagar. Kterýž potom, dřív než rok přišel, umřel a u sv. Františka v klášteře pochován.

R. t. času podzimního opět Václav, sebrav vojsko, musil táhnúti do Moravy a ty lotry, kteříž od své laupežné zvyklosti přestati nechtěli, skrotiti. To oni uslyšavše, zběhli se na jeden hrad, jménem Helfenštajn, a tu se zavřeli. Kníže děla k ním zasaditi a jako bez přestání střeleti rozkázal. Dne osmého Čechové toho hradu jsú dobyli a ty laupežníky zjímali. A nazajtří všecky dali zvěsiti. A tak se kníže opět do Čech navrátil.

Václav laupežníky dal věsiti

⟨Zasnoubení sestry královy.⟩

⟨R. 1288.⟩

L. 1288. kníže aneb král Václav Český, znamenav Rudolfa, krále Římského a císaře voleného, testě svého, velikú a přílišnú milostí k sobě nachýleného, vždycky o to přemyšloval, kterak by mu se zachoval a žádné ani najmenší aby jemu nedal k rozhněvání příčiny, chtě tomu, aby takové mezi nimi učiněné přátelství a příbuzností krve /260 r

spojené trvalo na věky. S pilností o to stál, aby i ta smlauva někdy mezi týmž Rudolfem a otcem jeho Ottagarem na ostrově Dunajském učiněná v své celosti zuostala; kázal sestru svú Kunhutu z kláštera sv. Františka (kteráž byla od otce svého tam dána) vzíti a synu císařovu dáti jí za manželku, aby tu smlauvu, kterúž otec jeho zrušil, vyplnil. Však potom též Kunhuta po smrti manžela svého zase se do téhož kláštera (vdovau jsúc) navrátila a tu nábožně slaužila P. Bohu až do své smrti a tu jest také pohřbena.

⟨Svatba Závišova s princeznou uherskou.⟩

Při tom času Záviš z Rožmbergka, sám u sebe to rozvažuje, že má velikú nepřízeň pro svau zpurnost mezi pány Českými, znamenav také, že i kníže Vácslav naň chuten není, ale že jej má netoliko v nenávisti, ale i v podezření proto, neb se to již po dvakrát uznamenalo, že jest chtěl kníže Vácslava, pána svého, života zbaviti, ale nemohl toho vykonati, však proto mysli jeho vysokost nikoli nechtěla od své pajchy pustiti, a to proto, neb jest to často na své mysli rozvažoval, že jest byl mocně v rod královský vkročil, mateř knížete a manželku někdy krále Českého za manželku měl. I nezdálo se jemu z těch příčin žádné panny ani vdovy z panského stavu pojíti, aby tím ponížen

nebyl. Ale posly poctivé do Uher vypraviv, sestru krále Ladislava Uherského, kteráž dávno v klášteře oblečena, professována[1] i oblečena byla, za manželku sobě míti žádal. Poslové když se navrátili, dobré noviny, že král k tomu svolil, oznámili. Ale Záviš, že netoliko manželku, ale i také poklady, ale i přípravu[2] všecku někdy krále Ottagara dobré paměti byl sobě osobil, slavně a královským zpuosobem umínil se do Uher vypraviti z té příčiny. Poněvadž sestru královú sobě za manželku vzíti a do Čech jí přinésti měl, v královské také ozdobě v cizí zemi chtěl se ukázati. Protož maje neveliký počet lidu, toliko 80 výborných mužuov jízdných a 12 vozuov, druhý den měs. máje z Prahy vyjel. an na to král i králová hledí, a táhl upřímo k Moravě, odtuď chtěje k Budínu. A když přijel na Železné Hory, toť muž jeden znamenitý z Čechuov, jménem Hajman z Lichtenburgka, lidem jej přemnoživ[3] a tu jeho čekaje, naň vyskočil a služebníky jeho (jenž na žádného péče neměli) rozraziv rozehnal a kteréž mohl postihnúti, zlaupil, truhly i s vozy pobral, klenotuov od zlatta a stříbra mnoho nabral. Záviš, s svým toliko utíkaje životem s pěti toliko služebníky, nezastavil se až v Vylémovském[4] kláš-

Záviš žádal míti dceru krále Uherského.

---

[1] *t. vykonala sliby řádové* — [2] = výstroj, výbavu — [3] = více idu maje — [4] *Správně:* Opatovském

teře. Však proto od věci začaté nezdálo mu se přestati, ale zpuosobiv služebníky a to, což k té cestě náležalo, do Uher přijel a tam svadbu okvasiv[1] do Čech se navrátil, svú s sebú veza manželku, kteruož na zámku, kterýž Vuršternberch[2] slove, posadil a tu s ní slavně přebýval.

⟨Václav získal Opolsko.⟩

⟨R. 1289.⟩ /260v **L. 1289.** /Veliká milost a láska byla všech knížat a panuov okolních k Vácslavovi, synu Ottagarovu, knížeti Českému, tak že mnozí, i nepřátelé byvše předkuov jeho, jemu se dobrovolně poddávali, mezi nimižto Kazimír, kníže Opolský[3], netoliko jemu, ale i jeho budúcím dobrovolně se i s svým knížectvím poddal, list na to učiniv v tato slova:

List na knížetství Opolské.

„Velebnému a slavnému knížeti a pánu svému, králi Vácslavovi, služba má věrná. Minulé i nynější, také i potomní věci rozvažuje, kterak někdy slavný král Český Ottagar, dobré paměti, i předkové jeho otci mému i jiným předkuom jeho radní a pomocní jsú bývali v jích potřebách, protož já, chtě otce svého šlepějí následovati a chtěje mně a synuom mým i mým poddaným i všemu knížetství mému pokoj zpuosobiti, neb znám, že před-

[1] = oslaviv — [2] = Fürstenberg, *nyní* Svojanov — [3] *Sice syn knížete Opolského, ale vládce jenom území Bytomského.*

kové moji i já častokrát jsme násilé trpěli, i z té příčiny s dobrým rozmyslem a raddau i povolením panuov a přátel mých i jiných poddaných knížetství mé bez všeho přinucení, ale dobrovolně, tím chtě zpuosobiti pokoj i všecko dobré synuom mým i všem poddaným, dal jsem a dávám knížetství Opolské i poddávám Vácslavovi králi i jeho budúcím, králuom Českým, s hrady, s městy hrazenými i nehrazenými i se vším jměním mým i s pány a poddanými mými nynějšími i budúcími. A manství všecka, kteráž jsú k mým předkům i ke mně náležala, všecka propauštím a svobodna činím od sebe i od svých budúcích a králi Českému i jeho budúcím je poddávám, též i jiné všecky svobody a listy i vajsady mé země i mých předkuov, v manství se poddávaje na budúcí věčné časy. Toho na potvrzení list tento mau vlastní pečetí jsem kázal upevniti, požádav, aby k tomu své pečeti přitiskli důstojní muží Pražský a Olomucký biskupové, Břevnovský, Strahovský, Kladrubský a Osecký opatové, proboštové mnozí i děkanové. Dálo se to v Praze na královĕ síni přede všemi pány a auředníky mé země, též i před pány Českými i zákoníky[1] i měšťany i jinými mnohými lidmi, jenž k tomu byli povoláni. L. P. 1289, měs. ledna.“[2]

[1] = řeholníky — [2] *Překlad listiny, přejaté z kroniky Pulkavovy, jest jednak nepřesný, jednak neúplný.*

Drahota v Čechách.

T. č. drahota velmi veliká v Čechách i v Polště byla, takže lidé hladem mřeli. Někteří se pak muží z lidu obecného do Uher (slyšíce tam o hojnosti chleba) obrátili a Uhří je jímajíce, Tataruom i jiným pohanským národum v věčnau službu prodávali; a ten hlad dvě letě Českau zemi trápil. Potom veliká hojnost byla, netoliko chleba, ale i jiných všech věcí.

⟨*Křtiny syna Závišova.*⟩

R. t. manželka Závišova, dcera[1] krále Uherského, porodila syna a Záviš z toho byl velmi potěšen, a položil den, chtě slavné hody učiniti, v kterémž by syn jeho byl pokřtěn. I žádal obau králuov, Vladislava Uherského, testě svého, též i Václava Českého, pastorka svého, také i Jindřicha, Vratislavského knížete, aby na ten den té slavnosti přítomni byli. I dal odpověd Václav skrze posly jeho, že ho žádá, aby k němu přijel do Prahy a odtuď že chce s ním až na jeho hrad jeti. Záviš maje v srdci zlé svědomí, toho učiniti nesmčl[2], neb se již byli před tím král Uherský a kníže Vratislavský i Záviš o to snesli a zuostali na tom, aby na tom kvasu, jakž budau moci, Vác-

Krále Václava chtěli života zbaviti.

[1] *Správně:* (nejmladší) sestra; *tak také níže m.* testě *má býti* švakra. — [2] = se neodvážil

slava krále života zbavili. Ale takový úkład tajný nebyl krále Václava. Z toho velmi zarmúcen jsa, nesměl toho zármutku příčiny žádnému oznámiti, neb všickni jeho rádce strajcové a přátelé Závišovi byli a příbuznému svému byli by rádi dopomohli, aby byl Českým králem. Tu kníže Václav, již jsa ode vší rady lidské opuštěn, všel do svého pokoje a rozprostřel se na zemi, slzami svými ji smáčeje, P. Boha za milost a za prodlení života prosil a od té úkladné smrti aby byl vysvobozen, | při tom žádaje bl. P. Marie, Rodičky Boží, před Synem jejím za přímluvu, slibuje její sv. milosti, že chce rozkázati P. Bohu k poctivosti ve jméno její sv. milosti slavný klášter postaviti. Když pak Záviš do Prahy přijeti zanedbal, král Václav k němu také jeti se nestrojil. Jindřich Vratislavský porozuměv, co se tu děje, do Čech jeti nesměl, král Uherský také doma zuostal a tak se ten kvas zrušil, a Záviš byl z toho velmi hněviv.[1] / 261

Závišuov kvas se zrušil.

⟨*Smlouvy s Rudolfem.*⟩

Při tom času maje o těch o všech věcech Rudolfus, král Římský, zprávu, nemálo z toho byl teskliv a Václavovi pro potěšení častá činil psaní,

[1] *Vypravování mylné; Václav dal Záviše v Praze věrolomně zatknouti.*

o to vždycky smajšleje, kterak by Českau zemi obohatil a Vácslava, krále Českého, panství rozšířil. I přihodilo se toho času, že markrabě Míšenský vzdal některá manství jemu Rudolfovi, a on je dal králi Vácslavovi, dav jemu na to list v tato slova:

List císařský na manství na pomezí Míšenském.

„Rudolf, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, všem sv. Římského císařství věrným, jenž tento list viděti budau, milost svau i všecko dobré! Všem spolu vám aby vědomé bylo, žádáme, že předstúpiv před Duostojenství Našeho přítomnost, osvícený Frydrych, Míšenské vajchodní krajiny markrabě, dědic země Lužické, osvíceného někdy Jindřicha, markrabě Míšenského, syn mladší, věrný náš milý, Nás jest pokorně prosil, abychom, vzhlednúce na jeho prosby, všecka zboží manská, kteráž drží od císařství, kdežkoli položená, od něho v ruce Naše přijíti ráčili. My pak k takovým jeho snažným prosbám nakloněni jsúce, takové jeho vzdání v ruce Naše přijíti jsme ráčili na žádost pověděného markrabě a prosby; jmenovaná zboží Nám vzdaná slavnému králi Českému Vácslavovi, knížeti a synu Našemu najmilejšímu, jích právem manským jsme propuojčili. Ty věci když se tak vykonaly, týž markrabě opět znovu Naší Velebnosti prosil, abychom takové změnění neb frajmark o zemech, městech, hradích, stříbrných dolích aneb o jakýchžkoli jiných věcech k němu

vlastně náležitých buď po otci neb po mateři obdržených aneb nadaných aneb jakýmžkoli zpuosobem dosažených jemu z Naší obyčejné dobrotivosti potvrdili. Jehožto žádostem milostivě povolivše, povědčné změnění tvrdíme a tímto listem na svědomí zchvalujeme. Svědkové toho jsú poctiví Kunrád, Štrospurgský biskup, osvícený Rudolf, kníže Rakúský, syn Náš najmilejší, a znamenití muží Ludvík z Ottyngu a Emich z Linygen, hrabata; Jan z Lichtenbergku a Valtýř z Geroldseku; stateční pak muží Otta, purkrabě z Donína, Ranold z Nemaus, Heřman z Grunbochu, Heřman z Maletic a Heřman písař a jiní mnozí. Toho na svědomí list tento Majestátu Našeho pečetí kázali jsme upevniti. Dán ve Chbě, den 13. měs. března, L. P. 1289, království Našeho léta 16."

⟨Závišovy plány a jeho zajetí.⟩

L. 1290. Když taková zúmyslná zlobivost proti Vácslavovi králi v Závišovi i v jiných den ode dne více a více se rozněcovala, neb on mnohých panuov srdcí tak pozdvihl proti Vácslavovi, že netoliko, aby jemu poslušni nebyli, o to se radili, ale i společně se sjíždějíce o to, kterak by Vácslava, pána svého, tajně a úkladně života zbavili, rozmlúvali. Někteří pak z ních, ne bez vuole jiných panův a rytířstva, k knížeti Jindřichovi Vratislav- *⟨R. 1290.⟩*

skému, jenž měl příjmí „Statečný", jezdili a jemu, aby do Čech přijel, radili, pravíce, jestliže to bez meškání učiní, království České bez odporu že míti bude. Kníže Jindřich z toho slibování jích nemálo byl potěšen a s svými pány a radami na to se uradiv, do Čech bez prodlení přijeti slíbil. /Ale však
/ 261 v o své síle a moci pochybuje, tak veliké věci před sebe vzíti nesměl, avšak vzav s svými raddu, poslal rychle posly své k Ladislavovi, králi Uherskému, od něho v tom netoliko raddy, ale i pomoci žádaje. Král Uherský povolav svých rad, takovau žádost Jindřichovu jím oznámil. Tu dlúho rokováno bylo i rozvažováno a zvláště to, kterak někdy Uhří byli jeli proti Ottagarovi, otci Václavovu, Rudolfovi, Římskému králi, na pomoc. Jestliže by oni jeli Jindřichovi na pomoc a Václav, král Český, že by (buď svú mocí aneb Rudolfovú pomocí) vítězství obdržal, snad by pro tuto pomoc i pro smrt otce svého, vezma Rudolfa, testě svého, na pomoc, nad Uhry se pomstil.

Vladislav, vyslyšav tu raddu, řekl k svým raddám Uherským: „Mějte to v tajnosti, mámť já jinú a snadnější cestu z naučení některých Čechúv, kterak bude moci ten Václav zbaven býti života." I povolav posluov Jindřichových, dal jím odpověď, že chce rád pánu jích, kníželi, pomoc učiniti. Po malém pak času skrze častá poselství snesli se o to, aby na čas určený oba mocně do

Čech vtrhli a silnau mocí bojujíce, Václava aby přemohli a království České aby sobě osobili. A již počali v Uhřích vojska zběrati, též i v Slezště.

V tom přihodilo se, že kníže Polský Léstko Černý umřel a v klášteře sv. Trojice u predykatoruov s knížetskau poctivostí[1] pochován. Ale Poláci někteří a zvláště měšťané Krakovští volili jsú na místo jeho Jindřicha, kníže Vratislavského. Ale že Václav vždycky od své mladosti svú naději zakládal v P. Bohu, kterýž nikdá v se daufajících neopauští, a tak jakýms divným zpuosobem téhož Václava Jeho sv. milost od těch osidel jeho nepřáteluov vysvoboditi ráčil, neb po té raddě v jednom měsíci král Uherský Ladislav od svých vlastních panuov Uherských mečem jest zamordován a Jindřich, Vratislavský kníže, od služebníkuov svých jedem otráven a v kostele sv. Kříže ve Vratislavi, kterýž on na svuoj náklad postaviti dal a bohatě nadal, slavně pochován. A Václav Záviše jíti kázal a na Bílú Věži nad branú Hradu Pražského do vězení vsaditi, v kterémž dvě letě seděl; a tu mnoho rozličných písní složil, neb byl muž dosti učený a výborný zpěvák.

⟨*Nové smlouvy s Rudolfem.*⟩

T. l. král Václav vedlé předešlé smlauvy, kteráž byla učiněna mezi Ottagarem, otcem jeho, a Jind-

[1] = poctou

řichem Vratislavským o knížetství Slézské, též i o Kladsko, chtěl se uvázati v též knížetství. Ale Rudolfus k němu poslal, aby toho nečinil, že to jemu po témž Jindřichovi náleží jako císaři.

Tu hned Vácslav, vzav svú manželku, jel k němu do Erfordu. A tu král Vácslav ukázal jemu listy smluvní a pečeti. Vida to Rudolfus, hned od toho pustil a Vácslavovi králi, aby se v to knížetství Slezské jako pravý nápadník[1] uvázal, mocně dopustil a toho potvrdil listem tímto:

List na knížetství Vratislavské.

,,Rudolf, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, všem sv. Římského císařství věrným, jenž tento list uzří, svú milost i všecko dobré vzkazuje. Společnosti Vaší aby oznámeno bylo, že My to způsobení a nařízení o zemi aneb knížetství Vratislavském a Slezském, kteréž Nám a císařství náleží v manství, viděli jsme, kterak někdy osvícený Jindřich, kníže Vratislavský, Náš milý, s osvíceným Ottagarem, králem Českým... totiž že týž král Český v knížetství Slezské má se uvázati, jestliže by téhož Jindřicha P. Buoh smrtí ráčil zachvátiti, a tu krajinu Slezskú sobě i svým potomkům osobiti... I poněvadž taková věc a též právo vedlé též
/ 262 smlauvy připadlo na tento čas na Vácslava, /syna Našeho najmilejšího, a on v to vkročiti chce, protož My toho vděčni jsúce, jemu toho potvrzu-

[1] = nástupce, dědic

jeme a pevné činíme z plnosti Naší království Římského, a na to jemu tento list Náš vydáváme, pečetí Naší utvrzený a upevněný.

Dán v Erfordě, den pětmezcítmý měsíce, jenž slove září, L. B. 1290, království pak Našeho léta 17."

Druhý list, také od téhož Rudolfa, krále Římského, vydán a dán témuž králi Vácslavovi a království Českému, jenž jest psán v tato slova:

,,Rudolf, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, všem sv. Římského císařství věrným, jenž tento list uzří, milost Naši i všecko dobré. Když se listové od Důstojenství Našeho vydávají, pilně to má vyhledáno býti, aby z toho budúcích půtek nebylo, ale to aby se na ten čas pilně vyhledalo, to[1] při volení císaře náleží králi Českému, knížeti a synu Našemu najmilejšímu, a dědicuom jeho. A tak dostatečně od knížat, panův a rytířů našich v císařství od starodávna obývajících sme se gruntu pravdy doptali, to že sú před námi jednosvorně vyznali, že král Český jest šeňk[2] císařský při volení císaře a ten auřad šeňkství má při něm a při budúcích jeho na časy věčné zůstati. Protož se to světle vyhlašuje, že Český král i jeho dědicové sú a býti mají Římských králuov na císařství volenci, spolu s jinými aby volili, tak jako jiný

List na šeňkství a volení císaře králi Českému.

---

[1] *Snad m.* co — [2] — číšník

který, a v tom volení aby měli plnú moc a plné právo i hlas. A toho práva i hlasu aby on mohl požívati i jeho budúcí, tak jakž jest prvé toho bylo požíváno od jeho dědicuov[1] a praděduov, tak aby se žádný v ten auřad jeho a v právo jich nevpletl všetečně. Jestli že by pak nětco tuto nebylo doloženo, to všecko vůlí Naší Královské Velebnosti doplňujeme. Toho všeho na svědomí list tento zpuosobili sme, jejž sme kázali pečetí Naší utvrditi. Dáno v Erfordě, den pětmezcítmý měs. září, L. B. 1290., království Našeho l. 17."

⟨Události v Uhrách a v Polsku.⟩

⟨R. 1291.⟩ **L. 1291.** Uhří sjeli se na rákuš[2] a tu po smrti krále Ladislava, kteréhož úkladně zamordovali, rokovali, kto by jich pánem býti měl, — a při tom byly mezi nimi veliké nesnáze. Potom pak po dlúhých hadruncích volili na stolici královskú Ondřeje z Escen, jenž byl také z rodu králův Uherských narozený. Ten přijav království Uherské, poznal divný zpuosob Uherský, ano ho žádný poslúchati nechce, chudí a súžení nebožátka ani před ním

Král Český a Uherský sjeli se spolu.

plačí, prosíce, aby jim za spravedlivé učinil, on pak ani mohl koho nezbedného trestati ani křivdu trpícím jakú nápravu učiniti. Od věrných některých sa napomenut, k králi Václavovi Českému

[1] — předku [2] z *maď.* — sněm

poslal, jeho žádaje, aby k němu na pomezí Moravské a Uherské přijel. Václav z své přirozené dobrotivosti to učinil, a když se spolu sjeli u Hodonína, tu se přátelsky pozdravili a spolu rokovali a tak narovnali, aby jeden proti druhému nikdá nebýval, a byla-li by jaká potřeba, aby jeden druhému pomoc učinil. Od toho dne Uhři, jakž to uslyšali, hned skrotli a pánu svému poddanější byli, a žádný z nich tak jako prve nesměl se Ondřejovi králi opříti.

Polská kněžna Gryffina, tetka Václava krále, umřela.

T. l. Gryffina, Krakovská a Sandomirská kněžna, jenž byla někdy dcera krále Bulgarského a sestra Kunhuty, manželky někdy Ottagarovy, mateře krále Václava Českého, nemající žádného s manželem svým plodu . . . A manžel její, on Lestko Černý, nad těmi knížetstvími byl ji mocnú poručnicí učinil až do /jejího života, a ona povolavši k sobě do Krakova Václava, krále Českého, své sestry syna, mocně jemu to všecko vzdala; a on uvázav se v Krakovské i v Sandomiřské knížetství, a učiniv na svém místě poručníka mocného Tobiáše, biskupa Českého, jemu rozkázal, aby tu zpravoval až do jeho zase do Polsky šťastného navrácení, a sám se i s kněžnú Gryffinú do Prahy obrátil. Kterážto Gryffina potom mnoho let v Praze jsúci živa byla, a když umřela, v klášteře sv. Františka vedlé své sestry Kunhuty poctivě jest pochována.

/ 262 v

Král Václav knížetem Polským učiněn.

⟨Události doma i v cizině.⟩

Město menší Pražské shořalo.

R. t., tu noc před sv. Ambrožem, Praha Menší všecka domácím ohněm vyhořala, tak že ani jeden duom nezuostal. Král nad měšťany lítost maje, všech platuov je zprostil a to jim na budaucí věčné časy svým majestátem utvrdil.

Při tom času král Český poslal k Mikulášovi, knížeti Opavskýmu, aby jemu to knížetství Opavské dobrovolně pustil. Neb někdy Ottagar král, otec Vácslavuov, měl toho syna Mikuláše, ale ne s pořádnú manželkú, a odlaučiv od Moravy díl země i učinil z něho knížetství Opavské i dal je Mikulášovi v manství a tím jej jako nepořádně zplozeného syna oddělil. Mikuláš vyslyšav posly, učiniti toho nechtěl. Vácslav král, sebrav vojsko, naň se obořil a jej vyhnal z toho knížetství a sám se v ně uvázal.

⟨Smrt Rudolfova. Spory o trůn v říši.⟩

Rudolf, král Římský, umřel.

Vše toho roku: Rudolfus, král Římský, u vigiljí sv. apoštoluov rozeslání jsa velmi nemocen přijel do Špajru a nazajtří[1] při přítomnosti své manželky a své dcery Jitky, České královny, umřel a tu den sv. Arnolfa poctivě pochován.

[1] 15. července 1291.

R. t. hned po smrti Rudolfově korferštové z nabádaní některých knížat Říských o to mezi sebú jednali, aby stolice císařská prázdna nebyla, pro všelikteraká nebezpečenství, neb mnozí z povýšených lidí žádostivi byli takové duostojenství na se vztáhnúti, zvláště pak arcibiskup Mohutský jako jeden korferšt korferštu druhému psaní o to učinil v tato slova:

„Velikomocnému knížeti a pánu Vácslavovi, knížeti Krakovskému a Sandomiřskému, markrabí Moravskému: Gerhard, z Boží milosti Mohutského kostela arcibiskup, sv. Římského císařství po zeměch Německých arcikanclíř, služby hotové k Vašemu rozkázaní vzkazuje. Matka církev sv. duchovními a časnými věcmi jsúci obdařena, dvojím mečem před těmi, jenž by jí netoliko rukama, ale i škřípíce na ni zubami chtěli uškoditi, má obraňována býti, totiž mečem pokuty duchovní, též i mečem světským, aby trápeni a pokutováni byli tak, jestliže by některých nezbedných strach pekelní duchovními ranami od zlých skutkuov nemohl odvésti, aspoň takoví mečem světské pokuty a ukrutnosti aby mohli býti ztrestáni a napraveni. I poněvadž skrze smrt a odjití s tohoto světa dobré paměti někdy pána Rudolfa, krále Římského (tak jakž se P. Bohu líbilo), církev křesťanská toho meče světského nebezpečně jest zbavena, protož poněvadž z přítomnosti císařské v císařství

List králi Vácslavovi od arcibiskupa Mohutského.

uznává se kvísti pokoj, zápalové nenávisti že se daleko zahánějí, za slušné i za potřebné býti věříme, aby kníže krajinám Německým ustanoven byl, kterýž by je v společné lásce ozdobuje, obraňoval a nepokojné uzdau moci světské zdržoval. Protož to rozváživše, k volení budúcího krále Římského čas nazajtří po slavnosti sv. Filipa a Jakuba apoštoluov jednau, druhé, třetí i místo v Frank-
/ 263 r furtě, tak jak knížetskému našemu auřadu, též i arcikanclířství císařství Římského náležité jest, tímto listem oznamujeme, Vám čas i místo vyhlašujíce. Dán v Novém Domu, den 7. měs. listopadu L. P. 1291."

Druhý také list Vácslavovi, králi Českému, přinesen a podán byl o tauž věc, v kterémž se čte toto:

List Vácslavovi králi od knížete Saského.

„My, Albrecht, z Boží milosti kníže Saský, Durynský a Westfalský, hrabě Bremenský, purkrabě Majtburský, sv. Římského císařství kníže a maršálek etc.", v kterémžto listu toto se zavírá, že týž Albrecht žádá krále Českého, jestliže by on Albrecht při volení krále Římského na ten čas v Frankfurtě přítomen býti nemohl, summy té, kteráž se dává volencuom od krále Římského voleného, díl jeho a jemu náležitý, totiž puol páta tisíce hřiven čistého stříbra, aby jemu listem ujistil, a posly jeho, kteříž na jeho místě budú posláni k tomu volení (t. 10 rytířuov, 2 kaplanové a 8 dvořanuov) král Český aby je tam oděvem,

ztravau a obrokem opatřil, a on že na žádného jiného hlasu svého nedá a dáti neporučí než na toho, kohož on král Český voliti bude etc. ,,Dán v Sictauie, L. P. 1291, u vigiljí sv. Ondřeje apoštola."[1]

Třetí pak list též při tom času Vácslavovi králi přinesen od hraběte z Rajnu, jehož jest počátek těmito slovy:

List králi Vácslavovi od hraběte s Rajnu.

,,Velikomocnému knížeti, bratru svému najmilejšímu, Vácslavovi, králi Českému, knížeti Krakovskému a Sandomířskému, markrabí Moravskému. Ludvík, z Boží milosti hrabě s Rajnu a kníže Bavorský, víru a lásku vzkazuje" etc., v kterémž listu on Ludvík oznamuje králi Českému, též jako v prvním, o volení nového krále Římského v Frankfurtě, žádaje, aby on Vácslav král též k tomu času se tu najíti dal a spolu s jinými k tomu zřízenými volil. ,,Dáno v Ingolštottu leta Páně tisícého dvústého devadesátého prvního, na zajtří po sv. Mikuláši."

⟨*Smrt Závišova.*⟩

L. 1292. král Vácslav položil sněm v Praze při středopostí, rozkázav všem pánům, rytířům, vladykám i zemanům, aby se tu a na ten čas sjeli. To když se na rozkaz královský vyplnilo, král všed mezi své poddané, počal s nimi jednati. ⟨*R. 1292.*⟩

[1] 29. listop. 1291, v Žitavě

Najprvé o pokoj, aby učiněn byl v České zemi a laupežové, kteříž ještě od některých tajně a aukradí dějí se, aby přestali. Při tom všecky nevole, ruoznice a vády, kteréž sú mezi povýšenými, aby přestaly; pakli by kto mimo to jaké věci takové, ješto by se k ruoznici vztahovaly, před sebe bral aneb bráti chtěl, na takového každého že chce král (jako na odbojníka pokoje) táhnúti. Při témž také rokování povolán byl z vězení Záviš. A tu také páni mnozí jemu radili, aby se králi, pánu svému, pokořil. Ale on toho nikoli nechtěl

Záviš nechtěl se králi svému pokořiti.

učiniti. Král vida jeho neústupnost, kázal jej na všecky zámky, kteréž držal, i ty, ješto královna jemu po sobě věnovala, svázaného voditi, a ty musil všecky králi vzdáti a jich zúplna v jeho moc postúpiti. A když byl zase přiveden, opět páni jemu radili, aby se pokořil, a on maje doufání v svých přátelích, nechtěl toho učiniti. Bratří

/ 263 v

i přátelé jeho počali se na krále i na ty, kteříž jemu k tomu radili, búřiti, a král kázal jej zase na Bílú věži vésti a tam mnohem pilněji než prve zavříti a ostříhati. Po slavnosti pak velikonoční král poslal své raddy k Závišovi rozkázav, aby se jeho otázali, chce-li se jemu pokořiti, že on chce jemu všecky zámky navrátiti, tak aby je on Záviš mohl až do svého života držeti a jich užívati a po jeho smrti aby mohly přijíti na královnu, manželku jeho Jitku, neb jí spravedlivě k věnu Českých krá-

loven náležejí. Záviš vyslyšav poselství, zpurnými slovy odpověděl: „Pověztež tomu knížeti, že já toho nechci učiniti a neučiním, neb vím dobře, že ten čas příjde, že ten kníže chtěj neb nechtěj musí mne z toho vězení propustiti.“ Král vzav radu s věrnými a sebrav vojsko lidu, táhl k Budějovicuom a potom před tím hradem, jenž Froburgk slove, jinak Hluboká, kázal své rozbíti stany; a tu bylo rokováno s přátely Závišovými, aby od nich v moc králi hrad ten puštěn byl a král že hned chce kázati jim v jejich moc Záviše pustiti. Ale oni dali odpověd, že toho nechtí učiniti a neučiní. Král poradiv se, kázal do Prahy pro Záviše jeti, a tu jej přinesli a tu ještě bylo jemu od některých rad královských mnoho předkládáno, ale on když stál na svém úmyslu neustupně, tu kázal jej pod zámek přivésti a tu jemu (ani na to přátelé jeho hledí) prknem hlavu sraziti. Ale té smrti jeho byla najvětší příčina, že jest směl[1] o královú Kunhutu se pokusiti a ji poškvrniti a potom za manželku pojíti. Odtud Záviš slavně vezen k pohřebu do kláštera, jenž Višňový, jinak Vyžší, Brod slove, kterýž on sám založil, postavil, nadal i pohřeb sobě v něm zvolil. Nazajtří pak kázal král Hluboké nelítostivě dobývati. Přátelé Závišovi vidúce, že se nemohú obrániti, toho zámku králi postaupili. Od té chvíle počal v Čechách pokoj růsti.

Záviš vzal konec svého života.

Klášter Vyšší Brod.

[1] = se odvážil

⟨*Události v Polsku.*⟩

Král Vácslav pustil od knížetství Polského.

T. l. král Vácslav, povolav panův najznamenitějších do své raddy, radil se s nimi, co má učiniti s tím knížetstvím Polským. Po dlúhém o to rokování a rozvažování na tom jest zuostáno, aby králi radda dána byla, aby od toho pustil, i mluveno jest od p. Tobiáše, Českého biskupa, slovy těmito: „Králi, pane náš, kmetové tvojí poručili sú tobě obecnú potřebu oznámiti, že se jim jistě vidí za slušné, aby těch knížetství Polských zanechal a od nich pustil.“

Král vyslyšav raddu, odpověděl: „Ano mi se samému zdá býti za slušné, abych na tom dosti měl, což mi P. Buoh z své milosti v tom království Českém a markrabství Moravském z své milosti popříti ráčil.“ A tu hned poslán jest do Polsky Tobiáš biskup, aby to na místě královském zpravil a od toho pustil.

⟨*Nový císař Adolf.*⟩

Volení krále Římského.

R. t. když se přibližoval čas volení krále Římského, Vácslav, král Český, pro svá mnohá zaneprázdnění k tomu času a volení vypraviti se nemoha, na místě svém poslal některé z panuov Českých, rad svých, kteříž tam na místě pána svého krále všecky věci poctivě vykonavše, ra-

dostí se do Čech navrátili a listy některé s sebú odtuď králi přinesli, jako ten najprvé od arcibiskupa Mohutského, jenž jest psán v tato slova:

„My Gerhard, z Boží milosti Mohutské stolice arcibiskup, sv. Římského císařství po zemích Německých arcikancléř, oznamujem tímto listem, že L. B. 1292 v pátek první po slavnosti sv. Filipa a Jakuba, apoštoluov Božích, uložili jsme byli den a cíl spolu knížatům našim v Frankgfurtě k volení krále Římského, kterýžto čas prodlil se až do pondělího po slavnosti týchž sv. Filipa a Jakuba, však s povolením naším a spolu knížat našich, kterémž takové náleží volení, při kostele v domu bratruov kazateluov řádu sv. Dominyka v Frankfurtě. /Poctiví muži Bernart, probošt Míšenský, Heřman z Lipého, najvyžší komorník království Českého, Albrecht z Žebráku, purkrabě na Kadani, a Tobiáš z Bechyně, purkrabě na Froburgku, postavili se poslové a zprávce obzvláštní k tomu s plnú mocí rozkázaní majíce od krále Českého, oznamujíce před naší a jiných knížat našich přítomností výmluvu velikomocného knížete a pána Vácslava, krále Českého, markrabí Moravského, knížete Krakovského a Sandomiřského, že pro nedostatek zdraví svého takovému volení krále Římského přítomen býti nemuož, a toho skutečnau potvrdili přísahú. A téhož krále svého hlas, kteréhož on jako kníže císařství a šeňk při volení

List od Mohutského arcibiskupa.

/ 264 r

krále Římského obyčej má požívati, nám poručili a na nás vzložili, a my sme místo jeho přijali s povolením spolu knížat našich. Tu my tak naším jménem jako jménem krále Českého pověděného, najjasnějšího pána Adolfa, hrabí Nássovského, za krále Římského sme vyvolili. Toho na svědomí a pro lepší pamět tento list způsobiti sme rozkázali a pečetí naší upevniti. Dán v Frankfurtu, 10. den měs. máje, L. B. 1292."

Druhý také list skrze též pány posly od nového Římského ⟨krále⟩ Adolfa přinesen byl, kterýž jest psán těmito slovy:

List Vácslavovi od Adolfa, krále Římského.

„Adolf, z Boží milosti král Římský, vždycky rozmnožitel, všem sv. císařství věrným, milost svú i všecko dobré! Pro mnohá zaslaužení a slavné skutky, kterýmižto při Nás a sv. císařství osvícený pán Vácslav, král Český, slavný kníže Náš a šeňk, rozličně se stkvěl, jeho chtíce pracem a nákladům uskrovniti, všelikteraká manství, kdežkoli aneb jakýmižkoli by jmeny jmenována byla, kteréž od Nás a sv. Římského císařství pověděný král má a drží, vládne aneb vládnauti má, témuž králi skrze znamenitého muže Rubina z Konruj[1], příbuzného našeho, kterýž toho listu podává, zvláštní Naší Královské Velebnosti[2].. ač však nepřítomnému, kázali sme poslati; chceme tomu však, aby osví-

[1] *V lat. textu* de Coverna. [2] *Vynecháno* ‚gracia' (milostí).

cený král již jmenovaný, když se uprázdní a s Námi osobně se shledá, potvrzení na svá manství tak, jakž obyčej jest, aby přijal. Dán v Frankfurtu měs. máje den 10. L. B. 1292, království Našeho leta prvního."

Třetí pak list, také při témž času od téhož Adolfa, krále Římského, skrze též posly přinesen a jemu Vácslavovi králi podán, jenž jest napsán slovy těmito:

List od Adolfa, krále Římského.

„My, Adolf, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, oznamujem tímto listem a vysvědčujem, že osvícený Vácslav, král Český, markrabě Moravský, kníže Krakovský a Sandomiřský, 10.000 hř. stř., kteréž za věno dcery své slavnému Rupertovi, synu Našemu, dáti povinen jest, s strany přátelství abychom předešli čas ten, v kterémž dluh ten plniti se měl, totiž při slavnosti Nanebevzetí P. Marie a při slavnosti Tří králuov najprv přištích tak jakž se mělo dáti a položiti: My pak kraj Plzenský[1] totiž hrad a městečko Aldemburgk, Kempnici, Cvikavu i všecken kraj Plzenský s jeho many, lidmi, zbožím manským neb nemanským, s saudy, cly, právy a poctivostmi i s jinými příležitostmi k tomu náležitými tím právem, tak jakž králům Římským náležeti se uznává, také i Cheb

[1] *Míní se krajina Plisenská (Pleissen) v Sasku, podle řeky Pleisse (Plisna). Text latinský je v překlade popleten.*

město i zámek s jeho krajinau, s zámky, lidmi, s manstvími, many i nápravníky[1], kteréžto všecky věci k králi Římskému náležeti se uznávají, pod výminkú zastavujeme a to zastavení tímto listem oznamujeme a dáváme pověděnému pánu Vácsla-
/ 264 v vovi, králi Českému, i jeho dědicům v penězích /předpověděných[2], kterážto zástava zmizí i pomine na ten čas, když svadba ta mezi synem Naším a dcerau učiněna bude a vykoná se. Toto také jest vymíněno, jestliže tu co aneb jaké práva králi Českému při témž panství Chebském náležeti bude a to že by mohl slušně listy ukázati aneb jiným hodným pruovodem, to jemu všecko propustiti chceme bez nesnáze a odporu. Toho na svědomí tento list napsati sme rozkázali a jej pečetí Naší utvrditi. Dán v Frankfurtu, 9. den měsíce máje L. B. 1292., kralování Našeho leta prvního."

⟨*Vláda Adolfova.*⟩

⟨*R. 1293.*⟩ Král Římský se poškvrnil.

L. 1293. Války veliké byly mezi Filipem, králem Franským, a Edvardem, králem Englickým. Král Englický byl poslal 100.000 hř. stř. Adolfovi, králi Římskému, jeho žádaje, aby s některými knížaty a hrabaty přijel jemu na pomoc. A on vzav, slíbil to učiniti, i kaupil za ně jedno hrabství k Říši; potom, ač byl lid sebral, ale nemaje čím žold-

[1] = vasaly — [2] = napřed řečených

néřum platiti a hrabata také s ním darmo a na svuoj náklad nechtěli táhnúti, a on musil služebný lid rozpustiti, i obmeškal velmi krále Englického, ješto on na tom měl velikú škodu, a skrze to mnoho lidu ztratil, protož jemu mnozí lidé múdří v tom velmi za zlé měli a pravili, že jest tím účinkem netoliko sebe, ale i Říše poškvrnil.

T. l. Vácslav, král Český, velmi snažně P. Bohu slúžiti počal a službu Boží v kostelech P. Bohu a svatým jeho k poctivosti vždycky den ode dne rozmnožoval. V kostele když byl a P. Bohu svému počal se modliti, vedlé svého obyčeje nikdá nechtěl s žádným nic mluviti; páni, rytířstvo, také i lid obecný, jeho takové dobré i chvalitebné vidúce obyčeje při činění poctivosti P. Bohu, také se tak zachovali. Král pak mimo jiné chtě více P. Bohu svému se zachovati, někdy jednoho dne při mšech sv. dvanácti neb šestnácti byl a neodšel, až se poslední dokonala. Svého pak nábožénství chtě pamět věčnú zůstaviti a k tomu ve snách sa napomenut od bl. P. Marie, klášter někde v příhodném místě k poctivosti rodičky Boží postaviti umínil. Protož k opatovi do Sedlce bez meškání jel a s ním i s jeho konventem se o to radil. Král Český nábožný.

L. 1294. Adolfus, Římský král, přijel do Míšně a tu obeslal k sobě Vácslava, krále Českého, i sjeli se spolu v Grumhain[1] a tajně nětco rozmlúvali ⟨R. 1294.⟩

[1] Klášter Grünhain v Sasku

a raddám královským (že se to bez nich děje) bylo to s nemalým podivením, ale však proto větší strana lidí domnívali se, že by tu bylo rozmlúváno a jednáno, jakým by se to zpuosobem vykonalo, když by dána býti měla dcera krále Vácslava za Ruprechta, syna Adolfova.

⟨Založení kláštera zbraslavského.⟩

T. l. když se z Míšně král Vácslav navrátil do Prahy, hned se upokojil a chtě svuoj slib, kterýž učinil P. Bohu a bl. P. Marii, vyplniti, vydal se na půst a na plačtivé modlitby, žádaje P. Boha, aby mu ráčil zjeviti a místo ukázati, na kterémž by měl k poctivosti jména jeho sv. a Matky jeho, Rodičky sv., klášter rozkázati postaviti. Po vykonání pak toho, na den sv. Floriána pojav s sebú
/ 265 r Jetřicha, opata Sedleckého, a Kunrada, /převora téhož kláštera, i jiných mnoho bratři téhož řádu Cistercienského, i vsedl s nimi na jednu
Klášter Ostrovský. velikú lodí a plavil se s nimi od Prahy vzhuoru po řece Vltavě až do kláštera Ostrovského, kdež jsu obývali bratří řádu sv. Benedikta. A když jsú to místo shlédli a obešli všecken ostrov, zase sú na lodí vsedli, však nebyli jsú toho úmyslu, aby ten klášter prvé P. Bohu a sv. Janu oddaný měli zbořiti neb zrušiti, ale chtěl král řádu Cistercienskému jej poddati, a tomu řádu sv. Benedikta

klášter jinde dáti postaviti. I plavíce se doluov vystaupili na břeh, tu, kdež byl někdy mnohými před lety nějaký rytíř jmenem Zbraslav dvuor sobě postavil a v něm až do své smrti seděl. A když se k smrti přibližoval, kanovníkuom kostela Pražského jej kšaftem pořádným mocně poručil a dal. Potom král Ottagar ten dvůr na týchž kanovnících za ves Butovice vyfrajmarčil[1] a z toho dvoru Zbraslavova dvuor lovecký sobě i budúcím králuom učinil, jestliže by kdy na lov jeli, tu aby mívali noclehy a odpočinutí. Spatřivše zpuosob toho dvoru a položení toho místa, opět vešli na lodí a po řece, která Miza[2] slove, až do Radotína se plavili a tu též místo shlédli a na lodí vsedše plavili se až do Prahy.

Zbraslav dvuor.

Radotín dvuor.

Nazajtří dal král opatovi a bratřím těm prodlení až za tři dni, aby se dobře rozmyslili a z těch tří míst vyvolili sobě jedno, a poslav do všech kostelův Pražských, kázal na den sv. Stanislava o Duchu sv. a o P. Marii všem kněžím mše sv. slúžiti a prositi snážně P. Boha, aby on sám ráčil sobě místo k stavení kláštera vyvoliti. Po vykonání pak těch tří dnův opat a bratří před krále předstúpivše, to místo, kdež dvuor Zbraslav jest, aby jím dáno bylo, za to žádali. Král k tomu svolil milostivě, ale jakž oni odešli, někteří z dvořanův krá-

---

[1] = vykoupil, vyměnil — [2] *Mže, nyní Berounka*

lovských, duchem ďáblovým súce vedeni, předstúpivše žádali, aby toho král nečinil; neb v tom dvoře výborná že jsú králi i jeho lovcům odpočinutí a stanoviště, pravili, a že tu Ottagar, otec jeho, míval své zvláštní potěšení. A tak jsú jeho na to namluvili, že jest svú mysl od dobrého začatého odvrátil.

⟨*Snahy o universitu.*⟩

⟨*R. 1295.*⟩ **L. 1295.** král Vácslav, jako pán milostivý a milovník pokoje a spravedlivosti, času postního povolav některých starších a znamenitějších rad svých na palác Vyšehradský, tu se posadil a když oni všichni žádostivi byli slyšeti příčinu toho shromáždění, král jím oznámil pravě, že se jest na tom postavil, že chce nespravedlivost kaziti a spravedlivosti pomocníkem býti a ji rozmnožovati a práva země České s raddau jích že chce kázati sepsati a zříditi tak, aby Božská spravedlivost pod jeho zpravováním také svuoj průchod měla. Druhé oznámil jím, že chce do Prahy učení uvésti, tak aby tu byla škola k podobenství Pařížského učení; a tu Čechové učíce se latině, doma zuostanau a v své zemi utráceti budau peníze, ješto tudy Česká země o mnoho set zlatých každého roku bohatější bude. Páni a starší, vyslyšavše takové vznešení a tu vuli královskú, dali odpověd skrze

Učení Pražské.

pana Mařika z Častalovic, kterýž na místě všech prosil krále, aby toho nečinil, a řka: „Ctný králi, kmetové tvoji to jsú tobě poručili oznámiti, že země tato Česká má svá práva od Přemysla a Libuše zřízená a jím vydaná, kterýchž není potřebí opravovati, ani jiných potřebí ustanovovati. Byl-li by ovšem jaký při těch právích nedostatek, že se to muož z vlastních jejich hlav a rozumuov vyplniti a napraviti. Učení toho také v Čechách že potřebí / 265 v
není a to z příčin těch, že by Němci i jiní národové pod zpuosobem učení sem do této České země vešli a tak by snad Prahu i jiná města sobě mohli osobiti, ješto bychom je potom musili s velikau prací ven vyhnati a vypleniti. Protož králi, pane náš, páni tito a tvoji poddaní tak praví, že k jednomu ani k druhému nemohau a nechtí svoliti."

Král vyslyšav odpověd a tu omluvu, porozuměl tomu, že nechtí k pořádu práva křesťanského svoliti proto, že by musili to, což drží, ješto králi spravedlivě náleží, pustiti. A tak král tím prodlil až do jiného času.

⟨Sv. Anežka a Kunhuta. Polský král.⟩

T. l. nábožná panna, jistě v Boží naději i svatá, panna Anežka, dcera někdy krále Ottagara, a sestra Vácslava, krále přítomného, v klášteře sv. Františka umřela a tu poctivě pochována.

Svatá panna Anežka druhá.

Při tom také času páni Polští ššedše se vespolek, radili se společně, kterak by to předešli a zpravili, aby království Polské k dalším těžkostem a záhubám nebylo přivedeno. A po dlúhém rokování na tom se postavili, aby sobě krále a pána pořádně volili. Tu pak třetí den po sv. Janu Křtiteli volili jsau a vyhlásili za krále Přemysla, jenž byl kníže Veliké Polsky a Pomeraní[1]. A ten jest bez odtahuov od Jakuba arcibiskupa v Gneznenském kostele i s manželkau svau Rychsau na království Polské korunován.

Poláci volili za Vladislava Přemysla.

T. r. také měsíce listopadu umřela ctná a velmi nábožná vdova, jenž byla také dcera Ottagarova, jmenem Kunhuta, kdež byla někdy mocí krále Vácslava z téhož kláštera vzata a dána za manželku synu Rudolfovu, knížeti Švábskému. Ta po smrti manžela svého do téhož kláštera navrátivši se, tu svatě P. Bohu slaužila. Tu jest také od čtyř biskupuov klášterským neb jeptiščím obyčejem v oděvě sv. Kláry pochována.

Sv. Kunhuta.

⟨*Bouře židovské.*⟩

⟨*1296*⟩ **L. 1296.** Nedaleko od Frankfurtu přihodilo se v městečku jednom, jménem Rotýl, že lotr jeden všed nočně do kostela farního, i ukradl tam částku Těla Božího v svátosti velebné a po některém času prodal to židuom. Kteříž majíce to v své moci,

[1] = Pomořansko

divně s tím nakládali, rozličný z toho činíce posměch. Jeden z ních vzav nuož i bodl tak, až z toho ukázala se krev. A oni ulekše se, odtuď pryč běžali. To když zvědíno bylo od křesťanuov a od kněží, ta svátost Těla Božího zase poctivě jest do téhož kostela donesena. Tu jeden řezník, sa člověk chudý, jenž měl příjmí Ryntslajch, rodem z Frankfurtu, těžce váže takový účinek židovský, vzkřikl a zbauřil lid v Rotýli na židy, takže se mnoho lidu obecného zběhlo na ryňk toho městečka, a někteří z ních vběhše do kostela, pochytili korauhev, na níž byl namalován obraz umučení Božího, i kázali jej před sebú nositi. A sami za ním běhajíce, domy židovské vybíjeli a židy mordovali.

Židé mordováni v Německých krajinách.

V brzkém času veliké množství lidu zběhlo se k tomu mordéři židovskému, tak že jích byl veliký hauf učiněn, a jdúce za tau korauhví a za svým hajtmanem Ryntslaysem[1], jeho jako pána svého poslauchali. Odtud pak obrátili se do Vircburgku, do Rotemburgku i do Normberku, také i do jiných mnohých měst a městeček, v kterýchžto židy tepúce, žádnému pohlaví ani věku neodpustili. Píší[1] ovšem někteří, že jsú jich zbili okolo 10.000; kteříž pak k zámkuom a ke vsem utíkali, proto smrti neušli. Z toho veliký byl připadl strach na všecky židy, kteříž jsú i v dalekých obývali krajinách. / 266 r

[1] *Vypráváno podle Kroniky zbraslavské; řezník slul Rintfleisch, město nyní Rottweil.*

⟨Vražda krále Přemysla. Nový král v Polsku.⟩

T. l. někteří nešlechetníci závistiví, vidúce, že se Přemyslovi, králi Polskému, v jeho království dobře a šťastně děje, velmi jemu toho záviděli a okolních knížat pozdvihovali proti němu a zvláště markrabuov Bramburských tak dlúho, až se o to snesli, aby, jakž budau moci, jej života zbavili. Přemysl král, snad že jej jeho osudové táhli, oznámil některým, že chce čas masopustní okvasiti[1] v Rohožně, a tak učinil. Toť Otta Dlúhý a druhý Otta a Jan, markrabové Bramburští, spikše se, tajně táhli skrze lesy aukradí časem nočním a přibravše se k Rohožnu raným jitrem první středu v postě, jenž byl den sv. panny Doroty, ani se opověděvše ani své poctivosti ohradivše, vnáhle na královský dvuor se obořili. Páni Polští a dvořané královští jsúce včerajšími pokrmy, snad i pitím obtíženi, ještě spali. Král ovšem, některý malý počet svých věrných maje při sobě, bránil se statečně a mnohé zranil a některé Němce, ty své nepřátely, vlastní rukau zmordoval. Ale však jsa svých nepřáteluov množstvím obklíčen a velmi mnohými ranami zraněn, padl, kteréhož pochytivše na jeden kuoň vsadili, chtíce živého pryč odnésti. Ale on velikými a mnohými jsa ubit ra-

Král Polský Přemysl zamordován.

[1] = stráviti

nami, pro mdlobu upadl s toho koně na zemi a oni znamenavše, že živ nebude, meči svými několikrát jej probodše, tu ukrutně zamordovali a odjeli. Tělo jeho nazajtří vezeno bylo do Poznaní a v hlavním kostele v hrobích předkuov jeho poctivě pochováno. Páni někteří Polští takového úkladu a hanebného skutku (píše Matěj Měchovský v své kronice) že by také příčina a první puovodové byli. Týž Přemysl žádného dědice po sobě nezuostavil, než toliko jedinkú v osmi letech dcerku, jížto jméno bylo Rychsa. Preláti a páni království Polského, obávajíce se nějaké větší aneb snad horší příhody, při slavnosti sv. Vojtěcha sjeli jsú se spolu v Poznaní a tu z vuole jednostajné volili sobě za pána jednoho z kmene předešlých králuov Polských, t. Vladislava, přímím Loktek, kníže Kujavského, syna někdy Kujavského knížete Kazimíra, jehožto děd byl někdy Kunrád Mazovetský a Kujavský kníže. A ten Kunrád byl bratr Lestky Bílého, jenž byl šestý zprávce Polsky po Boleslavovi, králi Polském, kterýž zabil sv. Stanislava.

Poláci volili za pána Loketka.

Z toho volení domnívali se Poláci, že bude jích království Polské zase napraveno. Neb Václav, král Český, ještě některé zámky, ale málo, okolo Krakova držal a po ních psal se knížetem Krakovským a Sandomiřským. A on Loktek z té příčiny nechtěl se dáti korunovati, až by to všecko

zase zpraveno a navráceno bylo. A tak psal se knížetem a dědicem království Polského.

⟨*Události v Čechách i v cizině.*⟩

Král Vácslav židy šacoval.

Král Vácslav Český o tom, co se v jiných zemích děje, uslyšav, kázal všecky židy v Praze i ve všem království zjímati; ač jích životuov nezbavil, nezčíslný počet peněz a zlattých od ních vzal. Též i jiná okolní knížata činili.

/ 266 v

Král Ottagar přenesen do Prahy.

/Vácslav král při tom času oznamoval kaplanu svému i jiným kněžím, že by ve snách vidění viďal, an otec jeho Ottagar, přistúpiv k němu, žádal i rozkázal, aby tělo jeho vzato bylo z kláštera Znojemského a do Prahy přeneseno. Kterýž vzav o to raddu, rychle pospíšil tam do Moravy, a kázav jako tajně tělo to vykopati, kteréž tam 18 let ležalo, vzal je poctivě a položiti rozkázal v kostele sv. Víta na Hradě Pražském s velikým nábožенstvím.

Klášter Zbraslavský založen

T. l. král poslav některé své raddy, kázal založiti klášter Zbraslavský a dav tam uvésti mnoho zedníkuov, kameníkuov a tesařuov i jiných dělníkuov, pilně a spěšně kázal stavěti domy tolíko k obývaní opatovi a jiným bratřím; a místo, kde by kostel státi měl, sám vyměřil a krumfešty[1] převelmi hluboko kopati dal. I zběhlo se veliké množ-

[1] — základy

ství k tomu dílu dělníkuov, někteří z nich z peněz[1] a jiní pro P. Boha dělali. Formanuov a sedlákuov na každý den velmi mnoho s vozy přijelo, někteří také z peněz a jiní pro odplatu Boží kamení, vápno, hlínu, cihly, dříví a jiné potřeby k tomu dílu náležité vezli. Někteří pak lidé chlebuov napekauce vezli na vozích a dělníkuom pro P. Boha rozdávali. Na každý den ženy ze vsí koláče v břemenách nesly a mezi dělníky je rozdělovaly pro P. Boha. Každého dne byl mezi dělníky trh všech věcí; což k pokrmuom a jích potřebám náležalo, mohl sobě každý kúpiti, což mu se líbilo. Z toho Pražané se obávali, aby tam trhové a jiná sláva města jích nebyla přenesena.

R. t. poctivý a nábožný muž, Tobiáš, biskup kostela Pražského, jenž byl pán z Bechyně, umřel a v Pražském kostele poctivě pohřben. Ten za dnuov života svého mnoho dobrého učinil v svém biskupství. Kostely farní mnohé postavil, jako v Raudnici, v Tajně Heršově, v Tajně na Vltavě, v Rokycanech, v Řečici, v Štěpánově, v Křivsaudově, v Vyskytné, v Herači[2]. A kněh také mnoho, jako mšáluov a jiných kostelních, dal Pražskému kostelu i jiným. Po jehožto slavném pohřbu kanovníci kostela Pražského, ssedše se v jedno, požádavše k tomu milosti a pomoci Ducha sv., z vuole

Biskup Tobiáš umřel.

[1] = za peníze — [2] *Míní se asi* Herálec.

Biskupem učiněn Řehoř.

jednostajné volili jsú na místo jeho za biskupa m. Řehoře, děkana kostela Pražského, jenž byl muž krásné postavy a rodu znamenitého, však ne pro jeho postavu ani urození, ale že byl člověk opatrný a poctivý a bál se P. Boha; a měl již věku svého let 60. Král o tom uslyšav, s vděčností jej za biskupa přijal a pravil: „Onť jest toho auřadu jistě hoden."

Polský kníže neřádný.

T. r. také Poláci se ssedše, Vladislava, kterýž slaul Loktek, kníže Kujavský, jenž byl syn Kazimíruov, knížete Kujavského, sobě za pána zvolili, kterýž vděčně to přijav, po malém času byl velmi nedbanlivý učiněn a svých zemí a krajuov obraňovati nechtěl, toliko frejův a porušování panen a vdov pilen byl. Z toho když od duchovních i od světských napomínán i trestán byl, slíbil napraviti a chudým za spravedlivé činiti; potom nečinil a tudy Polákuom všel v velikú ošklivost.

R. 1297.

⟨*Korunovace Václava II.*⟩

267 r

Korunování krále Václava

L. 1297. Václav, jsa král Český rozený, také i pořádně volený, korunováním svým prodlil až do toho času. Na ten čas pak uradiv se s P. Bohem a s svými najmilejšími a najvěrnějšími přátely a raddami, poslal posly své věrné k stolici apoštolské do Říma, k Bonifaciovi VIII., od něho žádaje požehnání a chtě tomu, aby v církvi sv. nebylo tajné

učiněno jeho korunování. Poslové když se navrátili a bulle přinesli, hned opět poslal jiné posly pro Gerarda, arcibiskupa Mohutského, jeho žádaje, aby vedle úřadu svého jej na království pomazal a korunoval. Rozeslal i jiné posly po všech krajinách okolních, všem den svého korunování oznamuje, chudého i bohatého při tom každého přítomna míti žádaje. Když se pak přibližoval den uložený, sjelo se lidu velmi mnoho znamenitého, a rozličných řádův a důstojenství do Prahy, t. pán Gerard, arcibiskup Mohutský, a Berohardus[1], arcibiskup Majdburský, Řehoř Pražský, Jetřich Olomúcký, Albrecht Míšenský, Jindřich Konstantský,

[1] *Vlastně* Herman.

Petr Bazilejský, Kunrad Frisingenský, Jan Krakovský, Ondřej Poznanský, Jan Vratislavský, Jan Lublínský biskupové, opatové řádu Cistercienského, Premonstratenského, sv. Benedikta, a jiných jednak[1] všech zákonův[2] opatové a převorové, proboštové, děkanové, farářové, kaplanové, oltářníci a tak velmi veliký počet lidí duchovních. Také i osvícený Albrecht Rakúský, Bolek Slezský[3], Hlohovský, Opolský knížata, a jiných mnoho knížat, velikomocní pak Heřman Bramburský, Otík Durynský, Frydrych Míšenský markrabové, hrabat a panuov znamenitých z rozličných zemí. A těch všech bylo srdce jedno a vuole jedna.

Tu na den slavný letniční, t. j. v neděli, den Ducha sv., jenž byl 2. den června měs., t. j. den sv. Marcellina, král Vácslav, maje věku svého let dvadcet a sedm, všel slavně do kostela sv. Víta na Hradě Pražském a s ním předpověděnı́[4] arcibiskupové a jiní všickni preláti. Za ním vedena jest Jitka, manželka jeho, jenž byla dcera někdy Rudolfa císaře, velmi poctivě, a tu jsú oba před oltářem sv. Víta postaveni a od předpověděného arcibiskupa Mohutského přede vším lidem přístojícím tak, jakž obyčej jest, slavně korunován⟨i⟩. A po vykonání mší sv. i toho všeho jeli jsú všickni k obědu na místo

[1] = téměř, skoro. — [2] = řádů. — [3] *Správně:* Svídnický. — [4] = jmenovaní

jím připravené, kteréž bylo na poli a lukách mezi Petřínem a Zléchovem na břehu řeky Vhltavy, a to proto, neb toho lidu Pražské město snésti nemohlo. Tu byli připraveni domové a palácové divným zpuosobem z dříví tesaného a železy spojováno, prkny hoblovanými obito a táflováno, tak jako by to mělo tu za mnohá leta trvati, zchodové, stolové, stolice, všeho toho bez nedostatku. Stěny některé rozličných barev, sukny a postavy[1] byly obestřené. Pokrmuov mnohých a rozkošných všem dáno do sytosti, vína rozličného z jiných i z zámořských zemí přivezeného všem dáno k pití bez nedostatku, trubačuov, bubenníkuov, pištcuov a hudcuov několik set při tom bylo. Po vykonání pak obědu páni a rytíři, rychle připravivše se v své zbroje, kolby a honby divné provozovali, tak že každý, komuž byl mil svět, měl se tu čemu podívati. A tak ten den od oběduov až do večera v rozličném kratochvílení ztrávili a vykonali./ / 267 v

Hodování slavné krále Václava.

⟨*Stavba kláštera Zbraslavského.*⟩

Klášter Zbraslavský slavně zakládán.

Nazajtří pak, t. j. v pondělí svatodušní, raným jitrem král v nově korunovaný jel slavně na Zbraslav do kláštera, a přijel tam, ano slunce z hory vycházeti počalo. A ssedavše s koní on i biskupové, přistúpili

[1] *dlouhý kus tkaniny nebo sukna*

jsú k příkopuom hlubokým, kteříž byli vymetáni proto, aby se v ních gruntové kostelní zakládali.

I všel jest tam do toho dolu najprv arcibiskup
Mohutský a za ním král Vácslav a po ních Kunrad,
první opat téhož kláštera, a vzavše kámen, na
němž bylo napsáno zlattými litterami „Jezus Krys-
tus", všickní tří spolu položili jsú jej jako základ
a první kamen toho kláštera P. Marie. A arcibiskup
tu stoje, toho kamene požehnal a řka: „Fundamen-
I. Korintům III. tum enim nemo potest aliud ponere, preter id, quod
positum est, quod est Christus Jesus" (= „Zá-
kladu zajisté žádný nemuož jiného položiti, krom
toho, což jest položeno, jenž jest Krystus Ježíš").
A vyšedše ven, tu arcibiskup předpověděný v bi-
skupské mešné rúcho sa oblečen, na tom místě,
kdež veliký oltář býti měl, při přítomnosti krále,
an stojí v královské ozdobě, a jiných všech bi-
skupuov, knížat, hrabí a panuov i všeho lidu obec-
ného mši o P. Mariji t. „Rorate celi desuper"[1],
etc. s velikau slavností slúžil. A tu sedm biskupuov
spolu zpívali „Alleluja"; tak za to mám, že žádný,
kdož jest koli byl při korunování, tohoto zaklá-
dání kláštera nezmeškal. Po vykonání pak mše té
slavné král v koruně, sceptrum[2] v ruce nesa, šel
okolo toho všeho příkopu, t. j. gruntu kostelního,
již založeného a za ním šlo dvě stě a čtyřidcet

[1] — Rosu dejte, oblakové *atd.* — [2] — žezlo

panuov a rytířuov Českých pasovaných. A v tom přivezeny jsú na vozích rozličné svátosti[1], monstrancí, kalichové, pacifikálové, ornátové, mšálové, graduálové, antifonářové, žaltářové, domatikové, breviářové. To všecko král dal darem opatovi a bratřím téhož kláštera. A hned po tom posazen jest král slavně na stolici a tu mnoho panuov a vladyk z rozličných zemí na rytířství pasoval, a každému z nich dal[2] štědré dary. A vykonav to všecko, vstal a rozkázal, aby více tu dvůr Zbraslav nebyl jmenován. A dal jméno klášteru tomu „Aula regia", t. j. palác královský, a od toho času aby králové tu svuoj pohřeb měli; a jav[3] Kunrada/ opata sám / 268 r
svau rukau král uvedl jej s jeho 70 bratřími do konventu a tu jemu mocně zprávu toho kláštera a týchž bratří poručil a vsed na svuoj kuoň v zlaté koruně jel mezi haufy věrných Čechuov. A hosté všickni za ním jeli, až zase na to místo, kdež jsau prvé slavně hodovali. Čtvrtého a pátého dne po korunování hosté počali se rozjížděti.

⟨*Smrt královnina.*⟩

Králová Jitka den 17. po korunování umřela.

V tom králová Jitka upadla v těžkú nemoc a po korunování 17. den umřela a v Pražském kostele před kaplú sv. Martina vedle hrobu krále Ottagara

[1] = bohoslužebné potřeby — [2] *tisk* dali, *omylem* — [3] = uchopiv

s velikým pláčem všeho lidu pohřbena. Jejíž potom tělo do kaply sv. Šimona a Judy apoštoluov bylo přeloženo. Ta ctná královna Jitka zůstavila po sobě Vácslavovi králi, manželu svému, syna jménem Vácslava (kterýž potom byl na Uherské království korunován) a tři dcery: první Annu, kteráž potom dána byla Jindřichovi, knížeti Korytanskému, za manželku, jenž byl hrabě z Tyrolí; druhú Markétu, kteráž potom byla oddána Boleslavovi, Slezskému knížeti, a třetí Alžbětu, kterúž měl Jan z Lucemburgku, syn Jindřicha císaře. Král Vácslav po smrti své manželky svým některým radám byl to tajně oznámil, že chce tělo otce svého a manželky své i jiných některých předkuov svých, jakž kostel kláštera Zbraslavského doklenut bude, hned tam dáti přenésti, ale toho potom (ač se častokrát pokaušel) pro jiná zaneprázdnění nemohl vykonati.

T. l. bratří Menší řádu sv. Františka uvedeni jsú do nového kláštera, kterýž jim byl postaven v Novém Plzni.

〈*Lokýtek, kníže polský.*〉

Času toho Vladislav Loktek, král Polský volený, sebrav něco lidu, obrátil jej na auředníky krále Českého, kteříž drželi zámky některé okolo Krakova k ruce králi Vácslavovi, při tom také na některé pány Polské, kteréž znal býti náchylné mi-

Polský kníže Loktek zle zpravoval.

lostí k témuž Českému králi. Po malém pak času obrátil se do Slezské krajiny a tu krajinu Vratislavskú velmi hubil a tím činil Václavovi Českému nemalú protimyslnost. Kterýž poslav nětco lidu Českého, téhož Vladislava i s jeho pomocníky z Slezské krajiny vyhnal, kterýž obrátil se do Větší Polsky, rozkázav svým, aby se upokojili. Ale oni činili doma svým Polákům mnohem větší než nepřátelům škody, netoliko chudým lidem, ale ani kostelům neodpauštějíce, při tom zemanuov mnoho na jich tvrzech zdobajvali. Vladislav Loktek o tom zprávu maje, všemu tomu se posmíval, sausedé pak o tom, co se děje, uslyšavše, a zvláště Mišnaři a Sasové, vtrhli silnú mocí do Pomořské krajiny a škod těch činiti pomáhali. Vladislav na ten čas vydal se na freje a na hodování i ožralství a o tom, co se děje poddaným jeho, věděti nechtěl. Ač byl častokrát od biskupuov a panuov, aby toho zanechal, napomínán, sliboval ovšem, ale nevyplnil. Ondřej, biskup kostela Poznaňského, déle té křivdy, kteráž se děje poddaným jeho od bojovníkuov Vladislavových, vytrpěti nemoha, vydal na téhož Vladislava i na jeho laupežníky kladbu, kterýž to slyše, kázal přestati, a smluviv se s biskupem, odtuď kázal odtrhnúti a táhnúti do Menší Polsky. Bojovníci jeho znamenavše, že se jim žádná od Vladislava služba neplatí, okolo Krakova laupežem živi byli.

Páni Polští, vidúce, že svého pána svými raddami ani prosbami nemohú napraviti, ssědše se spolu, o jiného pána rokovali.

⟨Smrt krále Adolfa.⟩

⟨R. 1298.⟩ **L. 1298.** Korferštové, sjevše se do Mohuce, tu
/ 268 v spolu rozvažovali nedbanlivost Adolfovu, / také i nezbednost[1], pravíce, že by on poddán býti nechtěl najvyžšímu biskupu Římskému a císařských věcí

Král Římský Adolf ssazen.

že by zanedbával, nad to pak i tu neupřímnost, kterúž učinil králi Englickému před pěti lety (jakož o tom stojí napřed psáno l. 1293.), těžce vážili, a po dlúhém rokování Gerard, arcibiskup Mohutský, u vigiljí sv. Jana Křt.[2], posadiv se na arcibiskupské stolici v Mohutském kostele, ne bez povolení Bonifacia papeže, při přítomnosti všech volencuov, téhož Adolfa s království Římského ssadil a na místo jeho jich rozkázaním Albrechta, kníže Rakúského, syna někdy Rudolfova, krále Římského, na ten auřad království Římského vyhlásil. Naj-

Kníže Albrecht Rakúský králem Římským učiněn.

větší příčinu tohoto složení Adolfova tito korferštové pokládali pravíce, že jest králi Englickému víry nezachoval, a že jest za slušné, aby ta nad ním pokuta byla učiněna. Ale však to muož každý světle uznati, že tuto pomstu tito korferštové nad tímto Adolfem více z nepřízně než z dobrého po-

[1] svévolnost [2] *23. června*

řádku sú učinili, neb král Englický jich za to nežádal. A tak jakž někteří kronikáři o tom píši, že sú se byli někteří z nepřízně proti němu spuntovali a na jeho smrt spikli i přísahami zavázali, jako Gerardus, arcibiskup Mohutský, Kunrád, biskup Štrospurský, Albrecht, kníže Rakúský, Albrecht, hrabě z Hajgerlochu, hrabě z Linyngen, hrabě z Wajburgku, Otta z Ochsenštajna. A sebravše tajně vojsko, Albrecht Rakúský se nedaleko od Vormací[1] s Adolfem vojensky potkal. A tak že jest v té bitvě Adolfus poněkud úkladně přemožen, ač bitva tu veliká byla, kteráž letního puol dne trvala. Adolfus jest po bitvě mrtvý mezi mrtvými nalezen a tak se tomu vyrozumělo, že jest od svých vlastních bojovníkuov tu úkladně zamordován[2].

Král Římský Adolf v bitvě úkladně zahynul.

Potom žádný z těch úkladníkuov dobrú smrtí nessšel. Neb najprv Albrecht, hrabě z Hajgerlochu, na té cestě, když se domuov navracoval, od Otty, markrabě Bramburgského, zetě svého, úkladně zabit. Hrabě z Ochsenštajnu v té bitvě ač málo raněn byl, však od té rány nenadále umřel. Gerardus, arcibiskup Mohutský, ten sedě na své stolici, při přítomnosti svých služebníkuov a přátel hned téhož roku náhle umřel. Hrabě z Vajburgku v jednom malém potoce nenadále se utopil. Hrabě z Linyngen, ten se zbláznil, až do smrti nebyl k rozumu

Úkladníci zlú smrtí zhynuli.

[1] Worms; ve skutečnosti u Göllheimu před Wormsem. —
[2] *Pověst nesprávná.*

navrácen. Biskup Štrospurgský od jednoho sedláka u Frýdburgku proboden a od toho umřel. Albrecht Rakúský potom sa císařem, od Jana, bratrance svého, také úkladně zamordován.

Krále Adolfa Římského smrti příčiny.

Jiní pak píší, že by to Buoh na Adolfa dopustiti račil pro tyto příčiny: Jedno, že jest vzal od krále Englického 100.000 hř. stř. a, což jemu slíbil, že tomu dosti neučinil. Druhé, že jest tajně kázal bíti[1] falešnú minci a tím podvodem chudil všecky lidi. Třetí, že jest dal jednoho znamenitého kníže na křivé obžalování stíti. Čtvrté, že jest laupil kostely, bera od nich zlatto a stříbro. Ti-li sú pak artykulové byli za příčinu jeho smrti, P. Buoh, kterýž všecky věci zná, jako saudce spravedlivý nechť to rozsúditi račí.

⟨*Král Albrecht.*⟩

⟨*R. 1299.*⟩

L. 1299. Albrecht, král Římský vnově volený, aby oznámen byl v Říši, páni volenci, snesše se s ním spolu, položili dvuor v Normberce. Tu když sú se sjeli, on, král Římský, Vácslav, král Český, i knížata jiná všecka, jimž tu býti náležalo, Albrecht král, když byl na majestátu posazen, korferštové všickni, též i jiná knížata, vedle svých auřaduov jemu když sú služebnost činili, též i král Český svým auřadem, t. j. šeňkstvím, jemu v své koruně královské slaužil, ješto tak (aby měl korunu

[1] raziti

na hlavě) povinen slúžiti nebyl, ale však, aby ten a takový skutek nebyl učiněn na pohoršení budúcím králům Českým, Albrecht, král Římský, ráčil to svým listem ohraditi takto:

„Albrecht, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, všem sv. Římského císařství věrným, jenž tento list uzří, milost Naši i všecko dobré! Tak Nám sluší, knížatum a volencum Našim, přáteluom Našim milým, abychom nějaké pohodlé učinili, poněvadž Nám od nich zřízena a zpuosobena jest poctivost, tak aby oni i jich budúcí od Nás milostí jsúce obdařeni, z toho se více radovali. I protož všem to vědomé aby bylo, žádáme a tímto listem oznamujeme, že osvícení králové Čeští, když by skrze císaře aneb krále Římské ke dvoru povoláni byli a král Římský neb císař seděl by v koruně, též oni mohú, ač chtí-li, korunu při svém posluhování císaři šeňkstvím nositi; pakli by nechtěli, nemají k tomu nuceni býti. Ač však Vácslav, král Český, bratr Náš najmilejší, v Normberce když sme dvuor držali v neděli po sv. Martinu a pod korunú sme seděli, k žádosti Naší pod svú korunú Nám slaužil auřadem šeňkství, ale ne z práva ani z povinnosti, ale z pravé lásky, kterúž měl a má k osobě Naší, protož aby on ani budúcí jeho nebyli tím více povinni ani k tomu zavázáni ani potahováni od budúcích króluov Římských a císařuov, náměstkuov Našich; neb jim nemá to nic na škodu býti.

269 r

List Českým králuom od Albrechta, krále Římského.

Dán v Normberce, l. 1299, měs. prasince, království Našeho leta prvního."

List Vácslavovi králi od Albrechta, krále Římského.

Druhý list dán od téhož krále Římského v tato slova: „Albrecht, z Boží milosti král Římský, vždycky rozmnožitel, tímto listem všem oznamujem, že My k tomu trhu, kterýž se stal mezi biskupem Míšenským a kapitolú jeho a mezi králem Vácslavem Českým a knížetem Krakovským a Sandomiřským, markrabí Moravským, bratrem Naším najmilejším, a dědici jeho o město, jenž slove Perno, i s hradem i se všemi, což k tomu přísluší, jakož jemu na to list od téhož biskupa a kapitoly pod pečetmi učiněný to v sobě plněji obsahuje, to vděčné a pevné majíce, k tomu dali sme své povolení a toho potvrzujeme, chtíce aby to město k království Českému na budúcí věčné časy náležalo a jemu přispojeno bylo. Toho na svědomí list tento zpuosobiti a psáti sme rozkázali a pečetí Majestátu Našeho jej sme utvrdili. Dán v Normberce L. B. 1299. měs. prasince, království Našeho leta prvního."

〈*Nová mince v Čechách.*〉

〈*R. 1300.*〉 **L. 1300.** Znamenav král Vácslav, ano se jemu všecko z vuole Božské dobře děje, království České za jeho zpravování jako ktve[1] a nadmíru velmi bohatne, a Hory Kutny any[2] z sebe velmi velikú

[1] = kvete — [2] = *tisk* ani

hojnost stříbra vydávají, umínil kostely rozmnožiti, řád duchovní a službu Boží v svém království Českém rozšířiti, mimo všecka jiná předešlá knížata i krále České předky své chtě zemi Českú zbohatiti, rad svých k sobě povolav, na nich dotázku učinil, čím najvíce a kterak najsnáze země ta mohla by se zbožími[1] rozhojniti, tak aby netoliko povýšení, ale i obchodníci a řemeslníci, také i všickni z lidu obecného každý aby se v svém jmění rozmnožil. Raddy královské daly odpověd, že taková věc není v moci královské, ale v moci Boží a v pilnosti jedné každé osoby. Král odpověděl: „Moji věrní milí! Přišlo mi na pamět to, co se čte v spisich předkuov našich, kterak (již jest tomu nyní 300 let) Boleslav Milostivý, vzdávaje knížetství České Boleslavovi, synu svému, jemu oznamoval, čím by najsnáze mohlo to knížetství vzděláno a vyzdviženo býti. Při tom také, čím by najvíce/ zavedeno a zlehčeno býti mohlo, pověděl: že knížetem tím, kterýž by své poddané daněmi a berněmi častými obtěžoval a lehkau dělal minci; i vidí mi se za slušné, aby naše mince Česká byla zlepšena". Raddy to slyšíce, dali tomu místo a k tomu svolivše to zchválili. Tu král hned poslal do Florencí a odtuď přivedli jemu 6 mužuov mincířuov v probířství[2] velmi dospělých[3], kterýmž on kázal nový / 269 v

Mince nová zaražena krále Václava.

[1] = bohatstvím — [2] = zkoušení kovů — [3] = vyspělých, zkušených

groš dobrý stříbrný beze vší přísady zaraziti, na němž také rozkázal aby text napsán byl: „Venceslaus secundus, rex Bohemie". Kázal také dělati i haléře stříbrné, aby jich platilo 12 za ten groš. A ta byla najlepší mince v Čechách a toho lidé všickni tak chudí jako bohatí byli velmi vděčni a zvláště kupci. Potom pak po smrti jeho tu mincí přísadami měděnnými velmi zlehčili a lidé to vidúce, tu všecku minci lepší rozkryli[1] a do země rozschovávali.

⟨*Václav zvolen králem polským.*⟩

Poslové z království Polského do Čech.

T. l. páni znamenitější království Polského, vidúce v své zemi býti takový neřád, jedni druhým oznámili, že sněm obecní držán bude u města Poznaní. Tu sjevše se, přilišnú nezbednost[2] pána svého, knížete Loketka, rozvažovali a vyhledavše k tomu mnohé příčiny, i to také, že není ještě jich králem korunovaným, o to se snesli, aby jej opustíce jako neužitečného, jiného sobě za pána volili. Po dlúhém rokování vyhlásili sú Vácslava, krále Českého, i vzkřikl lid všecken, že toho míti chtí a ne jiného. I vysláni sú do Čech slavní poslové, kteříž předstúpivše před Vácslava krále oznamovali, kterak někdy pán jejich, král Přemysl, zahynul bez dědicuov, nezuostaviv po sobě než toliko jedinú dědičku, jménem Rychsu, jinak Rajčku, kteráž také

[1] po ruznu skryli — [2] svévolnost

slula Alžběta, kteráž toliko 8 let věku svého má. I prosili sú snažně, aby ji ráčil za manželku pojíti a v zemi Polskú se uvázati a obraňovati je od nepřátel; a Vladislav Loktek, kníže Kujavský, jenž byl od nich za krále volen, on že jich pánem není a více nebude, neb všickni obyvatelé Polské země na tom se postavili, že z hodných příčin jeho nechtí míti. Král vyslyšav poselství, panův Českých, rad svých, povolati kázal a s nimi se posadiv rozkázal, aby opět tíž poslové poselství své opáčili. To když se stalo, král na to s týmiž raddami svými uradiv se, dal sám posluom odpověd těmito slovy: ,,Prosby vaše slyšali sme, kterýmiž nás, abychom království Polského zprávu na se přijali, napomínáte. Víte dobře, že sme časuov předešlých jeho v držení byli, však zdálo nám se to za obtížné, protož sme od něho dobrovolně pustili. Poněvadž pak na tento čas opět, abychom je v svú obranu přijali, nás žádáte, aniž by nám slušné bylo vás i těch, kteříž sú vás k nám poslali, oslyšeti, i oznamujeme vám, přiříkajíce, že k vám silnú mocí přijedeme. Protož vy napřed jeďte, a kteréž věci k tomu náležejí, připravte. Pannu také a dědičku království vašeho na žádost vaši a pro potěšení lidu vašeho, kterýž vás sem poslal, za manželku řádně přijmeme a míti budeme.''

Poslové, přijavše od krále odpověd i dary, s radostí se do Polsky navrátili a těm, od nichž byli

posláni, vděčné[1] přinesli noviny. Tu hned brzo za nimi král Vácslav, sebrav vojsko, jel až na pomezí Polské a Slezské a tu mnoho posádek laupežných kázal zdobývati, z nichž činili do krajin Slezských veliké škody. Ty laupežníky kázal stínati, a kteříž pokojni byli, ti se jemu poddávali dobrovolně. A tak milostí i mocí všecku tu zemi sobě podmaniv, táhl s tím se vším lidem do Větší Polsky, do města hlavního, kteréž slovo Gnizdno, a tu sú k němu všickni mocnější Polské země shromážděni, jej slavně jako pána svého vítajíce.

⟨*Korunovace a svatba Václavova.*⟩

Polským králem učiněn Vácslav, král Český.

Čtvrtého pak dne jeho příjezdu uveden jest poctivě do kostela hlavního a tu skrze Jakuba, řečeného Sviňka, arcibiskupa Gnizdnenského, jenž byl z rodu Vepřkuov, slavně jest korunován při přítomnosti Vojslava Vladislavského, Ondřeje Poznanského, Jana Romky Vratislavského biskupuov. A po vykonání toho korunování mnoho panuov a vladyk Polských na rytířství pasoval.
270 r /Odtud na zajtří vyjev, obrátil se do Poznaní a tu nalezl krásnú pannu Rychsu, jinak Alžbětu, království Polského dědičku. A s tau řádně v svaté vstúpil manželství a byla jim tu slavná svadba učiněna. Ale však věk její mladý manželského spo-

[1] radostné, milé

jení nedopustil, ale po vykonání té svadby týž král Václav hned se uvázal v Polsko i v Pomořské země všecky a jich se zmocnil. Též i zámky, kteříž Vladislavovi Loketkovi k ruce držáni byli, všecky sobě osobil, také i knížetství Kujavské a Lancienské[1] jemu odjal a jej ven z těch ze všech vyhnal zemí; a tak upokojiv ty všecky krajiny, Hynka Berku z Dubé na místě svém hajtmanem učiniv, do Českého království se obrátil. Loktek pak od toho času, jakž král Václav v království Polské vpuštěn, nikdýž na jednom místě nebyl, ale po lesích a po puštinách s některými svými jezdě, pokrýval se, Čechův i Polákuov se boje, aby neupadl v ruce jejich, a najvíce před Oldřichem Bozkovcem, jenž byl hajtmanem po Berkovi prvním na Krakově, a jemu bylo o tom obvláštně od krále poručeno, aby Loketka, jakž bude moci, jal a oběsiti rozkázal. Loktek o tom o všem od svých špehéřův zprávu maje, a co se o něm jedná, slyše, obrátil se do Uherské země a přijel k pánu jednomu Uherskému učenému Amadeus a tu při něm zuostal, aby štěstí svým kolem hnulo, očekávaje.

Berka hajtmanem prvním, Bozkovec druhým.

⟨Potvrzení císařské.⟩

T. r. král Václav vypravil své posly poctivě k Albrechtovi, králi Římskému, kterýmž poručil,

[1] *polsky* Łęczyca

aby na místě jeho žádali téhož Albrechta, aby k tomu, že jest Vácslav učiněn králem Polským na žádost panuov i všech obyvateluov království Polského ráčil dáti své povolení. Král Římský vyslyšav posly, byl toho velmi vděčen a pravil, že chce dáti a dává Vácslavovi, králi Českému, švagru svému milému, v tom své povolení. A to hned svým listem pod pečetí těmito slovy upevnil:

„Albrecht, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, velikomocnému knížeti Vácslavovi, králi Českému, osvícenému bratru Našemu najmilejšímu: Milost Naši i všecko dobré! Neomylná Tvé pravé víry upřimnost, kterúž nade všecky krále a Římského císařství knížata při Nás a témž císařství uznalo se že máš, a to Nás vzbuzuje a k tomu vede, což by k rozmnožení Tvé poctivosti bylo, abychom to činili; i uznavše to Naše Velebnost, Tobě zvláštní milostí Naší toho puojčiti a přiti ráčíme, aby ty země, kterýchž si dosáhl v Větší Poloště po někdy Vladislavovi knížeti, kteréž držíš, aby je mohl rozšířiti, od Nás i od císařství Římského toho Tobě, aby je mohl držeti, i s svými dědici a potomky, půjčujeme a míti chceme na věčné časy zpuosobem manským. Toho na svědomí tento list sme učiniti a jej pečetí Naší upevniti rozkázali. Dán v Mohuci měs. července L. B. 1300, království Našeho léta druhého."

List na království Polské.

⟨Počátky Turecka.⟩

R. t. začalo se Turecké panování. Neb předešlých let od Machometa až do toho času jednak za 600 let Saracenové (neb Turci) byli sú jako ovce bez pastýře blaudíce, ale roku toho přihodilo se v Azí, v té krajině, kteráž slove Okyazý, že sedlák jeden lehkého řádu, jménem Ottoman, syn Zychuov, kterýž měl veliký okršlek země a byl pilný hospodář při dědinách a dobytcích, maje pacholkuov 30 zprávných, kterýmž dědiny vorání voly porúčel, také i pastvy, sám častokrát posadě se na pařezu, přemajšlel, kterak by mohl své panování rozšířiti a na těch polích mezi lesy nebydleti. I bylo jest nedaleko od jeho příbytku město jedno a zámek při něm, jménem Zrně, a na tom zámku jedna paní vdova, jménem Karavida, mocná, na zlato a stříbro velmi bohatá, ale obilé v tom městě/ byl vždycky nedostatek. I šel času jednoho Ottoman, aby shledl město to i zámek, a tak chodil sám druhý toliko, ohleduje zpuosob toho města i jeho položení, také i pevnost. Znamenavši paní skrze své služebníky, že on se tu prochází, kázala ho odtud nepoctivě[1] odehnati. Ottoman rozváživ, co mu se tu bez jeho provinění (té paní rozkázaním) přihodilo, myslil na to, kterak by se mohl pomstiti a města toho i hradu se zmocniti. Ale však zdála

Turecká moc se začala.

/ 270 v

[1] s hanbou

se jemu k tomu cesta velmi nesnadná z té příčiny, poněvadž ta paní i její služebníci ten obyčej zachovávají, že žádnému netoliko na zámek, ale i do města s zbrojí (neb s braní) jíti nedadí. I uhlédav čas příhodný, kázal mnoho pytluov obilím naplniti a pojav doma sto a dvadcet koní a nětco velblauduov, rozkázal na ně pytluov s obilím nakiásti a do 50 pytluov 50 kyjův vložiti a zavázati. I pojav ty koně s tím obilím, dal je až k tomu městu vésti a tu pod zámkem se na jedněch lukách jako kupec položil. Měšťané to vidúce, to obilé od něho kupovali a paní též poslala, aby jí od něho 50 pytluov mírných toho obilé kaupili a na zámek je nésti rozkázali. Ottoman, když se trh stal, 50 svým pacholkuom na zámek 50 pytluov, v nichž kyjové duboví byli, nésti rozkázal a sám s nimi (aby za obilé peníze vzal) také šel. A kdyť obilé všickni na místo jim uložené vysypali, kyje pochytivše všecky, jenž na tom hradě byli, napořád tepúce tak ukrutně, až je všecky umrtvili, a tak se Ottoman toho hradu zmocnil a paní Karavidu s najvyžší věže sstrčiti rozkázal. Měšťané to slyšíce i vidúce, co se děje, Ottomanovi se poddali. Ottoman hned bez prodlení kázal ten hrad i město pilně opatrovati a své panství rozšiřovati. A tomu hradu dal jméno Ottoman, kterýž tak jmenuje se až do dnešního dne. Sebe pak rozkázal králem jmenovati a byl k svým poddaným velmi milostivý, ale sau-

sedúm okolním laupežem činil veliké škody. Za dnuov života svého mnoho tvrzí, hraduov i měst zdobýval a kralování své znamenitě rošířil. Kraloval let 28[1]; zuostaviv dědictví svému synu, kterémuž bylo jméno Orchanes (neb Orkan), umřel. Od něho jednak všickni kronykáři o to se snášejí, že sú vzali Turci počátek svého kralování.

Král Turecký první Ottoman.

⟨Nový biskup pražský.⟩

L. 1301. Řehoř, biskup Pražský, jenž byl muž velmi dobrotivý a nábožný a kostel Pražský velmi dobře a pořádně zpravoval a kázal v něm lidu slovo Boží, umřel. Tu hned brzo potom na místo jeho volen jest Jan, kanovník kostela Pražského, jenž byl syn pána Řehoře z Dražic, a ten byl toho jména IV. a biskup Český v pořádku 27.

⟨R. 1301.⟩ Biskup Řehoř umřel. Biskupem učiněn Jan.

⟨Králevic Václav volen králem uherským.⟩

T. l. král Uherský Ondřej umřel a v Budíně u sv. Jana v klášteře Menších Bratruov pochován. Hned po jeho smrti Uhři se na dvé rozdělili. Někteří chtěli míti za krále Karla, kterýž byl z rodu králuov Uherských, jiní chtěli Vácslava, syna Otta-

---

[1] Osman, zakladatel moci turecké, vládl 1288—1326; titul sultána přijal 1307. Syn jeho Urchán přenesl tělo otcovo i sídlo říše 1326 do Brussy v M. Asii.

garova, krále Českého, pravíce jej býti k tomu království nápadníkem[1], a to tak, že někdy Ottagar, otec jeho, měl za manželku dceru Anny, dcery Bély, čtvrtého toho jména krále Uherského; kterýžto Ottagar měl s ní toho syna Václava, jenž nyní jest králem Českým. A tak po dlúhém rokování o to se snesli, aby do Čech bylo posláno k Václavovi, aby jich pánem milostivým býti ráčil. I přijeli sú páni poslové Uherští do Prahy tito: Matěj z Trenčína, Amodeus[2] a Demetryus a Ververus s mnohými jinými pány a rytíři Uherské země. A předstúpivše před krále, snažně sú jeho
/ 271 r žádali /i prosili, aby na se království Uherského vstaviti dopustil a lidu všeho Uherského zprávu na se přijal. Kterýž vyslyšav žádost jích a s svými raddami na to se uradiv, dal jím odpověd, že jemu to není slušné učiniti, poněvadž drží České i Polské království, Uherského jemu že se nezdá přijíti proto, že by tomu všemu nemohl dosti učiniti. Poslové vyslyšavše odpor a chtíce tomu, aby jích práce do království Českého nebyla nadarmo učiněna, prosili jsú, poněvadž sám král Václav toho k sobě přijíti neráčí, ale aspoň aby jím dal za pána Václava, syna svého. Václav král, rozvažuje na své mysli, že má dvoje království a jednoho syna, dlauho jím odpovědí prodlil; a pomysliv, také s rad-

[1] — oprávněným dědicem — [2] — Amadeus

dami svými učiniv o to rozmluvení, dal jím odpověd, že syn jeho mládenec jest a že v tom věku tomu by dosti nemohl učiniti, aby tak znamenitého zprávcí byl království. Poslové jemu odpověděli a řekli: ,,Známe to, milostivý králi, že jest znamenité a velmi mocné Uherské království, jehožto moc nemuož změřena býti. Ale jistě rač věděti, že České království lépe a více nemuož býti zvelebeno, jediné když tvuoj syn v Uhřích kralovati bude. A tak v Uherském, Českém i Polském království kralovati bude jedna moc a jedna vuole.“ Král opět vyslyšav je, třetí den že jím odpověd dáti chce konečnú, pověděl. A uradiv se na to dostatečně s raddami svými, dal jím syna svého a uctiv je dary poctivě, do jích země je propustil a syna svého s nimi pustil jako bez vesla na moře, dav jemu mnoho lidu českého, kteříž s ním jeli až do Budína. A král sám osobně provodil jej až do Hodonína. Po nedlúhém pak času, den sv. Rufa mučedlníka, od arcibiskupa Kolocenského[1] v Bělehradě Královském sv. Uherskú korunú ten mládenec Vácslav, věku svého maje let 13, jest korunován. Uhří ovšem počali naň laskavi býti, protože byl mládenec velmi ctnostný a v jazyku Latinském též jako i jeho otec nad obyčej vycvičený.

Králem Uheským učiněn syn krále Českého.

R. t. času podzimního hvězda vlasatá, kteráž

[1] = Kaločský

Kometa, hvězda ocasatá.

kometa slove, na znamení Štíra ukázala se; paprsky své jednak k vajchodu, jednak k poledni obracujíc, za jeden měsíc trvala.

T. r. také při konci začal se mor v Polště, v Moravě, také i v Čechách; lidu v městech i ve vsech mnoho zemřelo.

⟨Úklady Albrechtovy a papežovy.⟩

⟨R. 1302.⟩

Králi Českému Římský král záviděl.

L. 1302. Papež Bonifacius t. j. VIII., maje nějaké s Albrechtem, králem Římským, srozumění, Karla mládence, syna někdy Karlova, krále Sicilského, do Uher Uhruom za krále poslal. K němužto některý počet Uhruov svolil a zvláště mocnější, kteří (tak jakž se někteří domnívali) měli poselství od Albrechta, krále Římského, aby tak učinili; neb on Albrecht jednal to spolu s papežem pro nic jiného, než že sú oba záviděli králi Českému, že se jemu tak dobře a šťastně i po vuoli jeho všecko vede, a že jíž pod jeho zprávú jest netoliko království České, ale Polské, Uherské i Míšenská krajina jemu vešla v držení a nad to nade všecko, že Hory Kutny velikú nadmíru hojnost stříbra z sebe vydávají. Albrecht, ač se k němu přátelsky ukazoval, ale přílišným lakomstvím sa veden toho jemu nepřál a na protimyslnost[1] byl by rád syna jeho Václava z Uherského království vybyl. Král

[1] naopak

Český, ač to všecko, co se o něm jedná, velmi dobře znal a věďal, však proto tím prodlil až do jiného času.

/T. l. Bonifacius, snad pro svú neupřimnost, jakýms divným způsobem od Filipa, krále Franského, byl jat a dán do vězení. Potom brzo bez vědomí téhož krále byl propuštěn a navrátiv se do Říma, upadl v těžkú nemoc, z kteréž nepovstal, až umřel. Někteří ovšem píší, jako Pulkava v své kronice, že by byl v té nemoci od Římanuov skrze nějaké zbauření lidu zamordován[1]. / 271 v

⟨Korunovace královnina.⟩

R. t. Rajčka neb Alžběta, dcera někdy Přemysla, krále Polského, a manželka krále Vácslava Českého, do Prahy slavně přinesena a tu poctivě chována.

T. r. sestra krále Vácslava II. vstaupila v zákon a řád sv. Benedikta v klášteře sv. Jiří na Hradě Pražském a tu jest oblečena. Kteráž potom po mnohých letech byla abatyší v témž klášteře, a tomu klášteru mnoho dobrého učinila a znamenitě jej s povolením bratra svého nadala. Abatyše Kunhuta.

L. 1303. Král Vácslav II. t. j., jenž byl král Český korunovaný VI., rozkázal, aby byla manžel- *⟨R. 1303.⟩*

[1] *O smrti Bonifáce VIII. (11. října 1303) kolovalo mnoho pověstí, jistoty není.*

Králová Alžběta korunována.

ka jeho Rajčka slavně na den slavnosti Ducha sv. korunována v kostele sv. Víta na Hradě Pražském. To korunování dálo se skrze Jindřicha, biskupa Vratislavského, ale však s povolením Mohutského arcibiskupa. A tu (ač bylo té panně dáno jméno na křtu Rychsa, neb Rejčka) královským rozkázaním skrze téhož biskupa stala se vajpověd[1], aby jí žádný tím jménem nejmenoval, ale tak, jakž jsú jí Poláci jmenovati počali, aby slula Alžběta. A po vykonání toho korunování šel král i s manželkau svau na místo jím (mezi kostelem sv. Víta a klášterem sv. Jiří) připravené z prken na vysokých podlahách, na nichž stáli stolové a stolice velmi mistrně k tomu připravené, a tu hodovali slavně. A po vykonání toho hodování král vzav jeden koflík do své ruky, napil se a podal také své manželce na znamení lásky. A tu hned řekl: „Tohoto toliko koflíku sobě zanechávám" a jiný všechen kredenc[2] kázal dáti kostelu sv. Víta, kterýž vážil 8000 hř. stř.

Kredenc dán kostelu Pražskému.

⟨O Vlku a Tasovi.⟩

L. t. přihodilo se v Čechách, že sú byli dva sausedé spolu. Jednomu jméno Tas z Waysenburgku — a ten byl království Českého komorník a nad jiné bohatý — a druhý slul Jan, příjmím Vlk, a ten

[1] = vyhláška — [2] *Nádobí stolní.*

byl člověk sprostný a upřímný a nevelmi bohatý, kterýž měl své zbožíčko[1] blízko při zboží Tasově, na kteréž často Tas vzhlédal žádostivými očima. Některého času Tas, žádostí toho zbožíčka Vlkova přemožen jsa, pravil, že jest on Jan Vlk se jemu s tím se vším poddal a že to zbožíčko již jeho vlastní spravedlivě jest. Vlk tomu odpíral pravě, že jest mu toho nikdá nepoddával, a tak Tas, což uchvátl, to držal. Jan Vlk maje takovú od sauseda těžkost, na oprávce[2] zemské takovú věc vznesl. Kteří slyšíce jeho žalobu a Tasuv odpor, poznavše, že jest chudý Vlk spravedliv a bohatý Tas že jest mu to bezprávně vzal, všecko to mlčením pominuli a nadto chudému, aby mlčal a pána při tom nechal, tajně rozkázali. Jan Vlk lítostí hnut sa, téhož Tasa častokrát potkávaje, aby mu jeho zbožíčko navrátil, pro P. Boha prosil, ale nic nezjednal. I předstúpiv před krále jednú i druhé, prosil, aby Tasovi jemu jeho statček navrátiti rozkázal. Král nechtěje bohatému ublížiti, chudého oslyšal a tak Vlk svuj čas darmo zmařil. Najposléze pak, když král byl v klášteře sv. Klimenta u predikátoruv[3], Jan Vlk, plný sa žalosti, před krále předstúpiv, v tom pro P. Boha za milost prosil, aby jemu jeho chudý statček navrácen byl, a uslyšav od krále sobě danú nepříjemnú odpověd,

Vlk zabil pana Tasa před klášterem sv. Klimenta.

[1] statček — [2] = poprávci, soudcové krajští — [3] = dominikánů

velikým hlasem přede všemi vzkřikl: „Ztratil sem můj statek, nebude-li mi P. Bůh pomocníkem, jistě že dnes i můj život ztratím.“ A hned šed k knězi, svých se hříchův P. Bohu před ním vyznával a Tělo Boží od něho přijímal s velikým náboženstvím[1]. A všecko, což měl, chudým rozdal, jediný toliko meč, kterýž měl pod sukní, ten sobě zůstavil. Naděje k životu nemaje, stál před ko-
272 r stelem sv. Klimenta hotov sa umříti. /Toť nepřítel jeho vedlé boku králova jde z kostela a za ním hauf služebníkuov. A odšed málo, chtěl vsísti[2] na kuoň, aby jel do své hospody. A když jednu nohu vstrčil do střimenu, přistúpiv k němu Vlk, řekl jemu: „Počkaj, zlý a laupežný člověče, mne jsi chudého zbavil mého statečku, já tebe zbavím dnes života tvého.“ I trhl jím za kuklu, až jej převrhl na zemi, a vytrhl svuoj vostrý meč, vstrčil jej v srdce Tasovo; než on odšel, až duše vyšla z těla jeho. V tom obrátiv se běžel (ano na to všickni služebníci Tasovi hledí) tak, jako by z nějakého ohně utíkal, a tím utečením svuoj život zachoval.

⟨R. 1304⟩

⟨Ústup kralevice Václava z Uher.⟩

Král Václav vzal Uhrum krále, syna svého.

L. 1304. Vácslav, král Český, maje toho zprávu, co se v Uhřích děje, a kterak ten Karel s některými pány Uherskými o to dnem i nocí usiluje, aby

[1] nábožnosti [2] vsednouti

Václava, krále Uherského řádně voleného a slavně korunovaného, s stolice královské stiskl a sám na ní seděl, obávaje se nad to, aby synu jeho jednorozenému nětco v tom nenadálého se nepřihodilo, sebrav vojsko lidu výborného a povolav Heřmana, markrabí Bramburgského, krevního svého přítele, své země jemu (až do svého šťasného navrácení) poručiv a nad nimi jej hajtmanem učiniv, do Uher se s tím se vším lidem obrátil. P. Boha za vuodci maje, na Uhry se mocně a hrozně valil, ptaje se, kde by byl syn jeho. A když se před Budínem položil, nechtěl král otec (v tom opatrnosti užívaje) krále syna viděti jediné v koruně a v tom ve všem oděvu, jehož mají obyčej králové Uherští při svém korunování požívati. I ozdoben jest korunau syn tak, jakž otec rozkázal, a Uhří to (obávajíce se vojska Českého) učiniti musili. I bylo jest místo ozdobně připravené tu, kdež se sjíti spolu měli, v jednom nadmíru velikém stanu. A když jsú okolo ních stáli všickni páni Čeští i Uherští, syn najprvé přistúpiv k otci poctivě[1] se poklonil a řekl k němu Latinským jazykem: ‚Advenisti desiderabilis, quem expectabamus quasi constituti in tenebris, te nostra vocabant suspiria ac requirebant lamenta. Tu factus es spes, qui tuam expectabant presenciam, universis.“ A to se naší Českau

[1] = uctivě

řečí takto vykládá: „Přišel jsi, žádostivý, kteréhož jsme očekávali jako ve tmách postaveni, tebe naše volaly vzdychání i také hledaly naříkání. Ty učiněn jsi naděje všem, kteříž očekávali tvé přítomnosti."

Otec také pohleděv na syna, a blíže k němu přistúpiv, políbil jej a řka též Latinským jazykem: „Fili, omnia mea tua sunt; solacium unicum vite mee, sufficit michi te vidisse. Solicitudinem postpone. Ego enim tibi consolacio et tu michi eris." A to se takto rozumí: „Synu, všecky mé věci tvé jsú, tys jedinké potěšení života mého, dosti mám na tom, že jsem tě uhlídal. Již nepečuj. Já tobě za potěšení a ty mně budeš." A tak v tom rozmlúvaní oba nemohli se od pláče zdržeti. A po nedlúhém času král Český se do Čech strojil a pojav s sebú syna svého, se vší tau královskau přípravau, syn s otcem jsú se do Čech navrátili a do Prahy přijeli vesele.

⟨Válka s Albrechtem.⟩

Král Římský od krále Českého.

T. l. Albrecht, král Římský, jenž byl švagr krále Václava Českého, nerozvažuje těch dobrodiní, kteráž jemu činil týž Václav, švagr jeho, ješto by on byl nikdá k důstojenství císařskému tomu nepřišel, kdyby on Václav naň hlasu nedal a o to tak pilně nestál, poslal posly své znamenité,

žádaje na něm, aby jemu Hor Gutten s těmi doly stříbrnými za 6 let k držení postúpil, aneb 80.000 hř. dal a zaplatil dluh a plat za leta předešlá zadržalý, kterýž jemu platiti a vyplniti že by povinen byl na zpuosob desátku, kterýž k císařství přileží. K tomu také aby jemu pustil a navrátil město, jenž Egra slove (jinak Cheb), a město Míšeň, také Uherské i Polské království.

/Na takovú neupřímnú žádost toho krále Ně- / 272 v
meckého dal Václav poslům tuto odpověd: „Jistě a cele to znám, že Albrecht, švagr Náš milý, jest král Římský volený a pán Říše, — Česká země nikdá k němu nenáležala a nenáleží. Knížata Česká, též i králové České země, nikdá jsú jemu tributáři[1] nebyli; s kovuov žádných, kteréž jím i Nám P. Buoh z své milosti v této zemi dáti ráčil, nikdá předkuom jeho nic neplatili, aniž se kdy předkové jeho o to (aby toho žádali) pokusiti směli. On toliko sám na tento čas praví, že jemu tu při horách stříbrných desátek náleží — však všickni víme, že desátek jest plat lidem duchovním. Albrecht, Římský král, nikdá biskupem nebyl, aniž jest kdy sv. mše slaužil, protož jemu tu nic nenáleží spravedlivě a odtuď také (tak jemu povězte) že nic míti nebude.

Co se pak měst a krajin i království těch dotýče, však některé u věně držíme a některé jsme kau-

[1] = poplatní

pili a zaplatili, některé pak nápadem jsau spravedlivě na nás přišly. I z těch příčin není nám náležité ani možné, abychom jemu na jeho holá slova a nějakú hruozu tak lehce jích postúpiti a od ních pustiti měli.“

Taková odpověd když Albrechtovi oznámena byla, velmi jím pohnula a k hněvu jej vzbudila. A hned povolav některých k sobě náchylných knížat, raddu s nimi vzal a což mohl najrychlejí vojsko shromaždiv, skrze Bavorskú zemi táhl k Linci a odtud přes Dunaj až k Budějovicuom, a tu roztáhnúti rozkázal své stany, syna svého, knížete Rakúského, s lidem jeho sobě na pomoc očekávaje.

V tom bez meškání přitáhl syn jeho, maje s sebú Uhry, Bulgary i pohany, kteříž táhnúce v Moravě i v Čechách činili veliké škody netoliko laupežem, ale i mordy rozličnými tak, jakž někteří píší, že více než na 4000 lidu obojího pohlaví ti ukrutní pohané zmordovali. A když se tu všecka sjela vojska, táhli odtud až k Hoře Kutně, chtíce jí i s těmi doly stříbrnými sobě a Albrechtovi, králi Římskému, pánu svému, osobiti. I položila jsú se všecka vojska ta na púlnoci okolo kláštera Sedleckého a Malína při potoku, kterýž Pách slove, toho vděčni jsúce, že ten potok tak bystrý, kterýž s sebú písek i kamení nese, jím i jích koňuom k pití příhodný bude. I myslili jsú s obau strán, kterak by mohli snáze a spěšnějí zkaziti své ne-

Němci chtěli Horu Kutnú opanovati.

přátely. Němci, Uhři, Bulgaři, přibližujíce se k domuom hornickým, na ně stříleli a urburéři, jinak horníci, týmž se jím zase odplacovali. Horníci znamenavše tak veliká a silná býti vojska nepřátelská okolo sebe, bez velikého nebyli strachu a scházejíce se spolu o to častá mívali rozmlúvaní, kterak by své nepřátely mohli přemoci aneb zahnati. I vymyslili sobě tuto chytrost: Berúce hutrajch[1], kteréhož byli mnoho nachovali, a k tomu faul[2] a jiné od stříbra trůsky jedovaté, to spolu v kotléch vařili a někdy potok zastavíce, místo vody to do potoka lili. Nepřátelé jích ten jed (ač byl sladký) pijíce, mřeli napořád i hovada jích a tak se jích mnoho tisícuov tím otrávilo a zemřelo. Neb to za spravedlivú věc jím Horníkuom se býti zdálo nemilostivým nepřáteluom nemilostivě se ukázati, a ti, jenž jsú stříbra žížnili, trůsky od stříbra aby pili, že slušná věc jest. Král Český, chtě svým pomoc učiniti, mnoho lidu sebral z Čech a z Polsky. Markrabě Bramburský Heřman s 5000 lídu jízdného u Nymburgka pohotově stál, očekávaje, co má dále činiti, v tom rozkazu krále Českého. Král Vácslav s svými byl se pod Kaňkem s svým lidem Českým a Polským položil. A oznámiv skrze posly markrabovi, aby rychle táhl jemu na pomoc, nazajtří s nepřáteli bitvu svésti chtěl. Ale oni Albrechtovi,

Horníci hutrajchem Němce trávili.

[1] = utrejch, arsenik — [2] = ssedlina

hladu, zimy a toho kausání v svých životích, také i moru toho náhlého snésti nemohúce a nad to obávajíce se moci krále Českého, nočně se odtuď hnuli. Král, ač se již byl na ně připravil, chtě se s nimi raným jitrem povaditi[1], ale když jsú se hanebně pryč ukradli, neměl se s kým potkati. Němci a Uhři utíkajíce, Čechové a Poláci domuov se navracejíce, všickni veliké škody v Čechách činili po vsech.

273 r ⟨R. 1305.⟩ /**L. 1305.** Král Vácslav, znamenav při svém zdraví býti nedostatek, povolav k sobě do Prahy Kunrada, opata kláštera Zbraslavského, mluvil k němu tato slova: ,,Otče muoj, oznamuji tobě, že se neduh rozmáhá v mém těle, a znám to jistě na sobě, že živ dlúho nebudu. A snad již osudové moji mne táhnau a P. Bohu, stvořiteli mému, tak se líbí; Jeho Milosti sv. buď v tom vuole. A poněvadž sem se tobě své duše svěřil, i toho také duověrně se svěřuji a věřím, že tak učiníš, když já umru, že mé tělo v kápi konvrsskú[2] oblečeš vedlé zpusobu zákona a řádu Cistercienského a v tom místě, kdež se mniší neb konvrši pochovávají, pohřbíš; paklit se zdá, někde v lehčejším místě neb na dešti, toliko v ohradě kláštera Zbraslavského, za to prosím. Neb já jistě znám, že nejsem hoden pro své hříchy mezi dobrými křesťany býti pohřben. Také prosím, když budu umérati, aby ty

Kšaft krále Václava.

[1] utkati — [2] mnišskou

tu s tvými bratřími přítomen sa P. Boha za mne prosil tak, aby mi jako milostivý Pán ráčil milostiv býti." A s tím rozžehnav se s ním, od sebe jej propustil. Nazajtří povolav k sobě Jana, probošta Vyšehradského, Jindřicha, opata Sedleckého, Hynka z Dubé, komorníka zemského, Jaroslava z Lipého, sudího, a některých také Moravských auředníkuov, kteříž na ten čas v Praze byli, jako Tobiáše z Černé Hory, hajtmana Moravského, Jindřicha Šturma písaře, Přemysla, syna Oldřichova z Vickova, auředníka saudu Brněnského, a Matěje Zvolského z Rataj, auředníka dvoru markrabského... A ti když stáli před králem, kázal povolati syna svého, rozkázav také, aby s ním přišli Petr kancléř a Hajman Berka z Dubé a Tobiáš z Bechyně a Jindřich z Rožmbergka. To když se stalo, obrátiv se k synu svému, řekl: ,,Tobě, synu muoj, poraučím království mé, poněvadž jsi pravý a pořádný plod břicha mého, ty seděti budeš na mé stolici a kralovati místo mne, otce svého. Bojž se P. Boha a zachovávaj jeho přikázaní! — Víš dobře, muoj milý synu, žeť jsem byl té vuole, abych postavil duom k poctivosti P. Boha mého, ve jméno sv. Rodičky jeho, bl. P. Marie, na Zbraslavi, ale toho jsem nemohl vykonati, snad pro mé hříchy aneb snad Božím zpuosobem, to aby tobě k dokonání zachováno a zanecháno bylo. Prosím tebe, dokonajž to dílo, ať P. Buoh tebe v tvém království

ostříhá od zlé příhody, tak jako mne ostříhal. P. Boha tvého se boj, ctnosti miluj, žádnému křivdy nečiň, k poddaným svým chovej se spravedlivě a přísahu mi učiň, že ty všecky dluhy, kteréž jsem já dlužen, zaplatíš, a což komu káži dáti, že tak učiníš." Pohleďav pak na pány a raddy své tu okolo sebe stojící, řekl: „A vás, moji věrní milí, žádám i prosím a věřím, že tak učiníte, túž poddanost a poslušenství, kteréž jste mi z lásky činili, že mému synu také budete činiti a k němu jako ku pánu svému dědičnému že se budete chovati tak, jakž náleží, při tom, což já tuto synu mému a vám poraučím a rozkazuji, že tak učiníte." Tu Václav mládenec srdnatě[1] zaplakav i oni všickni, řekli jako ústy jedněmi: „Chcme rádi všecko učiniti!" Král povolav kaplanuov, rozkázal jim přinésti hlavu sv. Václava; kteráž když na stole před králem postavena byla, řekl synu svému i všem těm raddám svým svrchu jmenovaným: „Synu milý i každý z vás polož dva prsty na tuto sv. hlavu milého sv. Václava, Českého někdy knížete a mučedlníka." Tu všickni učinivše přísahu pořádnú, ten kšaft že chtí vyplniti, slíbili. I řekl král: „Toho žádám, kdyžkoli P. Bůh všemohúcí mne s tohoto světa povolati ráčí a duši
/ 273v mú do věčných příme příbytkuov, /tělo mé ať jest položeno v klášteře Zbraslavském tak, jakž

[1] srdečně, upřímně

jsem o tom o všem poručení učinil otci mému milému, opatovi téhož kláštera, a ten klášter ať jest nákladem syna mého dodělán. Sedmý díl z důchodův Hory Kutny ať se dává každého týhodne na zaplacení mých dluhuv mým věřitelům. Alžbětě, manželce mé milé, ať se dá věno jí náležité aneb místo věna 20.000 hř. Osobám kostelním při mém pohřbu ať se dá jeden tisíc. Z oděvův mých všech ať nadělají oděvův kostelních, kterýchž větší počet ať se dá klášteru Zbraslavskému.“ Když král přestal mluviti, páni pokynuli na opata Sedleckého Jindřicha, kterýž stoje řekl: „Dajž P. Buoh všemohúcí, aby král pán náš Božskú mocí byl uzdraven a povstana z této nemoci, dlúho a šťasně kraloval nad námi. Pakli by vůle Jeho Milosti byla, aby král, pán náš, s tohoto světa povolán byl do onoho svrchovaného a věčného příbytku, tu kdež andělé P. Boha svého chválí a chváliti budú na věky, chcme to vedle našich přísah všecko rádi učiniti a vyplniti.“

Král v té nemoci trvaje více než 6 měsícův a vida, ano mu se hodina přibližuje, svú duši v ruce P. Boha svého poručiv, umřel měs. června den jedenmezcítmý, na den jako hodinu první. A třetí den na lodí vnesen a od Prahy až na Zbraslav plaven s pláčem všeho lidu a tu slavně pochován; kterýž byl živ třidcet let a čtyři méně tří měsícuov.[1] Král Václav umřel.

[1] *V textu následuje týž obrázek pohřbu jako na l. 228.*

⟨Polsko ztraceno; vládcem Lokýtek.⟩

R. t., času podzimního, páni a rytířstvo Polského království uslyšavše, že král Český a Polský Vácslav umřel, spolu se sešli a o to, kdo by pánem jích býti měl, dlúho radu držali, tito toho, oni jiného hodného býti pravili a tak o žádnú osobu se nesnesše, rozjeli se. Po malém času páni Větší Polsky sjevše se do Poznaní, Jindřicha, kníže Hlohovského, syna někdy Kunrádova, Hlohovského knížete, sobě za pána volili proto, neb jest on byl někdy z Salomé, sestry vlastní Přemysla, krále Polského, narozený a on předtím vždycky psal se po svém otci knížetem Slezským, po mateři a po svém ujci Přemyslovi knížetem psal se Poznanským a Kališienským. Jakž o tom uslyšali jiní Poláci, totiž Krakovští, Sandomiřenští, Siradienští, Lancicienští, Kujavští, Dobřínští, Pomořští /a jiní všickni, zbauřili se a shromáždivše se skrze posly do Krakova, tu z vůle jednostajné Vladislava, jenž slúl Loktek, zase do království přijali, kterýž potom druhého roku Jindřichovi v Slezště činil veliké škody.

Poláci za krále přijali Loketka.

274 r

⟨Král Václav III.⟩

R. 1306.

L. 1306. Po smrti krále Vácslava, toho jména krále II., jenž byl král Český 6. korunovaný, Vácslav, syn jeho, kterýž byl prvé králem Uher-

ským, v království Českém na místě otce svého kralovati počal, léta věku svého 16. Ten mládenec byl velmi krásné tváři a výborné postavy, jeho zpuosobu a krásnému obličeji divili se i jiní národové a výmluvný byl velmi: jazyk Latinský, řeč Německú, Uherskú i Českú dobře uměl, jak jednu tak druhau, k lidem duchovním zvláštní měl lásku, Jindřicha, opata Sedleckého, a Kunrada, opata Zbraslavského, nad jiné miloval, a kteréž otec jeho miloval, on na ty obvláštně laskav byl. Službу Boží nikdá neobmeškal, P. Bohu se rád modlil, hodiny jako jiný kněz říkal tak, jako od svého otce to činiti vídal, milosrdný a milostivý byl nad obyčej. Avšak nevím z jakých příčin, páni najznamenitější k němu žádné chuti neměli, raddy

Král Václav hodiny říkal.

jeho rozličně jím sem i tam hajbali, někteří jemu radili, aby to, což míti chtí páni zemští, činil. Jiní radili, aby on ta všecka zboží královská, kteráž sú sobě páni za živnosti[1] otce jeho i po smrti osobili, jim odjal a k svému obrátil užitku. Král ovšem jako mládenec upřímý byl se na tom, aby zámky královské pánům zodjímal, postavil a s některými to jako v tajné radě zavřel, alevšak taková rada panuov tajna nebyla, kteříž více se proti němu zostřili. Dne jednoho král, sa v svém pokoji na

Král bil hrnce.

Hradě Pražském a chtě nějakú kratochvíl učiniti, povolav k sobě toliko dvú komorníkuov, kázal sobě přinésti několik hrncuov a postavil je pořád[2] na lavici; dával jim jména panská, tak jakž sú páni zemští sluli, a vzav kaj, bil je po jednom, a řka:

/ 274 v ,,A ty pane (tak /jeho jmenuje), vrať mi zámek, který držíš!" I rozbil jej, až všecky, a řka: ,,Tak ztluku hlavy panuov těch, jenž mi se protiví!" Ač při té jeho kratochvíli byli toliko dva komorníci, však panův taková věc tajna nebyla, kteříž společně sjíždějíce se, obvláštní raddy mívali, někteří z nich snad i nedobře myslili.

Kníže Korytanský pojal sestru Českého krále.

T. l. Jindřich, syn knížete Korytanského (tak jakž se tomu potom vyrozumělo), puovodem některých panuov Českých Annu, sestru krále Václava, žádal míti za manželku. Král, snad nětčeho zlého se obávaje, počal tomu na odpor býti, ale páni

[1] = za života — [2] = do řady

k tomu raddili velmi pilně, snad nětco pod tím svého obmajšlejíce, tak až k tomu přivedeno bylo, že jest jím v Praze slavná byla svadba učiněna.

⟨*Svatba králova.*⟩

Král Vácslav mladý pojal dceru knížete Těšínského.

Po vykonání té svatby, dřív než se páni rozjeli, rokováno bylo, aby Vácslav král některého znamenitého krále dceru vzal sobě za manželku. Vácslav, aby se ve všem volný svým raddám nalézti dal, pověděl, že to chce učiniti. Tu hned bez meškání dána jemu za manželku dcera knížete Těšínského, jíž bylo jméno Fiola; potom jí jméno změněno a nazvána jest Alžběta. Tu v Praze také jim byla slavná učiněna svadba. Divili se tomu mnozí, proč tento Vácslav, jsa tak mocný a znamenitý král, tak chudého knížete dceru pojal sobě za manželku. Nebyl by toho jistě učinil, neb tomu počal i na odpor býti, ale že mnozí páni jemu k tomu radili, snad proto, jestliže by kterého mocného dceru pojal, z přátelství toho mocnějším byl by učiněn a tak by je sobě snáze podmanil. Protož tomu chtěli, aby jim král mdel byl a oni aby činili to, což by se jim zdálo a líbilo.

⟨*Výprava do Polska a smrt králova.*⟩

Král Vácslav táhl na Poláky.

R. t. hned brzo po svadbě královské páni někteří, předstúpivše před krále svého, žádali, aby království svého nesužoval, ale aby raději rozšiřoval,

tak jako otec jeho, a zvláště království Polské, kteréž, tak jakž se slyší, že by Vladislav Loktek sobě osobil a jeho se zmocnil. Král vyslyšav radu i žádost, poručil sebrati vojsko, chtě táhnúti do Polsky a tam aby Loketkovu všetečnost skrotil, požádal jest také sobě na pomoc Otty, knížete Bavorského, kterýž pojav lid z Bavor, táhl pospíchaje. A sjeli se spolu v Brně. Tu král znamenav jeho hotovost, a vida, že jest on z rodu králuov Uherských, povolav panuov Českých, některých rad svých, s nimi se na to uradiv, dal Ottovi sv. korunu Uherskú, kterúž byl s sebú přinesl z Uher až do Prahy; též i jiná arma[1] i oděv k tomu náležitý i právo své všecko, kteréž měl k tomu království Uherskému, tu v Brně přede všemi pány jemu Ottovi vzdal. Potom pak Otta (leta Božího tisícího třístého jedenáctého), vzav korunu a jiné potřeby, do Uher vtrhl a tu brzo králem učiněn i korunován.

Koruna Uherská byla v Čechách.

Když sú pak král Václav a Otta i jiní do města Olomúce přijeli a tu chtěli odpočinúti, lid všecken po polích se okolo města položil. Králi ukázána hospoda[2] v domu děkanově a že bylo času letního a den dlúhý, král položil se, aby usnul; a málo něco pospav, vstal a v košili toliko a v plášti po mázhauze[3] se procházel. Toť nějaký lotr zrádný,

[1] odznaky důstojenství — [2] nocleh — [3] hlavní předsíň v prvním patře domu

zabiv, po něm kraloval — a sám také tuto od své vlastní krve kralování svého leta desátého jest zamordován. Král Římský Albrecht zamordován.

⟨Vláda Jindřicha Korutanského.⟩ / 278v

/Při tom času Jindřich Korytanský, král Český volený, z toho, co se Albrechtovi přihodilo, nemálo jsa potěšen, poslal pro Annu, svú manželku, do Korytan, aby k němu do Prahy přijela, kteráž (tak jakž od svého manžela měla naučení i rozkázaní) pojavši veliké haufy rozličných Němcuov, přijela do Čech. Pražané jejího příští jako dědičky velmi vděčni jsúce, ale budúcího zlého nerozvažujíce, radovali se. Hory Kutny a Jílovaj.

R. t. dolové Jílovští velikú hojnost zlatta z sebe vydávali, Hory Kutny nad obyčej stříbrem se blštěly, zlatto i stříbro na vozích se ven z České země do Korytan vezlo. Čechové na to (a zvláště múdřejší) žalostivě hleděli.

Toho také roku založen jest nový kuor kostela neb kláštera sv. Jakuba v Větším městě Pražském na den sv. Gottharda, nákladem nějakého Božislava z Rosic, kterýž měl veliké bohatství na Horách Kutnách. Klášter sv. Jakuba v Praze.

⟨Nový římský král Jindřich.⟩

Také toho roku sjeli jsú se volenci spolu, však bez vědomí Jindřicha Korytanského, a tu z vuole jednostajné volili Jindřicha, hrabí z Lucemburgku, Císařem učiněn Jindřich VII.

na království Římské, kterýž hned bez prodlení korunován jest korunau železnau, tak jakž náleželo, v Cáchách od arcibiskupa Kolínského. A ten byl Jindřich císař t. j. VII., muž velmi dobrotivý. Císařoval toliko 6 let.

L. t. brzo po svém na Římské království korunování přijel do Štrospurgku a třetího dne zase z města vyjel. Měšťané ovšem Štrospurgští domnívali se, že by tu měl déle zuostati. I poslali jsú za ním posly své, žádajíce, aby jím jích svobod potvrdil. A když ti poslové na jednom noclehu k němu přistúpili a řekli: ,,Slavný císaři, páni z Štrospurgku nás poslali k Tvé Milosti a žádají, aby jím jích privilegií, listuov a svobod ráčil potvrditi tak, jakž jsú předkové tvoji císařové jím to též činiti ráčili" — a on mlčal a nedal jím žádné odpovědi. I jeli ti poslové za králem až do Kolína a vždy na každém noclehu týmiž slovy prosili a divili se, proč jím nechce dáti žádné odpovědi. Tu v Kolmaru, přistúpivše k jednomu sekretáři, ptali se jeho tejně, proč by neráčil Císař J. M. s nimi mluviti? Kterýž řekl jím: ,,Chcete-li mne slyšeti, já vám dám raddu, že s vámi mluviti bude; změňte svú orací[1] a neříkajte ,,poslali nás páni z Štrospurgku" — rcete ,,měšťané z Štrospurgku!" A tak ti poslové té raddy uposlechše, šli sú k císaři a řekli jemu: ,,Najjasnější a najmilostivější císaři a pane náš!

Páni z Štrospurgku.

[1] = řeč

Tvoji poddaní měšťané z Štrospurgku[1] poslali nás k V. M., žádajíce, abyšte jím svobod jích a privilegií ráčil jako pán jejich milostivý milostivě potvrditi." I řekl císař: „Jakož jste prvé pravili, že jste těch panuov z Štrospurgku — i nevěděli jsme, které vy to pány jmenujete, ale když již pravíte, že jste mých měšťanuov poslové z Štrospurgku, ty já dobře znám, máť se tak státi, jakž žádate."

⟨*Nepořádky v Čechách.*⟩ / 279 r

⟨**L. 1309.** páni Čeští a rytířstvo a zvláště ti, kteří pánu svému Jindřichovi, králi volenému, přísedětí v raddách měli, vydali se na veliké zahálení a přílišnú nedbanlivost; netoliko věcí zemských a obecného dobrého, ale i svých vlastních užitkuov zanedbávali. V tom někteří Němci nevážní, ti, kteříž do Čech z Korytan přijeli, přinesli s sebau věc novú a prvé v České zemi neslýchanú tu, že na šestihraných kostech jakés puňkty aneb voka majíce napsané, počali mecíce jími na stuol v ně (kdo více vok uvrže[2]) hráti. Čechové té nové věci žádostivi jsúce, beladky a tauše[3] i kaule opustivše, té hry, za svými stoly sedíce, se přichytili a tak jedni druhým peníze z měšcuov vybírali. Kněží a kaza-

⟨*R. 1309.*⟩

Páni Čeští nedbanliví.

Hra v kostky se v Čechách začala.

[1] *Originál* Trospurgku *omylem tisku.* — [2] = hodí — [3] — koule kovová, házecí, disk (beladka — koule skleněná, koule = asi kuželky)

telové pro takový neslušný zpuosob počali panuov velmi duotklivě haněti, pravíce, pro takové jích zahálení a ty kostky Česká země že velmi hynúti bude. Ale páni na to nic nedbali, někteří, opustivše svá zboží i manželky, v městských hospodách ležali a hráli v kostky ustavičně. Z toho počaly mezi nimi býti mnohé ruoznice, vády a rozličné nevole, také i mordové. Rytíři pak a ti, jenž zemi rytířsky před nepřáteli a zhaubcemi obraňovati měli, vydali se na rozličné kratochvílení, kolby a honby provozujíce na koních bez sedel, jiní v škraboškách (jinak v larvách) s puklíři a s dřevěnnými meči rozličně a více posměšně než statečně se potkávali.

Rytíři Čeští darováni byli.

Panny královové, kteréž někdy obyčej měly statečným rytířuom veliké a drahé poselati dary, na ten čas posílaly jím brauky a chrausty.

Při tom času Jindřich Korytanský, vida, co se v Čechách děje a zvláště při lidech povýšených, všecko to mlčením pominul a svých užitkův byl velmi pilen a zvláště v tom, aby se zlatto a stříbro ustavičně ven z země do Korytan vezlo.

T. l. Korytanští a jiní Němci, kteříž s Jindřichem do Čech přijeli, jezdíce po vsech, lidi z peněz šacovali[1] a některé laupežně po cestách mordovali.

Němci v Čechách lidi šacovali.

Někteří ovšem páni takovú nešlechetnost, kteráž se v té zemi od Němcuov páše, na Jindřicha vznášejíce, žádné opravy, ale více hněv jeho proti sobě

[1] = obírali

vzbudili. A Němci vždycky den ode dne více a více hubili tu zemi Horníci i Pražané jím toho pomocni byli.

Při tom času byl na Horách Kutnách veliký rod jeden a dosti bohatý, jenž sluli Ruthardové, a ti byli od nějakého Rutharda Horníka[1] pošlí a svú věc někteří z nich tak slavně vedli, jako by byli najznamenitějši páni a hrabata. A Jindřicha Korytanského, pána svého, málo sobě vážili, neb jím zboží dávalo pajchu. Ti jednoho času udělali sobě postranní sněm v Malíně a tu s některými, jenž se jích přidržali, ssědše se mluvili mezi sebú: ,,Krále toho, kteréhož máme, málo se bojíme; by nám páni někteří na odpor nebyli, stříbra, kteréž se nalézá na Horách a v dolech našich, bráti bychom jemu nedali, poněvadž jeho neobrací k užitku zemskému, ale z této je ven veze země, a k našemu bychom je obrátili užitku. Chtěl-li by on nám toho bräniti, lid bychom proti němu sebrali v takovém počtu, že by on nám nemohl i s svými Němci odolati, a páni mnozí k němu chuti nemají, protože jim sahá na jich statky. Ale sú ovšem ještě někteří z panuov, ješto nemůžem vyrozuměti, nám-li by čili králi tomu Němci pomáhali a zvláště ti, kteříž Německú řeč umějí.“ I líbila se ta radda některým, kteříž pravili: ,,Nebylo by nic lepšího, než abychom ty pány, naše odporníky[2], jenž sú nám té věci

Ruthardové na Horách Kutnách.

/ 279 v

[1]) = z Kutné Hory — [2] = odpurce

na překážku, některak zjímali a k naší abychom je připravili vuoli.“ V té raddě týchž Ruthardův... někteří z měšťanův Pražských, jako Peregrin, Puša od Srpuov, Jakub, syn Wolflinův, Arnošt od Zlatého Jelena, Jan od Červených Křížuov a Mikuláš Tusmmark. Ruthardové pak tito toho přední byli puovodové, Kunrád Albrecht s Hořejšího rynku, Jiřík od Zlatté husi, Markvart od Černého Vorla, a ti všickni čekali času příhodného. V tom, snad nějakým neštěstím, přihodilo se, že páni někteří zemští přijeli na rozmluvení k opatovi do kláštera Sedleckého. Úkladníci ti hned toho dne o tom uslyšavše, rychle jedni druhým to věděti dali a jednak[1] tu celú noc držali o to raddu v domu Jarošově, starého Rutharda, na Kolmarku[2], ráno pak připravivše se zbrojně a majíce s sebú nemalý počet lidu zbrojného, jako[3] hodinu první na den z Hory vyšedše, na klášter Sedlecký udeřili a vrata i dveře

Páni Čeští zjímáni od Horníkuov.

některé vybili, a tu Jindřicha z Lippého, království Českého komorníka, a Jana z Wartmbergka a Jana, Strakonického křižovníka z Klimbergka, ani ještě spí, nalezše, zjímali a svázané poslali je na hrad, jenž slove Lutice, a Jana, rychtáře z Hory, kterýž tomu chtěl na odpor býti, tu hned zabili a rozsekali.

Horníci klášter Sedlecký zlaupili

A Horníci[4] jednak všickni z svých domuov vyběhše, na týž klášter se obořili a jej vybrali. Opat pak kláštera toho byl se ukryl v jedné skrajši,

[1] téměř — [2] Zelný trh — [3] asi — [4] Kutnohorští

kteréhož pilně hledajíce ten celý i druhý den nemohli naleznúti. A by jej byli nalezli, za týmiž pány byli by jej poslali na Lutici[1].

Vše toho času Pražané někteří, majíce s týmiž Ruthardy a Horníky srozumění, též sebravše se zbrojně, na domy panské v Praze udeřili a tu jali Petra, království Českého kancléře, Rajmunda z Lichtemburgka, Oldřicha z Říčan, Hajmana, syna Hajmanova z Dubé, a pauty železnými je spínavše, na rathauz je vsaditi rozkázali. A to všecko dálo se s vědomím Jindřichovým, kterýž činil, jako by o tom nic nevěděl. Z toho pak vězení nikterakž jich pustili nechtěli, leč by se s nimi smluvili po jich vůli a nadto přátelstvím svatebním spojili. Páni ti, ač k tomu za několik dnův odpírajíce nechtěli svoliti, ale vyrozuměvše, co jest v Jindřichovi, pánu jich, a neznajíce v tom odnikudž raddy a pomoci, dali k tomu povolení. A tu hned Rajmund Lichtemburgský Jiřenu, dceru Jakubovu od věže, za manželku pojíti musil a dcera Jindřicha z Lippého za manželku synu rychtáře Pražského měla oddána býti. Ale však potom se to rozešlo. V tom Pražané se s Horníky svadili a tak ti páni sú z těch vězení propuštěni. Od toho času počala býti veliká nechut od panuov proti králi svému Jindřichovi Korytanskému a více jemu páni nic věřiti nechtěli, ani k jeho dvoru jez-

Páni Čeští zjímáni od Pražanuov.

Páni se s Pražany rodem spojili.

[1] = *hrad* Litice

diti, ani ho chtěli za pána míti, ale o to na každý den se radili, kterak by ho mohli z království svého vybýti[1].

⟨Jindřich a princezna Alžběta.⟩

Jindřich ovšem nebyl tak nerozumný, aby toho, co se o něm jedná, neznal, avšak ne tak se panuov strašil[2] jako toho, aby někdo z knížat znamenitých panně Alžbětě nebyl dán za manžela a tak, ktož by měl takovú dědičku jako i on, aby se po též dědičce na království České nepotahoval a jej z té stolice nevysadil. I namluvil[3] jednoho pána z rodu Berkuov, jenž slaul Hynek z Dubé, aby ji vzal za manželku, a slibuje jemu po ní dobré věno dáti. To když Alžbětě oznámeno bylo, řekla jemu: „Zprávu mám, že mne vdáti chceš; to jestliže učiniti žádostiv si, prosím tebe pro mého dobrého otce, krále někdy Českého, /neponižuj mne, ale učiň se mnú, jakž na královu dceru sluší, — pakli co myslíš jiného, prosím, raději mne daj do kláštera, ať já tam P. Bohu mému slaužím až do mé smrti.“ Jindřich k ní odpověděl: „Prosím tebe, učiň to a vezmi toho dobrého a ctného pána za manžela!“ A ona řekla: „Vím to sama dobře, že pán Hynek jest dobrý a ctný muž, a jest toho hoden, aby jemu, kteráž jest v Čechách najpěknější panna neb paní

Alžběta pana Berky za manžela pojíti nechtěla.

/ 280 r

[1] = dostati pryč — [2] = bál — [3] = navedl

řádu panského, dána byla za manželku.“ I řekl Jindřich: „Jestliže tomu neodepřeš, jistě věz, že budeš míti vždycky mú milost.“ Panna Alžběta odpověděla: „Již znám, co myslíš, že mne chceš (věda že sem kněžna) paní učiniti a tudy snížiti a potupiti, a ty aby v Čechách kraloval a seďal (jsa cizozemec) v dědictví otce mého a mém, poněvadž sem se toho doptala. Jistě věz, že chci tvuoj zjevný a úhlavní nepřítel býti a chci o to ve dne i v noci mysliti, abych tě s Boží pomoci z tohoto království, dědictví mého, hanebně vykydala[1].“

⟨Útěk Alžběty do Nymburka.⟩

To slyše Jindřich, rozhněval se a hned ji kázal jíti a s Hradu do Prahy vésti a tam poctivě v vězení držeti. A ona jsúci v tom vězení, byla velmi teskliva, až jednoho času skrze některé, kteříž jí přáli, to zpuosobila, aby jí brána městská v noci byla odevřína a probošt Vyšehradský, jenž byl syn otce jejího Václava, ale s neoddávanú manželkú, aby ji tu s šesti koňmi čekal. Protož vstavši v noci, Berengaria, kněze starého, jenž byl kaplan ještě otce jejího, vzbudila a pojavši jednu pannu a toho starce, k bráně šla a odevřenu nalezši, ven vyšla, ano kněz probošt předřečený, bratr její, jí tu čeká a vzav ji s jejím kaplanem a s její pannú na vuoz,

Nymburgští měšťané.

[1] vyhnala

jel s ní až do města Nymburgka. A když tam přivezena byla, kázala všecky svolati měšťany a k nim takto mluvila: „Víte vy všickni, že otec muoj, Václav král, velikú milost vám učinil: z nuzného městečka, jenž Svinský Brod slulo, slavné toto učinil město. Protož i vy učiňte milost se mnú, sirau a opuštěnú dívkú, neb sem v P. Bohu mém a v vás svú položila naději a k vám sem z vězení ušla." A tak všecku svú příhodu jim pořádně oznámila. Oni měšťané Nymburgští to slyšíce ulekli se; s jedné strany báli se pána svého Jindřicha, krále voleného, s strany druhé hroznú žalost slyšíce, lítost měli nad osiřalú dcerú krále Václava, někdy svého milostivého pána; z té však lítosti vzali sú ji v svú obranu a slíbili pro ni svých životuov nelitovati jeden každý až do smrti. Páni zemští uslyšavše, že panna Alžběta z vězení ušla, nemálo toho byli vděčni a sebravše něco lidu okolo Hradce a Nymburgka, proti Jindřichovi se postavili.

⟨*Boje v Praze.*⟩

Jindřich porozuměv, co se děje, k Míšeňskému knížeti poslal, jeho žádaje, aby jemu na pomoc do Prahy přijel a jej retoval[1], že jemu chce i jeho Němcuom poctivý žold dáti. Míšenský kníže rozváživ, že on má v Čechách mnoho stříbra (neb Hora

[1] — chránil

Kutna nikdá předtím tak bohatě ani potom jako na ten čas nešla), slíbil to učiniti a přitáhl velmi rychle, maje 500 lidu jízdného a dobře oděného. Páni to zvěděvše, na Hrad Pražský jemu dojeti nedali, ale na Hradčanech se s ním mužsky potkali a ty Němce tak snažně bili, že se bylo čemu podiviti. Jindřich, ač se na to s hradské Bílé věže díval, z toho nebyl velmi vesel, neb těch v kukličkách málo zuostalo. Tu Jindřicha z Haufmštajna, hajtmana těch Míšnařuov, raněného jali a vedli jej až do Nymburgka. Kníže Míšenský, kterýž s větším počtem Němcuv přitáhl byl až do Slaného, uslyšav, co se jeho Míšnařuom přihodilo, již nejsa žádostiv Českého stříbra, rychle se zase[1] obrátil. V tom páni někteří, sjevše se do Nymburgka, tu spolu rokovali, rozvažujíc, bude-li to na dlúze, že ta hojnost stříbra, kteráž na každý den se z Hory Kutny do komory královské vydává, přitáhne sem netoliko Míšnary, ale i jiné národy Korytanskému na pomoc; po dlúhém tu rokování a vyhledávaní příčiny na tom zůstali, aby panna Alžběta svobodně do Prahy jela a zjevně chodila po městě, a on, Jindřich, jestliže ji jíti rozkáže, to vezmúce za příčinu, hned zberúce lid, kterýž by mohli největší počet, aby jí jako dědičky neopauštějíce dobývali a při tom téhož Jindřicha i s jeho Němci z země vyhnali[2]. Ale Jindřich jako chytrý mužík

Bitva na Hradčanech s Němci.

/ 280 v

[1] = zpět — [2] *V originále týž obraz bitvy jako na l. 206'.*

zprávu maje, že panna Alžběta do Prahy přijela a tu že svobodně chodí, snad tu nějaké poléčky[1] se obávaje, panny při pokoji nechal, kteráž tu zuostala.

⟨Jednání o nového krále.⟩

⟨R. 1310.⟩ **L. 1310.** V království Českém velicí a rozliční dáli se laupežové; kněz, pán, měštěnín, voráč — žádný nikdýž bezpečen nebyl, všem spolu i jednomu každému se stýskalo[2], mordové neobyčejní dáli se na každý den. Jindřich Korytanský o tom věda, nic věděti nechtěl. Páni někteří již toho déle nemohúce trpěti, pravili jedni k druhým: „Proč takovú těžkost trpíme, proč toto tak slavné královstvíhubiti dopauštíme a na to, co se děje, hledíme, jako bychom toho brániti povinni nebyli?" Jiní řekli: „Pravda jest, neb stříbra mnoho set centnéřuov od nás do Korytan vyvezeno, zlatto z hor Jílovských též na vozích se do Korytan podává, a my na to hledíme. Proto-liž sme ho za krále nám volili, aby naši laupil a svú bohatil zemi? Němci jeho svobodně jezdíce, chudé lidi laupí a šacují, a on to moha nechce zastaviti. Poněvadž jsme jeho mohli voliti, muožem jej také ssaditi." Jiní opět odpověděli: „Však Jindřich, král Římský, jest král slavný a zprávu máme, že jest dobrotivý i milostivý, a má syna Jana a bratra Walráma; po-

Čechové o jiného krále rokovali.

[1] léčky — [2] každý si stýskal, naříkal

šleme k němu posly a od něho jednoho z těch dvú, nám aby za pána dán byl, žádajme. A dáme jemu pannu Alžbětu za manželku. Bude-li P. Buoh ráčiti a to se stane, nový král udělá nám nová práva, ty hanebné laupeže v řád promění.“ Jiní opět řekli: „Mládenec ten, když zde bude, brzo obyčejúm této země zvykne, když s našimi dětmi ruosti bude. Bude je milovati tak, jakoby se v tomto království urodil a od lidí též milován bude.“ — I sešli sú se
o to páni znamenitější, také i z měst. /Pražané, ač / 281 r
se Jindřicha obávali, však také k tomu přistaupili tajně. Horníci, znamenavše přílišnú Korytanského na Horách Kutnách laupež, také k tomu svolení nechtěli na odpor býti. I sešli se o to páni najhlavnější, též i z rytířstva, také i z měst do domu Jana biskupa a tu rokovali, koho by s tím poselstvím k Římskému králi poslati měli, však zuostali na tom, aby jel Jindřich, opat Sedlecký, a Kunrad, opat Zbraslavský. Taková radda, ač se dosti ukrytě vedla, však tajna nebyla Korytanského, kterýž byl t. č. v Praze. I poslal dva ukrutníky k opatům, Albrechta z Hyršištajna a Jindřicha z Rotmburgku, kteříž slovem krále Českého jim přikázali, aby nic takového před sebú proti králi nebrali a těch věcí, jenž sú na ně vzloženy, nejednali, — pakli přes to pojedú k králi Římskému, na té cestě že smrti ukrutné ujíti nebudu moci. Opatové to slyšíce, velmi se ulekli, a když oni odešli, řekli sú sami

k sobě: „Poněvadž již tato tajná radda najevo vyšla, pojedeme-li, snad na té cestě smrt naše bude; pakli nepojedeme, však proto těžké pokuty, snad i smrti od krále neujdeme. Ale však lépe jest nám na té cestě smrt pro vysvobození naše vzíti, než jí doma čekati."

⟨Poselství k Jindřichovi do Říše.⟩

A tak se na tom postavili, Pražané a Horníci také sú některé posly s nimi s své strany vypravili, davše jim list věřící v tato slova: „Najjasnějšímu knížeti a pánu, p. Jindřichovi, Římskému králi, vždycky rozmnožiteli, Wolfram rychtář a společnost přísežných[1] a také měšťanuov města Většího Prahy služby své věrné a hotovosti vzkazuji. Rozličnými trápeními súženi jsauce a království České břemenem zpuštění obtížené vidúce, k V. Král. Milosti duostojenství z naděje potěšení a že milosti dosáhnúti moci budeme, našich sme pozdvihli očí. Protož posíláme tyto naše spoluměšťany, listu tohoto ukazatele, v našem poselství, davše jim zprávu, aby potřebu naši oznámili před V. Velebností; protož všemi obyčeji prosíme, abyšte k jich poselství, kteréž před Velebností V. oznamovati budú, uší Vašich milostivě nakloniti ráčili, žádosti a prosby naše i jich Vaše Milostivost aby ráčila při-

List věřící poslum od Pražanuv o krále Jana.

[1] = konšelu

vésti k skutku, neb cožkolivěk skrze též naše posly jednáno, mluveno i slibováno bude, vděčně i pevně zachováme nyní i vždycky. Dán v Praze dvadcátý a devátý den měs. července L. B. 1310."

Takovýž také list svým poslům dali sú Horníci; páni zemští také list věřící dali svým poslům.

Sesazení Jindřicha.>

Poslové k králi Římskému byli sú posláni tito: Jindřich Sedlecký, Kunrad Zbraslavský, Jan Plaský, opatové řádu Cistercienského, Jan z Wartmbergka, Bohuslav z Boru z pánuov a Otta, muž velmi opatrný, na místě Vyléma Zajíce. Z Prahy pak byli sú Kunrad Kornpul[1], Ottík Figuleš[2], Ebirslyn, syn Poplinuov, Ebirlin s Kamene. Z Hory pak Tylman, syn Lukášuov, a Kunrad, bratr faráře Horského. Těch 12 s jejich čeledí vyjeli z Prahy v ochtáb sv. Jana[3] a jeli upřímo, Korytanského pohrůžek se nebojíce, k Jindřichovi, králi Římskému, a 12. den k němu do Frankfurtu přijeli. Uslyšav král o přiští jejich, slavný oběd nazajtří jím v klášteře u kazateluov[4] připravit kázal. Třetí pak den rozkázal jich před sebe povolati a měl na ten čas při sobě Mohutského a Kolínského arcibiskupy, Štrospurgského, Laodynen-

[1] = Kornbühl — [2] = Wigalois — [3] = 1. července 1310
[4] = dominikánů

ského[1], Monasterienského, Špajrského, Ajštetenského biskupy, Jindřicha, Waldsakského opata, a jiných mnoho. Byl tu také Rudolf, hrabě z Rajnu, a Bertold, kníže Bavorský[2], a jiných mnoho hrabat, kterýchžto král na ten čas do své raddy povolal, před nimi chtě slyšeti poselství. Tu časem příhodným povoláni sú poslové /království Českého a předstúpivše, poručili su opatovi Zbraslavskému, aby jich potřebu oznámil. Kterýžto sa postaven před jinými, řekl: „Obyčejná jest věc lidem zdravých očí, že utíkají z temností a k světlu přistupují. Království České ve tmách a úzkostech i v rozličných zámutcích postavené útočiště jiného nalézti nemohlo, jediné k světlu slavného jména Tvého aby se obrátilo, od kteréhož se jednak[3] všecken svět osvěcuje. Protož vzhledniž na ně Tvá Velebnost okem svého milosrdenství, tak abychom mohli slúžiti Tobě, králi Našemu. Máme v Čechách ovšem krále, — Jindřicha, kníže z Korytan, — pod kterýmž zahynul pokoj i spravedlivost, snad pro hříchy naše i všeho lidu Českého. Vzal nám P. Buoh kmen královský, kterýž trval od Přemysla, prvního knížete od pluhu voleného, 500 let, osmdesát a čtyři leta. Král Václav dobré paměti, když umřel, zuostavil po sobě syna Václava, dědice, a dvě dědičky, Annu a Alžbětu.

Poslové u krále Jana.

/ 281v

Kmen královský v Čechách zahynul.

[1] Leodium — Lutych, Liège — [2] *Vlastně* Berthold v. Henneberg — [3] — téměř

vida jej samého, vytáh meč, tři rány smrtelné jemu učinil, až hned tu upadl a duši vypustil. A on hned utekl. Ač na ten čas nebyl vidín, kto by ten skutek spáchal nešlechetný, však té chvíle jeden rytíř, jménem Kunrád z Potštajna, rodem sa z Durynk, vyběhl z toho mázhauzu (tak jakž někteří pravili), meč krvavý v své ruce nesa, a ti, kteří před mázhauzem byli, jej sú chytili a dřív, než se v skutku poznal[1], ani on-li jest to učinil, čili kto jiný, aneb kto jest jej na to navedl, ani žádného slova nepromluvil, hned jest od nich zamordován a na kusy rozsekán. Byl-li jest pak ten smrtí královskú vinen, čili kto jiný, toho se neví v jistotě až do dnešního dne. /A to se stalo 4. den měsíce srpna.

Král Vácslav zabit v Olomúci.

/ 275 r

Skrze takový nepořádný[2] účinek zhasla svíce hořící království Českého, neb již kmen královstv Českých, kterýž měl svuoj počátek od Přemysla, tu jest přetržen a zahynul. Divná jest jistě věc, kterak se to přihodilo, že jest král samotný ležal; kde sú byli kubikuláři neb saulożové, tak že jest sám toliko na tom se procházel mázhauze? kde sú byli na ten čas auředníci královští, kteříž mají ostříhati krále? kde jest byl toho času hofmistr, kde komorník, kde maršálek, ješto takoví sú první k tomu, od krále aby dary brali? A ten král nebohý týmž auředníkuom i jiným panuom České země mimo[3] jiné všecky své předky činil mnoho dobrého,

[1] = přiznal, vyznal — [2] = zločinný — [3] = nad

zámky králi náležité jim zapisoval, rozdával i na věčnost. Jiní národové okolní, také i nepřátelé, jako Poláci, proti kterýmž takové tažení býti mělo, z toho měli veliké zarmúcení, že jest takový mládenec a král slavný jako nevinný beránek bez příčiny tak hanebnú smrtí úkladně zamordován, ještо žádný z lidí smrtedlných neuměl se toho domysliti, co by té a takové smrti za příčinu bylo. Někteří ovšem (sprostnější lid), že by to, že hrnce tlaukl, za příčinu bylo, domnívali se. P. Buoh, kterýž zná a ví všecky věci, nechť on to sám rozsúditi ráčí!

Tělo jeho odtuď když vzato bylo, poctivě bylo v oděv královský připraveno, ode všeho lidu Českého i Moravského tu přítomného pláč nad ním veliký byl učiněn a tak poctivě jest v kostele Olomúckém před velikým oltářem pochováno. Potom pak sestra jeho Alžběta kázala je na Zbraslav přinésti a tu vedle otce jeho poctivě pohřebiti.

Král Polský nebyl vděčen smrti krále Českého.

T. r. Vladislav Loktek, znamenav, které sú se věci v Čechách i v Moravě přihodily, nic se z toho neradoval, ale nad tím byl truchliv a povolav k sobě panuov Polských, rad svých, před nimi pravil: „Moji věrní milí, jistě mi toho věřte, že té smrti nepřeji tomu dobrému mládenci, králi Českému, ač jest na mne táhl, chtě mně i vám škodu učiniti. Jistě vězte, že jest on všecko činil z návodu některých panuov Českých a zvláště těch, kteříž sú jemu nic dobrého nepřáli. A by sem byl

přitáhl do této naší Polské země, jistě vím, že by se byl se mnú o všecko přátelsky smluvil."

Při tom času Čechové, též i Bavořané Ottovi, od Olomúce se domuov navracujíce, činili po vsech příliš veliké škody netoliko blízko cesty, ale i daleko od cesty lidi holdovali a šacovali[1], a tak byli Českú zemi velmi zlaupili a pohubili.

⟨Volba krále.⟩

Sjezd v Praze o volení krále.

Téhož také léta páni Čeští znamenitější, zvláště ti, kteří v Praze obyt svuoj měli a Pražské auřady držali, položili rok v Praze v ochtáb Nanebevzetí P. Marie[2] a obeslali všecky pány, rytířstvo i města království Českého. A když sjevše se vešli do domu biskupova blízko mostu Pražského[3], a tu rokovali o budúcího krále Českého. A byla mezi nimi veliká rozepře, neb někteří míti chtěli Rudolfa, kníže Rakúského, syna krále Albrechta Římského, jiní Jindřicha, kníže Korytanského, hrabí z Tyrolí, kterýž měl Annu, dceru někdy krále Vácslava a sestru zabitého, za manželku. Sestry pak tyto dvě, totiž Anna a panna Alžběta, dcera krále Vácslava, předstúpivše před pány i všecken lid tu shromážděný, žádaly snážně i prosily, aby Rudolf nebyl volen, ale Jindřich Kory-

[1] = o peníze olupovali a obírali — [2] — 22. srpna — [3] *Na malostranském konci mostu Karlova.*

tanský za krále aby do Čech přijat byl, při tom připomínajíce ustanovení císařské a privilegia, kteráž sú na to Čechům vydána, když by nemohlo býti po dědici, ale aspoň po dědičce aby byli voleni. Ale lid obecný, kterýž se tu sšel, křičali velikými hlasy: „Dajte nám Rudolfa, chcme míti za krále Rudolfa"! Páni a rytířstvo jedni vedle Rudolfa a jiní proti Rudolfovi; komorník pak zemský, jménem Tobiáš z Bechyně, kterýž toho času měl
/ 275 v bolest v nohách (jenž slove podagra), při /tom rokování ležel na luožku biskupově na větším palácu[1] tu, kdež se byli všickni páni s biskupem sešli, odevřev ústa řekl: „Páni a přátelé milí! Poněvadž se o krále ssrovnati nemuožeme, a již kmen od Přemysla pošlý zahynul, volme sobě za pána sedláka z Static[2], poněvadž jest Přemysl, první kníže této země, odtud pošel, a nechť jest dán panně Alžbětě, dceři královĕ, za manžela." I nelíbila se ta řeč mnohým proto, aby nad nimi měl sedlák kralovati, a jiní se tomu smáli.

Po malém času ten jistý Tobiáš z Bechyně, neb byl Němec velmi chytrý, povolav k sobě některých panuov tajně, i radil jim, aby volili za krále Fridricha, bratra Rudolfova. A když to ti páni jiným oznámili, tepruov počala býti veliká ruoznice i váda. Tehdy Tobiáš Krušina z Lichtemburka přistúpiv k loži, řekl: „O Tobiáši cizozemče, dlú-

[1] Veliká síň. [2] *Omylem tisku m.* Stadic.

ho-liž ty svú chytrostí Německú nepřátely a vrahy našich králuov do země vnaditi budeš a je sám voliti?" A než tu řeč dokonal, vytrhl meč i probodl jím Tobiáše komorníka až naskrze přede všemi pány, ano všickni volají: „Nechcme Rakušanuov, raději chcme se navrátiti k rodu krále, někdy pána našeho. Anna, dcera jeho, bude naše královna!" A tak na tom se postavili, a poslali pro Jindřicha Korytanského, kterýž přijel bez meškání do Prahy.[1] O mord, kterýž se stal při tom volení, počala býti nevole, neb přátelé komorníkovi těžce sobě vážili účinek Krušinuov, ale páni, rozváživše neupřímnost a ty Německé Tobiášovy obyčeje, přikázali, aby Krušinovi o to dali pokoj, neb jest za spravedlivé, aby Němci, a zvláště vnově do Čech přilezlí, v Čechách z zadu stávali a Čechům krále neustanovovali.

Krušina zabil Tobiáše z Bechyně.

⟨Nový král Rudolf.⟩

Uslyšav o tom král Římský Albrecht, že Vácslav král, jenž byl syn sestry jeho, zahynul, při tom co se v Čechách děje a jaké sú rozepře o krále budúcího, shromáždiv vojsko, vtrhl do Čech mocně, chtě tomu, aby syn jeho Rudolf byl Českým králem, a rozbil své stany nenadále u města, kteréž slove Luna, jinak Launy. V tom času hned syn jeho

Král Římský Albrecht vtrhl do Čech.

[1] *Výklad mylný; sněm se rozešel bez volby a na novém, v říjnu, volen Rudolf.*

Rudolf, kníže Rakúský, sebrav lid v Rakúsích, táhl do Čech a u města, jenž slove Jihlava... A tak jeden od východu a druhý od západu slunce přitáhli, sužujíce Českú zemi. To uslyšav Jindřich
276 r Korytanský, | vyjel i s Annú, manželkú svú, z Prahy a skrze Bavory kudyž do Čech přijel, tudy se také zase do Korytan navrátil. A Čechové vidúce, že by odolati nemohli, také aby země jich nebyla od Němcuov opět zplundrována, přijali za pána Rudolfa. Kterýž když do Prahy přijel, hned sobě Alžbětu, vdovu někdy pozuostalú po králi Václavovi prvnějším (kteráž prve Rajčka slula a dcera byla krále Přemysla Polského), za manželku pojal. Vojska Albrechtova i Rudolfova zase[1] sú se navrátila; ač

Rudolf, kníže Rakúský, volen za krále Českého.

[1] — zpět

jim bylo rozkázáno pokojně, však proto tím vtržením Albrechtovým a Rudolfovým Česká země vzala nemalú škodu.

⟨Vláda Rudolfova a smrt.⟩

Po malém pak času Rudolfus ten počal svú věc v Čechách dosti opatrně zpravovati a dluhy, kteréž po sobě zuostavili králové, předkové jeho, počal platiti, z Hory Kutny dávaje na každý tajden věřiteluom 1000 hř., a tak činil až do smrti. Víno, olej, slady a jiné potřeby všecky k svému dvoru náležité kázal sobě z Rakaus vézti; z toho mnozí z města Pražského jemu se posmívali, kupcem jeho nazývajíce, ale však to kupectví, kdyby to bylo na dlauze, bylo by s jeho velikým užitkem a České zemi velmi s znamenitú škodú, neb na ten čas dolové stříbrní na Horách Kutnách nad míru hojnost z sebe stříbra vydávali a tak víno neb obilé i jiné věci lehčejší do Čech přivezúce, stříbra zase na též vozy naládujíce, do Rakaus svobodně vezli.

L. 1307. Rudolfus, chtě se mocně v království České vkořeniti, a znamenav, že někteří páni chuti k němu nemají a někteří, jsauce Římským králem přinuceni, že sú jej za pána bezděčně[1] volili, i obeslal k sobě do Prahy všecky pány České země a zvláště ty, kteříž, aby on v Čechách byl králem, nechtěli svoliti proto, neb sú některé zámky králi náležité *⟨R. 1307.⟩*

Páni Čeští drželi zámky královské.

[1] = proti své vůli

držali. Jako Bavor Strakonický, kterýž maje pod svú zprávú zákon[1] Rodýzský[2] a Templářský[3], držal zámek Zvíkov, a Vylém z Hazmburgka a z Valdeka, kterýž Křivoklad držal, a jiní mnozí, kteříž se jich přidržali, vše pod zákonem Templářským, ti nechtěli do Prahy na ten sněm přijeti. I rozhněvav se Rudolfus, shromáždil veliké vojsko a táhl na ně a obehnal Bavorovi Strakonickému Horažďovice, chtě jich mocnú rukú dobýti.

Rudolf, král volený, umřel. A v tom se roznemohl a přišla naň náhlá úplavice, kteréž jemu žádný lékař nemohl zastaviti, a z toho umdlen sa, tu v vojště v svém stanu umřel, a odtuď

276 v na Hrad Pražský vezen[4] a v kostele sv. /Víta pohřben, 3. den měsíce července.

Věno králové. Týž Rudolf při svém skončení čině pořízení, ač ještě úplně nebyl rok s svú manželkú, rozkázal jí dáti věno, totiž prvních 20.000, kteréž jí Vácslav král oddělil, a nad to svého věna také 20.000, i držala jest táž Alžběta v těch 40.000 města tato: Hradec, Chrudim a Majto a Poličku s některú jinú zástavú.

Potom pak táž králová Alžběta za duše svých manželuov, Vácslava a Rudolfa, oltář v kostele

Oltář sv. Šimona a Judy. sv. Víta na Hradě Pražském ve jméno sv. Šimona a Judy apoštoluov postaviti rozkázala a je[5] velmi bohatě nadala.

[1] — rytířský řád — [2] *nyní Maltánští rytíři* — [3] *Zrušen r. 1312 papežem.* — [4] *V originále obrat pohřbu jako na l. 2'.* — [5] *Místo* jej.

T. l. od měs. března až do října žádný dešť v Čechách ani v Moravě nepršal a z toho byla veliká suchota, neb přílišnými horky nad míru vyprahla země a obilé tak jaré jako ozimé vyhynulo, až lidé neměli co žíti; skrze to přišel na lid veliký hlad.

Suchota a drahota v Čechách.

Zkáza templářů.

R. t. z rozkázaní Klimenta papeže, kterýž všem králuom křesťanským dal v tom tajnými listy svými povolení, aby Templáři i s svým zákonem[1] byli zkaženi, a tak jednák[2] jednoho času všickni po všem křesťanstvu sú zmordováni a zahlazeni. Co by za příčinu bylo jich zkažení, žádný z kronykářův o tom gruntovně nepíše,[3] mnozí ovšem o nich široké činí zmínky. Někteří praví, že by oni proti Turkuom z povinnosti osobně bojovati měli a toho že sú zanedbávali a jiné na svých místech posílali; píší někteří, že sú oni místo obrany křesťany k Turkuom zrazovali. Jiní praví, že sú se modlám klaněli a lidskú krev že sú časy svými ďábluom obětovali a čáry mnohé provozovali s pomocí ďáblův. Mnozí zajisté z nich, a zvláště v Franské zemi, roz-

Templáři zkaženi.

[1] — řádem — [2] — téměř — [3] *Tragický pád templářů měl hlavní příčinou lakotu francouzského krále Filipa a slabost tehdejšího papeže Klimenta. Velmistr templářů, Jakub Molay, zemřel 1313 hrdinsky na hranici v Paříži. Mimo Francii ovšem nebylo vraždění.*

ličnými mukami byli trápeni a pomalu páleni a někteří až do smrti upečeni, aby se svých těch zlých skutkuov vyznali; nic nepravili, než že sú toho, co se proti nim vede a mluví, nikdá nečinili, a že jich zákon jest dobrý a svatý, na tom zemřeli. Ale já, jakž z kronyk všech, kteréž mi před oči přišly, vyhledati mohu, domnívám se, že jest ten zákon jich déle státi nemohl pro tyto příčiny:

Najprve, že nepořádek se v jich zákoně nalézal tento: Jakož jim uloženo v něm bylo, aby oni za všecky jiné křesťany s Turky a pohany bojovali tak, jakž někdy to jich předkové činiti obyčej měli: ale tito nynější netoliko toho zanedbávali aneb že by jiné na místě svém lidi světské posílali, ale oni toho činiti nechtěli a jsauce již mocni, tomu se zpěčovali.

Druhý nepořád, že sú oni Templáři nebyli kněží, ale lajkové, a chovali sobě kaplany, kteříž jim mše slaužili a za ně se P. Bohu modlili.

Třetí že sú v své rubrice[1] velmi krátké měli hodiny říkaní; neb místo jitřně, vejdúc do kostela neb své kaply, říkali spolu devětkrát Otčenáš a třikrát Zdráva Maria a jednau Věřím v Boha; na primě třikrát Otčenáš a jednau Zdráva Maria, na tercí tolikéž, na sextě tolikéž, na noně tolikéž, na nešpoře pětkrát Otčenáš a dvakrát Zdráva Maria, na kompletě třikrát Otčenáš a jednau Zdráva

[1] = reguli řádové. *Další jména jsou názvy hodinek kněžských.*

Maria. Potom i toho pořádku nezachovávali, ale ráno, vejdúce do kaply, všecko to pojednau odříkali a potom celý den hodovali.

Čtvrtý nepořád v jich zákoně byl, že každý, chudý i bohatý, mohl se dáti se vším svým statkem do toho zákona; potom pak nechtěli chudých do toho zákona přijímati a z míry sobě a nad obyčej dobrá bydla činili a páni mnozí bohatí dávali se mezi ně. A někdy otec, svadě se s svým synem, i dal se se vším statkem a zbožím do zákona mezi Templáře a syn nuzníkem zuostati musil.

/Pátý nepořád byl ten, že oni, kteréž bohaté lidi / 277 r
byli znali, ty k sobě laudili a namlúvali, aby na jích statky hodovali, a kdožkoli měl peníze nebo statek, každý se mezi ně na hodování dáti chtěl. A tak po malém času byli by všickni lidé chtěli býti Templáři, i bohatí sedláci, a tak by žádný dědin nechtěl vorati.

Šestý nepořád ten byl, neb již Templáři jednak po všech zeměch křesťanských najlepší i najpevnější hrady držali, v níchž majíce daufání, byli by se mohli všemu křesťanstvu zprotiviti, neb jsú již na ten čas žádnému nechtěli býti poddáni. Protož duchovní i světští sjevše se potestátové[1], o to se snesli, aby takové věci neřádné z církve sv. křesťanské byly vykořeněny a to jako tajně a jednoho

[1] — vládcové. *Míní se koncil ve Vienne 1312, kde nátlakem krále Filipa templáři zrušeni.*

času každý král i kníže v své zemi aby na ně pojednau a nenadále hřmot pustil, aby jedni druhým, zberauce lid, nemohli dáti retuňku. A tak snad i P. Buoh neráčil jích déle trpěti i položil jim ten cíl, kteréhož nemohli pominúti.

⟨*Válka s Albrechtem.*⟩

T. r. také, když uslyšal Albrecht, král Římský, že Rudolf, syn jeho, volený král Český, umřel, druhého syna Fridricha, kníže Rakúského, za krále Čechuom dáti umínil. Jakož pak někteří z panuov, též i z rytířstva, puovodem nějakého Volframa, měštěnína Pražského, k tomu byli svolili, a zvláště ti, kteříž v Praze domy a své obydlé měli a Pražského konšelství držali auřady, ale však větší strana panuov a rytířstva Fridricha míti nechtěli. Albrecht sebrav vojsko veliké, vtrhl do Čech a mezi Horau Kutnau a Kolínem roztáhnúti kázal své stany, odtuď chtě vší České zemi činiti škodu; a pravil, odtuď že neodjede, až Hory Kutny dobude a jí sobě i s těmi všemi užitky osobí. Tu Jindřich z Lippého a Jan z Wartmbergka velikú jemu na lidech činili škodu, tak že žádný ten Němec nesměl z svého obvozu[1] vyhlédnúti. A páni, pustivše lid do Hory Kutny a do Kolína, těch měst statečně brániti rozkázali. Němci Albrechtovi času jednoho pustili šturm[2] k Hoře Kutné, ale nic neprospěli.

Císař Albrecht vtrhl do Čech.

[1] ležení, tábor — [2] — podnikli útok

Horníci[1], nabivše se jích u svých srubuov, hnali je až k Neboviduom. Třetího dne času večerního počali Němci k Kolínu šturmovati, ale lid služebný, kterýž byl na městě i na klášteře, statečně se bránili a obránili. Němcuov Albrechtových tu okolo puol třetího sta zuostalo, kteříž jsú zbiti v šturmu. Alžběta, vdova pozuostalá po Rudolfovi, ta v Praze byla, kteráž před tím od Jindřicha Korytanského mnohá protivenství a bezpraví (ač tu byl nedlúhý čas) trpěla. Protož více Fridrichovi přála a času jednoho s Volframem měštěnínem a s jinými tajně z Prahy vyjela, dceru svú Anežku nesúci na svých rukú, a tak, jakž to prvé zpuosobeno bylo, s Fridrichem se proti klášteru Zderažskému potkala a hned s ním jela. A poddala jemu svá všecka města, totiž Hradec, Majto, Poličku a Chrudim a jiné k nim náležitosti.

Albrecht, král Římský, znamenav, že se zima přibližuje, lid svuoj některý statečnější na těch městech předřečených zuostavil a sám s svým synem Fridrichem obrátil se do Rakaus, úmysl maje, časem jarním zase do Čech se navrátiti, a lidu mnohem více (pravil) že chce do Čech přivésti a toho všeho království se zmocniti.

Němci města Česká osadili.

Času zimního ti Švábi, kteříž byli na městech králové, sjezdem[2] okolo Hradce, Majta, Chrudimě a Poličky činili veliké škody a vsí mnoho pohubili.

[1] = obyvatelé Kutné Hory — [2] = nájezdy

/ 277 v

⟨Volba Jindřicha Korutanského.⟩

⟨R. 1308.⟩

Kníže Jindřich Korytanský.

Bitva mezi Majtem a Chrudimí.

/**L. 1308.** Pražané povolavše některých měst k sobě náchylných do Prahy, tu s nimi spolu všedše v raddu, tajně poslali po Jindřicha do Korytan, kterýž přijel s velikými haufy lidu Německého. Pražané jeho příjezdu radujíce se poctivě jej vítali. Po malém času žádali jeho, aby ty Němce Šváby, kteříž jsau na městech králové, skrotil a je ven z země vyhnal, a on to na jích žádost slíbil učiniti, ale neučinil.

Při tom času Čechové ti, kteří jsú byli v kraji Hradeckém okolo Pardubic a Litomyšle, takových těžkostí od týchž Švábuov trpěti nemohúce, sebrali se spolu, chtíce Majta Vysokého a potom Chrudimě

dobývati a ty Němce odtuď vykořeniti. A toho byl najvětší puovod Ctibor Zámrskský z Uherska a Jaroslav z Bolehrádku. Ti shromáždivše nětco lidu, položili se u Vostřetína. Švábi Chrudimští, Poličští, Majtští i Hradečtí o tom uslyšavše a svá města dobře osadivše, hned upřímo na Čechy táhli, pravíce, že každý z nich chce deset Čechuov v boji podstúpiti. I sjeli se všickni Němci mezi Majtem a Chrudimí, Čechové také se k ním přiblížili, sešla se bitva mezi Opočnem a Turovem. A tu jsú Němci od Čechuov na hlavu poraženi a zmordováni. Jaroslav věžňuov na Bolehrádek s sebú puol třetího sta pojal a Ctibor na Uhersko tolikéž jích hnal v té bitvě. Němcuov 3000 a nětco více býti počítali, Čechuov toliko dvanáct set; avšak pro jích pajchu snad na ně P. Buoh dopustil, že jsú tu hanebně zhynuli. Jiní pak, kteří na městech zuostali, o tom uslyšavše, pomalu se také z Čech vykradli.[1]

⟨*Zavraždění krále Albrechta.*⟩ / 278 r

/T. l. Albrecht, král Římský, maje o tom zprávu, co se v Čechách děje, při tom také, že jsú Čechové pro Jindřicha Korytanského poslali a jej někteří přijali za pána, z toho byl velmi hněviv i počal vojsko zběrati, chtě silnau mocí vtrhnúti do České země a Korytanského Jindřicha z ní vyhnati a

[1] *V orig. týž obraz bitvy jako na l. 53r.*

Fridricha, syna svého, vsaditi na stolici Českého království. Ale jsa mnohými jinými věcmi (kteréž se jemu v Říši ne po jeho vuli vedly) zaneprázdněn, nemohl se nikterakž do Čech vypraviti. A v tom zastihla jej smrtedlná příhoda a to tímto zpuosobem: Týž Albrecht, Římský král, měl jest bratra staršího, jménem Rudolfa, a ten měl syna Jana. Albrecht pak měl dva syny, Rudolfa, kterýž v Čechách umřel, a Fridricha, kteréhož Českým králem učiniti chtěl. Jsa Římským králem, synuom svým Rudolfovi a Fridrichovi rozdělil Rakúskau zemi a Janovi, synu Rudolfovu, bratra svého, žádného dílu dáti nechtěl. Ale on jsa při něm, častokrát ho jako strajce za nějaký maličký podíl prosil, ale nic nemoh uprositi, než musil jemu, jsa jeho bratra syn, jako jiný pacholek slúžiti, a maje po svém otci Rudolfovi takovýž díl v Rakausích, jako synové Albrechtovi.

Když pak Albrecht byl v Švábské zemi, odtud chtě do Rakaus a potom do Čech pustiti se, 1. dne máje měs., jeda před svými haufy v poli skrze žito a s některými rozmlúvaje, v tom přitočili se k němu Jan, bratranec jeho, a někteří jeho tovařiši. Tu najprvé Jan meč svuoj jemu v hrdlo vstrčil a Rudolf, hrabě z Vratu[1], jej naskrze probodl, a Oldřich z Palmy[2] hlavu jemu sťal. A tak jakž on Albrecht někdy Adolfa, předka svého, krále Římského, též s jinými svými pomocníky úkladně mečem na poli

[1] — von Wart [2] — von Palm

Dopuštěním Božím týž Václav Mladší zahynul, žádného dědice ani dědičky nepozuostaviv, předešlého pak Václava dceru Annu kníže Korytanský pojal sobě za manželku a po též dědičce osobil sobě království České a je drží a zpravuje velmi nepořádně, neb laupežové i mordové se v něm pod jeho zpravováním rozliční dějí a on o tom nic věděti nechce. Stříbro i zlato jednák na každý den z toho království do Korytan veze a pannu Alžbětu, sestru své manželky, rozličnými trápeními, také i vězením sužuje. A ta dědička panna Alžběta jest ctná a šlechetná, dobrotivá i krásná a nad jiné všecky panny jako perlami ctnostmi ozdobena. Kteráž prosí spolu s námi: rač se smilovati nad námi." Král pomlčav i odpověděl: ,,Sv. Římské císařství, kteréhož Nám Božská Velebnost půjčiti ráčila, toho sme nezaslúžili, ale poněvadž je držíme, rozšiřovati je povinni jsme; ale však My nic bez vuole J. Milosti svaté i vědomí i povolení rad Našich nečiníme a nemíníme činiti. Bude-li v tom vule P. Boha Našeho a rad Našich, to což oznamujete a zač žádáte, bez pochyby bude moci býti přivedeno k nápravě, neb království České (tak jakž oznamujete) poněvadž jest dědice zbaveno, Nám se vidí že jest na císaře, jenž jest hlava všech králuov i království, spravedlivě připadlo. Tak jak práva císařská ukazují, budeme je moci dáti, komuž se Nám líbiti bude.

Všelť jest v to království Jindřich, syn Menharduov, někdy knížete Korytanského, ale ne dveřmi, a jakž tam všel (tak jakž slyšíme), hned s sebú do něho uvedl neřád a nespravedlivost a pokoj z něho ven vyhnal. Nadto Albrechtovi, předku našemu, byl se zúmyslně a všetečně zprotivil a až do dnes císařství se protiviti nepřestává. Mocnáť jest ruka Boží, mocnáť jest také ruka císaře Římského, kterýmiž ten Korytanský muož v krátkém času skrocen býti; však bez vuole Sv. Milosti a rad Mých nic toho nechci před sebe bráti. Protož přistupte sem" (řekl král) „knížata a raddy císařství Římského a dajte raddu, jakým zpuosobem to tak zarmúcené a zahubené království České mohlo by k nápravě přivedeno býti." Odpověděli knížata: „Znáti ráčí Tvá Velebnost způsob práva císařského, že ten každý, kdož se protivil a protiví císaři a císařství, upadá v pokutu nemilostivosti, tak aby toho, což má, i života zbaven byl. Jindřich pak, syn knížete Korytanského, kterýž království České na odpor sv. císařství sobě sám svévolně osobil a ještě je drží... protož vyhlašujeme a vypovídáme, že jest on tím účinkem všecko své právo při témž království i ten nápad[1] po manželce ztratil, neb není hodné, aby slul král ten, ktož se právu císařskému protiví, aniž knížetem má jmenován býti, poněvadž jest léna od

[1] — nárok

císařův nepřijal aniž žádá přijíti. Protož rač Tvá Velebnost to království České i knížetství Korytanské jemu odejma, opatřiti.“ Král vyslyšav své raddy a obrátiv se k poslům řekl: „Panně pak té, jejíž vychvalujete mravy, jistě přejeme, aby na stolici otce svého seděla jako dědička a královna, a my bratra Našeho Walrama, muže /zpanilého, 282 r
dáme jí za manžela, aby spolu s ní to zpravoval království.“ Poslové to slyšíce, nízko se uklonili a králi (že toho panně přeje) poděkovali. I řekl Kunrád opat: „Jakož nám V. Král. Milostráčíte podávati bratra, račte nám za pána dáti raději syna.“ Odpověděl král: „Bratr Náš jest muž věku dospělého a syn mládenec; a běda zemi, v kteréž jest král dítě.“ I řekli rychle poslové: „Ne běda, ale blaze by bylo zemi naší i všemu lidu toho království Českého.“ I řekl opat: „Jestliže toho mládence Tvá Velebnost nám za pána dáti ráčí, my poddáni budeme jeho rozkázaní a on Tvú vuoli činiti bude, a tak Tvá múdrost bude jeho i nás zpravovati.“ I vstav král a zavolal samého Kunráda opata obvláštně do pokoje a řekl jemu: „Proč bratra mého za krále vzíti nechcete a za syna žádáte?“ Jemuž opat odpověděl: „Proto, neb Tobě, králi, pánu mému, bližší tělem jest než bratr. A bychom koho jiného Tobě bližšího, věděli, toho bychom, aby nám za krále dán byl, od V. Milosti žádali.“

I řekl král: „A já sám mně najbližší sem,

chcete-li mne za krále míti?" „Dobře" — (řekl opat) „mluviti ráčíte; by to možné bylo, na zemi padnúce za to bychom prosili, abyšte naším ráčili býti králem, ale již vysoko ste ráčili vstúpiti, nechť syn za vás v Čechách kraluje! Z toho také, králi milostivý, rmútiti se neračte, že jest panna Alžběta syna Vašeho věkem předešla, neb syn Váš má let 14 a panna 18, ale on větší postavy jest. Prosím, rač mi odpustiti, králi, pane muoj, Tvá Velebnost: Neměli byšte takového a tak slavného království z rukú syna Vašeho vypustiti, takovú ctnú pannu měli byšte jemu dáti za manželku, by měla let 50!" Zasmál se král a vyšel zase k posluom. Druhého pak dne král, povolav opatuov Sedleckého a Zbraslavského saukromí, řekl jim: „Vy dva muží ste jistě dobré pověsti a ste opatové, osoby duchovní; protož zaklínám vás skrze Boha živého a hrozný den saudný, jakož jemu budete v ten den odpovídati, abyšte mi pověděli tuto jeden každý z vás tajně, jest-li to slušné, abychom syna Našeho učinili Českým králem?" Opatové jakoby se ulekli a pomlčavše řekli: „Toto Vám pravíme v slovu Páně, že nic jiného nesmajšlíme v srdcích našich, jediné to, aby syn Váš byl Českým králem." I odšel král od nich a šel k svým knížatuom do raddy[1].

[1] *Všecko toto i následující vypravění s malými změnami a omyly je vypravěno (většinou doslovně) podle kroniky zbraslavské Petra Žitavského.*

(Jan Lucemburský králem.)

Patnáctý pak den příjezdu jejich do Frankfurtu král, sedě v raddě s knížaty a arcibiskupy, kázal poslův zavolati. A když se všickni upokojili, po dlúhém mlčení král odevřev ústa svá řekl: „Jan, syn muoj prvorozený, Alžbětu pannu, krále Vácslava Českého někdy dceru, vzíti má řádně za manželku.“ A poslové odpověděli: „Alžběta panna, krále Českého Vácslava někdy dcera, Jana, syna Jindřicha císaře, přijiti má řádně za manžela!“ I vzkřikli všickni „Te Deum laudamus“ a tu hned ty všecky věci se dostatečně utvrdily. I rozkázal král, aby panna do Špajru, jenž jest město císařské, přivezena byla a tu aby 1. den měs. září jim svadba učiněna byla, a řka: „Neb my dlúho dlíti nemůžeme, máme zajisté cestu do Vlach před sebú, musíme ji vykonati.“ I řekli sú poslové: „Králi, pane náš, rač T. Milost jistě věděti, že naše země brzkého opatření potřebuje, nechť syn váš, pán náš, hned jede s námi, byť pak i v mále[1] přijel, království to bez boje obdrží a tam bude jemu slavná učiněna svadba.“ Král jim odpověděl: „Nedaj toho P. Buoh, abych prvé neměl viděti Alžběty, dcery mé, než bych odjel do dalekých zemí, neb tu bude mé žádostivé a zvláštní potěšení, když syn můj Jan radovati se bude

[1] = s malým pruvode m

ženich z nevěsty a dcera má Alžběta radovati se bude z ženicha, i mne vidúc, ze mne, a já vida je, veseliti se budu v nich. Protož raději jeďte a pospěšte a dceru mú milú mně a synu mému manželku sem přineste.“ Tu hned poslové chvátajíc z Frankfurtu vyjeli a v Normberce zůstali, po-
/ 282 v slavše některé z sebe, kteří vjevše /do Prahy hned rychle u kupcův 1000 hř. vypůjčili. A připravivše všecky věci na tu cestu náležité, panna z Prahy vyjela, an Jindřich Korytanský na to hledí; a on ani žádný neptal se, kam jeti míní. Ale někteří nepřátelé její tajně mluvili: „Jižť jest netřeba ji ven z země hnáti, již sama jede a zase[1] se na věky nenavrátí.“ A jiní pravili: „Pojede-li ona k králi Římskému, ten ji za někoho lehkého z svých služebníkuov vstrčí; myť jí toho přejem, nechť tam ostane a my zde.“

⟨*Svatba královská.*⟩

Když pak přijela k posluom do Normbergka a oni s ní až do Špajru, neb král byl v Hembachu[2] a odtud poslal do Špajru posly poctivé, žádost maje, aby panna k němu přijela. A ona vstavši ráno, hned bez meškání jela a s ní spolu Walram, bratr králův. Král také poslal proti ní mnoho knížat, hrabat a rozličných lidí, a tak v velikém

[1] = zpět. — [2] = Hainbach

počtu lidu jízdného vjela do města, ano na to sám král radostně hledí. A když ssazena byla s vozu, král vyšel proti ní a ujav jí za ruku, uvedl ji do příbytku svého a řekl k ní: „Panno milá, tys byla dcera krále Českého a již budeš dcera má, já tobě budu za otce a ty mně za dceru. Teď, hle, stojí syn muoj jednorozený a manžel tvuoj.“ A ona pohleďavši naň i zaplakala. Král tak dlúho na ně na oba vzhlédal, až se také nemohl od pláče zdržeti. Pobyvše tu některý den v Hembachu, do Špajru se všickni obrátili a tu slavnost veliká byla. Jan, arcibiskup Kolínský, Jana, syna krále Římského, s Alžbětú, dcerú někdy Vácslava, krále Českého, potvrdil k sv. manželství — a tu byla svadba nad obyčej znamenitá a hodování velmi nákladné. A když se ty věci všecky vykonaly, král se s svým synem Janem rozžehnal a Jan se do Čech obrátil, maje s sebú mnoho knížat a hrabat z rozličných zemí a jednak[1] ze vší Říše. A tak bylo více než na 3000 lidu jízdného a dobře zbrojí oděného krom těch, kteříž jemu v Čechách na pomoc přijeli. A jeli všickni spolu vedlé řeky Ohře mimo Budyni a odtuď až do Hory Kutny (kterúž byl Korytanský po odjezdu poslův dobře osadil) přijeli, a nepřátelé, kteříž uvnitř byli, vjeti jim tam nedali. A oni tam chtěli mocí vskočiti a tak tu byla veliká bitva.

[1] = téměř

⟨*Dobytí Prahy.*⟩

Tu Jindřich z Lippého, kterýž při králi Janovi ustavičně byl, z kuše velmi škodně, ale však ne smrtedlně postřelen. I vidúce ti, kteříž vně byli, že jest s těmi, kteříž sú v městě, nerovná válka, neb již dosti ukrutná zima nastávala, hned nazajtří se k Kolínu obrátili. A již byla před tím stala se s Kolínskými námluva[1], že sú měli tam Jana pustiti; a když přijel, nechtěli toho učiniti. Mohutský arcibiskup poslal k měšťanům a řka: „Však sme pro obecné dobré přijeli a nic jiného, než pokoj abychom zpuosobili v tomto království; pusťte nás do města, budem v něm hned krále Vašeho korunovati a on potom jako pán milostivý bude Vám to nahrazovati svú milostí.“ A oni odpověděli: „Nechceme, aby on kraloval nad námi, ale k komuž Praha, naše hlavní město, přivolí, toho i my za pána míti budeme.“

Kolínští krále Jana do města pustiti nechtěli.

Tu král Jan s svými pobyv 6 dní, ano ho zima nutí, k Praze se obrátil s velikým hřmotem. Jindřich Korytanský, nevděčný[2] král Český, a Fridrich, syn markrabě Míšeňského, byli sú s svým lidem v Praze; a o tom uslyšavše, všickni se připravili[3], aby odpírali. V vojště Janově bylo mnoho měšťanů Pražských, kterýmž Korytanský bez-

[1] = úmluva — [2] = nevítaný, nemilý — [3] *Tisk* přypřawili *omylem*

právně pobral jich statky, protož ti najvíce na
to Jana vedli, aby dobýval Prahy, tím nad Ko-
rytanským, svým zhaubcí, aby se pomstili. Když
pak okolo Prahy položivše se již 8 dní ležali a
Němcům se velmi stýskalo[1] a zvláště zimu sobě
ztěžujíce... I byl toho času v Praze při kostele
P. Marie před Týnem kněz jeden velmi starý,
jménem Berengarius, kterýž byl někdy kaplanem
krále Vácslava a potom panny Alžběty. Ten při-
stúpiv k strážným, prosil jich, aby jemu odpustili[2]
časem z města vycházeti, pravě, že má nětco
o svuoj oltář při arcibiskupu Mohutském jednati.
A oni znajíce, že jest muž dobrý a zachovalý,
jemu v tom dali povolení. Kterýž jednoho času řekl
arcibiskupu Mohutskému: „Otče duostojný, jistě
věz, že sú mnozí v Praze, ješto by rádi Jana, /syna / 283 r
krále Římského, za pána měli, a já také. Při tom
také nechci, aby Tebe tajno bylo, že jsem já již
s některými námluvu učinil, aby vás mocnú rukú
do Prahy pustili. Protož zítra v tuto hodinu, když
bude u kostela P. Marie u velký[3] zvon zvoněno,
buďtež pohotově; a když po druhé se zazvoní,
stuojte u bran městských. Po třetí pak když bude
zvoněno, do města vskočiti hotovi buďte."

Když pak s některými měšťany to všecko na-
jednáno bylo, on kaplan, všed s některými na věži,
jednú, druhé i po třetí zvoniti kázal. V tom řez-

[1] = teskno bylo — [2] = dovolili — [3] *asi omylem m.* veliký

Řezníci Pražští. níci Pražští přiběhli a bránu městskau u sv. Františka vysekali a Jana s lidem jeho valem pustili do Prahy. A nepřátelé ti, kteříž se Korytanského přidrželi, jedni na špitál[1] u mostu a jiní na hrad sv. Vácslava i s Korytanským utekli. Král Jan dobyl Prahy. Král Jan kázal všem křičeti: „Pokoj, pokoj" a tak se lidé upokojili, a kteříž byli skrze Korytanského z Prahy vyhnáni, do svých se navrátili domuov. A to se stalo 3. den měs. prosince. Korytanský vida, ano mu se ne po jeho vuoli vede, 9. den měsíce toho, noci předešlé, pojav svau ženu Annu, s některými svými tajně se s Hradu vykradl a ujel, pojav s sebau Jindřicha, měštěnína Pražského, jenž slúl s Kamene, a mnoho jiných mládencuov, dětí Pražských, kázav je pauty okovati, aby je vedl do Korytan. Ale Vylém Zajíc, jako muž horlivý, raným jitrem kázav některým na koně vsedati a za sebau rychle běžeti, Korytanského snažně Pan Zajíc vězně odjal. honil a některé jeho služebníky a pomocníky, jenž jej z Čech provázeli, zraniv, ty všecky vězně jemu odjal.

⟨Korunovace Janova.⟩

L. 1311. Při počátku února měsíce sjeli se páni *⟨R. 1311.⟩* a rytíři i města království Českého do Prahy k pánu svému, a již syti jsúce válek, nepokojuov a laupežův, žádostivi byli pokoje. A při-

[1] = chudobinec, chorobinec

stupujíce k Janovi, jemu se poddávali, lásky a milosti od něho žádajíce, věrnost slibovali. Jednoho pak dne pilně se o to spolu uradivše, předstúpili před arcibiskupa Mohutského, jeho skrze Vyléma Zajíce snažně žádajíce, poněvadž jím P. Bůh všemohúcí dáti ráčil toho Jana za krále, aby on jeho na království vedlé úřadu svého potvrdil a korunoval, slibujíce také jemu ty dary, kteréž jích předkové od staradávna obyčej měli předkuom jeho dávati, dáti. Kterýžto arcibiskup odpověděl: ,,Páni Čechové, veliké věci na mně žádáte; já toho jistě nesmím učiniti. Neb J. M. Císařská ráčil při rozžehnání synu svému i mně oznámiti, že ráčí do Čech přijeti a sám osobně s některými knížaty Řískými býti při jeho koru-

nování.“ Oni to slyšíce, více jsú žádali, aby pán jích byl korunován, a volajíce všickni pravili: „Spadla jest koruna s hlavy království našeho, však jsme již dosti bez hlavy byli. Protož, milostivý otče, tohoto Jana nám za hlavu a krále učiň, za to všickni prosíme!“ Arcibiskup vzav prodlení o to do druhého dne, v tom času rozváživ věci a příhody budúcí, snad aby skrze takové prodlévaní a odtahy větší nebyl rozbroj v lidu aneb snad aby sobě mládence toho nezošklivili, dal odpověd, poněvadž k' němu jako ku pánu svému mají tu a takovú milost, chut i lásku, že to chce na žádost jích rád učiniti a pán jích že bude v brzkém času vidín od ních v koruně, tak jakž na krále sluší. I obesláni jsau obvláštně také někteří páni, též i z rytířstva i z měst, aby se sjeli valně do Prahy k neděli po slavnosti P. Marie Očišťování, jinák Hromnic. Takové noviny všickni, jimž byl míl pokoj, rádi a vděčně uslyšali, a když se sjeli, při takovém jích shromáždění na Hradě sv. Václava v kostele sv. Víta od téhož /arci-
/ 283 v biskupa Jan, syn Jindřicha císaře, slavně jest korunován, ano všickni chválé P. Boha a zpívají
Král Jan korunován. „Te Deum laudamus“ a lid obecný „Hospodine pomiluj ný“. Při tom také korunována jest i Alžběta, manželka jeho. Po korunování pak jel král i králová pod nebesy velmi poctivě[1] do Větší Prahy

[1] = u veliké slávě

až do kláštera sv. Jakuba k Františkuom a tu jím i jiným všem slavný a nákladný oběd byl připraven, netoliko tu v konventě, ale i v mnohých jiných domích a jistbách (neb zima byla) rozkošně hodovali. A když se to všecko vykonalo, páni mnozí, kteříž byli s králem do Čech přijeli, s ním, též i s královú, také i s pány Českými se přátelsky rozžehnavše, do svých se zemí navrátili.

⟨*Vláda Janova.*⟩

T. l. měs. máje král s velikým vojskem vyjel z Prahy, aby navštívil Moravu, neb též nepravosti a laupežové dáli se v ní jako v Čechách. A přijel najprvé k městu Olomúci a tu jeho vděčně do města pustivše přijali, pokorně za milost prosíce, jemu slibovali poddanost, tak jakž králi náleží. I pobyl tu 12 dní. A v tom času přijel k němu Boleslav, kníže Vratislavský, kterýž držal knížetství Opavské. A tu král a kníže o všecko jsau se přátelsky snesli. A Boleslav králi dobrovolně to Opavské knížetství navrátil, neb jest od starodávna k království Českému náležalo. Král také Boleslavovi dáti slíbil a na některé jisté roky 8000 hř. stř., ne za to, že jest jemu to knížetství pustil, ale proto, že byl obyčej králům Českým po svých dcerách po 10.000 hř. stř. věna dávati. A Boleslav měl Markétu, dceru někdy Vácslava

Olomučtí měšťané.

krále, kterýž Zbraslavský klášter stavěl. Protož aby toho věna nežádal, ta se stala smlauva. Odtuď Král Jan spravedlivý. pak král hnul se do Brna a tu také mnohá narovnání učinil, a tak mnoho měst a městeček i hraduov zjezdil a všudy puosobil pokoj, vdovám a sirotkům velmi byl nápomocen, a činil jím za spravedlivé bez odtahuov, a oni zaň vysokými hlasy P. Boha (aby jemu dlúhé zdraví dáti ráčil) prosili. A on šťasně a ve zdraví t. l. se do Prahy navrátil.

284 r | ⟨*Výprava na Moravu.*⟩

⟨*R. 1312.*⟩ **L. 1312.** přineseny jsú noviny do Čech králi Janovi, že by opět v Moravě skrze laupežníky dáli se rozliční neřádové. Král Jan, ač byl mládenec, však slyše takové věci nemálo byl hněviv. A sebrav vojsko, rychle pustil se do Moravy, aby ty nevole přetrhl a laupežníky skrotil. Neb ještě mnoho zámkuov a tvrzí zuostalo, na nichž se tajili laupežníci. Byl také toho času jeden nepřítel Moravský i královský, jménem Jan[1] z Bozkovic, kterýž měl hrad jeden dosti tvrdý[2] nedaleko od kláštera Třebíče, jenž slul Ungersprech. A ten že Hrad Ungersprech v Moravě dobyt. tu byl na cestě, kázal král jeho mocně dobývati a dobýti. To když se stalo, nalezeno na něm těch zhaubcuov zemských 18, kteří když sú doluov svedeni, král hned kázal je všecky stínati. Jeden

[1]) *Správně* Jimram, *hrad* Ungersberg. — [2] = pevný

pak mezi nimi šel na smrt s radostí a poskakuje; a jsa veden mimo jeden strom krásný a velmi rozkvetlý, zastavil se a snážně žádal i prosil, aby byl na něm oběšen. Král kázal jeho žádost vyplniti a jej tu pověsiti.

Laupežník žádal na krásném stromu viseti.

Odtuď král jel do Brna a tu jemu povědíno, že Fridrich z Deblína veliké škody laupežem činí.

Král hned bez meškání kázal naň táhnauti a jeho přísně dobývati. Ale že Deblín hrad byl tvrdý, s nižádný strany před ním děla nemohla položena býti. Ti, kteříž se na něm byli zavřeli, silně a statečně se bránili. Král rozkázal dvakrát dne jednoho k nim mocně šturm pustiti, ale obležení všecky své nepřátely, mnoho jich zbivše, jiné od sebe odehnali. Král rozhněvav se, rychle poslal pro havéře, kázal se pod zemí k němu kopati. Fridrich znamenav, že se neobrání, poslal k králi, jemu se dávaje na milost. Král maje o něm zprávu, že jest muž v své věci nestálý a k laupežným věcem vždycky hotový, vzkázal jemu, že jej na milost chce přijíti, ale hrady jeho všecky že chce kázati zbořiti. On pak znamenav, že se obrániti nemuož, i k tomu dal své povolení, a tak král rozkázal hrad, jenž slul Drahotauš, hrad Řečici i hrad Deblín obořiti.

Hrad Deblín v Moravě.

T. l. déšť žádný od měsíce máje až do prasince v Čechách ani v Moravě nepršal, a horka příliš ukrutná, takže všecka obilé vyhynula. Z toho

Hlad ukrutný v Čechách i v Moravě.

přišla veliká drahota, tak že strych žíta platil puol hřivny. Lidu obecného mnoho hladem zemřelo a král Jan to slyše, z toho byl velmi teskliv.

⟨Korunování a smrt císaře Jindřicha.⟩

R. t. také Jindřich, král Římský, otec krále Jana Českého, jel do Říma, tam aby byl císařskau Jindřich v Římě korunován. korunau korunován. A maje veliký zástup lidu, tu na té cestě všecku Lombardý i jiné ty krajiny svému panování podmanil. Římané pak vzbudili proti němu Ruprechta, krále z Apulí, kterýž přitáhl mocně k Římu, chtě tomu korunování překážku učiniti, a tu několikrát na lid Jindřichuov potržku[1] učinil. Ale Jindřich s svými vždycky nad ním svítězil. Naposledy pak zahnal jej tak daleko od Říma, že se více k němu nenavrátil, a tak Jindřich pokojně korunován na den sv. Petra a Pavla apoštoluov.

⟨R. 1313. **L. 1313.** Král Jan, pojav nemalý počet vý-
284v borných Čechuov, jel s nimi do Normbergka a tu obeslal k sobě mnohá Říšská knížata, jích žádaje, aby se k němu sjeli ke dni slavnosti Božího křtění[2]. Tu když se všickni na žádost jeho volně[3] nalézti dali, všel s nimi v raddu. A po dlúhém rokování na tom zuostali, aby Jindřichovi císaři, kterýž na ten čas oblehl město Florencí, postního času lidem pomoc učinili.

[1] = útok — [2] = 6. ledna — [3] = ochotně

T. l. na den sv. Kyliána Alžběta, královna Česká, urodila dceru prvorozenú, jíž král Jan, otec její, pro milost své mateře kázal dáti jméno Markéta. R. t. král Český vedlé předešlého s knížaty zustaní přihotoviv se a veliký Českého lidu počet shromáždiv, vyjel z Prahy nazajtří po slavnosti Nanebevzetí P. Marie[1], chtě se do Vlach k císaři, otci svému, skrze Švábskau zemi pustiti. A když byl mezi Ulmem a Konstancí, přijeli k němu smutní poslové, žalostivě oznamujíce, že císař Jindřich, otec jeho, tak jakž se někteří domnívali, jedem otráven jsa umřel. Král té nevděčné[2] noviny velmi se ulekl a obávaje se, aby mu nětco také nenadálého v těch zeměch se nepřihodilo, odtuď pospíšil a do Čech se navrátil. Císař Jindřich otráven.

L. 1314. Upokojilo se království České, laupežové i mordové přestali a král Jan z toho byl nemálo potěšen; a králová Alžběta urodila jemu dceru a on kázal jí dáti jméno Jitka. ⟨*R. 1314.*⟩

⟨*Spory o císařství v Říši.*⟩

T. l. když byla prázdna císařská stolice, Petr, arcibiskup Mohutský, obeslal korferšty (neb volence) Baldyvina Treverského a Jindřicha Kolínského arcibiskupy, Jana, krále Českého, Rudolfa, kníže Saského, Valdemara, markrabí Bram-

[1] = 15. srpna — [2] = nepříjemné

burského, Rudolfa, kníže Bavorského a hrabí z Rajnu. Sjevše se v Frankfurtu, tu jsú o búdúcího císaře rokovali. Přijeli také na ten čas do Frankfurtu kníže Fridrich Rakúský a bratří jeho Leopold a Albrecht, jeden každý z ních císařské duostojenství sobě osobuje. Ale Mohutský a Treverský arcibiskupové a král Český byli jím na odpor, Ludvík, kníže Bavorský, také ten auřad na se vztahoval. A tak někteří jsú volili Fridricha Rakúského a jiní Ludvíka Bavorského. I byly skrze to veliké rozepře a nesnáze v Říši, neb ti dva volení váleli[1]
Válka o císařství. spolu jednak za 9 let a skrze to s obau strán mnoho lidu zmordováno. Naposledy pak přemohl Ludvík Bavorský Fridricha Rakúského a jal jej. Také panuov Rakúských při tom a v té bitvě mnoho zjímáno. A tak Ludvík učiněn jest po mnohých válkách Římským králem.

⟨*Válka v Uhrách.*⟩

R. 1315. **L. 1315.** Matěj z Trenčína, jeden z panuov Uherských, sebrav něco lidu Uherského, vtrhl do Moravy a činil Moravanuom velikú škodu.
Matěj z Trenčína. Králi Českému to když pověděno bylo, shromáždiv puol druhého tisíce výborných mužuov Čechuov, jenž každý z ních směl tři Uhry podniknúti[2], i vyjel s nimi z Prahy jedenmezcítmý den máje měsíce. A když přijel do Moravy, Uhří, ti

[1] = válčili — [2] = proti se postaviti

škůdce Moravští, to uslyšavše, k Trenčínu se obrátili. A vojsko krále Českého u zámku, kterýž slove Veselé, položilo se a na zajtří šturmem jeho dobyli. A odtuď táhli k zámku, kterýž slove Belus, jenž jest na Uherském a Moravském pomezí, a počali jeho silnau mocí dobývati.

/V tom Matěj Trenčínský, chtě obleženým retuňk[1] / 285 r
učiniti, přitáhl s velikú mocí nenadále s křikem a hřmotem takovým, až se všickni Čechové ulekli a jednák toho hřmotu bojíce se utěkati chtěli. Ale Jindřich z Lippého, jenž byl muž smělého srdce, velmi jích posilňoval, předkládaje, že by jím nebylo slušné ani poctivé[2] utéci a krále, svého pána milostivého, tu nechati a bez něho do Čech se navrátiti. To kdyby se stalo, netoliko svým otcuom, bratrům, synuom a jiným na ten čas všem přáteluom že by hanbu učinili, ale i budúcím, a oni sami utíkající že by vešli ve zlú pověst a v rozprávku hanebnau všem jiným okolním národům. Také doložil a řka: „Však by nám bylo slušnější, jednomu každému z nás se ctí umříti, než bez cti na světě býti; ale však toho nebude, abychom tuto zahynúti měli, a nedá toho P. Buoh, aby tento hanebný národ Uherský nad námi vítězství míti měl.“ Z napomenutí toho ctného pána vzavše posilnění, hned proti nepřáteluom se šikovali. Uhři pak bez šiku běžali jako motajlové

Jindřich z Lippého napomínal Čechy.

[1] = záchrana, pomoc — [2] = čestné

domnívajíce se, že budau Čechové utěkati. Tu Čechové mezi ně vskočivše bili je a mordovali[1] a oni se nebránili, jediné jakž byli naučeni, křičali vysokými hlasy, jsem i tam běhajíce. Ale Čechové stáli pod svau korauhví a ty běhavé Uhry s koní sráželi. Uhři vidúce, že Čechuov nemohú rozraziti, ani jích prošívanic[2] z svých lučišť prostřelovati, na běh se oddali. Čechové jích nechtěli honiti, ale na svém zuostali placu. Tu ten den zbito Uhruov půl druhého sta a pět, vězňuov vzato 132, raněných mnoho ušlo. Z Čechuov toliko jediný zabit a čtyři ranění. I nezdálo se králi Českému dále do Uher táhnúti pro nedostatek chleba. Karel, král Uherský, málo před tím slíbil byl Janovi, králi Českému, proti Matějovi Trenčínskému, svému nepříteli, pomoc lidem učiniti, ale tomu dosti neučinil. Matěj však, obávaje se Čechuov, poslal posly své, že chce příměří s králem Českým učiniti. Král Jan, uradiv se s Čechy, k tomu svolil. I vydali jsú po 8 osobách a ti mezi nimi pokoj do roka utvrdili a zaručili. I obrátiv se král, zase přijel do Brna na den sv. Jakuba.

Bitva mezi Čechy a Uhry.

⟨Bludaři. Vzrůst Němcû.⟩

285v ⌐T. l. při slavnosti sv. Marie Magdalenské a sv. Jakuba[3] po takovém suchotném letu pršali velicí

Povodňové po suchém letu.

[1] *V orig. týž obrázek bitev jako na str. 278r.* — [2] = pancíře prošívané, obyčejně smolou pokryté — [3] *22. a 25. července.*

a náhlí dešťové a z toho přišli v Čechách velicí povodňové, též i v Moravě. A zvláště Labe řeka, ta se byla velmi nad míru vodami rozhojnila.

R. t. byli se zjevili v Čechách nějací bludníci, kteříž tajně chodíce po krajích, lidi sprostné od víry sv. křesťanské odvozujíce a časy nočními společně scházejíce se, jedni druhým se svých hříchuov vyznávali zjevně. A když jím to vešlo v obyčej, jedni před druhými zjevně ohyzdné páchali hříchy. Po nedlúhém času takový neřád všel i do Prahy. Pražané majíce takovú nešlechetnost v ohyzdnosti, kázali takové jímati, a ten neřád aby vykořenili, v jednom měsíci 14 osob obojího pohlaví ohněm rozkázali spáliti. A někteří, jenž byli té sekty, rozběhli se a někteří vzavše na se kříž, činili pokání.

Bludníky Pražané dali páliti.

Toho také roku král Jan maličko zmocniv se v Čechách, počal Českým zbožím Němce darovati. A Čechy (tak jakž se tomu vyrozumělo) měl v nenávisti a raddau Německau se v Čechách zpravuje, nemohl nikterakž toho království Českého urovnati a upokojiti proto, neb jsú Němci zpuosobu Českého a Českých obyčejuov neznali. Čechové tomu, co se děje, porozuměvše, spolu se sjeli a předstúpivše před krále někteří znamenitější, krále jako pána svého lahodnými slovy napomínali, aby své milosti a lásky od Čechuov neodlučoval a těch Němcuov do Čech nevnadil.

Němci v České raddě.

Král to vyslyšav, ještě více se proti Čechuom zazlobil a Němcuom České auřady rozdával; maje Němce již světle a zjevně v své raddě, jími se zpravoval. Čechové, co se děje, vidúce, těžce to nesli a to sobě najvíce ztěžovali, že někdy některým Čechuom časem rozkázáno bývalo, aby ven z raddy vyšli a zvláště, když se nětco o zemské věci jednalo.

I nemohúce toho vytrpěti, opět se o to sjeli do Prahy, a tajně i časy nočními v svých domích scházejíce se, rozličně to rozjímali a těžce vážili, chtíce rádi těch Němcuov z Čech prázdni býti. Po dlúhém rokování o to se snesli, aby předstúpíce před krále a jemu, že toho neřádu trpěti nemohau, zjevně oznámili. I přistúpivše, Jindřich z Lippého vůli a žádost panuov Českých oznámil a řka: „Milostivý králi, znáti ráčíte již zpuosob království tohoto, také i naši při V. Král. Milosti věrnost. Tito hosté jsúce, zde nezuostávající, věci náležité V. M. Královské lakomě k sobě přijímají, pokladnici Vaši vyprazdňují, dobře neb zle, jakž mohau, sobě zboží shromažďujíce, hrady V. M. náležité oni drží, o pokoj nic nedbají. Nám pak, milostivý králi, kdybyšte ráčili také nětco věřiti a auřady také nějaké zemské k zpravování poručiti, jistě že bychom my lépe než Němci uměli trestati ty laupežníky, a pokoj chtěli bychom v tomto království zpuosobiti. Také peníze, kteréž byšte nám za naši věrnau

službu dáti ráčili, při nás i při V. Milosti v této by zemi zuostaly. Ale tito cizozemci, jenž jsú zde do času, ven z země je nesú a ty se zase[1] nenavracují."

⟨*Různice v Čechách mezi pány.*⟩

Král to vyslyšav, vedlé raddy jích učinil a Bertoldovi, hrabí z Hennemburgku, Oldřichovi, hrabí z Lucemburgku, a Dytenovi mladšímu z Kastello odpuštění dal, a ti se do svých panství navrátili. A pánům Českým zpravování zemské poručeno. Auřadové Čechuom navráceni.

Po malém pak času všecky věci královské i zemské byly zlehčeny a mnohem /větší neřád než prvé. / 286 r
Jindřich z Lippého v Čechách a Ješek z Vartenbergka v Moravě žádného pokoje nezpuosobili; z Hory Kutny prvé dávalo se králi na každý tajden pět aneb šest set hřiven, na ten čas 16 neb 20 jedva králi na ztravu[2] vycházelo. A tak v krátkém času větší hauf chodil služebníkuov za Jindřichem z Lippého než za králem, Jindřichovu rozkázaní všickni poddáni byli. A když najvejše na kole štěstí seděl, páni zemští někteří (jichžto na tento čas jmenovati není slušné) před krále předstúpivše, oznamovali tajně, že by Jindřich z Lippého nějakú lest o králi smajšlel a o jeho bezživotí jednal. Král i králová brzo tomu uvěřili; Páni Čeští jedni druhé před králem ošklivili.

[1] = zpět — [2] = útratu, vydání

povolán jest týž Jindřich na Hrad Pražský pětmezcítmý den měs. listopadu a tu před králem královským rozkázaním od Vyléma z Valdeku jat a tak, jakž král rozkázal, na hrad, jenž slove Angerbach, jinak Tajřov, vezen a tam dán do vězení a 12 strážným, aby jeho pilně hlédali, poručen.

Jindřich z Lippého jat.

Přátelé Jindřichovi to uslyšavše, zbauřili se a zvláště ti, jenž se píší z Ronova, s svými pomocníky a přijavše k sobě i laupežníky, na odpor králi se v Českém Brodě sjeli, majíce více než 500 lidu jízdného dobře oděného, chtíce přestrašiti aneb z Hory Kutny a z jiných měst nětco vyšacovati[1].

Páni z Ronova.

Král při slavnosti Božího Narození[2] k Ludvíkovi, jenž byl hned druhého roku na Boží Křtění[2] na Římské království korunován, poslal, od něho pomoci žádaje. A on král s Vylémem z Valdeka, řečeným Zajíc, a s Petrem z Rožmbergka a s Tobiášem z Bechyně nepřátelum odpíral.

Páni Čeští proti králi válku vedli.

Královna pak Alžběta, jenž byla po dvú králích vdova, a města ta, kteráž k věnu náležejí, držela, ta Jindřicha z Lippého pro jeho jí vděčné služby velmi milovala a vedlé strany odporné proti králi stála a pomoc činila; král o tom maje zprávu, z toho byl velmi hněviv a poslav mocnú ruku, Majta[3], Poličky a Jaromiře, těch měst, dobýti kázal. A z toho opět velicí laupežové v zemi povstali a veliká

Královė věno dobyto.

[1] vyloupiti [2] 25. prosince, 6. ledna [3] Vysoké Mýto

záhuba. Jan z Vartmbergka, syn Benešův, byl na ten čas hajtmanem vojska králi odporného, jenž byl muž v věcech válečných velmi opatrný i statečný.

Smír krále s pány.⟩

L. 1316. Po dobytí měst předpověděných, když se zase navracovali vojáci královští, po vsech i po městečkách velikú činili škodu. Nepřátelé královští a jich, shromáždivše nemalý počet lidu sedlského a zvláště těch, jimž sú královští škodu činíce je zchudili, pilně hledali místa příhodného, aby učiníce na ně zálohu škodu jim učinili. A když královští do jednoho městečka nedaleko od hradu Rychnova, jenž slove Kostelec, vjeli, tu chtíce škodu učiniti, toť nepřátelé nenadále se k městečku přitočili. A královští zmocnivše se kostela, hustě z kuší počali doluov střeleti, až v tom Jana z Vartmberka hajtmana u vigilјí Božího Křtění v tvář z kuše šípem postřelili, kterýž na zajtří od té rány umřel. ⟨*R. 1316.*

Pán z Vartmbergka zastřelen.

T. l. Petr z Rožmbergka naději maje, že Jindřich z Lippého za dlúhý čas v tom vězení bude, dcery jeho, s kterúž měl manželský slib, pojíti nechtěl, ale zapomenuv se nad slibem, Fiolu, dceru knížete Těšínského, krále Vácslava někdy manželku, na ten čas vdovu, ponuknutím krále Jana sobě za manželku pojal. A z té příčiny, že jest v rod krá-

Petr z Rožmbergka všel v rod králi.

lovský vkročil, krále se více přidržal. Král shromážďiv nětco lidu z Polsky, z Míšně i odjinud, u Budyně se položil, a na ten čas více se svých domácích než cizích obával; a vzav radu s některými, odtuď /posly své vypravil k Baldyvinovi,
, 286 v arcibiskupu Treverskému, strajci svému, a k Petrovi Mohutskému, též arcibiskupu, jich žádaje, aby k němu přijeli. Kteří žádosti jeho nemohúce oslyšeti, měsíce dubna do Čech přijevše, nedaleko od jeho vojska se položili, majíce 400 velikých koní a tolikéž výborných rytířuov. Tu sšedše se s králem, oba spolu najprv o vysvobození Jindřicha z Lippého rokovali. Král, ač počal velmi tvrd býti a na své mysli státi neústupně, ale když jemu

Arcibiskupové krále Jana s pány Českými rovnali.

arcibiskupové mnoho předkládali a zvláště to, že jest toho dobrého pána jíti i vsaditi do vězení jako vinného rozkázal, kterýž nebyl v skutku polapen, ani svědky přemožen[1], ani o to (co se proti němu tajně před králem mluvilo, snad i úkladně jednalo) slyšán, a tak, by pak i nětco vinen byl, že jest mu se tu stalo od krále (vedlé práv císařských) nemalé ublížení. I odměkčivše krále, takové učinili narovnání, aby on, Jindřich, šest hraduov králi zastavil a šest rytířuov. Jestliže by králi poddán nebyl, a nětco zúmyslně skutkem neb raddau proti němu činil neb jednal, buď zjevně neb tajně, aby ty hrady propadl a ti rytíři aby jej

[1] usvědčen

v moc králi postavili a týchž hraduov s pomocí královskú zmocníce se, králi aby jich postaupili. Pakli by také král něteco proti témuž Jindřichovi před sebe bral, bezprávně a bez příčiny, jemu na obtížení, to aby hned bylo na též pány arcibiskupy jakožto smlauvce vzněšeno a odtuď dále, kdež náleží. A tak Jindřich, byv v tom vězení na Tajřově 6 měsícuov, na den sv. Tiburcí[1] z toho vězení propuštěn.

Jindřich z Lipého z vězení propuštěn.

T. č. kometa veliká, t. j. hvězda ocasatá, od puolnoční strany vycházela; mnozí tak saudili, že by v České zemi hlad býti vyznamenávala.

Kometa veliká.

⟨*Narození kralevice Karla.*⟩

L. t. na den sv. Tiburcí[1] ohněm domácím, kterýž vyšel z židovské ulice, z domu jednoho žida, jenž slul Levi Natan, polovice města Prahy od strany polední shořalo až do brány Zderazské, kteráž jest blízko kaply sv. Martina ve zdi městské. Po témž ohni 12. den nedaleko odtud, opět jako prvé, zapálilo se tak, až ta druhá strana, v kteréž jest kostel sv. Valentina, se všemi kaplami i kostely až do též brány Zderazské shořala, takže žádného domu celého nezuostalo, rathúz i dvuor královský i jiné všecko týž oheň pohubil. O témž ohni rozličná sú byla u lidí domnívaní; někteří pravili, že by to židé zúmyslně v ten den větrný učinili, jiní

Praha všecka vyhořela.

[1] = 17. dubna

že by se to z příhody[1] stalo, a tak o počátku té zlé příhody žádný nic jistého pověděti neuměl. A židuov se mnoho pryč z Prahy (neb se báli pokuty) rozběhlo.

Klášter sv. Tomáše posvěcen.

Při tom času v neděli třetí po slavnosti velikonoční, jenž slove Jubilate, rozkázaním královským posvěcen jest kuor kláštera sv. Tomáše, jenž stojí na zdi městské Menšího města Pražského, skrze Petra, arcibiskupa Mohutského, při přítomnosti krále Jana a při přítomnosti Baldyvina, arcibiskupa Treverského, a Jana, Pražského biskupa, a Filipa, biskupa Ayštetenského, a Petra, řečeného Bradavice, biskupa Olomuckého, a při přítomnosti jiných mnoho panuov a rytířuov výborných. Z toho skutku všickni chválili P. Boha a při tom lid Český zpíval píseň sv. Vojtěcha „Hospodine, pomiluj ný". Po vykonání těch slavností král rozkázal všech těch panuov k svému obědu povolati a tu na hradě Pražském hodovali velmi slavně, chválíce P. Boha.

' 287 r /R. t. 14. den měs. máje, t. j. ten den před sv. Žofií, hodinu první na noc, v městě Pražském narodil se králi Janovi z Alžběty syn prvorozený a z toho učiněna veliká radost těm všem, jenž sú králi a království Českému dobrého přáli. Potom brzo na den slavný Ducha sv.[2] v kostele Pražském hlavním při přítomnosti Baldvína, arcibiskupa

[1] náhodou — [2] = 30. května

Treverského, a Heřmana, Pražského arcibiskupa[1], a Jana, Olomuckého biskupa, skrze Petra, arcibiskupa Mohutského, pokřtěn a dáno jemu jméno Vácslav. Potom měsíce října na Křivoklad vezen i s chuovami a Vylémovi Zajícovi k ostříhaní poručen. Opět potom zase druhého roku, března měsíce, přivezen a tu v Praze poctivě chován. Po některém pak létě dán byl Karlovi, Franskému králi, kterýž měl za manželku dceru někdy Jindřicha císaře a sestru krále Jana a tetku toho mládenečka Vácslava, když byl v sedmém létě, tam aby byl vychován; a on Karel kázal ho v křesťanství potvrditi, totiž biřmovati, a tu jemu od svého jména Karel jméno dáti kázal.

Vácslav, jinak Karel, syn krále Jana, se narodil.

⟨*Válka v Němcích.*⟩

Vše toho roku Ludvík, král Římský, uslyšav, že by Fridrich, kníže Rakúský, nepřítel jeho, mnoho lidu sebral a skrze Švábskú zemi přitáhl a vedlé Rajnu se položil, hned k králi Janovi Českému, k arcibiskupu Mohutskému a Treverskému, jenž na ten čas v Čechách byli, listy poslal, jich žádaje i prose, aby jemu pomoc učinili. Král Jan, pořízení v království Českém i Polském učiniv, Petra, Mohutského arcibiskupa, na svém místě v Čechách hajtmanem ustanovil, a sám s strajcem svým Bal-

Arcibiskup Mohutský místo královské v Čechách držal.

[1] *Místo* biskupa *omylem (tisku?); jmenoval se nikoli Heřman, nýbrž* Jan (z Dražic).

dyvinem, Treverským arcibiskupem, v ochtáb sv. Vavřince[1] z Prahy vyjel a k Římskému králi se obrátil, nemnoho však lidu, a zvláště rytířského, s sebú z Čech pojal, ale lid vzal Treverského arcibiskupa z Německých zemí. A tak král a arcibiskup měsíce září s králem Římským u Normberga se sjeli a odtud do Šváb k městu Zeling[2], kdež kníže Rakúský roztáhnúti dal své stany. A když přijeli k řece, kteráž slove Nectarus[3], tu se položili na břehu, vidúce vojsko Fridrichovo s druhé strany. A když spolu tak od sebe blízko za pět dní leželi, potom na se s obú stran střeleti počali. A v neděli nazajtří sv. Lamperta[4] jako hodinu nešporní stal se křik a začala se bitva. Neb ti, kteříž byli s strany Ludvíkovy, naležše brod, najprv boj začali, Fridrichovi tak statečně odpírali, a tak najvětší bitva uprostřed té řeky byla. Někteří mečem zbiti a jiní se ztopili; kteříž pak z té vody utíkali, od nepřátel byli jímáni a mordováni, a tak ta bitva až do západu slunce trvala. Ludvík s svými boj obdržal a z těch, jenž s Fridrichem byli, nemalý tu počet od meče a od vody zahynul; dvanáct hrabí, sto a čtyřidcet znamenitých rytířuov zjímáno bylo, patnáct set koní v té bitvě zahynulo. Když se pak ty věci vykonaly, král Jan s Treverským arcibiskupem obrátili se do Lucemburgku.

Bitva mezi Ludvíkem a Fridrichem v Švábích.

[1] = 17. srpna — [2] = Esslingen — [3] = Neckar — [4] = 19. září

⟨*Nepokoje v Čechách.*⟩

Arcibiskup Mohutský, jenž na ten čas měl v zprávě České království, znamenav, že žádnú lahodnú řečí, ani milostivým napomínaním, také ani prosbami zůřivých a nezbedných[1] Čechuov nemuož upokojiti, poslal posly a listy k Janovi králi do Lucemburgka, ven z země vyjel a na žádost Ludvík[2] k němu se obrátil. Na cestě když byl na horách pomezních, obrátiv se zase[3] a pohleděv na Českau zemi řekl: „Země tato jest přeúrodná, stříbra, zlatta a jiných kovuov plná, obilím a jinými potravinami k živnostem[4] lidským nad míru hojná, snad skrze zásluhu Vojtěcha, Vácslava, Prokopa, těch přesvatých mužuov, kterýmž buď chvála na věky. A té zemi daj P. Buoh své požehnání, ale lidu tomu zlému, nezbednému a neskrocenému daj P. Buoh místo požehnání zlořečení!“

Klatba na nezbedné Čechy od arcibiskupa Mohutského.

/**L. 1317.** Po odjezdu arcibiskupa Mohutského mnoho opět zlého se v království Českém začalo, laupežové, mordové, pálení, tak že žádný dobrý nesměl z svého vyhlednúti obydlí. A král jsa v Lucemburgku, velmi tam dlauho prodléval, až někteří páni zemští se rozdvojili a velmi zkyselili vespolek, neb někteří byli vedlé krále a králové

⟨*R. 1317.*⟩ 287 v

Nepokoj v Čechách.

[1] = svévolných — [2] *Asi místo* Ludvíkovu *omylem, neboť k němu do Norimberka odjel, 8. dubna 1317.* — [3] = zpět — [4] = životu

Alžběty a jiní s Jindřichem z Lippého; a skrze to mnoho zlého se v Čechách páchalo. Neb t. č. byli Míšnaři s jedné strany a Bavoři s druhé do země vskočili a vidúce, ano žádný nebrání, velikú škodu laupežem i zájmem[1] učinili. Ti, kteří byli s strany krále a králové a jí se přidržali, chtěli rádi pokoj učiniti a tím aby milost u pána svého krále, když by přijel, obdrželi, a byli sú tito: Kunrad, biskup Olomucký, Jindřich z Voseka, kancléř, Vylém Zajíc z Valdeka, Petr z Rožmbergka, Bavor z Strakonic, Jan z Dobrušky a bratří z Jablonné a při ních mnozí jiní z rytířstva. Na odpor pak králové a těm předpověděným byli sú: Jindřich z Lippého s syny svymi, Beneš z Michelsperku, Albrecht z Bechyně, Vilém z Landštajna, Jiřík Berka z Dubé s bratrem[2] Hajmanem, Jindřich z Lichtemburgka, Zdeslav z Švambergka, Vylém Krušina z Lichtemburgka, též i jiní mnozí z rytířstva jich se přidržející. A ti všickni jedni druhým činili veliké škody a ještě větší činiti se strojili.

Páni Čeští se tu jmenují.

⟨Návrat králův.⟩

Králová pak Alžběta, vidúci takový jedněch proti druhým odpor a pod tím přílišný neřád, v svém srdci z toho měla velikau žalost; jiné žádné rady sobě dáti nevědúci, vzavši Markétu

[1] odháněním dobytka [2] *Tisk omylem* Bratrem.

a Jitku, dcery své, též i Václava, syna svého, obrátila se tajně na jeden hrad dosti pevný, jménem Loket, a pobyvši tam tři měsíce, odtuď poslala do Lucemburgku k manželu svému, jemu oznamujíc, co se v Čechách děje a kterak to království vždycky den ode dne více a více hyne a pustne, při tom jeho žádajíc, aby aspoň pro manželskú lásku a rozpomena se na dobrého otce jejího, krále Václava, testě svého, při tom i na to děťátko Václava, syna svého, do svého království aby pospíšil a nedopustil jeho dokonce zahubiti.

Král uslyšav nevděčné[1] noviny, hned se do Čech strojil a pojav s sebú nemalý počet Němcuov i Čechuov, do Prahy přijel. A sebrav více lidu, na Zdeslava z Štermbergka se obrátil, kterýž vida takovú sílu a nerovnost, shromáždiv své všecky přátely, proti králi vyjel, se vším svým rodem i erbovníky se poddávaje a slibuje věrnost i hotovost a každau poddanost jako pánu svému milostivému a králi, při tom dokládaje, že se více jemu ani jeho budúcím on i s svými přátely nynějšími i budúcími na časy věčné nechce protiviti. Král uváživ jeho takovú poddanost, při tom některých rad svých slyše snažnú přímluvu, to všecko jemu milostivě odpustil, rozkázav, aby se tak, jakž slibuje, zachoval. A tu hned kázal se svému vojsku zase do Prahy obrátiti.

Zdeslav z Štermbergka se pokořil.

[1] = nemilé

T. l. protože byl velmi veliký sníh času zimního a ležal až do slavnosti velikonoční a tím tak dlúhým ležením učinil na obilí velikú škodu, z toho počal býti chleba veliký nedostatek, také i veliká drahota i hlad.

⟨Války domácí.⟩

⟨R. 1318.⟩ **L. 1318** času postního král kázal sebrati vojsko, an žádný neví, kam se chce s lidem tím obrátiti, i povolav některých hajtmanuov svých a zvláště
288 r Vácslava /Hořešovce, jenž byl muž velmi v věcech válečných opatrný a nad jiné statečný, to vojsko jemu poručiv, kázal táhnauti na Vyléma z Lanštajna. Vácslav, hotov sa vuoli a rozkaz krále, pána svého, vyplniti, počal Vylémova zboží hubiti a plundrovati[1]. To uslyšav Petr z Rožmbergka, lítost měl nad Vylémem z Lanštajna i umínil to zlé, kteréž se jemu dálo, řečí přetrhnúti. Pojav neveliký počet svých služebníkuov, přijel k králi; předstúpiv připomínal své věrné služby králi, při tom jeho žádaje i prose, aby neráčil takové těžkosti na Vyléma dopauštěti, tak hanebně aby jeho statek měl býti plundrován; a on Vylém že se chce jemu jako pánu svému pokořiti. Král to vyslyšav, odpověděl: „Vítku, znám já tvú chytrost; avšak chci to, zač žádáš, učiniti a Lanštajnskému milost

Hořešovec hajtman, Vylém z Lanštajna.

[1] = drancovati

dáti, s tú výminkú, aby ty mi najprvé všeho zboží královského mně náležitého v mú moc postaupil a pustil." Petr z Rožmbergka vyslyšav to, co se k němu od krále mluví, dal odpověd, že se chce na to poraditi a dáti odpověd dne třetího. A tak učinil; poslav posla, pověděti rozkázal, že toho, což král míti chce od něho, nechce učiniti, ale že se chce jemu statečně brániti. A tu hned Vylémovi pomoc lidem učinil. Král pak tu některých zdobývav tvrzí, do Moravy se obrátil a tam mnoho svých sobě podmanil nepřátel.

Petr z Rožmbergka.

⟨Porážka Němců.⟩

T. č. když král byl v Moravě, Němci Míšenští a jiní, majíce s králem srozumění, vtrhli do kraje Žateckého velmi mocně, chtíce Čechy králi odporné hubiti. To uslyšav Vylém Zajíc z Valdeka, ten ač mimo jiné všecky pány České králi dobrého přál, však obával se, aby odtud také vedle Ohře řeky ti nepřátelé na jeho se zboží nepostavili, sebrav veliký hauf výborných Čechuov, táhl na ty Němce osobně. A když se k nim přiblížil, Čechové je vidúce, nemálo se ulekli a pozastavivše se, vešli v radu hajtmané a rotmajstři, též i desátníci, jedni k druhým řkúce: ,,Co máme činiti? Však jest těchto Němcuov deset na naši jednu každú osobu." Múdřejší řekli: ,,Oni sú přijeli na naši

Vylém Zajíc táhl na Němce.

záhubu, ale my bráníce našich statkuov i životuov, jim chcme odpěrati. I bude P. Buoh s námi proti nim bojovati.“ I řekl pán Vylém: „Ssedajte
288v všickni s svých koní,[1] a jeden každý poklekni na svá kolena a prosme všickni P. Boha za milost a za vítězství dnes nad těmito našimi nepřátely a milého našeho dědice sv. Václava také žádajme za pomoc.“ Jakž on tu řeč dokonal, tak hned všickni ssedše klekli, srdci nábožnými P. Bohu se porúčejíce, a vykonavše své modlitby, hned zase na své koně vsedali. V tu chvíli hned ukázal se jim sv. Václav jako muž krásný v zlatté zbroji, an jede před nimi na bílém koni, jako stříbrné kopí a na něm zlattý hrot maje. To vidúce, všickni velmi se radovali a z toho vzali posilnění a zmužilost, takže hotov byl každý z nich 20 Němcuov podstúpiti.

Sv. Václav na bílém koni.

V tom táhli až k vojsku Německému pospíchajíce. A když se již dřívím[2] s nepřátely potýkati měli, pán Zajíc začal píseň sv. Vojtěcha: „Hospodine, pomiluj ný“ a sv. Václav první vskočil do vojska nepřátelského. I sešla se bitva velmi ukrutná, kteráž trvala od třetí hodiny na den až do hodiny nešporní, a tu sú jednak[3] všickni Němci zmordováni, Čechuov okolo 12 osob v tom boji zahynulo. Král jsa v Moravě, když to uslyšal, z toho byl velmi zarmúcen. Někteří se domnívali,

Čechové Němce porazili u Žace.

[1] *V textu [illegible] obrázek bitvy jako na l. 280v.* [2] kopími [3] téměř

že by byl raději přál Čechům než Němcům toho zahynutí. A od toho času Čechové počali bráti velikú nechut k králi, pánu svému, a ještě větší k Němcuom.

(Neshody krále s panstvem.)

T. l. v Čechách i v Moravě bylo veliké v lidu zbauření, kteréž před tím nikdá nebylo, ani k tomu podobné, neb všickni, staří i mladí i ty děti, u velikém byli zarmúcení proto, neb někteří klevetníci a ti, jenž měli pokoj v nenávisti, to sobě smyslivše, mezi lidi rozsívali, pravíce, že by král chtěl všecky Čechy ven z země vyhnati a je vyhladiti a tu zemi že chce osaditi Němci a jinými národy. Klevetníci zbauřili lid proti králi.

Tu páni a rytířstvo i jiní všickni, kteříž byli na odpor, na ten čas se smířili a v pokoj vešli a proti králi se puntovali; tajně jeho poklínajíce, pravili: „Dajž P. Buoh, aby se k nám na věky nenavrátil; lépe jest nám zemříti, než z naší země, v níž sme se zrodili, vyhnánu býti." A tak se byla všecka země proti králi pozdvihla. Ale toho pozdvižení tato byla najvětší příčina, že král Jan maje toho zprávu, jaký jest obyčej v jiných zeměch a kterak králové jiní své poddané mnohými a rozličnými berněmi, cly a vojnami do cizích zemí, pokudž se jim líbí, obtěžují, také i panuom i rytířuom na jich statky, buď spravedlivě neb nespravedlivě, sahají — a Čechové zastírajíce se svými právy

a svobodami, králi svému nechtí býti povolni; a tak král, maje nad tím velikú těžkost, také i nechut v svém srdci proti všem Čechům, a pravě, že pro jich nezbednost smlauvu byl učinil s Ludvíkem Bavorským, jenž byl králem Římským voleným, aby frajmark[1] učinili tak, aby Ludvík byl králem Českým a král Jan aby byl pánem v hrabství Palacinském[2] na Rajnu, a to sobě listy i pečetmi dokonale stvrdili. Ale Alžběta, když o tom uslyšala, nikoli nechtěla k tomu svoliti, pravěci, že chce v dědictví otce svého a svém, v království Českém, umříti. Král někdy prosbami a někdy i hrůzami[3] v to ji chtěl uvésti, ale ona jako najtvrdší skála stála na své mysli nepohnutedlně.

Král Jan chtěl království České profrajmarčiti.

⟨*Jednání v Lokti.*⟩

Král znamenav, že jejího srdce žádným obyčejem nemuož obměkčiti, musil od té smlauvy pustiti. A rozváživ, že jest jemu v Čechách býti a s Čechy zuostati, i to také, že jest dal Čechům mnohé (aby k němu nechut měli) příčiny, a vida to, že skrze to mnoho zlého se v jeho království páše, umínil to zlé přetrhnúti a v dobré proměniti a zpuosobiti pokoj. Obeslav k sobě do Lokte všecky pány, rytířstvo, města i mnoho lidu obecného, kázal k tomu povolati též i přátely i nepřá-

Sjezd v Lokti.

[1] výměnu, koupi — [2] Horní Falc — [3] hrozbami

tely, všem svobodný glejt₁ dávaje přijíti i odjíti, také i mluviti to, což by se komu líbilo. A když se sjelo a sešlo veliké množství lidu duchovního i světského, povýšeného i obecného, král posadiv se na stolici vedlé obyčeje, oratorovi₂ svému poručil svú potřebu přede všemi oznámiti. Kterýž svú ortací učinil těmito slovy: /„Duostojní, vele- 289 r
slavení a ctihodní, urození, povýšení a opatrní páni stavu obojího, duchovního i světského! Král, pán Váš milostivý, toto poručil Vám pověděti: Jakož jest o něm vůbec mluveno bylo, že by on ráčil se na tom postaviti, aby všecky obyvatele z této země, jenž se v ní zrodili, chtěl kázati ven vyhnati a Němci jí osaditi, on praví, že jest na tom nikdá nebyl a není, aniž jest na to, jak jest živ, pomyslil a mysliti nechce, a kdož jest to koli, aneb kteřížkoli jsú sobě to smyslivše, o J. Milosti mluvili a tím jej lidu ošklivili, on jako pán milostivý, takovému každému a takovým všem to milostivě odpauští a ničímž zlým toho nyní i na časy budúcí a věčné zpomínati nechce. A nepřátely své všecky, kteříž jsú se jemu buď řečí neb skutkem z příčiny neb z úmysla zprotivili, na milost přijímá, mír a pokoj křesťanský vždycky k ním že chce zachovati.“ Páni to vyslyšavše, žádali potazu₃ a poradivše se dali tuto odpověd: „Králi

Král Jan se vymlauval a se pány smířiti chtěl.

[1] = průvod, průvodní list — [2] = řečník, zmocněnec — [3] = aby se směli poraditi

Páni Čeští se nechtěli s králem Janem smířiti.

milostivý, znáti račíte, že jsme žádné příčiny nedali k tomu, abyšte nás, své věrné a poddané, míti měli v takové ošklivosti, o kteréž my jistau zprávu máme. Také nevíme, kudy a kterak jsme toho zaslaužili, abyšte nám naše práva a svobody rušili, kteráž máme od staradávna od králuov a císařuov, že sobě můžeme za pána a krále voliti a vzíti, kohož se nám líbí, jakož jsme pak i tak učinili, a vy o tom dobrú vědomost máte, že jste nás mocí, abyšte pánem naším byli, k tomu nepřinutili, ale vás jsme z milosti a lásky nám za pána vzali. I jest nám to s nemalým podivením, že jste bez našeho vědomí nám Ludvíka Bavorského za pána vystavili a jej králem naším učinili jakýms frajmarkem, chtíce nás naší svobody zbaviti a z volení vytáhnúti, ješto my se toho nikoli nemuožem a nechceme dopustiti. Jestliže se Vám líbí, tak jakž Vaše obapolná smlauva ukazuje, v hrabství Palatinském býti, myť Vám toho přejem. Ludvík, král Římský, králem naším nebude, leč by toho na nás mocnau rukau dobyl aneb že bychom jej sobě dobrovolně za pána a krále volili. A poněvadž jste se těmi smluvami z panování nad námi vytahovali a vytáhli, chválíme z toho P. Boha, že jsme Vám odpuštění nikdá nedávali ani žádné příčiny, abyšte od nás odstúpiti měli. Chcete-li té smlauvě dosti činiti, to při vuoli Vaší buď. Toto také abyšte věděli, že my na tento čas

nikterakž s V. Král. Milostí v dokonalé příměří vjíti nemuožeme, leč to prvé na Fridricha, kníže Rakúského, vznesem, neb sme s ním tak smlauvu učinili a jemu se zavázali." Král to slyše, velmi se zarmútil, obávaje se, aby se proti němu nespikli a jeho i o hrdlo nepřipravili: minulé i budúcí příhody rozvažuje, že jest s svými poddanými a věrnými tak přísně nakládal, toho želel. A to jemu najvíce na mysli bylo, že on z panův Českých žádného a zvláště pak Jindřicha z Lippého svú mocí skrotiti nemuož, ani jemu odpěrati. Však uváživ to na své mysli, pro uvarování většího nebezpečenství s manželkú svú Alžbětú z Lokte vyjel a do Prahy se obrátil, pravě, že sebe chce Pražanuom mimo všecky jiné duověřiti.

Král Jan více věřil Pražanum než pánům.

⟨*Příhoda u Žatce.*⟩

T. r. Ludvík, král Římský, přijel do Egry, jinak do Chba, a odtud poslal své posly do Prahy, žádaje krále Jana, aby k němu přijel. Král rozvažoval to, jestliže nepojede, tím neposlušenstvím že nemálo urazí krále Římského i své svědomí; pakli pojede, že bude od panuov Českých v podezření, jakoby se tu opět s Němci nětco proti ním jednati mělo. Ale však kázav se svým přihotoviti, jednoho dne jel až do Žače, a v tom městě byl toho času veliký nedostatek chlebuov i koňských obro-

Vylém Zajíc porazil hajtmana královského.

kuov. Tu jeden Němec, jenž byl maršálkem i hofmistrem dvoru královského, pojav s sebau mnohý počet Němcuov královských, jel do vsí, aby ovsem a senem holdoval[1] sedláky. A kdež jemu
289v dáti nechtěli, bral jím bezděčně[2]. /Toť Vylém Zajíc časem večerním přiblížil se, udeřil naň s svými v jedné vsi a za příčinau toho násilé jal jej a všecky koně jeho i královské pobral. Král o tom uslyšav, opět byl teskliv, však jel před se i s královú až do Chba, a tu rokovali s Římským králem za sedm dní. A po vykonání toho sjezdu král se zase do Prahy ne bez strachu navrátil.

⟨*Hlad v Čechách.*⟩

Času toho Petr z Rožmbergka oblehl město Budějovice velmi silně a okolo něho laupežem i mordem velikú záhubu činil. Žádný na ten čas obecných věcí neřídil, každý činil, což se jemu líbilo. Lidé robotní síti ani vorati nesměli[3]. V tom přišla veliká

Hlad a mor v Čechách.

drahota i hlad, tak že strych žita Pražské míry platil puol kopy grošuov Pražských. To zlé aby samo nezuostalo, dopustil P. Buoh na lid ten Český pro jích hříchy, snad i pro nepoddanost králi, pánu svému, mor velmi veliký a náhlý v městech, ve vsech i na hradích, takže veliké a hluboké jámy kopali a po mnoha stech lidu, jenž

[1] vydíral — [2] proti jejich vuli — [3] se neodvažovali

někteří morními bolestmi a jiní hladem zemřeli, do ních kladli.

R. t. přihodilo se na několika místech, že sedláci ve všech chudší, vytrávivše[1] obilíčko své, dobytek všecken rozprodali, chléb za ty peníze kupujíce. A když to všecko nepostačilo, hladem jsúce přinuceni, ven vyšli a v lesích pod skalami nadělajíce sobě stanuov z větví, s ženami a s dětmi tu bydleli, a zvláště tu, kdež by jím mohla voda k pití býti nalezena. Trávu neb listí bukového natrhajíce, to vařili a toho za pokrm užívali. A někteří pak lidi jdúcí přes lesy aneb po cestách utkávajíce mordovali a vaříce je i pekauce jedli. Král to slyše srdečně plakal. Kněží pak a žáci,[2] též i lid obecní, scházejíce se do kosteluov, plakali a hlasy velikými k P. Bohu volajíce prosili, aby se ráčil nad lidem Českým pro své milosrdenství sv. a pro přímluvu dědicuov sv. Vácslava a Vojtěcha i Prokopa smilovati.

Hladem v Čechách lidé lidi jedli.

⟨*Pokoj v Čechách.*⟩

L. t. na den sv. Remigia přijeli jsú poslové do Čech od Ludvíka, krále Římského, k králi Janovi, jemu i všem panům Českým od téhož Ludvíka přísně přikazujíce, aby na den sv. Kalixta král

---

[1] = zpotřebovavše — [2] = nižší duchovní, studenti, ministranti

Smlauva mezi králem Janem a pány Českými.

i oni všickni v Domažlicích před ním se postavili. To když se stalo, Ludvík, král Římský, nějakým divným Božským zpuosobem hned beze všech žalob a odporuov mezi králem Janem a poddanými jeho narovnání učinil a je upokojil a smířil, takže jsú oni všickni králi, pánu svému, věrnost a poddanost slíbili. A král jím všem věrně a právě svú milost připověděl. A to se všecko listy a pečetmi dostatečně utvrdilo a při tom smlauva aneb list frajmarku[1] o země mezi Ludvíkem a Janem králi učiněný... Ludvík králi Českému zase zjevně přede všemi navrátil a z toho jej kvitoval a propustil. Petr z Rožmbergka od Budějovic odtrhnúti rozkázal a tak spolu mordové, laupežové i mor přestal. Němci, kteříž byli do Čech zjímáni, ti jsú propuštěni. Vylém Zajíc hofmístra svobodného učinil, Jindřich z Lippého podkomořím učiněn. A od toho času on všecko rád k vuoli králi činil. Již na ten čas všickni lidé, jako by byli z nějakého vězení propuštěni, tak se tomu pokoji radovali.

Pokoj v Čechách.

Toho také roku královna Alžběta manželu svému Janovi urodila syna, kterémuž on jméno dáti rozkázal Přemysl. A hned na památku jeho narození kázal založiti nový kuor a veliký oltář u menších bratruov v klášteře sv. Jakuba v Větším městě Pražským.

Klášter sv. Jakuba v Praze.

[1] — výměna, koupě

Smlouva s Mikulášem Opavským.

Ještě toho roku času podzimního vykonaly jsú se smlauvy, kteréž se byly předešle staly mezi Janem, králem Českým, a Mikulášem, synem někdy krále Ottagara (ač však nepořádným), o knížetství Opavské, kteréž někdy bylo jemu Mikulášovi odjato, na tento čas dáno jemu v manství a on na to na sebe i na své budúcí list učinil v tato slova: / 290 r

List Mikuláše, knížete Opavského, králi Janovi.

„Já Mikuláš, z Boží milosti kníže Opavský, oznamuji všem tak přítomným jako budúcím, že najjasnější pán náš, pán Jan, král Český a Polský, také Lucemburský kníže osvícený, znamenav služebností našich zásluhy, poznal, že jsme od něho zvláštní milosti zaslúžili, abychom osvobozeni byli, a tak svobodni jsúce, abychom jemu i jeho budúcím svobodnější služby činiti mohli.

Protož z své svobodné dobrotivosti dal nám i našim budúcím dědicuom v purkrecht aneb v službu zemi aneb knížetství Opavské s duostojenstvím a titulem téhož knížetství. Jakož na to list od J. M. učiněný to v sobě plnější svědčí, tak jak jsme my to nám i našim v purkrecht a v manství od téhož krále přijali, abychom služby hodné jemu i jeho budúcím i náměstkům[1] jako pánu a panuom našim činili a činíme, poddanost a věrnost i poctivost zachovati a činiti slibujíce na

[1] = nástupcům

budúcí věčné časy, tak jakož jsme to přísahau naší utvrdili. Protož to zpuosobujem a tímto listem naším utvrzujem, aby synové naši i jích budúcí vždycky manstva a léna od krále J. M. a od jeho náměstkuov přijímali a jím služby vděčné činili, nadto i přísahy. A když by koli král rozkázal aneb budúcí jeho, kamžkoli a proti komužkoli pomoci aneb pomoc jemu dáti my i naši budúcí vší naší silau jako věrní poddaní a manové, tak jakož právo manské ukazuje, povinně a hotově máme učiniti.

Toto také obvláštně jest vymíněno: jestliže bychom my neb naši budúcí náměstkové smrtí zachváceni byli bez dědicuov spravedlivých, totiž bez synuv, tehdy ihned též manství se všemi právy s plným panstvím má na krále Českého i na jeho náměstky připadnúti. Protož na tento čas naším jménem i našich budúcích slíbili jsme a přisáhli, tyto všecky věci svrchu psané zdržeti a na budúcí věčné časy zachovati. Tito svědkové při tom jsú byli: Boleslav a Hynek, Slezská knížata, Oldřich, hrabě z Haganau, Otta z Holandý, Petr z Rožmbergka, najvyžší komorník království Českého, Jindřich z Lippého, podkomoří, Oldřich z Žebráka, Beneš z Vartmbergka, purkrabě Pražský, Oldřich z Říčan, šeňk královský, Heřman z Miličína, truksas královský, Tym z Koldic, sudí zemský, Jindřich z Lichtemburgka, Heřman a Hynek bratří, sy-

Páni Čeští se tu jmenují.

nové Půtovi z Frydlantu, a jiných mnoho panův Českých. Nadto list tento kázali jsme pečetí naší utvrditi. Jenž jest dán den 3. měs. července, l. B. 1318."

Spor krále s královnou a panstvem.

L. 1319. Mezi Alžbětau, dcerú někdy Přemyslovú, krále Polského, jenž byla vdova pozuostalá po někdy králi Vácslavovi starším, a Alžbětau, manželkau na ten čas krále Jana, vznikla veliká nepřízeň, tak, že bezpochyby ponuknutím ďábelským skrze psaní rozličná sobě vespolek činily hanění, až skrze to někteří se zbúřili páni, a zvláště Jindřich z Lippého, kterýž držal stranu staré královÉ, jenž slula Hradecká kněžna, a přál jí tak mnoho jako sám sobě. A skrze to byl královny Alžběty, manželky krále Jana, veliký, ale tajný nepřítel. Ten jednoho času s svými, jenž se jeho přidržali, předstúpiv před krále, slovy velmi pokornými mluvil a řka: „Králi, pane náš, račte V. M. Král. to jistě věděti, že my všickni to známe: ty různice, kteréž sú se dály předešle mezi V. M. a námi v království tomto, nebyly z žádných jiných příčin, ale z toho kořene vyrostly, že jste Vy užívali raddy Vaší manželky. /Protož jste neměli pokoje, ale mnohé ruoznice, nevole a vády s svými poddanými. Na tento čas pak my majíce nad Vámi jako nad pánem svým lítost, dáváme Vám

⟨R. 1319.⟩

Páni Čeští králové se zprotivili.

/ 290v

Páni Čeští svadili krále s královau.

zdravú raddu, neb jistě slušné jest, abyšte se opatřili, dokudž jest čas, abyšte takového zanedbání potomně snad i s námi těžce neželeli. Manželka Vaše a paní naše Alžběta s některými pány Vám tajně odpornými časte a tajné mívá raddy o to, aby syna svého prvorozeného Vácslava jím dala k opatrování a chování, a oni, ač jest dítě, aby jej sobě za pána a krále jako pravého po ní dědice volili a Vás, jakž budú moci, jako cizozemce a nepřítele aby z země vyplenili a pozbyli[1] a v tom času, aby oni sami až do let jeho rozumných tuto zpravovali zemi. Protož nám se vidí, abyšte to, jakž najlépe znáti ráčíte, spolu s raddami svými bez prodlení opatřili. Neb ona, že jest dědička naše a Vy náš pán volený a skrze ní že jste dosáhli tohoto království, z té příčiny mnoho o sobě smajšlí a že sedí na stolici otce svého Vácslava, někdy krále Českého, mní, že nebe dosahá, a Vás i nás sobě málo váží. Jistě račte věděti, abychom skrze ní Vás měli býti zbaveni, že by nám to byla věc nesnesitedlná. Nechť Vaše manželka ženské věci jí náležité zpravuje; není nám zde potřebí na tento čas Libuše, dosti nám jest král Jan za pána."

Těmi a takovými slovy od ních více než jednau jsa nabádán, k věření se pohnul a velmi nachýlil. Až jednoho času jel z Prahy do Lokte, kdež Alžběta manželka jeho s dětmi svuoj byt měla. A přijev

[1] se zbavili

tam, kázal, aby jemu města i hradu postaupila. Králová to slyšeci, tomu se velmi, co se to děje, divila, však vuoli krále, pána svého, aby vyplnila, bez meškání, pojavši své dítky, rozkázala se vézti až na Mělník. Ale Václav, syn její prvorozený, tu na Lokti zuostati musil; ještě nejsa v čtvrtém letě věku svého, vězněm býti musil, neb král otec jeho v jednom sklepě, do kteréhož malé okénko, jako by mohl pěst prostrčiti, toliko bylo, jej zavříti rozkázal a tu jeho pilně ostříhati. I byl jest v tom vězení za dva měsíce, potom byl puštěn tak, že po všem zámku mohl volně a svobodně choditi, avšak jsú jeho někteří králi věrní pilně ostříhali. Ale on jako dítě v tom vězení dětinské věci provozoval.

Karel dítě jat od otce svého, krále Jana.

T. l. Pražané, kteříž byli mezi sebau Větší i Menší město v veliké nevoli, znamenavše tu jakús královskú neustavičnost a lehkomyslnost, obávajíce se při tom nětco horšího, spolu se přátelsky smířili a pokoj utvrdili. Po nedlúhém pak času, když král byl v Berauně, přišly k němu lživé noviny, že by se Pražané spolu obě města spuntovali a zapsali tajnými zápisy, aby se králi zprotivili, a Hrad Pražský že chtí osaditi a krále že tam pustiti nemíní. Král těm řečem dav u sebe místo, vojsko na rychlost sebrav, táhl od Berauna k Praze pospíchaje a na den sv. Jana Křtitele oblehl Hrad Pražský a jeho se zmocnil, neb ho žádný nebránil. Pražané

Pražané lživě před králem Janem omluveni[1].

[1] = pomluveni

pak znamenavše nechut královskau býti k sobě, poslali pro Alžbětu královú na Mělník, žadajíce, aby do Prahy přijela, a ukrotila hněv královský. Kteráž když do Prahy byla přivezena, z toho král se velmi rozhněval, domnívaje se, že by oni manželky jeho proti němu pozdvihovali. A hned pustiv se k Praze, předměstí, kteréž bylo pod Zderazem, jím spálil a na den sv. Sedmi Bratruov Pražanuom velikú škodu na lidech učinil. Páni někteří múdřejší a zvláště ti, kteříž takový nepokoj měli v nenávisti, krále z toho trestali[1], pravíce, že by on sám nepokoj v zemi činil a své poddané na lecjakás lživá a posměšná obžalování hubil. /Král vyslyšav
/ 291 r takovú raddu, Pražany na Hrad Pražský ke dni sv. Alexí[2] obeslal. A tu se stala smlauva dokonalá mezi králem, královú, pány, rytířstvem a Pražany o všecko tak, že jsú v mír vešli. A král od svých rad věrných tu při tom tajně byl prošen, napomínán i trestán, aby ty své obyčeje lehkomyslné a brzo věřící změnil a z slov omylných nebýval tak prchlivý (a zvláště proti svým poddaným) učiněn. A on slíbil to učiniti.

Pokoj mezi králem Janem, pány, rytíři a Pražany.

Ludvík německý a král Jan.

R. t. Ludvík, král Římský, a Fridrich, kníže Rakúský, jeden každý z nich žádostiv jsa duosto-

[1] = kárali — [2] = 17. července

jenství císařského, sebrali lid mnohý a u města, jenž slove Mildorf, proti sobě se položili. I žádal Ludvík krále Českého velikými a jako najvyžšími prosbami, aby vedlé vší své možnosti shromáždě lid v Čechách i v Moravě, pomoc jemu učinil, slibuje jemu, jestliže P. Buoh všemohúcí dá jemu vítězství nad Fridrichem, že chce jemu dáti od markrabství Bramburského, kteréž na ten čas pána nemělo, ale skrze smrt Valdemara bylo na krále Římského připadlo, některé krajiny a města a ty aby na budúcí časy k království Českému přivlastněny byly. Slíbil jemu je dáti aneb prodati za nějakau jistau summu peněz pod zpuosobem zástavy a to jemu dostatečně svými listy utvrdil tímto zpuosobem: „My, Jan, z Boží milosti Olomúcký biskup, a Rudolf, z též milosti kníže Saský, oznamujem tímto listem, že pana Ludvíka, Římského krále, viděli jsme list pod majestátem Jeho Velebnosti upevněný, nezřezaný, nevystruhovaný a neporušený, ale v svém prvním zpuosobu zuostávající, jehož byl způsob tento: My Ludvík, z Boží milosti Římský král, vždycky rozmnožitel, všem spolu tímto listem chcme aby známo bylo, že My osvíceného Jana, Českého a Polského krále a Lucemburského knížete, příbuzného Našeho najmilejšího, žádost a snažnau pečlivost, kterauž při Nás a císařství vede ustavičně, rozvažujíce, témuž pak Janovi aby dosáhnúti mohl některého užitku a po-

List od krále Římského Ludvíka králi Janovi.

ctivosti od císařství i odplaty, dopomoci chtíce, jemu i dědicuom i náměstkuom[1] jeho, králuom Českým, markrabství a krajinu Budešínskú a město Kamenici se vším panstvím jích, kteréžto na tento čas k císařství z té příčiny náležalo, že někdy Valdemarus bez dědicuov umřel, dáváme s jistým Naším vědomím v manství právem manským k držení věčnému s městy, platy, zámky, tvrzemi a městečky, vesnicemi, mlýny, lesy, lovy, křovinami, lukami, pastvinami, potoky, vodotoky, a summau se všemi a každými právy, kterýmižkoli jmény mohly by se jmenovati a na čemž by koli záležaly, ješto že k té krajině Budešínské a městu Kamenici uznalo by se že náleží. Chtíce tomu, aby on Jan i dědicové a budúcí jeho králové Čeští krajinu a město předpověděné se všemi náležitostmi a právy předpovědnými míti, držeti a vládnúti na časy budúcí mohli, Nám a císařství povinnau věrnost služby způsobem práva manského z té krajiny a měst předpověděných činiti aby povinen byl. Té věci na svědomí[2] tento list zpuosobiti jsme a pečetí majestátu Našeho utvrditi rozkázali. Dán v vojště blízko vsi řečené Hašlach, měs. září, L. B. 1319, království Našeho l. 5. Toho, že jsme ten list viděli, na svědomí k listu tomuto a vidimus pečetí jsme naše přivěsiti rozkázali".

[1] = nástupcům — [2] = svědectví

⟨*Bitva u Mühldorfa.*⟩

Král Jan, toho vděčen jsa, sebral veliké vojsko lidu Českého a Moravského. Páni Čeští mnozí, též i z rytířstva, s ním vděčně jeli všickni, vedlé krále, pána svého, statečně bojovati slibujíce. A když se nedaleko od vojska Ludvíkova Čechové položili, výbornému lidu Českému a dostatečně oděnému všickni se Němci divili, Fridrichovi pak Rakušané a jiní jeho pomocníci z příští krále Českého nemálo se ulekli, neb jích vždycky na každý den z Čech na pomoc králi Janovi přibajvalo. Naposledy pak přijel Plichta Žirotinský, rytíř velmi statečný, po jehožto příjezdu třetího dne bitva se stala na den sv. Františka. Čechové mnozí tu svú statečnost ukazovali, neb dřív než se první haufové potkali, Plichta jsa zavřín v plné zbroji a kuoň maje výborný a železem ledrovaný, do kteréhož ledrování[1] bylo nožuov, břitev jako kos ostrých mnoho nabito převelmi špičatých, pro kteréž žádný nemohl k němu přístúpiti. Když ještě haufové od sebe vzdálí, jako by mohlo za jedny hony býti, pohotově stáli a každý z rytířuov předních v svém šiku, očekávajíce bližšího přístupu a té bitvy počátku, Plichta promluviv řekl: ,,Pohleď na to, Český králi,“ a v tom zabodl svuoj bujný kuoň, dřevo své složiv[2], obrátil je proti svým nepřáte-

291v

Plichta z Žirotína své hrdinství ukázal.

---

[1] ladrovati, ledrovati = obrniti, vystrojiti — [2] = kopí skloniv

luom a vskočiv do Rakúského haufu, ty Němce tak prudce svým dřevem a hrotem přeostrým doluov s koní srážel, a některé i s koňmi porážel; a pozbyv dřeva, mnohé svým mečem na poly přetínal, takže se měl Ludvík, král Římský, i Jan, král Český, také i všickni Čechové čemu dívati, až ten hauf všecken naskrze proběhl. A obrátiv se zase, tolikéž činil a Němce s koňmi jích převracel a porážel, až se zase mezi své Čechy navrátil. A před králem svým se postavil a vydech sobě a koni svému odpočinutí učiniv, když jemu jiné dřevo podáno bylo, opět mezi Němce vskočil až do prostředku a tu svým mečem Rakúskú sťal korúhev a korauhevníka i s koněm porazil a mezi jinými pána Raichberengara zabil. A opět se k svému králi navrátil a v šiku postavil. Když pak za dlúhau chvíli žádní nehajbali se s svého místa haufové, až se k samému nachýlilo poledni, v tom času podáni jsú z vozův Rakušanům řetězové, kterýmiž na několiku místech své haufy přetáhli. Plichta když mezi ně po třetí vskočil, veliký nad míru mezi nimi mord učinil. A když na

Plichta v boji zabit.

řetězy a zákopy přišel, tu s ním jeho padl kůň a Němci jej palicemi a kladivy železnými až do smrti

292 r

umlátili.[1] /V tom hned potkali se valní haufové, bitva veliká byla, kteráž od poledne až k samému večeru

Bitva mezi Čechy a Rakušany.

trvala. Tu ač mnoho jich s obú stran zbito, však Ludvík, král Římský, skrze statečnost krále Jana

[1] *V orig. týž obraz bitvy jako na l. 285 r.*

a mužnost Čechuov boj obdržal. Nazajtří král Jan od Ludvíka na rytířství pasován proto, neb jest svau vlastní rukú v tom boji jal Jindřicha, kníže Rakúského, bratra Fridrichova. Pasováni sú také na ten čas mnozí Čechové, jako Zdeslav z Dubé a Jaroš z Lippého, Bohuslav z Vartmberka, Jan Zajíc z Valdeka, Jaroslav z Kolovrat a Jindř. z Říčan, Jan a Jiřík bratří z Klinštajna, Bohuše řečený Lekno z Říčan, Jindř. Letovec z Bozkovic, Mařík z Kraví Hory, Vilém z Lomnice, Smil z Náměště, Jan z Lichtumburgka, Božek z Kolovrat, Oldř. z Ludánic, Mauric z Kunštátu, Jiřík z Šelmí Hory, Přemysl z Valdeka, Jan Trnka z Bozkovic, Jindř. Piňuvek z Sovinic, Burjan z Rychnova, Štěpán z Templštajna, Jindř. a Půta bratří Teobaldové z Ryžmbergka, Petr z Kravkova, Jan z Martinic, Vácslav Holaubek z Dubí, Bohuše Krabice z Vajtmile, Přemysl z Hrádku, Jiřík z Hrochova, Mik. Velrybec z Hodkova, Burjan Kapléř z Sulevic, Hynek a Jan z Dlauhé Vsi, Mik. z Tisové, Vít z Hlohynic, Jiřík z Bukoviny, Jiřík z Svabenic, Mik. z Olbramovic, Mik. z Vickova, Jan z Vichrova, Božek z Tasova, Dobeš z Bystřice, Jan Heralt z Kaunic, Vacek z Náměště, Jiřík Starodubský z Honbic, Burjan Šmuhař z Hrochova, Jan Cihelka z Rorova, Vácslav z Skomolna, Jan Dušík z Chrastiny, Petr z Strážku, Vitoslav z Kameničky, Zdislav z Kunovic, Jan Hrošek z Skomelna, Já-

Pasováno jich mnoho na rytíře.

rošek z Kornic, Dobeš z Makovan, Jiřík a Děpolt z Humnišť a jiných velmi mnoho. Třetího pak dne král Jan kázal svých věrných, kteříž v té bitvě zhynuli, hledati a tu jest nalezen mrtvý Vylém Zajíc z Valdeka, kteréhož král kázal do Čech vésti a ten jest pod Valdekem na Ostrově v klášteře P. Marie, jinak Sv. Dobrotivé, kterýž on postaviti dal, poctivě pochován. Nalezen jest také i Plichta od Němcuov zbitý a velmi ztlačený[1], kteréhož král Římský i Český velmi želel; jeho také tělo do Čech vezeno a v klášteře, kterýž on založil a nákladně (pannám zákona a řádu sv. Františka v Tajnci) stavěti počal, poctivě a s pláčem všeho lidu pohřben. Mnoho jiných slavných a statečných rytířuov tu zhynulo; někteří sú do Čech na svých předkuov pohřby[2] vezeni a někteří na tom bojišti pohřbeni; mnozí pak z Čechův, kteříž po té bitvě zuostali, mnoho od zlatta a stříbra nabrali a tím se někteří nad míru zbohatili. Vězňové také mnozí sú do Čech vedeni, mnozí z chudých drábuov zjímali sú znamenité pány, kteříž se jím velikými summami zlatta a stříbra musili vypláceti. Jindřich pak, kníže Rakúský, kteréhož sám král jal, ten také do Čech přiveden a na Burglejs, jinak na Křivoklad, do vězení dán a tam držán až za tři leta poctivě tak, jakž na kníže slušalo.[3]

[1] = sešlapaný — [2] = hroby — [3] *Události Hájek popletl; pan Zajíc zemřel (na zranění v Bavorsku utržené) již r. 1319; bitva u Mühldorfu však byla svedena 28. září r. 1322.*

⟨*Drobné příhody doma i v cizině.*⟩

Král Jan s králem Římským poctivě se rozžehnavše rozjeli se. Král Český vedlé smlauvy předešlé a zápisuv učiněných požádal na Ludvíkovi, aby jemu krajiny Budešínské tak, jakž listové jeho zápisní to v sobě ukazují, i s těmi městy postaupil. Ludvík jakés posměšné šermy[1] v to vloživ, ničemuž tomu, co sliboval, ani zápisuom dosti učiniti nechtěl, ale tu krajinu dal Ludvíkovi, synu svému, a města ta, jako Aldemburgk a Cvikavu, na které byl také list zvláštní učinil (kteréhož jsem psáti se oblenil[2]), dal po své dceři u věně knížeti Míšenskému. Pro takové pak jeho svým slibům a zapisuom dosti nečinění král Jan i všickni Čechové měli k němu velikú nechut.

Král Ludvík Římský slibu nezdržal.

Toho také roku Anna, královna Uherská, jménem Beatrix, jenž byla manželka krále Karla Uherského a sestra krále Jana, pracujíci k porodu umřela, ale /však plod živý zůstavila po sobě manželu svému a Uhrům k potěšení. Tělo její v hlavním kostele v Varadině pochováno.

/292v

Také t. r. královna Alžběta, manželka krále Jana, rozkázala postaviti velikú síň, jenž slove refectorium, v klášteře sv. Jakuba v Větším městě Pražském proto, neb na ten čas bylo v témž klášteře bratrův řádu sv. Františka v počtu sedmdesát a sedm.

Klášter sv. Jakuba v staré Praze.

---

[1] = okolky, kličky — [2] = opominul

Lacino obilé v Čechách. Č. t. v městech Pražských počalo růsti veliké náboženství[1] a P. Buoh dával všech věcí hojnost, a zvláště obilé (neb chleba) i ovotcí; strych žita platil 1 groš Český a strych ovsa 4 peníze.

⟨*R. 1320.*⟩ **L. 1320.** Král Jan, maje zprávu, že by nějací biskupové okolo Lucemburgku jemu škodu činili a město Lantsburgk že by vypáleno bylo, povolav Jindřicha z Lippého, jemu Českú zemi poručil a sám se obrátil do Lucemburgku a tam ty nevole, kteréž byly z příčiny měšťanuov Lantsburských povstaly, ukrotil. Jindřich pak z Lippého, maje moc, trápil laupežníky a nedal jim žádného pokoje; ani v městech ani na hradích skrýti se nemohli, i počal ruosti pokoj. Z toho se všickni radovali a chválili Jindřicha z Lippého, neb na ten čas všech věcí a zvláště, což k jídlu naležalo, veliká hojnost byla.

T. l. při počátku Přemysl, syn krále Jana druhorozený, umřel a v kostele sv. Víta na Hradě Pražském pochován.

Při tom času vyšel list z kláštera, jenž slove Porta Apostolorum, jinak Postoloprty, jenž jest dán Vršovcuom v tato slova: „My Jan, z Božího smilování opat, Jakub probošt, Bušek, Matěj, Jan, Petr, Mikuláš, Aleš, bratří starší, i všecken konvent

List na pohřeb Sekerkuov v Postoloprtech. kláštera P. Marie Postoloprtského, řádu sv. Benedikta, vyznáváme všem zjevně listem tímto i svědčíme, ktož jej uzří aneb čtúce slyšeti budú, že Se-

[1] = nábožnost

kerky, urození z Sečic, ti pohřeb[1] i jich předci mají v našem klášteře. A tomu na svědomí pečeti naše vlastní k tomuto listu sme přitiskli. Dán ve čtvrtek před nedělí, jenž slove Invocavit, L. B. 1320."

R. t. Petr, arcibiskup Mohutský, o kterémž napřed mnoho psáno stojí, kterýž také měl v své zprávě Českú zemi a přál Čechům nad jiné národy a činil jim mnoho dobrého, umřel.

⟨Vl. Lokýtek králem polským.⟩

T. r. Vladislav Loktek, kníže Polský a Sudomířský, poslal své posly k Ludvíkovi, králi Římskému, a jiné posly k Janovi papeži t. j. dvamezcítmému, kterémuž slíbil, že chce platiti peníz sv. Petra, jestliže jemu dopuštěno bude, aby mohl užívati titule královského. Papež k tomu svolil vděčně[2]. Císař rozváživ, že sú předkové jeho téhož užívali titule, také tomu na odpor nechtěl býti. To uslyšavše Slezská a Opolská knížata, to Janovi králi oznámili, kterýž hned pojav lid Český, táhl až k Krakovu a Vladislav, kníže Polský, skrze některé pány dal se s ním v rokování, a knížata předpověděná, majíce velikú milost k králi Českému, pilně vedle něho[3] stáli. Ale kníže Polský přemohl je /dary, tak že sú oni již ne vedlé krále, ale prostřed- / 293 r
kové a smlúvce té věci byli. A král vedlé jich rady vzav nemalú summu peněz od Loketka, též i od

[1] = hrobku — [2] = rád — [3] = při něm

Kazimíra, knížat Polských, od toho titule pustil a více se král Polský psáti přestal. Ale po některém času zase psal se králem Polským. Když se pak král do Čech navracoval, knížata Slezská učinivše jemu slavné hodování i všem jeho dvořanuom, slib sú jemu učinili na budúcí věčné časy, od koruny České, tak jakž sú se zapsali, aby se neodtrhali, ale vždycky v tom manství, jakž se svrchu píše, aby zuostali.

Polský kníže Loktek králem učiněn.

Vladislav pak, jenž slul Loktek, maje povolení od Jana papeže a od Ludvíka, krále Římského, též i od Jana, krále Českého, pozbyv Čechuov, nevděčných[1] hostí, z své země, poslav některé z svých palatýnuov do Gnízdna, rozkázal přinésti korunu královskú, též jabko i berlu i jiné všecky ozdoby k tomu náležité až do Krakova, a položiv den k té slavnosti tu v kostele Krakovském, od Janislava, arcibiskupa Gnízenského, slavně jest korunován, též i Hedvika, manželka jeho, jenž byla dcera Boleslava, knížete Kališského. Koruna pak království Polského, též i jiná arma[2] k tomu náležitá, zuostala sú v Krakově vedlé zemského svolení až do tohoto času.

⟨*O tureckých špehéřích.*⟩

L. t. sebrali se nějací pastýřové v Franské zemi, a bylo jich okolo dvú set, i volali k sobě jiné lidi,

[1] — nemilých, odporných — [2] — odznaky, klenoty

pravíce, že chtí táhnúti do Syrí a dobýti země sv. a opanovati Jerusalem. A tak scházeli se pomalu, až se jich sešlo, že jich bylo všech spolu více než 4000. A když přitáhli k Římu, žádali Jana papeže, aby jim dal poklad obecní, kterýž se proti nevěřícím zákonu Božímu v Římě shromažďuje. Papež tomu odepřel, pravě: „Jest ovšem poklad ten, po kterýmž vy se ptáte, před rukama, ale byť měl vám jako neznámým tak lehce vydán býti, to by se netrefilo." A oni odpověděli: „Pán náš Jonapario rozkázal tobě, Jene, biskupe Římský, pověděti, aby ten poklad nám vydal; pakli by toho neučinil, že by on chtěl jeho mocí od tebe dobýti." Papež žádal v tom za prodlení až do čtrnácti dní, však lidu toho do města Římu pustiti nedopustil. To když se tak stalo, vždycky jich přibajvalo; v tom přišli listové od krále Franského k papeži, aby se v tom opatřil, že sú to lidé bludní a že více přejí Turkuom než křesťanům a hajtman jich najvyžší, ten Jonapario, že jest špehéř Turecký. Papež uváživ to v své raddě, kázal týchž posluov povolati, že jim chce dáti odpověd. Kteříž když před ním stali[1], kázal jim pověděti, že hajtmanu jich chce ten poklad vydati, tak však, chce-li mu se on svými listy zapsati a na to přísahu učiniti, že to všecko chce na tu cestu Jeruzalemskú vynaložiti. Tehdy aby zítra sám třidcát[1] přišel s svými raddami

Pastýřové špehéři Turečtí.

[1] = stanuli — [2] = s devětadvacíti průvodci

najznamenitějšími a tak učinil. Jonapario toho učiniti nezmeškal a papež, povolav Římanuov, kázal město i hrad sv. Anděla zavříti a toho hajtmana i rady jeho zjímati a hned mučiti. On jsa trápen i jiní všickni jednostajně vyznali, že mají žold od Turkuov, aby vyšpehovali a pilně shledli všecky krajiny křesťanské a zvláště Vlaskú zemi okolo Říma, tu kdež hlava křesťanství jest. Římané povolením papežovým na ten lid ležící před branami města svého snažně se připravivše vyběhli a na ně se obořili je tepúce i mordujíce a oni vidúce nerovnost utíkali a naruozno běžali. Když jsú pak vešli do stanu, kterýž byl Jonapariuov, nalezli sú v něm mnoho stříbra i zlatta i také listy, kteréž byly od Ottomana, jenž se psal králem Tureckým, i od syna jeho, jenž slul Orchanes. Ty pak zmučené Římané vzavše v svú moc, pilněji mnohem než prvé kázali se jich vyptávati a to, co sú vyznali, všecko v knihy pro budúcí paměť a výstrahu sepsati. A ty špehéře a Turecké žoldnéře ohněm dali spáliti.

⟨Rozmanité příhody doma i v cizině.⟩

293v **L. 1321** na den P. Marie Očišťování, jinak Hrom-
R. 1321. nic, král Jan přijel do Prahy z Lucemburgka a tu některých věcí pořídiv, vyjel z Prahy nazajtří po sv. Janu Křtiteli; zase se do Lucemburgku obrátil, neb jej tam táhla jeho vlast a zdálo se jemu tam

mnohem býti veseleji než v Praze. Jakož pak sám často říkával, že by mnohem raději byl v Lucemburgku než v Čechách a že jest té naděje, že v Čechách neumře, ale v Lucemburgku že pohřben bude — jakož se potom tak stalo.

Židé návodem Tureckým trávili křesťany.

T. l. v Franské zemi počal býti veliký a náhlý mor, kterémuž se netoliko lid obecný, ale i mnozí učení a lékaři velmi divili, neb žádných bolestí morních na lidech nebylo, než každý, ktož stonati počal, hned vnáhle otekl a brzo umřel. Někteří pak chtíce takové věci vyšlakovati[1], odkud by svuoj měly počátek, pravili, že ani z příčiny hvězd spojení ani z nakaženého aneb smrdlavého povětří takové věci sú nepřišly, než že nějakými jedovatinami [že] se lidé tráví. V tom zastižen jest jeden žid, an sype nějaký prach do křesťanské studnice, i stal se po něm pokřik, tak že jest polapen a veden před saudci a tu hned trápen. Kterýž vyznal, že křesťané proto otěkají a mrau, neb na 80 jest židuov v Franské zemi, kteříž mají ten a takový prach, a sypí jej (jsúce od Turkuov navedeni a najati) do studnic křesťanských. I rozkázal král Franský pilně jich hledati a takové traviče jímati a ohněm je páliti; i zahubeno jest jich ve čtyřech měsících 75 a jiní mnozí židé, kteříž o tom trávení také věděli, pryč se rozběhli.

R. t. ctná, nábožná i svatá panna, kněžna Kun-

[1] = vyzkoumati

Abatyše kláštera sv. Jiří Kunhuta umřela.

huta, abatyše kláštera sv. Jiří na Hradě Pražském, jenž byla sestra někdy Ottagara krále, umřela a v témž klášteře s velikú poctivostí a s náboženstvím všeho lidu Českého pochována.

Sv. Prokop divy činil.

T. r. času jarního děvečka nějaká z Kolína s Rajnu přivezena byla na voze (neb byla slepá) do Prahy a odtuď vedena do kláštera na Sázavu, kdež leží tělo sv. Prokopa, a tu se P. Bohu snažně modlila a přijala hned tu zrak a viděla tak jako jiný člověk.

Vše toho roku na den sv. Prokopa: Žena jedna slepá, kteráž tři leta nic neviděla, přivedena z Brodu Českého k hrobu sv. Prokopa a tu prostřevši se na zemi s velikým náboženstvím a slzí vylévaním na zemi, P. Bohu se modlila aspoň za tři hodiny. A vstavši prohledla, ano na to všickni lidé (kteříž na ten čas byli v tom kostele) hleděli a z toho divu velebili P. Boha.

〈*Návrat krále Jana.*〉

L. t. král Jan když se navrátil z Lucemburgku, povolav panuov a vladyk do Prahy, a tu jim oznamoval, že má k nim lásku jako k svým milým věrným a poddaným a při tom ke všem obyvateluom království Českého a že by tomu chtěl a z toho že by byl velmi potěšen, kdyby se obyvatelé téhož království upokojili a spolu byli v dobré lásce a svornosti. A že jest to pilně vyhledal a rozvážil,

odkud takoví nepokojové, ruoznice a jedněch proti druhým pozdvíhaní pocházejí, že z toho, že každý z nich nechtě na svém, což má, dosti míti, ale věci jinému náležité sobě osobuje nepořádně. I že by za slušné bylo, aby všelikteraké smlúvy a trhové i prodajové zboží a statkuov pozemských ne v pamětech lidských ani v listech a pečetech držani byli, ale aby jedny knihy zpuosobeny byly a tu aby všickni obyvatelé z obojího stavu tak duchovního jako světského, kupujíce sobě města, /zámky, tvrze, vsi nebo dvory aneb jakéžkoli dědiny, krom dědin vorných, lidem pod plat vysazených, všecky sobě tu zapisovali, tak jakž bylo za předkuov našich krále Ottagara, dobré paměti, také i knížete Soběslava, někdy také i za pohanuov i za najprvnějšího knížete země této Přemysla, ještoto tudy byl pokoj v této zemi i hojnost všech věcí. Páni vyslyševše takovu péči a opatrování krále, pána svého, všickni jednosvorně dali k tomu své povolení. A dřív než se rozjeli, zpuosobeny sú kníhy a dáno jim jméno dcky zemské. Při tom ustanoveni sú auředníci, kteříž takové kníhy odvírali a zavírali, také i pečetili. Kníhy pak předpověděné položeny sú v Větším městě Pražském v klášteře sv. Klimenta v domu saudném proti kaple P. Marie na Lúži, tu kdež sú prvé kníhy takové chovány bývaly. A tak od toho léta začaly se prvé dcky zemské, kteréž zuostávají až do tohoto času.

Dcky zemské napraveny za krále Jana.

/ 294 r

Vše toho času Jan, král Český, pořídiv takových věcí v svém království, opět na zimu obrátil se do Lucemburgku, ješto takový jemu a tak častý odjezd ven z království páni mnozí a zvláště, ti jenž pokoj milovali, těžce nesli, pravíce jedni k druhým: „Pán náš kdyby s námi častěji býval, mnoho by dobrého v tomto království zpuosobil.“

⟨*Nový návrat kr. Jana do Čech.*⟩

⟨*R. 1322.*⟩ **L. 1322.** měs. dubna přijeli sú do Prahy slavní muži a poslové z Franské země, majíce puol třetího sta koní. A desátý den z Prahy vyjeli, vzavše s sebú Marii, sestru krále Jana, pánu svému Karlovi, králi Franskému, za manželku, kteráž hned toho roku byla Franskú korunau slavně korunována. Ale však hned druhého roku, pracujíci k porodu, žádného syna ani dcery po sobě nepozuostavivši, umřela.

T. l. králi Janovi narodil se syn třetí v Praze, kterémuž dáno jméno Jan. A z toho král byl velmi potěšen a kázal učiniti slavné hodování.

Při tom času Markéta, dcera někdy krále Václava Staršího, kteráž byla dána za manželku Boleslavovi, knížeti Lehnickému, ta ležeci v šesti nedělích, v Králové Hradci umřela a na Zbraslavi poctivě pochována.

T. r. král Jan, vrátiv se z Lucemburgku, dceru svú najstarší, jménem Markétu, usnúbil Jindři-

chovi, knížeti Bavorskému, za manželku, ač ještě nebyla věku dospělého, však proto smlúvy dokonalé o to učiněny byly pečetmi i rukojměmi stvrzené.

Svatba míšeňská a její následky.〉

R. t. Fridrich, markrabě Míšenský, poctivé vypravil do Čech posly, kteříž před krále předstúpivše jeho žádali, aby dceru svú, jménem Jitku, dal pánu jich za manželku. A při tom ukázali listy věřící od téhož Fridricha, nadto i list od téhož přinesený králi Janovi, že ji za manželku míti žádá. Král uradiv se s raddami svými věrnými, po dlúhých jich žádostech a mnohém o to rokování [král] dal k tomu své povolení. Páni poslové Míšenští majíce v tom rozkaz od pána svého i ode všeho markrabství, odjeti nechtěli, až se ty všecky věci dostatečně vedle obyčeje upevnily a utvrdily. A panně Jitce najprv od manžela jejího, potom od obyvateluov téhož markrabství dali poctivé dary, kteréž /ona jako panna mladá a stydlivá poctivě a vděčně přijala. Poslové pak navrátivše se, Fridrichovi to, co sú zjednali, pořádně oznámili a od panny Jitky, jeho manželky, jemu poctivé i vděčné dali dary. Po nedlúhém pak času Fridrich, žádostiv sa svú manželku viděti, poslal veliký počet lidu jízdného, žádaje krále Českého, aby mu jeho milú vydal manželku. Král povolav panuov některých

Poslové do Prahy od markrabě Míšenského.

' 294 v

Českých, rad svých, co má učiniti, s nimi se o to radil, předkládaje, poněvadž jest ještě velmi mladá a jako[1] dítě. Páni radili, aby jemu to, což jemu náleží, vydáno bylo. I stalo se narovnání tak, aby panna Jitka do Míšně vzata byla a tam byla poctivě až do let (v kterýchž by za slušné bylo, aby v stav manželský uvedena byla) chována. To když se tak všecko stalo a vykonáno bylo a panna z Čech do Míšně vzata byla a tam poctivě opatřena, Ludvík, král Římský, zapomenuv na to dobrodiní, kteréž jemu král Jan učinil (neváživ svých rytířův i svého života ztratiti), tajně to jednal, aby on Fridrich králi Českému jeho dceru navrátil, až to vždy zpuosobil. Kteráž když byla přivezena, král Jan, otec její, z toho byl velmi hněviv, veliký v tom od něho sobě učiněný pokládaje posměch. Páni ti, kteříž králi přáli dobrého, snažně prosili, aby toho časem svým nenechával bez pomsty. Fridrich nemeškav, hned sobě pojal za manželku dceru Ludvíka předpověděného a skrze to lest krále Římského, kteráž byla proti králi Českému, zjevná jest učiněna. Ale však P. Buoh takovú věc v lepší proměniti ráčil a k lepšímu užitku království Českého. Neb tú[2] Jitkú[2], kterúž markrabě pohrdal, potom vzal za manželku Jan, syn prvorozený někdy krále Franského, kterýž potom také byl králem Franským.

Markrabě míšenský vrátil králi Českému dceru.

[1] téměř [2] *Tak tisk.*

T. r. král Jan, jsa muž horlivý, mnoho choval na svém žoldu lidu služebného, kterýž časem posílal na své nepřátely a skrze to vedl velikú útratu; páni věrni jej z toho trestali[1] a někteří jemu to chválili, a zvláště ti, kterýmž on, od nich bera peníze, zámky i jiná zboží královská zastavoval, tak až ochudil království, též i věno králové, že Alžběta, nemající nač živa býti, musila se obrátiti k své dceři do Bavor a tam bydlila. Chudá královna Česká.

Č. t. král Český, nemoha toho nikterakž z svého srdce vypustiti, co se jemu přihodilo od Ludvíka, krále Římského, pro kteréhož jest své hrdlo vážil a mnoho svých znamenitých a statečných ztratil rytířuov, a on dav to v zapomenutí, slibuov těch, kteréž jemu učinil, také i zápisuov nechtěl držeti, rozvažuje také i ten posměch, kterýž se jemu stal od Fridricha Míšenského původem téhož Ludvíka, také snad sa potřebú přinucen, aby sebe zbohatil i své rytíře, sebrav vojsko Čechuov a Moravanuov, táhl s nimi do krajiny Budešínské a tam velikú záhubu činil, pravě, že z něho nechce vyjeti, až je sobě podmaní, proto, neb jest prvé to markrabství Budešínské pořádně[2] a spravedlivě náležalo k království Českému, a Otta, někdy markrabí Bramburský, jsa poručníkem království Českého, po smrti Ottagara krále synu jeho Vácslavovi, jakož o tom napřed psáno stojí, jemu jeho nenavrátil,

[1] = kárali — [2] = po právu

ale zuostavil je sobě nepořádně[1]. Z té příčiny počal od Lublína a Budešína, Zitavy, Gerlice, všech měst i zámkův zdobýval a k království Českému to markrabství Srbské, jinak Lužické, zase přispojil. A opatřiv dobře města i hrady, zase se do Čech navrátil.

⟨*O proboštu Janovi.*⟩

Při tom času poctivý muž Jan, probošt Vyšehradský, syn někdy krále Vácslava, ale nepořádně zplozený, že by nětco stranního[2] o králi jednal, tím byl před králem obvinín a těžce obžalován. Král obeslav ho k sobě, kázal jej jíti a do ukrutného vsaditi vězení a pilně ostříhati, rozvažuje, jakú smrt má /jemu rozkázati učiniti, a proboštví jeho dal jinému. A on v tom ušel z toho vězení Boží pomocí divným zpuosobem a obrátil se do Bavor a tam při královė Alžbětě bydlil, neb byl bratr její po otci, ač však nepořádný[3]. Potom v brzkém času král se toho dověděl, že ti páni, jenž byli nepřátelé královny Alžběty, toho probošta před ním křivě obžalovali a na to křivé i falešné vedli svědky z té příčiny, neb naň králová pro jeho dobrotivost laskava byla, a páni to na protimyslnost[4] královė učinili a jej tak omluvili[5]. I rozkázal ho král povolati, slíbiv jemu bezpečnost, a tak k své milosti jej na-

Probošt Vyšehradský před králem obžalován.

/ 295 r

[1] = proti řádu, právu — [2] = nesprávného — [3] = nezákonný, nemanželský — [4] = na vzdory — [5] = pomluvili, oklevetili

vrátil. A navrátil jemu jeho proboštví a z toho po malém času byl učiněn první mezi radami královskými. Potom pak byl biskupem Olomuckým a on mnoho dobrého biskupství Olomuckému učinil a v biskupství Olomuckém na svuoj náklad postaviti rozkázal klášter pannám zákona sv. Benedikta na Pustimiři, v kterémžto klášteře zřízena jest mše jedna, kteráž se slauží časem večerním, u vigilji Božího Vzkříšení, t. j. v Bílau sobotu, při západu slunce. A on Jan, biskup svrchu psaný, když umřel, v tom klášteře předřečeném jest pohřben.

Klášter na Pustimiři v Moravě. Mše v Bílú sobotu.

⟨Smlouvy s Ludvíkem a s Rakousy.⟩

L. t. Ludvík, král Římský, nevím z jakých příčin, posly některé jako tajně vypravil k Janovi, králi Českému, jemu oznamuje, že by s ním chtěl vjíti v dokonalé přátelství. Král Český povolav rad svých, spolu s nimi to rozvažoval a řka: ,,Moji věrní milí, nemohu se nadiviti, co toho člověka neupřímého nutí k tomu, aby se mnú v přátelství vkročil: zdali se mne bojí, také i vás, vida to, že jsme mocnau rukau markrabství a tu krajinu Budešínsku všecku obdržali, abychom jemu větších škod nečinili, aneb snad se na mú i vaší (kterauž jsme jemu učinili) rozpomenul službu. Neb to dobře zná on i vy všickni, by našich Českých pomocí nebylo, že by on toho království Římského nikterakž neobdržal, ale byl by od Fridricha Ra-

kúského jistě přemožen a na hlavu poražen, snad i tu v té bitvě zamordován. Aneb snad ohlédá se na tu neupřímnost, kterúž jest mně ukázal, zapsav se svými listy, tomu dosti neučinil." Raddy královské to vyslyšavše odpověděli: „Ctný králi a páne náš! Tak jest, jakž pravíte, ale poněvadž jest on v Říši a vy v Čechách, on vám muož málo uškoditi a vy jemu tolikéž. Avšak bude-li on chtíti upřímnost zachovati, lépe jest míti přítele než nepřítele." Král, oblíbiv raddu jích, kázal posluov povolati a dal se s nimi v rokování; a oni majíce mocnost[1] od pána svého, tak narovnání učinili a to hned tu upevnili a utvrdili na místě krále Římského, aby on Jan, král Český, ujal a mocně se uvázal v město Cheb i s tau se vší krajinú, a to držal pod zpuosobem zástavy ve dvadcíti tisících hřivnách peněz obecně berných, a to za ty škody, kteréž vzal král Jan, pomáhaje jemu k císařství.

Smlauva mezi Ludvíkem a králem Janem.

(R. 1323.) **Leta 1323.** kníže Jindřich Rakúský, jenž byl v vězení na Křivokladě, postaviv králi rukojmě některé pány České, odpuštěno jemu, aby dojel do Rakús k bratřím svým. I žádal jest jích, aby jej z toho vězení vypravili, ale oni více milujíce peníze než bratra, toho učiniti zanedbali. I navrátiv se Jindřich na den určitý, do téhož se vězení postavil.

(295 v) (T. r. Moravané z některých hodných příčin vyslali některé posly z sebe k králi, pánu svému, jeho

[1] = plnou moc

žádajíce, aby přijel do Olomúce a tu některá mezi nimi (pro uvarování budúcího zlého) narovnání učinil. To když se stalo, přijel tu také Karel, král Uherský, na žádost krále Českého a tu mezi sebú mnohá činili narovnání, tak aby královstvi Uherské i České mohlo míti pokoj na časy budúcí. V tom přijela jsau knížata Rakúská a skrze krále Uherského dali se s králem Českým v rokování o vězně. A po dlúhém a těžkém rokování takto jest narovnáno, aby oni bratří, Rakúská knížata, dali králi Českému za toho vězně Jindřicha, bratra svého, 9000 hř. a město Znojmo, kteréž od krále Jana v zástavě držali, to aby zase darmo navrátili. Také aby vrátili Čechuom ty listy a pečeti, kterýmiž jsú se někdy byli páni Čeští bez raddy a vědomí královského škodlivě králi Albrechtovi Římskému zapsali, aby žádného jiného sobě za krále a pána nebrali, než z knížat a knížetství Rakúského. A tu když se ty všecky věci smluvily a vykonaly, také i listy obau králuov, též i knížat předřečených pečetmi utvrdily, Jindřich jest z vězení, v kterémž byl více než tři léta, propuštěn.

Zapsali se Čechové, aby krále brali z Rakús.

⟨O rodině královské a královici Karlovi.⟩

R. t. královna Alžběta, manželka krále Českého, jsúci v Bavořích v městě řečeném Kambia, na den slavnosti velikonoční dvě dcery spolu urodila,

Annu a Alžbětu, kterážto Anna potom dána byla za manželku Ottovi, knížeti Rakúskému. Ale Alžběta druhého léta věku svého umřela.

L. t. Vácslav, prvorozený syn krále Českého, mládenček výborné postavy, maje věku svého let sedm, vezen z Čech rozkázaním otcovým k králi Karlovi Franskému, kterýž měl za manželku Mariji, sestru krále Jana a tetku téhož Vácslava. Král Franský jakž jej uhlédal, velmi jej zamiloval, neb s svau manželkau neměl žádného dítěte.

Vácslav, syn krále Jana, dán králi Franskému.

A když byl k němu přiveden, políbil jej a řka: „Toto dítě jest z kmene Německého a z rodu Českého, dajž jemu P. Buoh své požehnání." A povolav jednoho kaplana svého, jenž slaul Joannes de Kára, poručil jej jemu k ostříhaní, rozkázav, aby jej učil, kterak má slúžiti P. Bohu. Při tom aby jej učil litterám[1], neb Karel, král Franský, ač sám byl člověk neučený a neuměl ani čísti, však nad míru laskav byl na učené lidi. Kaplan v tom chtě se zalíbiti králi, pánu svému, byl ho velmi pilen a naučil jej v brzkém času čísti a hned jej učil jazyku latinskému, ustanoviv jemu, aby na každý den říkal desetkrát modlitbu vydanú od P. Krista, totiž „Otče náš", a při tom hodinky P. Marie, jenž slovau cursus. Jednoho pak času kázal ho král ten v křesťanském pořádku biskupu potvrditi, t. j. biřmovati. A při

[1] — lt. litteris t. j. vědě, umění

tom změnil jemu jméno, dav jemu jméno od svého jména, totiž aby slúl Karel. A byl naň velmi laskav a častokrát říkával: „Karle, dajž tobě P. Buoh, aby byl následovník Velikého Karla.“ Usnúbil jemu také i smlúvami svadebními upevnil za manželku dceru Karlovu, strýce svého, jenž slula Markéta, jinak Blanka. A tak v krátkém času mládenec ten naučil se Franské řeči tak, že se tomu všickni divili. Václavovi dáno jméno Karel.

T. r. králová Alžběta stará, jenž slula Hradecká královna, založiti rozkázala klášter slavný pannám zákona Premonstratenského v Starém Brně a dala jemu jméno Aula Marie, t. j. palác P. Marie, a mnohá i veliká zboží k němu nadala, chtíci tomu, aby se tu budúcí a věčná za ní i za její předky P. Bohu k poctivosti služba a památka dála. Klášter v Starém Brně.

/Č. t. přihodilo se, že Česká země byla bez hlavy, a to bylo všem lidem s nemalým podivením; neb král Jan byl odjel do Lucemburgku a králová, manželka jeho, bydlila v Bavořích a biskup Jan byl v Římě a Karel, syn králuov, v Franské zemi. / 296 r Česká země byla bez hlavy.

R. t. při konci Maria, sestra krále Jana Českého, jenž byla manželka Karla, krále Franského, pracujíci k porodu, upadla v těžkú a náhlú nemoc a nezuostavivši po sobě žádného plodu, umřela. Karel pak mládenec rozvažuje, že jest v cizí zemi, pro smrt své tetky velmi teskliv byl.

⟨Války s papežem a v Bavořích.⟩

⟨R. 1324.⟩ **L. 1324.** mnohé a těžké vznikly nevole mezi Janem papežem a Ludvíkem, králem Římským, z té příčiny, že Ludvík byl člověk velmi vrtký a v své řeči nestálý, nadto žádnému žádných slibuov ani zápisuov nechtěl držeti. Papež jeho nechtěl na císařství Římské potvrditi a on papeži velmi hrozil. Z toho v křesťanstvu veliké bylo pohnutí, neb někteří vedlé[1] papeže a jiní vedlé Ludvíka byli. A tak z příčin těch mnohá krve prolévaní pocházela: papež krále klel[2] a král papeži zlořečil.

Papež s Římským králem vedl válku.

Č. t. král Jan, sebrav mnoho lidu chaterného, okolo Rajnu činil veliké škody mnohým lidem a zvláště na zboží biskupském a někde i bez příčiny i bez opovědi jako laupežným zpuosobem. Dne jednoho sebravše se čtyři biskupové, zálohu[3] na téhož Jana a na lid jeho nedaleko od Vircpurgku učinivše, hanebně jej polámali[4], tak že král z té bitvy s velikau ušel těžkostí. 16 toliko koní maje do Čech se navrátil.

Král Jan v Bavořích poražen.

T. l. Alžběta, dcera krále Jana, jenž bylo děťátko krásné postavy, umřela a v klášteře na Zbraslavi pochována.

[1] na straně — [2] dal do klatby — [3] nástrahu — [4] porazili

⟨Stíhání židů v Čechách.⟩

T. č. když se ty věci tak dály a král Český sem i tam jezdil, v Čechách opět počaly býti nevole a mnozí laupežové, oklamávaní rozličná. A židé najvíce pod tím svých užitkuov hledali lichvami rozličnými a chytře vymyšlenými příčinami lid Český oklamávali, a zvláště v Praze skrze falešné svědky a křivé a jakés podvodné přísahy lidi netoliko oklamávali, ale i o znamenité a veliké připravovali statky, tak že mnozí z měšťanuov i z vládyk, měvše statky, skrze židy tak ochudli, že žebrati chleba musili. Taková věc když byla na krále vznešena, kázal takové věci spravedlivě vyhledávati a opatrovati, až jsau skrze to někteří z bohatých židuov byli i ohněm trápeni. A ti divné věci prvé v té zemi neslýchané vyznali, kterak jsú lidi připravovali (ty jenž jím věřili) o jích statky.

Židé lidi o statky jich připravovali.

Král povolav do své raddy lidí múdřejšich, světských i duchovních, rozkázal, aby při svých saudech těžší přísahy vydávali[1] židuom než křesťanuom. I zůstáno jest na tom, aby židuom v Čechách, jestliže by čím takovým narčeni byli a oni toho jistým a pravým nemohli odvésti svědomím[2], přísaha, kteráž jest napsána v knihách a v právích Justiniana císaře, kteráž slove dvénásobní aneb

Židuom přísaha ustanovena.

[1] = ukládali — [2] = svědectvím

větší přísaha, aby jím vydána byla, a žid, kterýž by jí vykonal, zadost aby své přísaze učinil; kterážto přísaha aby takto a tím způsobem učiněna byla, jakž se tuto píše slovo od slova:

/ 296 v /„Žid každý má přísahati sám druhý a to takto: Ten žid, kterýž přísahá, má státi bosýma nohama na sviňské kuoži vnově odřené toliko v košili. A druhý žid má státi proti němu na zemi, a tvrditi[1] jeho přísahu.

Židovská přísaha větší.

Přísahající má takto mluviti:

„Jakož jsem narčen od N., že jsem statek jeho, totiž klénoty tyto a tyto, šaty tyto a tyto, tak, jakž jest od něho N. mluveno a proti mně vedeno, k sobě přijal a jej mám a o něm vím, i přísahám P. Bohu, kterýž stvořil nebe a zemi i všecky věci, kteréž v nich jsú; přísahám skrze všecka jeho jména sv., kteráž napsal Mojžíš, služebník jeho; přísahám skrze patery kníhy Mojžíšovy, v nichž jest napsáno desatero přikázaní jeho, kteréž jest sám Buoh svau pravau rukau napsal a mně křivě přísahati zapověděl, že já toho statku N. nemám, ani těch klénotuov ani šatuov, jakž on N. praví, a nic jsem od něho N. ani od žádného jiného toho k sobě nepřijal a toho nemám aniž jsem měl. Toho mi dopomáhaj Buoh, jenž jest počátek i konec, jehož jest jméno Adonai."

Tehdy druhý žid, stoje proti němu, má říci:

[1] = dotvrzovati

„N., jakož jsi přísahu učinil, že tím statkem N. nejsi vinen a jeho k sobě že jsi nepřijal, aniž jsi jeho v své zprávě choval, ani v svých stěnách, ani v svých zdech, ani v své zemi, ani žádná čeled tvá: Jestliže právě přísaháš, tak tobě Buoh pomáhaj, ten, kterýž stvořil z ničehuž nebe i zemi, hory i doly, povětří i vody, listí i trávu, také i tebe. — Jestliže nepravě a křivě přísaháš, dajž P. Buoh tobě za dobrořečení zlořečení, tak aby tobě tvá modlitba, kteráž jest v knihách Tafrkassim napsaná, nic neprospěla, a aby na tebe žádná milost Boží nepřišla, ale aby usechl jako hory Gelboe, kteréž proklel David, na kterýchž zamordován jest Saul a tři synové jeho, ale aby tě napadlo Malchymelech a přestúpilo na tě jako na Gezi malomocenství Namanovo a aby na tě přišla Yskopa, též i na tvú ženu i na tvé děti, i na tvuoj všecken rod.

Jestliže křivě přísaháš, dajž Buoh, aby na tě padala síra, smola a oheň plápolající, jako padala na Sodomu 9 dní a 9 nocí, a aby tě spálil oheň jako Nadaba a Abiu a jako 50 mužuov na žádost Eliáše proroka a aby země tvé křivé přísahy snésti nemohla, ale tebe jako Datana a Abirona živého požřela.

Jestliže křivě přísaháš, dajž P. Buoh, aby tvé děti i tvoji všickni přátelé i tvuoj rod nepřišli mezi děti Abrahamovy a ty aby nikdá nepřišel

do Jeruzalema a Mojžíš v búdúcím životě aby tobě nedal jísti Šerabara a Leuiacham[1]. Tak tobě pomahaj Buoh věčný, jehož jest sv. jméno Adonai, Amen."

⟨Nepořádná vláda Janova a rozbroje domácí.⟩

⟨R. 1325.⟩ **L. 1325.** král Jan vyjel z Prahy nazajtří po slavnosti Tří králuov a táhl stěžně[2] upřímo k Lucemburgku a zpuosobiv tam některé věci, přijel

Král Jan hněval se na Čechy, že ho nevítali.

k slavnosti velikonoční zase do Prahy, maje s sebau nemalý počet rozličných Němcuov, kterýchž páni Čeští nebyli velmi vděčni[3]. Přijela také i králová Alžběta, manželka jeho, z Bavor a příští jejímu radoval se všecken lid, neb sú jí všickni milovali.

Páni pak někteří, majíce k ní lásku, obvláštně jí vítali, ješto krále žádný z nich nepřivítal. Král tomu urozuměv, některých před sebe povolati rozkázal, a když před ním stáli, řekl jim:

„Moji věrní milí, co se to děje, že jste mne ne-

/ 297 r /přivítali, jako byšte mého příjezdu nebyli vděčni, a manželku mú jste velmi slavně vítali a někteří z vás jí i dary přinesli." Páni i vládyky, spolu i Pražané, poradivše se, pánu Ješkovi Zvěřetickém poručili odpověd králi dáti a omluvu učiniti, kterýž stoje řekl: „Slavný králi Český! Tvoji věrní poručili

[1] = Leviathan — [2] = kvapně, spěšně — [3] = rádi neviděli

Tvé Mti toto pověděti: „Kdež se diviti ráčíš, že jsme Tvú manželku tak slavně vítali, a Tebe ne tak, učinili jsme to z té příčiny, neb T. Mt. Královská často odjížděje, často se k nám navracuje. I není toho potřebí, abychom při každém příjezdu vítání činiti měli, a také, aby T. Mt. nám toho nepřičetl k nějakému pochlebenství. Manželky Tvé příjezdu sme velmi vděčni a jí sme vítali proto, neb ona byla v Bavořích puol třetího léta a my sme jí neviděli, protož sme jí tak slavně vítali, i té jsúce naděje, že tím vděčnau[1] službu učiníme T. Král. Mti. Tato pak najvětší byla příčina, že sme Tebe nepřivítali, neb sme se toho obávali, aby se ti Němci, naši nepřátelé, kteříž s Tebau sem přijeli, nedomnívali, že sme my proti ním, jích se bojíce, vyšli, a je snad, aby nám milostivi byli, tak poctivě vítali. Vděčni sme my všickni Tvého k nám příjezdu, a kdyby s Tebau Čechové sem přijeli a ti Němci tam zůstali, mnohém bychom toho vděčnější byli. Ale však snad sme nětčím P. Boha našeho tak těžce rozhněvali, že toho na Jeho Sv. Milosti i na králi, pánu našem, vyprositi nemuožeme, aby Němci naší země prázdni byli. Kdyžkoli T. Mt. k nám bez těch lantsmanů příjede, chcme rádi, každý z nás poklekna na jedno koleno, T. Mt. jako našeho milostivého pána přivítati."

Němcův páni Čeští v Čechách nenáviděli.

[1] = milou

Král vyslyšav odpověd, ač z toho nemálo hněviv byl, však zasmáv se pověděl, že to přijímá od ních vděčně.

Při tom času Alžběta královna, slyšeci o té otázce, kterúž král na páních Českých učinil, také i o té odpovědi, kteráž byla od panuov králi dána, z toho velmi byla truchliva. Ale však jako žena múdrá mlčením to všecko pominula a svú snesitedlností[1] přemohla a manželu svému, tomu prchlivému a zůřivému, velmi se kořila. Kterýž potom, znaje její býti takovú k sobě náchylnost, k ní pokoj zachovati slíbil a od toho času s ní manželsky nakládal.

T. l. král, shromáždiv v Čechách opět velikú sumu peněz, pojav své Němce, obrátil se s nimi do Lucemburgku. Po jehožto odjezdu Čechové znamenitější, sjevše se spolu do Prahy, těžce to vážili a při tom někteří radili, aby ho zase do země nepauštěli pro tu příčinu: ,,Neb on zlaupě naši zemi, peníze nese do Lucemburgku a tam Němce jimi daruje.“ Ale múdřejší tomu byli na odpor a královna ustavičně pány krotila, pravěci, že ona sama chce to napraviti a manžela svého z toho vyvésti, aby těch Němcuov nechaje, svých poddaných, nad nimiž jest králem, se přidržal. Páni to slyšíce svá srdce obměkčili, pravíce, že chtí té nápravy počekati, majíce tu víru, [že] což královna mluví, že se tomu dosti stane.

Král Jan laupil Českau zemi.

[1] = snášenlivostí

⟨*Drobné příhody cizí i domácí.*⟩

L. 1326. Vladislav Loktek, král Polský, shromáždiv mnoho Polákův, Rusuov, Litvanův i jiných rozličných náróduov, poslal je do markrabství Bramburského a oni tam velikú škodu činili a odtuď mnoho lidu obojího pohlaví jako dobytkuov veliké haufy do Polsky přihnali. ⟨*R. 1326.*⟩ Král Polský zlaupil Bramburky.

T. l. opět vznikly veliké nevole a války mezi Ludvíkem, králem Římským, a papežem. Ludvík zavázal se velikými přísahami, že chce papeže z Říma vyhnati, ale toho nemohl vykonati proto, neb měl mnoho nepřátel pro svú neupřímnost a tak pro ty jích obapolní různice mnozí se dáli ve Vlaších i v Lombardý mordové.

/R. t. královna Alžběta tělo bratra svého, krále Václava mladšího, kterýž byl v Olomúci úkladně zamordován, kázala vyzdvihnúti a do Prahy přivézti. A třetího dne z Prahy vezeno na Zbraslav do kláštera a tu poctivě pochováno. / 297 v Tělo krále Václava do Čech přivezeno

L. t. Kunrád, biskup Olomúcký, jenž byl muž jistě dobrého obcování a domněním svatý, vykonav dny své věkem, umřel.

T. r. byla zima velmi tvrdá a sněhové nad míru velicí. Letního pak času na mnohých místech v Čechách bylo veliké země třesení a zvláště okolo Žatče a Litoměřic.

Při tom času Karel, král Franský, jenž byl muž

Trn z hlohové koruny poslán do Čech. velmi dobrotivý, poslal do Čech Jetřicha, opata kláštera Waldsaského, kterýž přinesl králové Alžbětě dar od téhož krále Franského, totiž trn z koruny hlohové P. Krysta, velmi draze zlatem a drahým kamením ozdobený.

T. r. také poctivý otec Oldřich, děkan kostela Pražského, jenž byl syn vlastní někdy Vyléma z Valdeka, umřel a v Pražském kostele pochován. Ten někdy za dnuov života svého zpuosobil byl, Klášter sv. Dobrotivé. do Čech že jest přivezeno tělo sv. Dobrotivé, a on dal je bratřím řádu paustenického do kláštera P. Marie, jenž jest na ostrově pod Valdekem. Kterýžto klášter byl někdy založil Oldřich Zajíc z Valdeka leta 1263. A též tělo odpočívá tu až do tohoto času. A z té příčiny klášter ten obdržal jméno klášter Sv. Dobrotivé.

〈Nepořádky doma i v Slezsku; připojení Slezska.〉

〈R. 1327.〉 **L. 1327.** Král Český znamenav, že již Čechové takové ty jeho časté lozungky[1] a berně velmi sobě ztěžují a někteří že se spolu spuntovali i zavázali, aby králi více žádné pomoci penězité nečinili, povolav k sobě některých znamenitějších, kteréž znal, že mají peníze, královská zboží i mnohá duchovenství jím zastavoval, ješto skrze to mnohé v tom království vznikly ruoznice a

[1] platy, dávky

vády. A on na ty peníze shromáždiv lid, táhl do Bavor a tu opět okolo Rajnu činil velikú škodu, tak až i města některá tu sobě podmanil a biskupství mnohá zkazil. Odtuď pak obrátil se do Lucemburgku a těch všech kořistí a laupežuov, kterýchž v Bavořích nabyl, v Lucemburgku zanechal a opět se lačný a s prázdným měšcem do Čech navrátil. Chudí Čechové a sprostnější toho, co se děje, neznali a té záhuby toho království neuměli rozvažovati. Páni pak znamenitější, jenž měli co králi na zástavy puojčovati, ti, že království hynulo a jejích hradové se vzdělávali, tomu se smáli. Prostřední ovšem, vidúce takovú záhubu České koruny, toho, co se děje, litovali. A tak v tom království skrze takové zástavy a duchovních zboží panuom zapisování veliká byla ruoznice.

Král Jan zastavoval panum království i duchovenství.

T. l. stala se váda a roztržka mezi Boleslavem a Jindřichem a Vladislavem bratřími, knížaty Slezskými, o rozdíl[1]. Neb Boleslav, ten, kterýž měl za manželku Markétu, sestru královy Alžběty, měl za díl město Břeh a zámky, vsi k němu náležející. A měl s túž Marketú, dcerú krále Vácslava někdy Českého, /dva syny, Vácslava a Ludvíka. Jindřich, bratr jeho, měl za díl město Vratislav i s jeho náležitostmi a za manželku měl sestru knížat Rakúských, s kterúž neměl žádného syna ani dcery. Vladislav pak měl město Lehnič[2] s jeho příslu-

Knížata Slezská byla v nevoli mezi sebú.

298 r

[1] = dělení — [2] = Lehnice, něm. Liegnitz

šenstvím, ale že byl najmladší, protož bratr najstarší dal byl jeho k učení chtě, aby byl posvěcen na biskupství a tak aby díl jeho při něm zuostal. K Jindřichovi měl take nevoli obávaje se, kdyby on Jindřich umříti měl, aby dílu a statku svého (poněvadž dětí nemá) mimo něho někomu jinému neporučil. A tak chtěl on Boleslav Jindřicha i Vladislava k zápisu přinutiti tak, jestliže by bez dědicuov byli, ... jemu a jeho dědicuom jako svým bratrancuom díly své zapsali a kšaftem vuole své poslední odkázali. Jindřich rozhněvav se na Boleslava pro ty a takové mnohé příčiny a útisky, jel do Čech, a přijev k králi Janovi, jemu se poddal a s ním smlúvu učinil tak, aby on král Jan jeho, Jindřicha, za mana k koruně České přijal a za to aby jemu město Kladsko i, což k tomu náleží, do života dal a po smrti jeho aby Vratislav město i s příslušenstvím jeho na krále a království České připadlo a na časy budúcí a věčné Českým králům v manství zuostalo, též i Kladsko aby zase králi Českému a té koruně bylo navráceno. A ta smlúva jest na majestátu[1] pečetmi utvrzená. Ač o tom také v předešlých letech byla námluva[2] učiněna, ale pro nedbánlivost Čechův po smrti Jindřichově, někdy otce těchto bratrův, strajc jich Jindřich, jenž měl příjmí Břichatý, v to knížetství Vratislavské byl nenáležitě vkročil a sobě je osobil,

[1] = královská listina — [2] = úmluva

ale již na tento čas to k koruně České jest přispojeno a listy utvrzeno. Po malém pak času také tito dva bratří, totiž Boleslav — Vladislav, též sú učinili a králi Janovi knížetství svá Lehnič, Břeh a Kozlé v manství poddali a to listy svými na věčnost utvrdili.

⟨*Král Ludvík císařem.*⟩

R. t. Ludvík Bavorský, ten, jenž se psal králem Římským, opět s svými vojsky vtrhl do Vlach a tam velikú zúmyslně činil škodu těm, jenž se papeže přídržali. A papež sebrav berni od lídí duchovních, kteříž byli pod jeho zprávú, krom Bavorských a Švábských kněží — ti berně jemu dáti nechtěli — tomu násilí, kteréž mu se dálo od Ludvíka, statečně se bránil, a chovaje žoldnéře, svých poddaných hubiti nedopustil dotuď, dokudž Římané nad ním nepřičernili[1].

Papeži dávána byla berně od kněží.

T. r. král Český vedlé nějaké předešlé a tajné námluvy syna svého Jana, jenž měl věku svého pět let, kázal vézti do Korytan a tam jemu usnúbena za manželku dcera Jindřicha Korytanského. Alžběta královna i mnozí z panuov Českých slyšíce, měli nad tím velikú těžkost a pravili, že takové věci, kteréž král před sebe béře tajně a bez vědomí jiných, nebudau bráti dobrého konce.

Janovi, synu krále Jana, zasnúbena manželka.

[1] = se neprohřešili

Biskup Olomúcký Berka z Dubé.

Vše toho roku Hynek Berka z Dubé, jenž byl probošt kostela Pražského, muž velmi učený a dobrotivý, kterýž mnoho dobrého činil kostelu Pražskému, ten učiněn jest biskupem kostela Olomúckého.

⟨*R. 1328.*⟩ **L. 1328.** Na den slavný Tří králuov někteří z knížat, sjevše se spolu na žádost Ludvíka, krále Římského, jej sú, aby byl císařem, tvrdili a při tom rozličnými vyzdvihovali chvalami. V tom biskup Benátský, sebe samého kardynálem Ostienským zvoliv, téhož Ludvíka se přidržal. Ludvík, ' 298 v ač dosti nepořádně byl volený /a ještě nepořádněji tvrzený, přijav tajně listy od Římanuov, hned se do Říma strojil, chtě Jana papeže pod sebe podmaniti a jej k tomu, aby jeho na císařství potvrdil, přinutiti bezděčně; neb i smrtí jemu hrozil. Uslyšav o tom nějaký Adryanus, jenž byl krevní přítel papežuov, proti Ludvíkovi veliká vojska vypravil a mnoho lidu jemu porazil. Však proto Ludvík s pomocí Římanův do Říma vskočil (a papež byl toho času v Viterbi) a tak ten biskup Benátský toho Ludvíka na císařství korunoval. A on jsa korunován, nového papeže ustanovil, jednoho velikého zúfalce, Petra z Karbona, jenž sobě dal jméno Mikuláš. Ten pak nepořádný papež nepravých sobě udělal 12 kardinálův, ješto z nich mnozí nebyli literáti, než lajkové a zaufalci.

Ludvík Bavorský korunován v Římě nepořádně.

Papež byl lotr i s kardynály.

[Události ve Francii. Války Janovy.]

T. l. umřel král Franský Karel, toho jména II. pořádu[1], na jehožto místo vstúpil a království Franské přijal Filip, ten, kteréhož měl sestru za manželku Václav, jinak Karel, syn krále Jana prvorozený, jejíž jméno bylo Blanka. Karel, Franský král, umřel.

R. t. některé krajiny Filipovi králi, již volenému, se protivily. To král Jan uslyšav, hned bez meškání s svými Čechy jemu táhl na pomoc. A tak král český Filipovi Flandrskú krajinu podmanil a do Čech s svými se šťasně navrátil. Filip Fránský králem učiněn.

L. t. byla veliká nevole mezi knížaty Rakúskými a Karel, král Uherský, mnoho lidu byl poslal Ottovi, jednomu z knížat Rakúských, na pomoc proti Frydrychovi a Albrechtovi bratřím, též knížatům Rakúským. A král Jan, jakž se z Flandrý navrátil, tak hned pojav Čechy, proti Ottovi bratřím jeho na pomoc táhl, a mnoho jemu v Rakausích tvrzí a hraduov dobyv, s mnohými kořistmi do Čech se navrátil. Král Jan táhl na Rakušany.

Při tom času král Jan, svolav pány, rytíře a města, položil na ně velmi velikú berni, k kteréž někteří svolovali a jiní odpírali. A skrze takovú nesvornost dáti jí musili a položiti v jednom měsíci. Tu vzav král, táhl s velikým lidem až do Prus a odtuď do dolejší Litvy a tam velikú činil škodu Král Jan berni vybral na Prušáky.

[1] pořadem, řadou

a zajav okolo tří tisíc lidu, hnáti je kázal do Prus, jako jiný dobytek v stadích a tu v Prusích kázal je pokřtíti.

Turecký král první. T. r. při konci první král Turecký, jménem Ottomanus, umřel, jenž první nad Turky kralovati počal a kraloval let dvadcet a osm. Toho hned roku na stolici otce svého vstúpil syn jeho Orkanes (neb Orkan) a kraloval let dvamezcítma[1]. A on dobyv města jednoho velikého v Kappadocí, řečeného Sebastya, jeho se zmocnil a tu své panování rozšiřoval. A ten byl první, kterýž se pustil do Europy, a tu v zemích Řeckých činil veliké škody.

⟨*Události a mravy v Čechách.*⟩

R. 1329. Berně se báli Čechové. **L. 1329.** král Jan, navracuje se z Prus, přijel do Prahy s velikú slavností a lid všecken duchovní vyšel proti němu s slavnú procesí a velikú činili jemu poctivost, proto že jest mnoho tisíc lidu pohanského k víře křesťanské napravil. Ale lid světský jeho příjezdu nebyl velmi vděčen, neb se báli za své měštce a pravili: „Již k nám opět pro berni jede."

299 b T. l. bylo v Českém království všech věcí hojnost; Hory Jilovské a Kutnpergk[2] zlattem a stříbrem květly, obilé veliká hojnost, strych žita míry Pražské platil 4 groše a ovsa strych za 16 Lacino v Čechách. peněz, slepice za 5 peněz, pětmezcítma[3] vajec za jeden peníz.

[1] = 22 — [2] = Hora Kutná — [3] = 25

R. t. město Gerlice[1] zase k České zemi přispojeno, kteréžto před mnohými lety bylo odcizeno skrze nějaké věno.

Jindřich z Lipého umřel.

Při tom času Jindřich z Lippého, o kterémž mnoho napřed položeno, pro některé své pilné potřeby byl se vypravil do Moravy a tam sa, upadl v nějaký vnitřní neduh, od kteréhož v Brně den sv. Rufa umřel.

Pajcha v Čechách.

R. t. pro velikú hojnost chleba, také snad i jiných věcí, a najvíce proto, že byl pokoj v České zemi, lidé počali velmi pajchati, divné a vymyšlené kroje sobě dělajíce, z rozličných barev sukně sobě šíti kázali a divně faldované. A jakýž byl způsob v krojích, takový i v mravích, a to najvíce rytíři, chudých lidí laupežníci, činili. Ti najprve dlúhé brady nositi počali, ješto je před tím všickni dali holiti. Někteří pak frňausy[2] jako psi aneb kočky mívali, obyčej v tom pohanský zachovávajíce. Jiní pak, aby svú mužnost zhyzdili, zpuosob brali na se ženský, dlúhé vlasy nosili, a češíce mokré na slunci, tak je bílili. Někteří pak, tím aby slavnější a ozdobnější byli, berauce horké železo, kterémuž říkali *calamistrum*[3], na něm vlasy točili a připalovali a tím je kadeřavili; a čím kto kražší vlasy měl, tím se slavnějšího býti domníval. Taková rozličnost jich v oděvích a v vlasích byla, že se jím jiní národové posmívali

Kadeře a frňausy[2].

[1] = Zhořelec — [2] = kníry — [3] = kadeřítko

a k opicem je přirovnávali, pravíce: „Hle, toť České opice: co jedna na druhé vidí, tolikéž chce i na sobě viděti.“

⟨*O biskupu Janovi.*⟩

Biskup Jan se z Říma vrátil.

L. t. Jan, biskup Český, jenž byl t. j. IV. a v pořádku biskup Pražský dvadcátý a sedmý, navrátil se z Říma, obdržav tam před papežem vítězství v saudu nad svými nepřátely. Neb před tím byla veliká nevole mezi týmž biskupem a Jindřichem z Šonburgku, proboštem Litoměřickým, o nějaký nářek[1], kteráž pře mezi nimi trvala 11 let. Když pak přijel do Prahy, s velikú poctivostí ode všeho stavu duchovního přijat na den sv. Protasia. A když vjel na hrad Pražský a ssedl s svého koně, klekl holými kolenami na prahu kostela sv. Víta, P. Bohu děkuje, že jest jej od těch jeho nepřátel a z té těžkosti, v kteréž byl tak dlúhý čas, vysvoboditi ráčil, při tom Jeho Sv. Milosti v svém úřadu věrnost zachovati slibuje a to biskupství Pražské od té hodiny že chce rozšiřovati. A hned druhého dne kaupil k témuž biskupství a kostelu Pražskému hrad, jménem Herštajn, kterýž leží v lesích a v horách nedaleko od mezí Bavorských. Druhý hrad potom také kaupil za své vlastní peníze a k tomu biskupství jej připojil, jménem Kašperk[2], jinak Supí Hora,

Hradové biskupovi Herštajn a Kašperk.

[1] = nařknutí žalobu — [2] *Jméno mylné.*

a dal jemu jméno Biskupská Hora. A jiné hrady, také biskupské, kteříž byli již pro dlúhověčnost se jednak[1] rozváleli, kázal zase opraviti a vsi kupuje k nim, nadával vedle náležitosti. Svatým pak dědicuom, totiž sv. Vojtěchu, sv. Václavu a jiným, slíbil zvláštní poctivost činiti. Protož tři kanovnické prebendy nad první počet v kostele sv. Víta zpuosobil a nadal a na věčnost utvrdil. Kanovnické prebendy tři nadal Jan biskup.

L. 1330. Alžběta, Česká královna, manželka Janova, vnuknutím Božským a skrze nějaké vidění aneb zjevení v svém dvoře, kterýž měla pod horú Petřínskú na Aujezdě, rozkázala klášter založiti i stavěti ve jménu sv. Anny a uvésti do něho rozkázala panny řádu predykatorského sv. Dominika a hojným platem je opatřila, jich žádajíci, aby za ni snažně prosily P. Boha. A sama to také spolu s nimi v témž kostele činiti obyčej měla. ⟨*R. 1330.*⟩ / 299 v Klášter sv. Anny na Aujezdě.

T. l. Frydrych, kníže Rakúský, jenž se psal králem Římským, kterýž byl příčina různic mnohých a válek, a skrze něho dála se veliká krveprolití, upadl v velikú nemoc. Ač měl mnoho dospělých[2] lékařuv, umřel a v Aburbachu pohřben.

R. t. v Českém království ustavičně jednak dešťové pršali a z toho veliká přišla řek rozvodnění, země velmi rozmokla, obilé i jiné zemské úrody jednak všecky vyhynuly, s polí lidé nic skliditi nemohli a z toho přišlo veliké draho. Větší strana[3] Mokrem všecka obilé zhynula.

[1] = téměř — [2] = zkušených — [3] = část

lidu domnívali se, že by to P. Buoh na Čechy pro jich velikú pajchu dopustiti ráčil.

⟨Útok na krále uherského.⟩

Krále Uherského chtěl zabíti Felician.

L. t. Karel, král Uherský, jsa muž dobrotivý a milovník pokoje, království své Uherské tak upokojil, že aby kto měl jeden k druhému jakú nechut, nic o tom slyšeti nebylo. Ale ďábel, nepřítel a zvláště lidí dobrých a spravedlivých a rozsevač různic a svárův, nad tím maje velikú těžkost, zlý a nešlechetný byl vpustil úmysl v srdce nějakého Feliciana, jenž byl pán Uherský a rodu znamenitého, jenž sluli Zaach. Ten již jsa v starém věku a šedivau maje hlavu, vida, že jest vzáctným a že snadný má přístup k králi, umínil zabíti krále i královú i také Ondřeje a Lays, dva syny královy, v jeden den. A tak král a Alžběta, manželka jeho, a dva synové jich předpověděnı ten den před sv. Valeriánem, jenž bylo v středu po slavnosti ochtábu velikonočním, pod Vyšehradem v svém domu královském seděli za stolem a obědvali. Toť tíše přišel nešťastný Felician a stál před stolem a po malé chvíli vytáh svú přeostrú šavli, jako vzteklý pes na krále se obořil, krále najprv, potom královú, též i oba syny jich zahladiti chtě v jednu hodinu. Ale P. Buoh milosrdný toho jemu dopustiti neráčil: a tu jest krále (však nevelmi škodné) v ruku ranil, ale dobré a sv. ženě krá-

lovně u pravé ruky všecky čtyři prsty krom palce (kterýmižto chudým a nuzným lidem hojné rozdávala almužny) uťal, kterýmižto také prsty šila a rozličné kostelům a oltářům strojila přípravy. Když pak nešlechetný Felician na děti se obrátil, dva pěstúnové jich, Penesych, syn Giuluov, a Mikuláš, tu stojíce, ty mládenečky pochytili, ven s nimi utíkajíce, od téhož Feliciana sú oba smrtedlně zraněni. Tu přitom sa mládenec jeden, jménem Jan, syn Alexandrův, z rodu Potokovských, jenž byl místotruksas králové, na toho Feliciána se obořil a velmi silně jej pod krk mezi ramena buzygáněm[1] uhodil a na zemi porazil. A v tom jiní rytíři královští přiběhše, toho Feliciana na kusy rozsekali a po malých kusích ven vymetali. Hlavu jeho do Budína a ruce i nohy poslali do jiných měst. Syn pak Felicianův, kterýž jedinký byl syn otce svého, uslyšev tu nevděčnú[2] novinu, s jedním toliko služebníkem utíkaje, utéci nemohl, neb sú oba polapeni a k ocasům konským za nohy přivázáni a po městě celý den vláčeni. A tak syn pro otce svého a služebník pro pána svého zlý účinek konec každý z nich života vzal a těla jich nepohřbená psům k snědení sú zůstavena.

Pokuta syna Feliciánova.

Dcera pak téhož Feliciána, jménem Klára, panna výborné postavy, kteráž u králové vzáctná služebnice byla, od králova dvora jest vzata, chřípě

Pokuta nad dcerú Felicianovú.

[1] = železnou palicí, palcátem — [2] = neradostnou

i pysky okolo zubův sú jí hanebně obřezány, toliko
/ 300 r jí /zubové zůstaveni. Utíti jí kázali u každé ruky čtyři prsty, palcové jí toliko zůstali. Na kůň právcové[1] ji vsadivše, po všem městě po ryncích i ulicích sú jí (ana již napoly mrtvá bídná nebožička byla) vodili a biřicové před ní jdúce volali pravíce: „Ktož králi, pánu svému, nevěrně slauží, tak se má státi každému." Druhá pak dcera Feliciánova, starší, kteráž již dávno vdaná byla za jednoho pána, jmenem Kopay, kteráž slula Sébe, ta jest také i s manželem svým jata a na hrad řečený Léva oba sú do těžkého vězení vsazeni. A pán Emeryk, jenž byl hejtman toho hradu, paní Sébe hlavu stíti kázal, manžel její Kopay v tom vězení umořen. Synové jich dva, ti sú křižovníkuom dáni, aby je s sebú na morské ostrovy vyvezli, a ti, pokuď by živi byli, nikdá na budúcí věčné časy aby se do Uherské země nenavracovali, slíbili. A tak Felician za nevěrnú službu vzal zlé skončení a tím účinkem svuoj rod zhasil i udusil, psům za pokrm učiněn, všemu světu a sobě zlú pověst učinil a nevěrným služebníkům věčný příklad zuostavil.

⟨Smrt královny Alžběty.⟩

Vše toho roku Jan, král český, všudy vůkol jezdil po Německých zemích, pokoj jednaje a přátelství mezi knížaty, hrabaty i pány a Ludvíkem

[1] = vykonavatelé rozsudku

císařem. A z toho vyšlo přísloví, že žádný nic sobě zjednati nemuože bez krále Českého; neb jistě P. Buoh byl dal jemu takovú na ten čas milost před císařem, králi a knížaty Římskými, že sú jeho všickni jako otce milovali a v veliké měli poctivosti. Král Jan všecky mířil.

L. t. ctná, dobrotivá a milosrdná i sv. královna Alžběta, když král Jan, manžel její, byl v Korytanech, na den sv. Michala archanděla v domu probošta vyšehradského na Vyšehradě umřela a v klášteře P. Marie na Zbraslavi s velikú poctivostí a pláčem všeho lidu Českého bez přítomnosti manžela jejího pochována. Ta ovšem královna od mnohých panuov Českých byla v veliké nenávisti, a mnoho protimyslného[1] od nich trpěla bez příčiny. Králi pánu svému jako věrná manželka věrně poddána byla a s ním tři syny a čtyři dcery měla a tak po mnohých protivenstvích P. Bohu se dostala. Králová Alžběta umřela. Král Jan měl s manželkau tři syny a čtyři dcery.

⟨České panství v Italii.⟩

L. 1331. císař Ludvík přijel do Bavor a tu povolav některých knížat z Říše, rokování s nimi učinil o knížetství Korytanské. Po dlúhých rozvažováních tak na tom zuostáno, aby to knížetství k Rakúsům náleželo. To uslyšav král Jan, byl z toho na Ludvíka velmi hněviv a to proto, neb ⟨*R. 1331.*⟩

[1] = protivného

Janovi zdálo se, že by jemu po švagrovství náležalo, poněvadž měl Alžbětu, vlastní sestru Anny, manželky knížete Korytanského; i chtěl tomu, aby Karel, jenž měl dceru Filipovu, krále Franského, byl markrabí Moravským, a Jan, kterýž měl dceru Jindřicha Korytanského, aby byl jako dědic aneb nápadník po manželce knížetem Korytanským.

Ale císař Ludvík sa velmi vrtké[1] mysli, nechtěl k tomu na žádost krále Jana ani na přímluvu některých knížat svoliti. Král Jan, jsa muž ovšem zůřivý[2], ale raddy plný, počal císaři v tom činiti překážky a podtím[3] s některými okolními a sobě příznivými přáteli tak jednal, až to zpuosobil, že se hrabství Tyrolské Janovi, synu jeho, poddalo. Císař pak vida, že se to jedná proti vuoli jeho, a znamenav sebe býti mocného, a znaje, že bude míti po sobě podstatu knížat některých, králi Českému (a snad chtěje jej ustrašiti) činil veliké pohruožky. Ale král Jan jako obr nestrašlivý[4], shromáždiv veliké vojsko lidu Českého a Moravského, také i jiných náruodův, pospíchaje, jako vepř zdraštěný[5] kly své naostřiv, mocnú rukú táhl do Lombardý a do Vlach, a tu mnohá města sly-
/ 300v šíce o jeho moci beze /všeho dobývaní jemu se poddávala a to tato: Brixia, Párgama, Cremona, Papia, Parma, Regium, Mutyna[6] a Luca, se všemi

[1] nestálé — [2] prudký — [3] zatím — [4] nebojácný — [5] — zježený, rozzuřený — [6] — Modena

jich hrady i náležitostmi. I znamenav král Jan, že se jemu po vuoli jeho vede, poslal do Lucemburgku pro Karla, syna svého prvorozeného, kterýž již byl v patnáctém létě a mládenec velmi krásné postavy a k lidem velmi přivětivý; i očekával jeho otec v Parmě. I událo se Karlovi přijeti do města Papí u Veliký Pátek, kterýž pověděl k svým služebníkům: „Dnes jest den Božího umučení a v neděli bude slavný den jeho vzkříšení, já tuto musím zůstati." Tu všickni se rozhostili[1] z té příčiny, že tu měli za několik dní pobýti. Na den pak velikonoční Karel s některými staršími všel do kostela a jiná čeled v hospodách zuostala. Kterýž na den té slavnosti připraviv se modlitbami, sv. svátost velebnú tu v kostele přijímal a tu zuostal, až se všecky mše vykonaly. Kterýž když vycházel z kostela, oznámeno jemu bylo, že by toho dne okolo dvadcíti služebníkuov jeho již umřelo a ještě někteří umírají, a zvláště ti, kteříž jedli dřív, než se mše vykonaly. Z toho Karel byl nemálo strašliv[2] a obrátil se do jiné hospody a kázal kuchaři svému obvláštní krmě připraviti. A pomodliv se P. Bohu, jedl s bázní Boží a služebníci stáli okolo něho. V tom uhlédal jednoho velikého mládence holého, an chodí tu a posluhuje mezi jinými, i optal se, kto by ten byl? A oni řekli: „Jest němý a již od dávné chvíle drží se tu při nás

Králi Janovi tato se města poddala ve Vlaších a v Lombardý.

Karla kníže chtěli otráviti.

Němým se dělal travič.

[1] = svékli, převlékli — [2] = ustrašen

a nám posluhuje." „Nechť jest jat a vsazen do vězení." Třetího pak dne, když byl trápen, promluvil a vyznal, že jest on návodem Acovým, náměstka hrabí Medyolánského, všed do kuchyně, jed vpustil do hrncuov, chtě kníže Karla otráviti; a on Aco z té příčiny to učinil, neb jemu na ten čas král Jan byl poručil zprávu těch hraduov a měst, kteráž se jemu na ten čas poddávala, a když by Karel přijel do Parmy, že by jemu snad ta zpráva odjata byla a dána Karlovi. Od toho pak jedu zemřeli někteří znamenití páni, jako Jan z Bergov, hofmistr dvoru knížete Karla, a Jan de Alta Ecclesia, truksas, Šimon z Keyla, kraječ (a ti byli jako najznamenitější auředníci) a při tom jiných okolo padesáti. Když se pak otec a syn sjeli v Parmě, tu málo spolu pobyvše, nětco tajně rokovali. Aco o tom uslyšav, co se v Papí přihodilo, odtud, aby život zachoval, pospíšil. Král Jan poručiv ta města Karlovi, synu svému, a Ludvíkovi, hrabí z Sabaudý[1], obrátil se do Franské země a tam jednal věci potřebné.

⟨*Válka v Rakousích.*⟩

Císař, zprávu maje, co se ve Vlaších děje, nemálo se krále Českého obával a rozváživ, že jemu nemůž zjevně uškoditi, tajně o to smajšlel i jednal; a byv nepřítel knížat Rakúských, s nimi všel v pokoj,

[1] = Savojsko

k králi Uherskému, též i králi Polskému posly své vypravil, jich, aby proti němu nebývali, žádaje. A za to jim skrze též posly veliké dary sliboval proto, jestliže by on sám císař Ludvík nemohl krále Českého přemoci, to aby oni vykonali. Taková věc když krála Jana tajna nebyla, do Lombardý se navrátil a porozuměv, že by Rakúská knížata chtěla jemu škodu v Čechách učiniti, nechav tu v městech předřečených syna svého za hajtmana, k Čechům se obrátil; a přezvěděv, že Ludvík Bavorský jest v Řezně toho času, k němu upřímě[1] táhl, aby se s ním sjel a přátelsky rozmluvil[2]. A tak se stalo, ale však s strany Ludvíkovy proti králi Janovi lstivá byla myšlení i jednání, kteráž jse potom skutkem vykonala. Mezi jiným jako přátelským jednáním i o to bylo rokováno, aby syn Ludvíkuov prvorozený pojal za manželku Jitku, dceru krále Českého, ale proto podtím[3] tak jednal, aby kníže Rakúský nětco protimyslného a nepřátelského králi Českému učinil a tudy aby dána byla příčina k nevoli. A tak Frydrych Rakúský, sebrav vojsko, v Moravě i v Čechách škody počal činiti laupežem i mordem. Král Český, porozuměv tomu, že to Ludvíkovo s ním rokování bylo plné lsti, a kteréž při tom domníval se míti přátely, učiněni sú nepřátelé, hned se do Čech obrátil a přijev do Prahy, /veliký lid shromáždil, / 301 r

[1] = přímo — [2] = pojednal — [3] = zatím

nepřáteluom aby odpíral. A bez odtahuov i všelikterakého prodlívaní táhl a u města Lávy se položil na poli proti vojskám knížat Rakúských, kteříž s sebú měli mnoho lidu z Uher i z Polsky. Špehéři královští oznámili, že Rakúská knížata mnohém více mají lidu nežli on, král Český. Raddy královské raddili jemu, poněvadž má velmi malý počet lidu a nepřáteluom daleko nerovný, aby s pole lidem hnúti rozkázal a rozdal[1] jej na města Moravská. Král Jan, jako muž bez strachu, nechtěl toho učiniti. A v tom přišly noviny, ale nepravé, do vojsk knížat Rakúských, že by lid velmi mnohý táhl z Čech opět králi svému na pomoc. A tím jsúce zstrašeni, počali se najprv

Němci, Uhři i Poláci před Čechy utekli.

Němci, potom Uhři i Poláci s pole hýbati. To král uslyšav, za nimi s svými pospíšil a honil je až k Dunaji, měst hrazených i zámkův pevných nepřátel svých silnú mocí dobývaje. A dobyv některých měst i vybrav je, zase se navrátil. Nechav pak lidu svého na mezech[2] Českých a Moravských, přijel do Prahy a tu shromáždiv lid Český na sněm, velmi velikú berni na ně položil a mimo[3] míru jako šacuňk[4]; pány, rytířstvo i města, též i kláštery i všecken lid obecný tím velmi obtížil, ješto všickni počali proti tomu reptati. Ale

Král Jan na všecku zemi položil berni.

když uznali, že tu všecku berni mezi lid Český

[1] — rozeslal — [2] — hranicích — [3] — nad — [4] — poplatek, plat, daň

služebný pro obranu toho království rozdělil, od takého reptání přestali. Král způsobiv v Čechách všecky věci potřebné, do Franské země se obrátil a tam velmi brzo (tak jakž jeho obyčej byl, rychle na koních jezditi) přijel. Po odjezdu jeho zůstal v království Českém hajtmanem Ołdřich Pflugk; ten ač jest byl někdy chudý, král Jan pro jeho statečnost jej velmi obohatil a znameními obvláštními obdařil.

Pflugk hajtman.

T. l. slavní dva kazatelé byli řádu sv. Františka v klášteře sv. Jakuba v Větším městě Pražském: jednomu jméno bratr Jan Mravík a druhému Jindřich, jenž se psal z Lubna. Ti od některých neupřímných kněží byli (že by bludné věci kázati měli) před biskupem obžalováni a dáni do vězení, tak jakž se tomu vyrozumělo, více z závisti než z křesťanské nápravy. Z toho počal nemalý rozbroj v lidu býti a biskup, obávaje se zbauření, rozkázal je z toho vězení, v němž šest dní byli, propustiti.

Kazatelé Pražští dáni do vězení.

L. 1332. Když ta válka, kteráž se roku předešlého mezi králem Janem a Rakušany začala, ještě trvala, mnohé potržky[1] jedni na druhé sjezdem[2] činili, jednak Rakušané do Moravy, jednak Moravané i Čechové vskakovali do Rakús. Času postního někteří z Čechův připravivše se, tajně do Rakús vskočili, činíce nemalú okolo Dunaje

⟨R. 1332.⟩

[1] — vpády — [2] = nájezdy

záhubu[1]. Rakušané jako by o tom neměli žádné vědomosti, pokojně v městech i na zámcích seděli, však jedné noci zatáhli Čechy od Moravy a tu jích dlúhú chvíli čekali. Čechové navracujíce se zase s kořistmi, toť na ně Rakušané nenadále pod Kracištunem[2] vyskočili, napořád je mordujíce. Ale však Čechové zpravivše se[3], statečně se bránili a mnoho tu zbili Rakušanův, ale však sú od ních více fortelem[4] než statečností přemoženi a zjímáni někteří znamenití Čechové, jako Jindřich, syn někdy Jindřichů z Lippého, a Jan, bratr jeho, Beneš z Vartmberka, Maršík z Vlašimě, Smil z Přibyslavě, a též i z rytířstva nemalý počet; a ti sú na Víděň vedeni a tam držáni v rytířském vězení. Ale jakž se král Jan do Čech navrátil, hned učinil smlúvu o ty vězně s Rakušany; dav mnoho peněz Rakušanům, některé hrady i města jim navrátiv, tak ty vězně vypravil[5]. Kteříž sú pak v té bitvě z Čechův zahynuli, jako Jan, syn Benešův z Vartmbergka, Jaroš, bratr Maršíkův z Vlašimě, Ježek z Poličan, Zbyněk z Dúbravice a Danyel z Kostelce i jiní mnozí, ti sú všickni v Kremži poctivě pochováni byli. A král o tom zprávu maje, kázal tu v Kremži krásný oltář postaviti a nadal jej bohatě, aby na každý den na věčné časy jedna mše za ně byla před P. Bohem obětována.

Páni Čeští v bitvě zjímáni.

[1] škodu — [2] *U Mailberka, 11. března 1332* — [3] vzchopivše se — [4] lstí, úklady — [5] vyprostil

Král Jan a Ludvík císař.>

Téhož léta král Jan učinil příměří i pokoj s Rakušany a při tom bylo o tom jednáno, aby on král Jan, jestliže by stolice Římská dopustila, pojal za manželku dceru Frydrycha, knížete Rakúského, jenž byl někdy král Římský volený. Ale Rakušané tomu vyrozuměvše, že by král Český chtěl tudy knížetství Rakúského dosáhnúti, nikoli k tomu svoliti nechtěli. / 301v

Král Jan chtěl vzíti za manželku dceru knížete Rakúského.

R. t. Ludvík, král Římský, jenž byl na císařství potvrzen, ale nepořádně, maje nechut k králi Českému, byl by jemu velmi rád uškodil, ale neměl moci ani příčiny. Ale však aby vždy jemu nějakú protimyslnost učinil, i vzbudil proti Jindřichovi, knížeti Bavorskému, jenž měl dceru krále Českého, druhého Jindřicha, jenž byl také kníže Bavorský, tak že oni povstavše proti sobě počali svých knížetství obapolně hubiti. Král Jan to uslyšav, rychle poslal k strýci svému, arcibiskupu Treverskému, jeho žádaje, aby táhl s vojskem do Bavor na pomoc zeti jeho. Kterýž bez meškání tak učinil a on Jan s druhé strany s svými Čechy táhl jemu na pomoc a tam do Bavor přijevše, obé těch knížat upokojili a srovnali.

Císař Ludvík lstivý.

T. r. také Ludvík znamenav, že krále Českého nikterakž nemuož žádnými fortely oklamati ani jemu uškoditi, poslal k němu své posly poctivé, jeho žádaje, aby k němu přijel do Řezna. Král

Poslové z Čech do Říma.

Jan beze všeho strachu hned s nemalým počtem lidu Českého na jeho žádost tam přijev, položil se na polích okolo města a tu očekával Ludvíka v svém stanu. Kterýž když k němu vyjel a do stanu jeho všel, dali sobě oba spolu poctivé vítání i pozdravení. Tu Ludvík mnohá činil Janovi zakazování[1], při tom jeho žádaje i prose, aby se v to vložil a mezi týmž Ludvíkem a papežem aby pokoj způsobil a učinil narovnání, tak aby on Ludvík byl na císařství od téhož papeže pořádně korunován. Král Jan, nětco pro jeho neupřímnost přikukav[2] témuž Ludvíkovi, slíbil se v to skutečně vložiti. A přijev do Čech, hned poslal z Prahy do Říma některé doktory a mistry a poctivé preláty. Kteříž když do Říma přijeli, poctivě jsú přijati i ctěni, ale však nic zjednati nemohli proto, neb jest jím to v Římě světle ukázáno, že ten Ludvík, cožkoli komužkoli, i najvyžšímu biskupu křesťanskému, sliboval, toho nikdá nezdržal, ale všecko sliboval lstivě, ješto taková věc jest velmi nenáležitá nejvyžšímu pánu světskému křesťanskému, jenž jest hlava všeho křesťanstva. A tak utrativše 10.000 zlattých, zase se navrátili. To když bylo oznámeno Ludvíkovi, že sú tíž poslové se prázdní, nic nezjednavše, navrátili, z toho vzal k králi Českému velikú nechut a jemu se protiviti zapřisáhl až do své smrti.

[1] = sliby — [2] = domluviv

⟨*Karel v Italii zvítězil.*⟩

⟨*R. 1333.*⟩

L. 1333. 8. den března měsíce král vyjel z království Českého a jednak[1] ten celý rok v něm nebyl. Pod hajtmanstvím pak Oldřicha Fluka dobře se vedlo, pokoj byl v zemi, náboženství křesťanské se rozmáhalo, bohatství nad obyčej rostlo. Ač některým se zdálo, že sú berněmi a pomocmi, kteréž činili pánu svému, obtěžováni, ale však proto dobrotivě to nesli, neb sú stříbra i zlatta hojnost měli. Pšenice strych míry Pražské platil 5 gr., žíta 4 gr., ječmene 2 gr. a ovsa 9 peněz.

Berně sobě lidé neobtěžovali.

Lacino bylo obilé v Čechách.

T. l. král Jan, když odjel do Lucemburgku, proti synu jeho, knížeti Karlovi, jenž byl v 17. létě, spuntovali se a sebrali mnozí ukrutníci z Lombardý, z Tuscí, ze Vlach s velikými vojsky a jako s nesčíslným lidem z Medyolánu, z Verony, z Mutyny, z Fararý, z Florencí a s jinými jích se přidržujícími a pomocníky; a položili se na polích nedaleko od Mutyny při městečku a zámku sv. Felixe na panství krále Jana.

/Osvícený pak kníže Karel předřečený, jsa súžen / 302r
se všech strán, nemaje naděje v žádném člověku ani v svém vlastním otci, neb byl odtuď daleko, než toliko v samém P. Bohu, maje mnohém menší počet Čechuov a Němcuov, než bylo Vlachuov a Lombarduov, těch jeho nepřáteluov, však proto

[1] = téměř

bitvu svedl na den sv. panny Kateřiny. Tu bitva veliká s obau strán byla, vítězství jednak jsem, jednak tam se nachylovalo, jednak Vlaši a Lombardové, jednak Němci a Čechové utíkali. Kníže v tom boji nad míru a nad způsob svého věku mužnost svú ukazoval, neb nepřátelé pod ním v té bitvě dva koně zabili a na třetím vítězství obdržal. Když již Tuškové[1] utěkati valně počali, kníže volal (svých ponaukaje, česky i německy pravil): „Za nimi, za nimi a nedajte se jim zpraviti[2] a zase obrátiti!“ Lombardové a Vlachové vidúce, že Tuscianští[1] běží, také za nimi s velikým strachem utíkajíce běželi a tak životy své zachovali. Zbitých mnoho tu zůstalo. Tu více než tisíc zbrojných kopiníkuov v moc Karlovu věžňuov přišlo a 6000 zbrojných pěších též věžňuov zajato a tu jsau[3] najvětší a najúhlavnější nepřátelé krále Jana Českého a Karla knížete, syna jeho, v tom boji zmordováni. Toho času král Jan byl veliký lid shromáždil, synu svému s ním táhna na pomoc. Ale když uslyšal, že syn jeho Karel šťasným od P. Boha obdařen jest vítězstvím, z toho velmi se radoval, a Karel P. Bohu čině děkování jemu sliboval, že chce v České zemi nedaleko města Prahy

Karel kníže v bitvě vítězství obdržal.

[1] Tuscia = Etrurie; Tuškové = lidé z Etrurie. *Nyní* Toskána. — [2] = vzchopiti, sebrati. — [3] *V orig. vložen týž obrázek bitvy jako na l. 288b.*

k poctivosti Jeho Sv. Milosti v místě slušném dáti klášter postaviti.

Času pak adventního přitáhl do Lombardý a tu velikú škodu činil svým nepřáteluom; a přijev do svého města Parmy, syna svého přede všemi na rytířství pasoval, též i mnoho jiných, kteříž jemu, že jsú byli v tom boji statečnější, ukázáni. A velikými je daroval dary. Karel rytířem učiněn.

⟨T. r. Vladislav Loktek, král Polský, umřel a v Krakově pochován. Na jehožto místo (neb království) vstúpil syn jeho Kazimír, jenž byl pojal za manželku dceru knížete Litevského, pohanku, kteráž když se víře naučila, kázal ji pokřtiti měsíce listopadu. 302v Král Polský Loktek umřel.

⟨*Karel markrabím Moravským.*⟩

Toho také času král Jan a Karel kníže zpuosobivše všecky věci a upokojivše ve Vlaších i v Lombardý, do Čech spolu přijeli. A král Jan dal Karlovi, synu svému, markrabství Moravské, tak aby je mocně a dědičně držal a psal se markrabě Moravský. Království pak České jemu poručiv toliko k zpravování, obrátil se sám do Lucemburgku. Kníže Karel již maje v své zprávě Českau i Moravskau zemi, všecko velmi pěkně a pořádně řídil, tak že sú jej všickni, chudí i bohatí, milovali a snažně ctili a mnozí, aby dobrý byl, prosili zaň P. Boha. A on s velikau pilností pokoj jednal, Karel markrabí Moravským učiněn.

Karel na čtyři díly důchody zemské rozdělil.

lotry a zloděje všudy hubil, peníze z důchoduov zemských a odkudž koli přišlé a shromážděné na čtyři díly rozdělil: jeden jích díl otci svému, kterýž v jiných krajinách byl, posílal, druhý k svému užitku a na své služebníky obrácel a na to se choval, třetí díl na Boží domy, kdež kostely staré a dávno zbořené viděl, opravoval i nové stavěti dal, čtvrtým dílem zboží, od království rozzastavovaná, vyplácel.

⟨*R. 1334.*⟩

Biskup Berka Olomucký umřel.

L. 1334. Hynek z Dubé, biskup Olomúcký, v Praze umřel a v kostele Pražském sv. Víta poctivě pochován. Byl toho zajisté hoden, neb mnoho dobrého učinil tomu kostelu. Oltář sv. Materny udělati rozkázal, jej posvětil a bohatě z svého vlastního dílu, kterýž měl po svém otci, nadal.

Blaňka do Prahy přivezena.

T. l. 12. den měs. června přivezena jest do Prahy s velikú slavností Blaňka, sestra Filippa, krále Franského, a manželka Karla knížete a markrabí Moravského a na Hrad Pražský uvedena ode všech kněží i od lidu obecného poctivě a s velikými chvalami radostně přijata.

⟨*Spory mezi mnichy a faráři.*⟩

Fařářové pražští se s mnichy svadili.

R. t. při slavnosti sv. Jakuba povstali opět fařářové kosteluov Pražských proti zákoníkuom žebrotním pro kázaní a mniši Augustinarové[1] a Františkové nechtěli než kázati, až ta různice vešla mezi lajky. Někteří ovšem držali s mnichy a jiní

[1] = augustiniáni, *podle něm.* Augustinianer.

s faráři, a tak častokrát se o to bíjeli rotami[1], až skrze to nemálo lidu zbito. Taková věc když přišla před Karla kníže a před Jana biskupa, ššedše se spolu, povolali všech fárářuov i všech mnichuov a takový odpor[2] mezi ními slyšali. Farářové ukázali svuoj puvod[3] zákonem, pravíce, že jsú oni na místě appoštolském a těm že jest Krystus rozkázal lidi víře učiti a křtíti, a mnich že se vykládá strážce sám své duše a že jím není náležité o jiných lidí duše péče míti, ale kněžím světským, neb oni jsú pastýřové. Bratří zákoníci také svůj odpor[4] ukázali listy, kteréž měli od najvyžšího biskupa Římského z jeho povolení, aby svobodně ten, kdož by mezi nými od P. Boha byl obdařen tau milostí, při rozsívaní slova Božího kázal a lid učil vedlé pořádku křesťanského. Biskup Jan i Karel kníže vyslyšavše původ[3] i odpor[4], a to, což ukazováno bylo, rozváživše rozkázali, aby farářové kázali a křtili lid svobodně, mniši aby kázali, ale nekřtili v nižádném klášteře, a v kázaní i v sv. čteních aby se srovnali s rubrikau kostela Pražského. Při tom, poněvadž jest země Česká a národu Slovanskému neb Českému náležitá, ve všech kosteléch farních i klášterních aby se kázalo česky. Chtěl-li by pak kdo kázati německy aneb uhersky aneb jakúžkoli jinú řečí, aby kázal v kaple

[1] = v houfech rvali — [2] = spor — [3] = žalobu — [4] = námitky — odpověď (na žalobu)

neb v ambitě[1] bez překážky kazatele Českého, a to však s povolením opatovým neb převorovým aneb jiného zprávci vrchního téhož kláštera.

/ 303 r /Kníže pak Karel kázal povolati těch buřičuov a ruoznic podnětiteluov, kázal je přísně trestati a některé biřicuom mrskati metlami. A při najprvnějším sjezdu takovú věc těžce zapověděl, přikázav, aby žádný z lidí světských v nižádné rozepře a nevole lidí duchovních se nevkládal ani přiměšoval, než aby král neb kníže lidi světské a biskup duchovní osoby zpravoval.

Toho také roku Oldřich z Paběnic, jenž byl doktor v právích duchovních, muž velmi slavný, učený a výmluvný, umřel a v Pražském kostele pochován proto, neb on tomu kostelu činil mnohá dobrodiní a nadal plat na to, aby každý den na úsvitě v tom kostele sv. Víta mše o P. Marii zpívána byla.

Mše každého dne v Pražském kostele o P. Marii.

T. r. při konci král Jan, otec Karluov, se oženil, pojav sobě za manželku dceru knížete Borbonského, jížto bylo jméno Beatrix; a ta byla z rodu někdy králův Franských.

Král Jan pojal druhú ženu.

⟨*Karlovo vladařství v Čechách.*⟩

⟨*R. 1335.*⟩ **L. 1335.** Alžběta, kteráž byla někdy Česká a Polská královna, vdova pozuostalá po někdy králi Václavovi, jenž slula také na ten čas Hradecká královna, v Hradci Králové umřela a odtuď do

Královna Hradecká umřela.

[1] = ochoze

Brna vezena a tu v klášteře královė, jenž slove Palác P. Marie v Starém Brně, kterýž ona slavně vystavěla a bohatě nadala, pochována.

T. l. Jindřich, kníže Slezský a pán Vratislavský, umřel a krajiny ty, kterýchž on živ jsa byl v držení, na království České připadly, v kteréžto Karel, markrabě Moravský, na místě otce svého, krále Jana, bez meškání se uvázal.

Slezské krajiny připadly na krále Českého.

R. t. času postního jednak na každý den přicházely k Karlovi markrabí těžké žaloby, kterak laupežníci v království Českém i markrabství Moravském hraduov některých a zvláště těch, jenž k království i k markrabství náležejí, sjíždějíce[1] činí lidem po cestách pracujícím i ve vsech obývajícím veliké škody. Karel poja vnětco lidu, kterýmž žold platil (a někteří táhli s ním na svú škodu), najprvé v království aby porovnání učinil, dobyl hraduov Tajřova, Lichtemburga, Lutice[2], Hradce, Písku, Nedštin, Zbiroha, Tachova a Trutnova, odtuď táhl do Moravy a dobyl hraduov Olomuckého, Brněnského, Znojemského, Lukova, Telče a Veveří a mnoho jiných měst a hraduov, kteříž byli od království a od markrabství rozzastavováni. I měli jsu všickni dobří a spravedliví lidé k Karlovi velikú milost a ti, jenž milovali laupeže a nepokoj, nesměli hlavy pozdvihnúti.[3]

Karel hradů v Čechách i v Moravě zdobýval.

[1] = nájezdy podnikajíce — [2] = *Litice ve vých. Čechách.* — [3] *Vyprávěno slovně podle autobiografie Karla IV.*

⟨*Úklady panstva proti Karlovi.*⟩

T. r. když se ještě Karel s té vojny nenavrátil, král Jan přijel do Čech a přivezl s sebú svú manželku Blaženu, s kterauž měl potom syna, jménem Vácslava. Tu někteří lstiví rádce, a zvláště ti, kterým byli pro jích nešlechetné skutky hradové předpovědění zodjímáni, znamenavše, že tu Karel přítomen není, předstúpivše před krále, mluvili k němu, jako tajně výstrahu jemu dávajíce, tato slova:

Páni Čeští krále Jana s synem svadili.

(303) /„Králi, pane náš milostivý, my jako věrní to, což víme a známe, že by bylo na ublížení Vaší Král. Mti, to jsme povinni, jako nám pánu milostivému oznámiti. Protož vidí nám se za slušné, abyšte svú věc za času[1] opatřil, dřív, než by bylo pozdě. Syn Váš Karel, markrabě Moravský, po odjezdu ven z země V. Kr. Mti. – – nevíme, s povolením-li čili bez povolení Vašeho, — mnohé hrady v království tomto sobě podmanil a osobil a již je drží a lid mnohý po sobě potáhl a svými lahodnými řečmi namluvil[2] a k sobě obrátil, že jemu mnohém více dobrého přejí. Neb to světle mluví a vuobec rozhlašují pravíce: »Ten jest náš pán a náš dědic, ten nás bude milovati a nebude nás tak lúpiti, berněmi jako ten král Jan Němec obtěžovati.« On jest Čech a dědic, a Ty si cizozemec; jistě, bude-li toho na dlúze, za jiné nemáme, než že všecken lid

[1] — včas — [2] — přemluvil, získal

Český i Moravský k němu přistúpí a Tobě se zprotiví[1]. A kdyby se přihodilo to (čehož P. Bože zachovaj), aby Tě z království vyhnali, komu chceš žalovati? Zdali Ludvíkovi, králi Římskému? — Víš sám dobře, že u něho žádné přízně nemáš. Budeš-li pak chtíti tomu svú mocí odpěrati — když budú při něm Čechové a Moravané, kterak je chceš přemoci? Protož Tvá Mt. Král. tím rač se zpraviti[2].“ Ale to všecko mluvili, své dobré pod tím obmajšlejíce, aby jím hradové ti navráceni byli. Král Jan vyslyšav raddu, dal tomu místo v svém srdci, a jakž Karel se navrátil a přijel do Prahy, tak hned otce svého poctivě vítal, jeho se zdraví raduje. Nazajtří pak král, povolav syna svého, odjal jemu všecky hrady v Čechách i v Moravě, krom hrádku Křivokladu, tak že jemu nic nezuostalo, jediné sám titul markrabství Moravského bez užitku. Karel pobyv tu v hospodě v Praze a jako pohostinu několik dní, poctivě se s otcem rozžehnav, k manželce své se na Křivoklad obrátil, všecko to, co se jemu od otce jeho skrze křivú omluvu[3] těch neupřímných lidí přihodilo, dobrotivě snášeje.

Karel zbaven markrabství Moravského.

⟨Podivná příhoda Karlova.⟩

Po několika dnech král povolal k sobě syna a on jel bez meškání a nemoha míti pro hosti, kteříž

[1] = od tebe se odvrátí — [2] = říditi — [3] = pomluvu

s otcem jeho do Prahy přijeli, příhodné hospody[1] ani místa na Hradě Pražském — neb Hradu Pražského stály toliko paustky a zříceniny a palác, kterýž se na ten čas začal stavěti, ještě nebyl dodělán — i vjel do jednoho starého domu, jenž slúl purkrabský duom; a tu že pozdě přijel, maličko povečeřav, šel do jedné komory veliké, v kteréž byly toliko dvě lože ustlané a jemu připravené. A tu se položil na jednom loži a Bušek starší z Vilhartic, komorník jeho, udělav veliký oheň pod focum[2], t. j. pod kautním komínem, mnoho svěc osvítil a uzavírav všecka okna, na druhém se loži také položil. Toť po malé chvíli, když spáti počali, nětco chodilo po té komoře tak chřmotně, až oni oba procítili. I řekl Karel: „Bušku, vstaň a ohlédaj, co by to bylo!" A on zchytiv se[3], chodil po vší komoře a nic nemohl naleznúti ani viděti. A učiniv ještě větší oheň a více svěc osvítil; a přistúpiv k flašem, kteréž stály na lavici plné vína, nalil do koflíku a napiv se, postavil koflík při jedné veliké svíci hořící, i položí se na svém loži[4] a Karel markrabě posadiv se na lůži, poslúchal a řka: „Někto jeden chodí okolo nás."

Div nějaký ukázal se Karlovi knížeti.

Bušek z Vilhartic.

V tom nětco vzalo ten koflík a přes lože Buškovo

[1] = přístřeší, ubydlení — [2] *Vyprávěno, jakož napřed i po-dějí, podle autobiografie Karlovy; ale v ní slov* 'sub focum' *není.*
[3] = vzchopiv se — [4] *V stč. autobiografii* 'opět sě položi na lože' (= položil, *aor.*).

hodilo jím přes všecku komoru, až obraziv[1] se o stěnu, upadl prostřed komory. Z toho se oba nemálo ulekli a vždy chodícího po komoře slyšali, a naposlauchavše se, znamenali se oba znamením sv. kříže a zesnuli[2] a ráno vstavše, koflík ztlučený prostřed komory nalezli. A ráno, když tam jiní komorníci vkročili, ukázavše jim koflík, to, co se té noci dálo, všecko pořád vypravovali. Kaplan pak Jana, hraběte Tyrolského, na ten čas tu přítomen sa pravil, že by ti přístrachové nějací skřítkové aneb diblíkové byli. O tom obšírněji psáno stojí v knihách téhož Karla, jenž slove Diarium Karoli[3].

⟨*Výpravy do Polska a Uher.*⟩

/T. l. král Jan, když po smrti Jindřicha, knížete Vratislavského, to knížetství, tak jakž o tom napřed psáno stojí, sobě podmaniv, a knížata jiná Slezská také se jemu poddala, Bolek, kníže Minstrmberský, nikoli se jemu poddati nechtěl. Ale král nemalý počet sebrav lidu, Karla, syna svého, nad nimi hajtmanem učiniv poslal jej tam, aby toho Bolka skrotil. Karel tak, jakž se otci jeho líbilo, učinil a plundrovav i pohubiv jeho zemi, jej Bolka k tomu přivedl, že se musil králi Českému v manství poddati / 304 r

Kníže Minstrmberský Bolek.

[1] = odraziv — [2] = usnuli — [3] *Míní se tím připomenutá již shora autobiografie Karla IV., z níž Hájek čerpá hojně a doslovně; ale právě zpráva poslední o kaplanu Janovi v ní není.*

týmž zápisem, jako jiná všecka Slezská knížata, na věčnost aby se od koruny České neodtrhal.

R. t. když se Karel s lidem sobě poručeným do Čech navrátil, přišli sú k němu listové od otce jeho, v nichžto král Jan jemu oznamoval, že jede k Karlovi, králi Uherskému, a jemu rozkazuje, aby také za ním jel do Uher bez meškání. Karel, jako syn poslušný otce svého, hned vzav nětco málo lidu výborného, jel skrze Moravu až do království Uherského a přijel pod Vyšehrad ten den před sv. Martinem. I sjeli sú se tu na ten čas Karel, král Uherský, Jan, král Český, Kazimír, král Polský, Karel, markrabě Moravský, a tu mezi sebú utvrdili věčný pokoj; a na Ludvíka Bavorského, krále Římského voleného, jenž se císařem činil, věrně a právě slíbili sobě pomáhati; a to proto, neb on žádnému z ních nedal pokoje a, což komu z nich slíbil, žádnému nic nezdržal. Též i proti jeho pomocníkům, Rakúským knížatům, kteráž ponuknutím jeho byla povstala proti Janovi knížeti a hrabí Tyrolskému, jenž byl syn krále Českého a bratr markrabě Moravského... Při tom sjezdu král Jan dal darem Kazimírovi, králi Polskému, 20.000 hř. a král Polský odřekl se města Vratislavi i všech knížetství Slezských i Opolí, jakož o tom a na to zvláštní sú listové učiněni.

T. č. král Uherský velmi znamenitě ctil tyto své milé hosti a přátely, jakož o tom kronyka Uherská

plněji svědčí, že dáváno bylo od krále Uherského ke dvoru krále Českého na každý den půl třetího tisíce pecnuov chleba výborného a jiných pokrmuov všech bez nedostatku, koňům ovsa na každý den pětmezcítma[1] strychuov a jiného obroku dosti, k stolům pak krále Polského dávalo se na každý den půl druhého tisíce chlebuov a jiného všeho bez nedostatku, též i obroku; za ten čas, pokudž sú tam byli ti hosti, vypili sto a osmdesát suduov vína. Když se pak rozjeti měli, Jan, král Český, králi Uherskému dal krásný dár, totiž hantštán[2] z Hor Jílovských, tak veliký a výborně druzami a zlatem prorostlý, že se bylo čemu diviti. Uhři pravili, že o takovém nikdá na Uherských zlatých horách slýcháno nebylo; kterýž šacovali 8000 Uherských zlatých. Dal jest také král Uherský králi Českému veliké, rozličné a slavné dary, totiž 50 koflíkuov stříbrných a 8 zlatých, dva luky výborná se dvěma sajdaky neb tauly draze krášlenými, dva pasy rytířské z holého zlata, dvě sedla velmi draze zlattem okovaná a jeden busgaň, jinak palcát, kterýž vážil 200 hř. stř. Dal jemu také tabuli neb šachovnici zlattú s šachy zlattými, velmi misterným dílem udělanú, a jednu matku perlovú, divným a příliš místerným dílem vyřezanau. Ale Kazimír, král Polský, i předkové jeho

Dar krále Českého králi Uherskému.

Darové krále Uherského králi Janovi.

[1] = 25 — [2] = kus zlaté žiloviny horní. *Veleslavín o tom vypráví k 10. listop., že vážil tolik.*

byli sú poplatnící a tributáři králi Českému a král
Král Jan od titule Polského pustil. Uherský měl jest na ten čas sestru krále Polského; i bylo tu také rokováno, aby král Jan, vezma od Kazimíra summu určenú, od toho platu pustil a naň se více nepotahoval i jeho budúcí. Tu král Uherský dal králi Českému za švagra svého Kazimíra 500 hř. zlatta čistého a král Český to přijav, z toho tributu krále Polského propustil a od titule pustil a od toho dne více králem Polským psáti se přestal.

⟨*Události v Čechách.*⟩

304v /T. r. času letního krúpy veliké spadly okolo Prahy, z nich některé byly jako vajce slepičí, kteréz mnoho po polích škody učinily i po zahradách.

⟨*R. 1336.*⟩ **L. 1336.** uslyšav Karel, markrabě Moravský, že knížata Rakauská bratru jeho Janovi, knížeti Korytanskému a hrabí Tyrolskému, znamenitú škodu činí a jeho země plundrují, pojav lid z Čech i táhl jemu na pomoc a týmž knížatům na jich zboží velikú činil škodu.

Král Římský opět se králi Janovi protivil. T. l. Ludvík Bavorský, již ne tajný, ale zjevný nepřítel krále Českého a markrabí Moravského, poslal posly své, aby jemu město Cheb i s tú krajinú navrátil, a pakli by toho hned neučinil, že on toho chce mocí dobývati. Král Jan, vyslyšav posly, dal odpověď, řka: „Pověztež tomu Ludvíkovi, že já jeho nic nedržím a také jemu nic ne-

vrátím; a bude-li on mého vlastního mocí dobývati, budu já jemu mocí brániti."

R. t. král Jan znamenav, že knížata Rakúská Korytan a Tyrol i krajin těch Janovi, synu jeho, náležitých, hubiti nepřestávají, sebrav lid Český, táhl do Rakús a od Moravy po té straně Dunaje všecku tu zemi pohubil. A uslyšav, že knížata polem leží a mají lidu 11.000, k nim se přibližoval; a oni to uslyšavše, před ním pryč ujeli. A by se byli odtuď nehnuli, ač měl toliko puol sedma tisíce, ve třech dnech byl by s nimi bitvu svedl a bylo by na den sv. Jiří. Tu on osadiv města a zámky, kterýchž zdobýval, svými hajtmany, do Prahy se navrátil.

‹Jan v Čechách peníze vydíral; oslepl.›

Č. t. pro přílišnú zuřivost krále Jana Českého všickni okolní sausedé byli jeho nepřátelé: najprv Ludvík Bavorský, kterýž císařství dosti mocně zpravoval, také knížata Rakúská, též i některá Slezská knížata, markrabě Bramburský, syn Ludvíkuov, a jiní mnozí. Ale však nikdá žádný z těch nepřátel na záhubu České země nesměl se pustiti, neb se toho zuřivého krále a lidu Českého bitevného nemálo obávali, protož on všem okolním těžkost činil a někdy z malých příčin a snad zúmyslně. A lid služebný ustavičně choval a na ten čas jim čím služby platiti nemaje, divné věci vy-

Čechuov se všickni okolní báli.

Ungelt král Jan zamyslil.

majšlel. Ungelt[1] zpuosobil, o kterém prvé nikdá v Čechách slýcháno nebylo, cla s formanuov, s vína, s soli a s jiných kupeckých věcí těžká po všem království bráti kázal, kláštery a města rozličně ša-

Cla, berně, šacuňky.

coval, berně na lid obecný časté pokládal, protož na sebe od lidu veliký měl pokřik. Ale někteří pravili, že jest ten pokřik nepořádný[2] a že jest lépe nětco peněz na pomoc proti nepřáteluom dáti, než by měli sami nepřátelé všecko mocí a násilím bráti.

T. r. přihodilo se, že židé Pražšti někteří spolu se svadivše, jedni na druhé mnoho tajných a nešlechetných věcí vynášeli. Král o tom vzav, co se mezi židy děje, zprávu, a že oni křesťanských dětí krev vylévají, kostely kradmo a nočně odmykají

Židovské poklady král Jan pobral.

a kostelní věci ven vynášejí, mnozí z nich zdělavše se lékaři, lidi hojí a podtím[3] je hubiti a tráviti obyčej mají, kázal jich osm najznamenitějších jíti a mučiti, a oni mnohé divné své nešlechetnosti na sebe i na jiné vyznali. I zjímáno jich čtyřicet a pět, kteříž když se též ve všem seznali[4], kázal je král

305 r

všecky /ohněm spáliti a jiní se všickni rozběhli. Třetího dne kázal král v jich škole kopati a hledati

Němci krále Jana navedli, aby bral kostelní poklady.

pokladuov. A nalezeno jest sto a patnáct hř. zlata, 3000 hř. stř. a 7000 hř. České mince a jiných klenotuov. To všecko král kázal do své komory pobrati a odtud štědře daroval své Němečky. A Če-

[1] celnice [2] neoprávněný [3] zatím [4] přiznali

chové vidúce, že se to ven z země nese, těžce to vážili, ale Němci uvnadivše se[1] v to na tom dosti míti nechtěli, na to krále navedli, aby kázal okolo hrobuov sv. Vojtěcha i sv. Vácslava kopati, také i v zákřiště i v divizoři[2], a on tak učinil. A když nic nenalezl, rozhněval se a kázal vzíti z kostela Pražského 12 obrazův apoštolských, jenž byli stříbrní, tak velicí jako veliký člověk, kteréž nedávno Karel, syn jeho, shromáždiv peníze z almužen a z odúmrtí, kázal slíti a u hrobu sv. Vácslava je postaviti. Nějaký pak Jindřich z Alttorfu, rodem z Němec, jenž byl jako přední rada královská, ten těch věcí byl najpilnější puovod a sám těch obrazuov pomáhal do komory královské nositi. Toho dne řekl jemu jeden z služebníkuov jeho: ,,Pane, oblaupení toho kostela jistě jest věc neslušná, neměl si k tomu raditi ani toho pomáhati!" A on rozhněvav se pro to trestání[3], počal ho bíti. Tu služebník zbránil se pánu svému a on jej ještě více bil; a v tom než se pán nadál, až jej služebník dékau probodl a utekl, a tak zlý rádce a pomocník toho skutku do západu slunce umřel. Král Jan pak, ač častokrát na svých očích nedostatek trpěl, toho dne hned oslepl a od té chvíle až do své smrti světla nebeského neviděl. A to snad naň přišla od P. Boha těžká pomsta, neb posílal pro

Rádce zlý zabit.

Král Jan svého zraku zbaven.

[1] = navnadivše se — [2] = v zakristii a v předsíni (= diversorium) — [3] = kárání

mnohé a rozličné lékaře i do jiných zemí, avšak žádný nemohl jeho uzdraviti; a on hněvaje se na ně, kázal jich několik tajně do Pražské řeky uvrci a utopiti. Ale však před lidmi kryl té slepoty všemi obyčeji a ukazoval se, jako by viděl. Mnozí zajisté naň hledíce domnívali se, že on vidí jako jiný zdravého zraku člověk[1].

⟨Válka v Rakousích a v Bavořích.⟩

Puost v Čechách složen.

L. t. Jan, biskup Pražský, znamenav obtížení lidu svého, jednal to skrze listy a posly při stolici apoštolské s velikú pilností, aby vigilia Božího křtění, též i vigilia sv. Víta mocí náměstka sv. Petra byla v království Českém složena tak, aby se lid v království Českém v ty dva dni nepostil. Po dlúhém o to jednání přineseni sú listové od Benedikta, t. j. XII. papeže, že se všem Čechuom v tom dává povolení.

Také toho roku král Jan, již sa slepý, shromáždiv vojsko při slavnosti sv. Jakuba, do Rakús táhl a tam velikú škodu činil. To uslyšav Ludvík Bavorský, jinak král Římský, sebrav lidu mnohém větší vojsko vnáhle, i táhl na Jindřicha Bavorského, zetě Janova. Janovi pak když to povědíno bylo, hned nechav Rakušan, táhl na pomoc Jindřichovi; a když tam přitáhl, položil se u kláštera, jenž slove Adiršpach. A tak vojska ležala od sebe nedaleko

[1] *Král Jan oslepl úplně teprve r. 1340 v Montpellieru ve Francii.*

20 dní a časté harcování[1] spolu činili, a tu jich s obú stran mnoho zbito. V tom Otta, kníže Rakúský, přitáhl Ludvíkovi na pomoc, maje 9000 Rakušanuov. Čechové o tom majíce zprávu, k bitvě se připravili, té jsúce naděje, že bitva hned nazajtří svedena bude. Toť hned té noci Ludvík i Otta s svými se všemi s pole se tajně ukradli; Ludvík k Rajnšpurgku a Otta mimo Pasov dolů až k Linci a odtuď chtě (tak jakž na tom s Ludvíkem zuostali) v Čechách škodu učiniti. Ale taková lest a jich tajné o to snešení krále tajno nebylo dřív ještě, než se byli s pole hnuli, i pojav Jindřicha, zetě svého, i s jeho lidem táhl k Čechuom pospěšně, chtě ty hosti přivítati. Ludvík, ač byl umínil také do Čech táhnúti a položiti se okolo Egry[2] a odtuď dále do Čech činiti škody, však znamenav, /poněvadž se Čechové tak kvapně domuov navracují, že by málo prospěl, kázal lid rozpustiti a sám s malým počtem se do říše obrátil. Otta pak vida, že ani skrze Ludvíka, jenž císařství držal, ani skrze žádného jiného nic sobě nemuož prospěti, ani Janovi jaké učiniti škody, dal se v jednání skrze krále Uherského, aby s Českým králem vjíti mohl v pokoj. I stala se smlúva tak, aby Jan, syn krále Českého, hrabí Tyrolský, nětco držal Korytan a kníže Rakúský také některé hrady v Korytanech, a tak sú se o to přátelsky smluvili.

Němci se s Čechy potkati nesměli.

/ 305v

---

[1] — potyčky — [2] — Chebu

⟨Karel v Italii.⟩

Č. t. Karel, markrabě Moravský, s povolením otce svého byl v Lombardý a ve Vlaších, tam čině mnohá narovnání. A vykonav to, což mu od otce, krále Jana, poručeno bylo, do Čech se navrátil a vida otce svého již zraku zbaveného, z toho byl velmi zarmúcen. A když malý čas v Čechách pobyl, přišly sú noviny, že opět vznikly veliké nevole mezi Benátčany a Florentskými, Medyolanskými, Fararskými, Mantuánskými, Bononyentskými a některými jinými s jedné, a Mastynem, zprávcí Veronenským a Padevským, a jich pomocníky s strany druhé, pro kterúžto příčinu Karel musil se tam zase navrátiti. A pojav s sebú neveliký počet, chtěl skrze Rakúskú zemi do Lombardý, ale obával se Rakušanův, aby mu se od nich nětco nepřihodilo, i pustil se s svými na lodí po Dunaji až do Budína, a král Uherský dal jemu průvod skrze Uherskú zemi, Charvaty a Slováky[1] až do Segní[2]; a tu vsedavše na moře, chtěli k Aryminu a odtuď k Bononý. V tom hajtmané Benátští, majíce mnoho velikých galeí[3] a na nich několik set žoldnéřuov, obklíčili tu galeí, na kteréž byl markrabě Moravský s svými Čechy, se všech stran, chtíce jej jíti a plaviti se s ním do Benátek. Karel

[1] *Nyní* Slavonie. — [2] = Seň *v bývalé Voj. Hranici, na pobřeží Jaderského moře.* — [3] = lodí

rozváživ, že s Benátčany nemá žádné nevole, však jim proto nedůvěřil a nebyl bez strachu. A když se oni ptali, kam by se ta lodí obrátiti chtěla, hajtmane Karlovi pravili, že k Benátkům, a oni táhli s svými lodími velikými okolo té lodí obávajíce se, aby jim ta lodí aneb galej, na kteréž byl Karel, neutekla. Karel s svými uradiv se, kázal, aby, odevrúce okno, jeho hajtmané dali se v rokování s hajtmany Benátskými, těmito slovy: „Páni a přátelé milí, rozumíme tomu, že od nás odjeti nechcete, avšak my s vámi jeti chcme až do Benátek. Za to prosíme, pošlete napřed na menších lodech, aby přezvědíno bylo, na jaký zpuosob nás do města vašeho přijíti chcete." O to když tak přátelsky rokováno bylo, v tom Karel z té galeí zadkem tajně vystúpil, sám třetí toliko s Bartolomějem, hrabětem z Segni, a s Janem Lipským a vpadl do jedné maličké bárky rybářské. Tu všickni tři se položili a rybář ten přikryl je nějakými pytli a sítmi, i jel s nimi skrze všecky lodí Benátské, až je připlavil k jednomu břehu třtinnatému[1], a oni odtuď šli pěšky až do Akvileji. A Benátčané všecky ty, kteříž byli na té lodi tam připlaveni, zjímali a držali je několik dní u vězení; a nemohúce se Karla doptati i propustili je. Karel jsa s hrabětem a Janem Lipským v Akvilejí, oznámil se hospodáři, v kteréhož byl hospodě, a hospo-

Karel vyšel z lodí tajně.

Benátčané chtěli Karla jíti.

[1] = třtím porostlému

dář vznes to na starší toho města. A měšťané to oznámili patryarchovi a patryarcha sjev do města, velmi poctivě a slavně vítal syna krále Českého a vedl jej do svého domu, ctil jej velikú poctivostí a vzav od něho zprávu o tom, co mu se přihodilo, poslal tajně do Benátek k hajtmanům a vězňům, jim oznamuje, když budú svobodni, aby se k Akvilejí obrátili. I tak se jest stalo. Tu patryarcha nechtěl Karla od sebe propustiti, ale držal jej poctivě na své ztravě i se všemi jeho žoldnéři až za čtyři neděle, čině na každý den veliké hodování, při tom mnoho slibuje a velmi se jako věrný přítel zakazuje[1]; po čtyřech pak nedělích pojav mnoho lidu svého, sám osobně jel a provedl Karla i s lidem jeho skrze údolé, jenž slove Gád[2]. A tu rozžehnavše se, Karel s svými přitáh bezpečně až k bratru svému do hrabství Tyrolského.

Patryarcha ctil Karla markrabí.

⟨Události v Čechách.⟩

/ 306 r
⟨R. 1337.⟩

/**L. 1337.** Když se ukrotila ta nevole, kteráž byla mezi králem Českým a Rakúskými knížaty, král Jan, pojav s sebú Karla, syna svého, a Jindřicha, kníže Bavorského, táhl do Prus, tam aby škodu činil, ješto se tam všickni divili, že jemu

[1] = projevuje — [2] = *údolí Cadorské v Tyrolích. (Až na ty každodenní hody vyprávěno opět skoro slovně podle Karlovy autobiografie.)*

na tom dosti nebylo, že měl válku se všemi sausedy okolními, a ještě se s nimi právě neupokojil[1], až proti pohanuom začal válku. Čechové toho ovšem někteří, a zvláště jeho žoldnéři, nebyli nevděčni, proto aby se v cizích zeměch nabrali[2]. Ale že zima velmi teplá byla, tak že sú žádná jezera ani bahna nezamrzla, protož musili se všickni, ač neradi, nic tam nezpuosobivše, zase navrátiti.

T. l. královna Beatrix, manželka Janova, urodila syna, kterémuž dáno jméno Vácslav, a ona hned po porodu Českú korunú korunována. Potom pak po některých letech císař Karel učinil toho Vácslava knížetem Lucemburským a on potom pak pojal za manželku dceru knížete Brabantského a po ní byl také učiněn Brabantským knížetem.

Králi Janovi narodil se syn Vácslav.

R. t. hvězda ocasatá, jenž cometa slove, vycházeti počala a ta se každý noci ukazovala až za čtyři měsíce. A než ta od svého vzcházení přestala, až druhá nastala, kteráž také trvala za dva měsíce. Potom byl veliký nedostatek obilé i vína.

Komety dvě vycházely.

Toho také roku přihodilo se v České zemi tak, jakž kronyka Opatovského[3] kláštera ukazuje. V jedné vsi, kteráž slove Blov, míli jednu od města Kadaně, nějaký pastýř, jménem Myslata, umřel a při kostele pohřben. A ten každú noc vstával a chodil po vsech okolních a děsil lidi a mluvil

Mrtvý pastýř vstával a dávil lidi.

[1] = nesrovnal — [2] = loupením obohatiti — [3] *Míní se t. zv. kronika Neplachova.*

s lidmi, jako by živ byl, a časem i dávil lidi až do smrti; a kohožkoli přída k příbytku jeho ze jména[1] zavolal, každý ten v osmi dnech umřel. I sešli sú se o to sausedé té vsi, též i ze vsí jiných, a na to se poradivše, kázali jej odkopati a kolem dubovým probíti; a tu jednak[2] všickni přítomni byli. A když se to stalo, tu on hned, jako by se smál, promluvil a řka: „O co ste mi velmi uškodili, že ste mi dali ten kaj, abych se psuom bránil" — a hned té noci opět vstal a lidi mnohem více strašil i dávil než prve. Okolní obyvatelé toho vytrpěti nemohúce, dva katy naň zjednali a kázali jej vykopati, kteříž vzavše jej vložili na vuoz, a on leže na něm znak[3] a přivázán sa provazem v puoly, skrčoval i ztahoval své nohy jako živý. A když jej vezli, řval velmi hrozně, ne jako vuol, ale jako najhroznější hovado; a když ho pak vložili na hranici a kolé nabivše do země, silně přivázali, toť jeden kat pšil[4] ho v bok kolem dubovým obostřeným a krev z něho tak velmi tekla, jako z nějakého hovada. A když ho pálili, řval jako osel; když sú jeho pak spálili, hned to všecko zlé přestalo.

(*Zázraky. Kobylky.*)

(*R. 1338.*) **L. 1338.** P. Buoh všemohúcí v království Českém divné divy činiti ráčil, mezi nimiž taková se

[1] — jménem — [2] — téměř — [3] — naznak — [4] — píchl

věc přihodila. Když skrze nějaké neušetření[1] zapálil se kostel sv. Ondřeje v Větším městě Pražském časem nočním, a lidu ač se mnoho zběhlo, však sú jeho nemohli obrániti, až všecken z gruntu vyhořal, ráno pak, když sú tam vešli, nalezli sú Tělo Boží v svátosti velebné státi s puškau[2] na oltáři, /an jemu oheň nic neuškodil; ač všickni ubrusové shořali, ta puška[2] i svátost velebná bez poškvrny zuostala. Lidé mnozí to, co se tu přihodilo, vidúce, životuov svých polepšili. Kostel sv. Ondřeje v Praze shořel. / 306v

T. l. v jedné vsi blízko Hory Kutny, kteráž slove Pňovice, nalezena jest svátost Těla Božího, ana stojí s puškau[2] pod jedním stromem v štěpnici; kterúž byli lotři, vylámavše kostel a oblúpivše, vynesli nočně a tu postavili. Žena jedna když to nalezla, muži svému oznámila a muž její jiným sausedum. I zavolavše faráře, jej na to místo přivedli a on poklekl poctivě, nalez to v celosti. Žena jedna, kteráž nedostatek obyčejný devět let na svém těle trpěla, k knězi přiklekši, žádala, aby na to pohleděla; a on jí dopustil[3], kteráž hned tu od svého nedostatku uzdravena byla. Muž také nějaký jménem Jarošek, obyvatel té vsi, kteréhož byl vuoz potřel[4] a polomil, tak že plný rok ležal a na žádné noze státi nemohl, ten prosil svých sauseduov, aby jeho tam donesli. A když to učinili,

[1] = nedbalost — [2] = schránka — [3] = dovolil — [4] = přejel, pochroumal

on kněz tu velebnú svátost jemu ukázal, kterýž tu hned vstal a poklekl, tak že se tomu všickni divili; a poděkovav tu P. Bohu, do svého se dvoru navrátil, zdráv sa a poskakuje, všem, že o žádné bolesti ani o jakém svého zdraví nedostatku nic neví, pravil. Ti lidé pak všickni vidúce to, P. Boha chválili.

Kobylky v Čechách. T. r. času letního přileťalo do Čech mnoho kobylek, kteréž v velikých haufích létaly, a kdež připadly, všecko obilé, trávu, listí, stromoví i lesní dříví objedly, a když vstaly a zdvihly se, tak velmi jich husto bylo, až jako oblak slunce zastínily a crčaly[1] jako by oděnci ve zbroji jeli. Velikú zajisté v Čechách učinily škodu, neb když na které pole připadly, hned tu potom co žíti neměli. A měly křídla rozličně malovaná a škaredě i ohyzdně smrděly a mnoho škody v Čechách zdělavše do krajin půlnočních se obrátily a tam někde zhynuly. — Č. t. také pravil kníže Karel, markrabě Moravský, kterýž z Rakaus přijel, že okolo Vídně tak jich mnoho bylo, že sú v některých místech připadly na zemi a ležaly za tři míle zšíři a za pět mil vzdýli, a když se dostalo tudy jeti, koni v nich brodili a pěší nemohli a nesměli[2] pro ně choditi. A když jízdný ssedl s koně, mnohý ohledoval, že jich na dvě pídi ztlaušti ležalo.

[1] = šuměly — [2] = neodvažovali se

Vše toho roku, ten den před sv. Vácslavem sešli se v Praze do jednoho domu tři muží střelci, ti, kteříž kuše dělali, a mezi jinú řečí řekl jeden k druhému: „Zítra budeme míti slavnost sv. Vácslava, našeho milého dědice, nebudeme nic dělati, ale pujdem spolu tím raněji do kostela sv. Vácslava, tu kdež jeho sv. leží tělo a pomodlíme se P. Bohu, a sv. Vácslava k němu za přímluvu poprosíme." I řekl k nim třetí, jenž byl Němec: „Neznal sem já toho traupa Vácslava, nevím já, kto jest byl, protož jeho dne ctíti ani světiti nebudu." A tu hned po té řeči oněměl a více nic nemluvil, ale s velikú těžkostí toliko rukama ukazoval. V tom mnoho se lidí k němu zběhlo, ptajíce se, co by se jemu přihodilo; dva předpověděnĭ jiným všecko pořád[1] oznámili. Nazajtří pak někteří vidúce jej, an v té němotě trvá, pojavše jej vedli ho k hrobu sv. Vácslava, a tu kněží nad ním se modlili a vzavše hlavu sv. Vácslava, na hlavu jeho přede vším lidem vstavili. Kterýž hned promluvil a že jej P. Buoh a sv. Vácslav od té němoty vysvobodil, z toho P. Bohu a sv. Vácslavovi děkování s pláčem činil a divný skutek ten přede všemi vypravoval. To slyšíce, všickni pautníci velebili P. Boha. Div sv. Vácslava.

/Při tom času Anna, dcera krále Jana, kterauž měl Otta, kníže Rakúský, umřela. Umřel jest také i Otta po ní po šesti nedělích. / 307 r

[1] = po pořádku

⟨*Spory císaře s papežem.*⟩

R. 1339.⟩ **L. 1339.** mnozí a divní dáli se zázrakové na nebi; a nazajtří po ochtábu sv. Petra a Pavla, apoštoluov Božích, slunce se zatmělo, tak jakoby umrklo.

Kladbu papežskú jedni držali a druzí nedržali.

L. t. najvětší roztržka byla v křesťanstvu o kladbu, kterúž někdy byl vydal papež Jan, t. j. dvamezcítmý[1], proti Ludvíkovi, Římskému králi, tak aby nebylo nikdýž mší slúženo, ani po kosteléch zpíváno, ani v zvony zvoněno. Někteří pak kněží v tom jsu vuoli papežovu plnili a zvláště ti zákona sv. Augustina a jiní mnozí, tak že někteří kostelové stáli zavřeni za 17 let. Někteří také kněží světští i řeholní za papeže nedbali, jako ti řádu sv. Dominika Predikátoři[2], Bosáci[3] a jiní. Ten Ludvík, Římský král, jenž císařství držal, ač byl chytrý a lstivý, nerad držal smluv a slibuov, však pro to žádného kněze, kterýž nechtěl slúžiti, nenutil a žádnému chudému knězi ani faráři nic překážeti nedopustil a desátky jím zúplna dávati přikázal a říkával: „Což jsú oni vinni, když jím jích starší tak činiti velejí? Dobře činí, že jsú sebe vyžším poddáni." Ale biskupuom a bohatým prelátuom postaviv se za najúhlavnějšího nepřítele, velmi se jim protivil a mnohé škody na jích panstvích dopustil činiti a některé k tomu přivedl,

Císař chudým kněžím dal pokoj, ale bohatým činil škodu.

[1] = XXII — [2] = kazatelé (dominikáni) — [3] = františkáni

že sú musili od něho bezděčně[1] léno přijímati a jemu se v manství poddati.

R. t. také Benediktus XII. t. j. papež, jenž byl muž velmi dobrotivý, chtěl se rád s týmž Ludvíkem srovnati a upokojiti a jej z té kladby propustiti, ale kardynálové k tomu nikterakž přistúpiti nechtěli. Král Franský, také jsa nepřítel téhož Ludvíka, psal papeži ustavičně, aby toho nikoli nečinil. A toho nepřátelství nebyla žádná jiná příčina než ta, že on Ludvík měl větší titul než král Franský.

⟨*Drobné události cizí i doma.*⟩

L. 1340. pohané ukrutní sebravše se v Barbarý a v Maurytaný, jenž jsú krajiny za mořem v oné straně[2] světa, jenž slove Afryka, umínili táhnúti přes moře, aby učinili škodu v Hyspaný. To uslyšav král z Kastelle[3] a král Navarský a král z Majoriky spolu se sebrali a osadili břehy Hyspánské a tu se statečně bránili, nechtějíce pohanuov do své země vpustiti; mnoho tisícuov jích tu zbili a ztopili. ⟨*R. 1340.*⟩ Bitva Hyspanuov s Turky.

T. l. biskup Jan Pražský, dokonav klášter Raudnický, povolal do něho mnoho prelátuov a panuov, svých milých přátel, a tu při jích přítomnosti jej slavně posvětil a učinil jím veliké hodování. A to Klášter Raudnický.

[1] = z přinucení — [2] = díl *(míní se Berbersko a Maroko)*.
[3] = Kastilie; Majorka = Mallorca.

bylo na den Nanebevzetí P. Marie. Nazajtří pak rozžehnávaje se s nimi, oznamoval jím, že se má brzo s tímto světem rozlúčiti, žádaje jích, aby se zaň P. Bohu modlili, a on na onom světě živ jsa, že chce také snážně za ně P. Boha prositi.

/ 307v Klášter Božího milosrdenství, jinak sv. Ducha.

/R. t. měštěnín jeden v Větším městě Pražském, jménem Mikuláš Rokcanar, vykaupil několik domuov vedlé svého domu, tu kdež slove Na Městišti kláštera sv. Kříže vedlé Židovské ulice. A tu s poolením krále Jana založil klášter poctivý ve jméno Božího Milosrdenství, jinak sv. Ducha, a rozkázal do něho uvésti panny řádu sv. Ducha a věcmi časnými je velmi dobře opatřil a bohatě nadal. Potom třetího roku divy čině, tak jako by měl Božských věcí poznání i budúcích vidění, umřel a tu pohřben.

‹R. 1341.› Rusové z Polsky utekli.

L. 1341. Rusové a Litvané jsúce pohané a majíce nechut pro víru křesťanskú k Kazimírovi, králi Polskému, mocně vtrhli do jeho země a velikau činili škodu. Kterýž sebrav lid chtěl se s nimi potkati[1], ale znaje jích býti jako bezčíslný počet, zase se do Krakova navrátil. Ale P. Buoh na ty pohany takový strach dopustil, že jsú všeho tu nechavše, ven z jeho země valem utíkali, ano jích žádný nehonil.

T. l. kníže Litevský Vasýle povolal k sobě kněží křesťanských a žádal jích tajně, aby ho víře kře-

[1] = utkati

sťanské naučili. I porozuměvše tomu někteří pohané, služebníci jeho, kníže svého i s těmi kněžími tajně otrávili.

Litvané kníže svého i s kněžími otrávili.

⟨*Spory o Korutansko a Tyrolsko.*⟩

R. t. Ludvík Bavorský, kterýž držal císařství, jenž byl muž velmi chytrý, divné vymajšlel příčiny, hledaje cesty, kudy by mohl Jana, syna krále Českého a bratra Karlova, jenž byl knížetem Korytanským a hrabí Tyrolským, o Korytany i o Tyrol připraviti. Ale však nic není tak tajného, aby nebylo zjeveno. To když došlo krále Jana a Karla, syna jeho, oni oba hned bez meškání jeli do Korytan a Jana kníže napomínali, aby se měl opatrně a Ludvíkovi ani žádnému Němci nic nevěřil. Kterýž ač slíbil to učiniti, ale však že byl mládenec a vrtké[1] mysli, dal se oklamati a to tímto obyčejem. Jakož on Jan kníže byl sobě pojal za manželku před některými lety dceru Jindřicha, knížete Korytanského a hrabí Tyrolského, po kteréžto manželce jeho jako po dědičce připadlo naň též knížetství a to hrabství, on Ludvík jednal to skrze posly své tejně, aby rozvod mezi týmiž manžely učinil, a připravě Jana o manželku, tak a tudy aby jej také o ty země připravil a aby jí dal za manželku Ludvíkovi, synu svému prvorozenému, jenž byl markrabí Bramburským. Jan pak jako mlá-

[1] = nestálé

denec sprostný a upřímý raddami svých služebníkuov často sem i tam hejbán býval, ale však uznav při ních některé býti neupřímnosti, počal se zdalovati od jích raddy. A oni to seznavše, pravili k němu a to svými tvrdili přísahami, že otec jeho pro nic jiného i s Karlem nepřijel, než aby Korytanskau i Tyrolskau zemi někomu zastavil. A tak těmi řečmi lstivými jej k sobě obrátili, tak že již málo dbal na to napomenutí otce a bratra

Žena vyhnala manžela svého z Tyroli.

svého. I přihodilo se na den památky Dušiček, jenž jest ten den po slavnosti Všech Svatých, že kníže Jan vyjel na projížďku s některým malým počtem svých služebníkuov s zámku svého, jenž slove Tyrolis, žádného ovšem nemaje do své manželky ani do svých znamenitých panův a služebníkův podezření. Toť žena jeho, zapomenuvši se nad svú poctivostí, čeled jeho všecku, jenž byli Čechové, z toho zámku vypudivši, sama s raddami svými se tam zavřela a manžela svého, když přijel, nechtěla pustiti.

308 r

'Kníže Jan z toho zarmúcen jsa, k jiným zámkům svým se obrátil, ale však na žádný nebyl puštěn. Tu tepruv, že jest o něm lest složena, porozuměl. I uchýlil se k jednomu rytíři, kterýž slul Tegno z Willander, a u něho několik dní pobyv, k pánu Bertrandovi, patryarchovi Akvilejanskému, se obrátil, kterýž jej milostivě přijal a jednak[1] za pět

[1] = téměř

měsícův u sebe zdržal, potom časem příhodným jej poctivě do Čech poslal. A tak kníže Jan proto, že více cizím než svým věřil, Tyroly i Korytany, též i manželku ztratil. Žena pak jeho, opustivši stud, šlojíř s hlavy složila a položivši jej na oltář, jako panna na svú hlavu věnec vstavila, pravěci (ale lživě), že by ještě pannau byla a že on Jan, manžel její, se k manželství nehodil a nehodí, ale že jest toho pro svuoj stud prvé oznámiti nechtěla. Ale to se potom jinak (než ona pravila) nalezlo. A tak, jakž byl Ludvík Bavorský zpuosobil, ona se Ludvíkovi Bramburskému za manželku dala a on potom měl s ní syna. Ale hned brzo po tom syna zplození Ludvíkovi obau noh vlk jísti počal[1], tak že žádného massa na svých lajtkách neb hnátích nemaje umřel. Syn také jeho z neřádného manželství pošlý dlúho po něm živ nebyl. Kněžna pak také spravedlivým Božím saudem ty své země ztratila a u veliké bídě a nauzi vykonala[2] svuoj život; a země Korytanská i Tyrolská přišly v moc knížatuom Rakúským. A skrze to potom mezi týmiž knížaty a Bavorským Ludvíkem veliké ruoznice i mnohá krve prolití dála se.

Ludvíkovi vlk snědl nohy.

Události v rodině Janově. Jamníci.⟩

V tom pak času kníže Jan v Českém království bydlil a s jednau svobodnau ženau měl syna a dal

[1] = lupus zachvátil obě nohy — [2] = dokonala

jemu jméno Jan, kterýž potom byl proboštem Vyšehradským; a tak tudy kníže Jan svú nevinu, kteruož ho vinnila jeho manželka, očistil.

Manželství bezděčně nestálé.

T. l. Markéta, dcera krále Jana Českého, kteráž byla vdova pozůstalá po někdy Jindřichovi, knížeti Bavorském, zamluvena byla skrze otce svého bezděčně[1] k manželství sv. Kazimírovi, Polskému králi, kteréhož ona (nevím z jakých příčin) nikoli za manžela míti nechtěla. Ale že nic není bezděčného[1] stálého a zvláště manželství bezděčné rádo mívá zlé skončení, rok[2] byl položen králi Polskému, aby do Prahy na den sv. panny Markéty své snúbce poslal pro svú manželku — a ona se v tom roznemohla a třetí den před slavností sv. p. Markéty v Praze umřela a na Zbraslavi pochována.

Král Jan slepý pravil, že vidí.

Vše toho roku král Jan, ač byl muž velmi bojovný a zraku zbavený, kolby a honby velmi miloval a turnaje rozličným obyčejem provozoval. A tu sám přítomen jsa, odevřenými očima se tomu díval a nic neviděl, snad z té příčiny, aby se někteří domnívali, poněvadž má svú zvláštní v tom rozkoš, že to vidí a že není slepý. Také služby Boží velmi pilen byl, žádný den kostela a mší sv. nepominul. A chtě předkuov svých, králuov a knížat Českých, šlepějí následovati, k poctivosti P. Bohu a bl. P. Marii rozkázal klášter poctivý a nákladný před Prahú pod Petřínem mezi Aujezdem a Smí-

Klášter Kartúský u Prahy.

[1] proti vůli, z donucení — [2] = lhůta, doba

chovem postaviti a divným dílem jej ozdobiti a uvésti do něho bratří řádu Kartúského; a opatřil je poctivau živností[1], klenoty mnohými a jinými kostelními ozdobami výborně okrášlil.

T. r. také v království Českém počali se zjevovati nějací lidé bludní, kteříž slauli Jamníci, o kterýchž napřed psáno stojí, l. 1176, v listu 202. Jamníci bludníci

/A ti vcházejíce tajně do měst hrazených, lidi sprostnější odvozovali od řáduov křesťanských a zvláště v Praze jako v městě hlavním, v kterémž by se snáze ukryli, v některých domích kázali sobě, ale velmi tajně, ač je lidé někteří ovšem znali, ale však jím nic neříkali z té příčiny, neb se oni přikrývali šerým a velmi sprostným oděvem a ukazovali na sobě veliké náboženství[2]. I přihodilo se, že toho času byl přijel do Prahy nějaký posel papežský, Joannes de Musetis, jenž měl auřad, kterémuž říkají exquisitor heretice prauitatis, t. j. vyhledavač kacířských bluduov, a stál hospodau[3] v klášteře sv. Klimenta a bylo času zimního. I přišli jsú někteří z těch Jamníkuov do kláštera dne jednoho velmi ráno. I předstúpiv jeden z ních před toho inquisitora, oznamoval jemu latinským jazykem, že by ti všickni bratři žádost měli jemu se zpovědati. A on vzav svíčku, šel s nimi do ambitu a oni uvedše jej do kauta, tu jej zabili a hned se pryč rozběhli a utekli. / 308v Bludníci zabili Římského posla.

[1] = živobytím — [2] = nábožnost — [3] = bydlil

⟨Povodeň v Čechách. Karel vladař.⟩

⟨R. 1342.⟩ **L. 1342.** zima dosti tvrdá byla a sníh nad míru veliký napadl a trval až čtvrtý den po sv. Pavlu na víru obrácení. A toho času přišel náhlý vítr od poledne, tak teplý, jako času letního. A v tom dešťové velicí a náhlí počali pršeti, tak že z toho přišlo náhlé rozvodnění, neb voda dešťová sněžnú s sebú pojala a led, jenž byl velmi tlustý, vnáhle lámala, tak až se ti ledové a kry veliké o most Pražský, jenž byl kamenný, ale nízký, zastavily a voda se zastavila a zdula, až do Větší i Menší Prahy daleko sahala. Z toho sobě lidé všickni, chudí i bohatí, počali velmi stýskati. A v tom tu noc před sv. Blažejem most na čtyřech místech se zlámal tak, že jeho ledva čtvrtý díl zůstal, všecky jezy i mlýny voda pobrala, a protože vnáhle přišla, mnoho vsí s dobytky i s lidmi s sebau pojala. Mnozí lidé na vyžších stojíce březích viděli jsú, ani domové plynú a lidé z voken vyhlédajíce aneb na střechách sedíce volají, žádajíce pomoci; též i děti, any plynau s kolébkami, a žádný jim nemohl pomoci. Potom za dlúhé časy musili se lidé z jednoho města do druhého s velikú prací na lodech a na vořích plaviti, chudí pak zvláště velikau úzkost trpěli, kteříž co od přívozu dáti neměli.

Most Pražský se zlámal.

Toho také času most Drážďanský, kterýž stál

v Labi, skrze takové vod rozhojnění se zlámal, tak že voda zastavivši se za ním jej převrhla. Most Drážďanský.

R. t. Karel kníže a markrabě Moravský, jenž byl horlivý milovník služby Boží, s povolením otce svého, též i s povolením poctivého[1] otce Jana, biskupa Pražského, a kapitoly téhož kostela Pražského, kaplu královskú na Hradě Pražském, kteráž slove „Všech Svatých", zvelebil, a v ní probošta a 11 kanovníkuov zpuosobil, tak zřídiv, aby probošta a týchž kanovníkuv na jich prebendy k němu samému a k budúcím králuom Českým podávaní náležalo, oni pak kanovníci a kapitola aby mohli společně sobě děkana voliti, buď jednoho z sebe aneb kohož by se jím líbilo. /Potom pak papežové budúcí toho také svými bullemi potvrdili. Kapla Všech svatých na Hradě Pražském. / 309 r

Léta téhož narodila se Karlovi dcera z manželky jeho, jenž slula Blaňka, kterúžto kázal v Pražském kostele pokřtíti a dáno jí jméno Kateřina. Kteráž potom dána byla za manželku Rudolfovi, kníže ti Rakúskému.

⟨*Nový papež. Bavoři poraženi.*⟩

Toho také roku Benedykt papež umřel na den sv. Marka a v Avioně pohřben. Desátý pak den po smrti jeho volen na jeho místo skrze kardynály jeden z nich Petr Rothomagenský[2], kterémuž dáno jméno Kliment VI. Ten byl veliký přítel krále Jana

[1] = ctihodného — [2] = *z Rouenu (ve Francii)*

Čechové měli lásku i v Římě.

Českého a syna jeho Karla, neb jest s nimi oběma, jsa opatem i arcibiskupem, dobře byl znám a tak měl k nim velikú lásku. A kdožkoli přijel neb přišel z jich země do Říma, by byl najchudší pautník neb posel, a oznámil se papeži, hned byl v svých potřebách uslyšán a brzo domův vypraven. A kdož pak měl od kterého z nich listy, ten byl v Římě velmi ctěn a vždycky jím ten papež na znamení lásky nějaké zvláštní, ač malé, ale vděčné[1], dary posílal.

Chodové porazili Bavořany.

Toho ještě roku času podzimního Bavořané, kteříž obývali pod horami Českými, shromáždivše se u velikém počtu, vtrhli do Čech přes hory, tak jízdní jako pěší, a obořivše se na vsi, v kterýchž byli Chodové, velikú činili škodu. Ves, kteráž slove Bělá, a při tom jiných vsí několik vybravše, hned nazajtří pryč se hostili[2]. Chodové té noci spolu se shromáždivše, raným jitrem na ně udeřiti chtěli; ale že Choduov nebylo než 50 pěších a 16 jízdných, a Bavoruov více než 300, pokusiti se o ně nesměli; ale rychle a tajně velmi ráno běželi pod hory a tu těch laupežníkuov čekali, chtíce jim laupež odjíti. V tom Němci hnuli se k horám a když se k lesuom přiblížili, Chodové na ně vyskočivše nenadále a učinivše veliký okřik bili je napořád. Němci velmi mnoho Choduov se býti domnívajíce, nic se nebránili. Tu Chodové zabili jich okolo padesáti a zjí-

[1] milé [2] chystali, strojili

mali jích půl třetího sta a sedm a hnali je zase do Bělé i s tím, což jsú tu pobrali, a tu je držali u vězení tak dlúho, až se jím někteří nad svú možnost musili šacovati[1]. A kteříž co dáti neměli, kázali jich s povolením pána Oldřicha z Boru dvadcet a sedm na tom místě, kdež jsú zjímáni, vedlé cesty silnice oběsiti.

⟨Události církevní. Nový biskup pražský.⟩

L. 1343. V ochtáb Mlaďátek duostojný otec biskup Jan, t. j. IV., biskup Pražský v pořádku 27., dobrau a chvalitebnú po sobě pověst zuostaviv, umřel a v kostele Pražském před oltářem sv. Sylvestra, kterýž byl on svým nákladem postaviti kázal a jej znamenitě nadal i posvětil, pochován. Ten biskup Jan za dnuov života mnoho dobrých křesťanských skutkuov na sobě ukazoval. Neb on založil i postavil, také i posvětil klášter Raudnický k poctivosti P. Marie a tu ustanovil probošta a bratří kanovníkův řeholních řádu sv. Augustyna. A ten byl první klášter té řeholy v Čechách, a velmi znamenitě jej nadal klenoty a platy znamenitými. A založil i stavěl na svuoj náklad kostel sv. Jiljí v Praze. *⟨R. 1343.⟩* Biskup Jan Pražský umřel. Klášter Raudnický. Kostel sv. Jiljí v Praze.

/Týž biskup mnohá lidská obtížení i nebezpečenství při témž městě Raudnici na přívoze přes / 309 v

[1] = vyceniti, vyplatiti

Most kamenný v Raudnici.

Špitál v Raudnici.

Hrob sv. Vojtěcha.

Oltář sv. Marty.

Biskupem učiněn Arnošt.

Labe vida, i rozkázal na svuoj vlastní náklad udělati most kamenný velmi nákladný Kázal také na konci toho mostu slavný postaviti špitál[1] pro lidi chudé nemocné, aby tam byli přijímáni a z kláštera toho aby byli poctivau ztravau opatrováni a v pokrmích i v nápoji, také i v oděvích i v jiných ve všech věcech jím náležitých aby žádného netrpěli nedostatku. On také biskup kázal na svuoj náklad v kostele Pražském hrob sv. Vojtěcha stříbrnými plechy velmi nákladným dílem příkrýti. Také dva oltáře na svůj náklad dal udělati a znamenitě je nadal; jeden, jakž se svrchu píše, k poctivosti sv. Sylvestra a druhý sv. Marty — a ten den sv. Marty rozkázal v svém biskupství slavně světiti. Po jeho pak pohřbu kanovníci Pražského kostela jedenáctého dne ssedše se a P. Boha za milost Ducha sv. poprosivše, poctivého muže Arnošta, na ten čas Pražského kostela děkana, za biskupa vyvolili, kterýž byl syn statečného rytíře Arnošta z Pardubic. A byl muž krásné postavy a dobrých obyčejuov, všem přívětivý i milostivý. Ale že na ten čas arcibiskup Mohutský, jenž byl najvyžší zprávce kostela Pražského, nemohl Arnošta voleného posvětiti na biskupství (proto, neb se přidržal Ludvíka Bavorského a byl i s ním v kladbě), protož Arnošt musil jeti pro potvrzení k najvyžšímu biskupu Římskému a nalezl jej v Avionu,

[1] = chorobinec

kteréhožto on, Kliment VI., velmi vděčně a milostivě přijal a kardynálovi Portuenskému jej na biskupství České hned posvětiti rozkázal; a tak on, Arnošt, vzav listy a bulle na své potvrzení, šťasně se do Čech navrátil. Proti němu jsú král Jan a Karel i Jan, synové jeho, knížata, slavně vyjeli. Též i všecken stav duchovní s procesí poctivě vyšli i všecken lid obecný jeho příští se radoval, neméně jeden každý než jako otce svého vlastního vítali a jej do kostela sv. Víta s velikau uvedli poctivostí.

T. l. Karel kníže, chtě za časné věci věčné vyfrajmarčiti[1], k poctivosti P. Bohu a P. Maryji ⟨. . .⟩ Pána našeho, také i sv. dědicuom[2], aby službu kostelní rozmnožil, kázal jeden duom veliký při kostele sv. Víta postaviti, tu zpuosobiv, aby čtyřmezcítma[3] osob duchovních mohlo se tu chovati, totiž 12 kněží, 6 jahnuov a podjahnuov. A poněvadž on Karel tu sobě i svým budúcím pohřeb[4] v tom kostele vyvolil, ty osoby aby tu ustavičně P. Bohu slaužili jitřně a jiné hodiny vedle rubryky jích držali a mši v svítaní každý den o P. Marii aby zpívali. A ty osoby dostatečně živností i všemi věcmi časnými opatřil. K tomu také vysazení Arnošt, Pražský biskup, povolil a Kliment papež svými bullemi potvrdil.

[1] = vyměniti, vykoupiti — [2] = patronům — [3] = 24 — [4] = místo k pohřbení

⟨Arcibiskupství v Praze zřízeno.⟩

R. t. povstala nevole mezi králem Janem a biskupem i vší kapitolú kostela Vratislavského proto, neb král držal některá zboží a zámky, kteříž náleželi biskupu a kapitole téhož kostela. A častokrát jsa od nich napomínán jím postúpiti a navrátiti zanedbával; protož vzali naň z Říma kladbu a všudy po témž biskupství i jinde jej býti v kladbě vyhlašovali. Uznav král, že taková věc papeže tajna není a že toho již žádný mezi ním a týmž biskupem urovnati nemuož než papež, pojav Karla, syna svého, do Říma se obrátil. A tam byl od papeže přívětivě přivítán a přátelsky ctěn i darován. Vratislavský biskup vzav o tom zprávu, že král Český do Říma jel, hned za ním jeti nemeškal, kterýž také byl od papeže poctivě přivítán.

Král Jan a Karel jeli do Říma.

310 r /Papež povolav rad svých učinil mezi týmž králem a biskupem narovnání, tak aby král Jan ta zboží, kteráž byl kostelu Vratislavskému nepořádně[1] odjal, navrátil a biskup aby tu hned krále z té kladby propustil; tu sú přátelsky smířeni. V tom pak papež a kardynálové dali se v rokování s králem Janem a Karlem, synem jeho, o to, kterak Ludvík Bavorský, jenž drží císařství, jest úhlavní nepřítel sv. víry křesťanské, a že není hodné, aby on pro své zlé a hanebné skutky měl to místo držeti

[1] = proti právu

a titule císařského požívati, ale aby byl složen a někto jiný lepší a hodnější na ten úřad vyvolen, kterýž by držal řády křesťanské a, což by komu řekl, tak aby se nalezlo. Též i Mohutský arcibiskup, jenž byl z rodu hrabat Wirtspurských, kterýž se toho Ludvíka přidrží Římskému kostelu na odpor, aby byl s toho arcibiskupství složen. I zůstali sú na tom a to hned sú způsobili. A kardinálové, král Jan a syn jeho papeži, aby se o jiného krále římského staral, poručili. A Mohutský arcibiskup tu hned auřadem papežským svého duostojenství zbaven a na místo jeho Gerlakus, syn hraběte z Nassov, na žádost krále Jana a Karla knížete vyvolen. Tu Karel kníže, uhlídav čas příhodný, před papeže[m] a raddu jeho předstúpil a žádal snažně i prosil, poněvadž mnohá léta kostel Pražský byl poddán arcibiskupu Mohutskému, již na ten čas aby byl z toho propuštěn a za hlavní vyzdvižen, a kostel Olomúcký, jenž též poddán byl Mohutskému, aby byl od něho odtržen a Pražskému připojen, též i kostel Litomyšlský aby byl v biskupství vyzdvižen a biskupové ti oba aby Pražskému poddáni byli. A Pražský biskup Arnošt aby byl arcibiskupem vyhlášen, on i jeho budúcí aby od toho času [aby] arcibiskupského tytule i moci užívali a Olomúcký i Litomyšlský biskupové, ti oba, aby jeho byli poddaní. Papež přemožen sa přílišnú žádostí a prosbú ustavičnú Karla knížete, k tomu

Kostel Pražský vyšel z moci arcibiskupa Mohutského.

Arcibiskupem učiněn Arnošt, biskup Pražský.

svolil a dal jemu hned nazajtří plášť arcibiskupský, v kterémž plnost moci arcibiskupské záležala. Král Jan pak ustavičně napomínal papeže, aby korferštům, jinak volencům císařským, psaní a napomenutí učinil, aby se bez odtahuov sjeli a jiného někoho volili za císaře; a to proto, že ten Ludvík mnoho neobyčejných věcí béře před sebe proti sv. řáduom křesťanským. Jako to, že jest vzal synu jeho Janovi, hraběti Tyrolskému, jeho manželku a dal ji Ludvíkovi Bramburskému, synu svému, toho mimo řád křesťanský učiniti nemaje. Papež s svú raddú rozváživ radu i žádost Jana, krále Českého, býti slušnú, tak učiniti slíbil. A hned dřív než sú oni odjeli, psaní z Říma vyšlo tak, aby jiný byl na císařství volen. Král Jan a Karel způsobivše při papeži své věci, s týmž papežem a kardynály přátelsky se rozžehnavše, odjeli a navrátili se do Čech s veselím. Když pak ten plášť arcibiskupský byl od nich do Prahy přinesen, v tu neděli před adventem veliká slavnost v kostele Pražském byla. Tu jest Arnošt biskup veň poctivě (tak jakž slušalo) oblečen, ani všickni duchovní ‚Te Deum laudamus' zpívají a lid obecný ‚Hospodine, pomiluj ny' vysokými hlasy křičí, P. Bohu děkujíce.

⟨Založení dómu sv. vítského. Listina zakládací.⟩

Krumlešťové kostela Pražského.

A odtuď vyšli sú s slavnú procesí až na příkopy, kteréž byl kázal předtím Karel hluboko vykopati,

aby v nich zakládáni byli nového kostela krumfeštové[1], i vešli sú do těch příkopuov toliko čtyři osoby, totiž arcibiskup, král a dva synové jeho, a tu všickni spolu s velikým nábožенstvím a s pláčem poctivě položili první kámen toho krumfeštu neb základu toho kostela nového Pražského a vyšedše ven, poklekli. A lid všecken z toho P. Bohu děkuje, radoval se. Nazajtří pak král Jan s povolením svých synuov i vší země učinil nadání tomu kostelu, tak aby vydáváno bylo z Hory Kutny z mince královské na budúcí věčné časy desátý díl stříbra aneb mince a na to ten kostel aby byl staven a opravován na věčnost. A na to učiněn jest list pod pečetmi Jich Milostí a dán do rukú děkana téhož kostela Pražského.

Kostel Pražský dal stavěti král Jan.

/Na den pak slavnosti sv. Mikuláše listové takoví, / 310v
všickni vnově do Čech přinesení, čteni sú při přítomnosti všeho lidu a zvláště listové na vysazení arcibiskupství Pražského pro tu příčinu, aby lid všecken z té milosti jim od P. Boha učiněné radoval se. List první jest v tato slova:

List papežský na arcibiskupství Pražské.

„Kliment, služebník služebníkuov Božích, pro věčnú těch věcí pamět, zřízením Svrchované Velebnosti Římský biskup, postavený na najvyžším místě duostojenství při stádu Páně jeho péči poručeném, tak jakž jemu z auřadu pastýřského pilnost míti náleží, prohlédaje a opatruje, též i kostel

[1] = základy

i jich zpuosob proměňuje a napravuje, tak jakž kosteluov a míst těch ukazuje potřeba a příčiny se uznávají, pro lidu křesťanského [a] nápravu ⟨a⟩ spasení jejich duší. Jakož jest Nám s strany některé od najmilejšího v Krystu syna Našeho Jana, krále Českého, osvíceného a slavného muže Karla, markrabí Moravského, prvorozeného syna jeho, před Námi a bratřími Našimi sv. Římského kostela kardynály předloženo a poctivě oznámeno, kterak Pražský a Olomúcký kostelové a jich města i biskupství v království Českém postavená náležela sú právem hlavním arcibiskupu Mohutskému, kterýž na tento čas jest, a témuž kostelu Mohutskému; a město Mohutské v svém položení odtuď jest vzdáli okolo 12ti dní cesty, k tomu také že obyvatelé pověděného království, kteří mluví jazykem Slovanským, obyvateluom těm, kteříž sú v předpověděném arcibiskupství, nerozumějí a s těmi, kteříž pravú řeč Německu mluví, nikterakž se smluviti neumějí, také že ti z Pražského a Olomúckého měst a biskupství skrze lotry a laupežníky na cestách mnohá nebezpečenství mívali, také že velicí lesové a hory sú mezi nimi a tak těžký přístup. A častokrát chtíce do Mohuce přijíti, musí skrze jiné krajiny procházeti a daleko obcházeti jinými cestami, buďto pro apellací, aneb jiné potřeby jich chtíce od arcibiskupa jako od vrchního zprávce dosáhnúti, mnohé práce, těžkosti a útraty

mívali a také i nebezpečenství trpěli, a nad to že není žádná pamět lidská, aby kostelové a města biskupství Pražského a Olomúckého od téhož arcibiskupa Mohutského (krom jedinú toliko) byla navštívena, ješto dobrému zprávci jest věc náležitá, aby k svým poddaným nahlédal pastýřuom. Ale však i to za neřád se býti uznává, aby takové množství lidu tak daleko k jedinému toliko zprávci své zření míti mělo. I protož z těch příčin od předřečeného krále a syna jeho prvorozeného za to Nás pokorně bylo prošeno, abychom Pražský a Olomúcký kostely od takového panství, moci a vrchností arcibiskupuv a kostela Mohutského vysvobodili a ten kostel Pražský za hlavní a jiné kostely v témž biskupství vyzdvihnúti a zvláště Olomúcký k témuž kostelu Pražskému abychom přispojiti mocí apoštolskú ráčili. My pak jich takové prosby vyslyšavše a chtíce v těch věcech slušný zpuosob a pořádek zachovati a těch věcí dokonalejší vzíti zprávu, poctivému bratru, duostojnému biskupu Ostienskému a milým synům Našim, Bernhardovi, tytulem sv. Ciriaka, v Tervisu zprávci, i také Rajmundovi, kostela nového P. Marie jáhnu, kardynálům, poručili sme, aby o tom osobně z aust v uši lepší zprávu vzali a, což při tom za slušné býti uznají, to aby Nám oznámili. Tu skrze oznámení biskupa Ostienského a kardynáluov vedlé poručení našeho jim, jakž sú zprávu o tom vzali, vyrozuměli

sme příčiny hodné a poněkud i zjevné býti. Takové žádosti jich že netoliko sú příhodné, ale potřebné i užitečné pro rozmnožení odplaty Boží a duší lidských spasení, neb té sme naděje, že by skrze to mnoho spasitedlného přijíti mohlo, tak jakž sme to s bratřími Našimi předřečenými bedlivě a pilně uvážili, a na to také radu vzali, kostel a město i biskupství Pražské předřečené z týchž bratruov našich raddy a apoštolské moci plnosti mocí /apo-
311 r štolskú s jistým Naším vědomím od všelikterakě povinnosti, moci a poddanosti arcibiskupa, kterýž na tento čas jest, a milých synův kapitoly kostela Mohutského vynímajíce a zhola vysvobozujíce i také je samému kostelu Římskému, aby náležalo na věčnost, poddávajíce a ten Pražský kostel k chvále Boží a slávě, také i k vyvajšení víry křesťanské a služby Boží pro rozšíření i lidských duší k prospěchu v hlavní kostel vyzdvihujeme a jej poctivostmi a znameními stolice hlavní ozdobujeme, mocí předpověděnú ustanovujíce, aby ten Pražský kostel za hlavní na věčnost jmín byl a jeho zprávce arcibiskup také aby slul. I z té příčiny hodné jest, poněvadž ten kostel Pražský někdy byl jako dcera a nyní jest učiněn jako matka v hlavním duostojenství, aby sufragány a svú zvláštní krajinu aby měl, aby k saudu arcibiskupa Pražského, kterýž na ten čas byl by, všecky pře sufragánské, biskupuov i osob duchovních i měst a týchž bis-

kupství a kraje vedlé pořádku práva duchovního vznášíny byly. Ves pak Litomyšl, jenž jest místo znamenité v Pražském biskupství, k chvále jména Božího a k poctivosti pro vzdělání a vyvajšení v město vyzdvihujeme a za město jí vysazujeme, též i kostel kláštera téhož nového města Premonstratenského řádu v biskupský vyvyšujem, k kterémužto od kostela Olomúckého, také i Pražského některé slušné díly zboží aby odděleny byly a tak Olomucký i Litomyšlský kostelové i jich města Pražského kostela sufraganství aby byli. Protož nebudiž žádnému slušné tohoto Našeho vynětí a vysvobození vysazení a ustanovení Naší vuole a zápovědi přerušiti anebo nějakú všetečností tomu na odpor býti. Pakli by se kto o to pokusiti směl, v hněv všemohúcího Boha a sv. Petra a Pavla apoštoluov jeho aby znal že jest upadl. Dán v Avioně, druhú kalendu měsíce máje, biskupství Našeho léta druhého". ⟨— *30. dubna 1343.*⟩

⟨*Bula korunovační.*⟩

Druhý pak list vyšel od téhož papeže na korunování králův Českých, jenž jest psán v tato slova:

„Kliment biskup, služebník služebníkův Božích, k věčné té věci paměti! Římský biskup od P. Boha, skrze kteréhož králové kralují a knížata rozkazují a kterýž má sám moc v království lidském, ustanoven nad národy a královstvími, ty věci, kteréž

List papežský na korunování krále Českého.

sú k užitku králům a knížatům jedná a puosobí, pořádky staré změňuje, někdy, jakž způsob času ukazuje, v lepší z plnosti moci puosobí a řídí; jakož s strany najmilejšího v Krystu syna Našeho Jana, krále Českého osvíceného, prosba před Námi učiněná v sobě obsahuje, kterak někdy králové Čeští na království České vstupujíce z rukú arcibiskupa Mohutského, na ten čas jich zprávci duchovního, vrchního svého mazání a korunování slavnosti obyčej sú měli přijímati od starodávna, v nižádné jiné ovšem věci krom té vrchnosti nečinili sú jim poddanosti. Tu My z hodných příčin uznavše ten kostel Pražský v království Českém postavený na ten čas kostela Mohutského býti sufraganství a jako hlavnímu že jest poddán, s rozvážením a bratrův Našich, sv. Římského kostela kardynáluov, zdravú raddú a mocí plnosti apoštolské od toho práva a poddanosti sme vyvedli a vyňali a stolici apoštolské hned sme v poddanost uvedli a za kostel hlavní vyzdvihli. Bylo jest Nás tak od téhož krále snažně i pokorně žádáno, králové Čeští, kteříž na čas potomní budú na též království voleni, svého mazání a korunování slavnosti z rukú arcibiskupa Pražského, kterýž na ten čas byl by, aby bráti mohli a on arcibiskup na časy budúcí to aby mohl činiti a jim toho udělovati, abychom jim toho z dobrotivosti apoštolské pujčiti ráčili. Tu My s dobrým
/ 311v rozvážením a z hodných /příčin, kteréž Nás k tomu

potahují, k takovým prosbám dobrotivě sme se nachýlili, aby arcibiskup Pražský, kterýž jest a bude na potomní časy, maje sobě od též stolice apoštolské puojčenu milost, krále předpověděné České u víře a v náboženství kostela Římského se přidržující, ješto by volení byli, mazati i korunovati s slavností k tomu náležitú aby mohli. A oni králové na věčné budúcí časy slavnost téhož mazání a korunování od téhož arcibiskupa budú moci bráti a přijímati, mocí předpověděnú tímto listem jim toho dopauštíme. Protož žádnému člověku nebudiž slušné, tomuto listu Našemu přerušení učiniti, ani jemu jakú všetečností na odpor býti. Jestliže by se kto o to pokusiti směl, v hněv všemohúcího Boha a sv. Petra a Pavla apoštoluov jeho aby věděl že jest upadl. Dán v Avionu, ut supra, biskupství Našeho léta druhého."

⟨*Válečné výpravy Janovy.*⟩

T. r. když sú se král a syn jeho z zemí Vlaských do Čech navrátili, hned času podzimního král Jan Český, Karel, syn jeho, markrabě Moravský, a Ludvík, král Uherský, a jiná mnohá knížata silnú mocí táhli na pohany do Rus a do Litvy, také i na Prušany; ale že velmi měkká zima byla a jezera žádná nezamrzla, nemohli tam dojeti a přejevše k hradům, řečeným jednomu Belin a druhému

Král Jan táhl na pohany do Prus.

Píest, tu velikú pohanům škodu učinivše, ve zdraví se zase navrátili.

⟨R. 1344.⟩ **L. 1344.** Bolek, kníže Svídnický, jenž byl muž nevelikého postavy, ale velmi zúřivý[1] a na své mysli mnoho zavíral, ten maje nějakú nechut v srdci svém proti Janovi, králi Českému, jal jednoho znamenitého rytíře bez příčiny, toliko, že náležel k království Českému, tím aby protimyslnost[2] králi učinil. To když oznámeno bylo skrze syny téhož rytíře Janovi králi, hned rychle poslal k Bolkovi, jeho přátelsky žádaje, aby jeho poddaného kázal z vězení propustiti, a jestliže by on jemu Bolkovi nětco vinen byl, že on chce jako pán jeho od něho spravedlivé učiniti. A on odpověděl a řka: „Pověztež tomu králi slepému, že toho nechci učiniti." A tu hned při přítomnosti týchž posluov kázal toho rytíře do najhlubší věže vsaditi a tam umořiti hladem. Poslové navrátivše se, všecko pořád králi oznámili, kterýž velmi se rozhněval a najvíce proto, že jest jej Bolek slepým králem jmenoval. Neb on král Jan, ač všeho zraku byl zbaven a nic neviděl, však proto nikoli se v tom jiným znáti nedal, ale vždycky pravil, že vidí nětco, ač ne mnoho. A někdy se přiházelo, když někto přišel před jeho pokoj, žádaje skrze komorníka vstúpiti před krále do jeho příbytku, král optal se, kto to jest a kterak mu říkají, aneb v kterém jest oděvu. A komorník od-

Král Jan nechtěl býti slepým.

[1] — prudký — [2] — příkoří

pověděl: „Takto jemu říkají a má červenú sukni" – a když vstúpil do dveří, král jej přivítal jménem jeho, někdy doložil: „Hned sem tě poznal po té červené sukni." — Někdy pak vezma knihy neb list, držal před očima, jako by viděl. Z toho mnozí se domnívali, že by viděl, až potom komorníci jeho smích z něho činíce, oznamovali jemu, někoho býti v černý sukni, a on byl v bílé, a jiného v červené, a on v šeré, a tak z toho uznáno, že jest všeho zbaven zraku. Když pak přijeli z Slézska někteří přátelé toho rytíře, oznamujíce, že kníže Bolek rytíře toho v věži hladem umořil, král rychle sebrav vojsko, táhl s oběma syny svými a vtrhl do jeho krajiny a činil velikú škodu. A když přitáhl k Svídnici, oblehl ji a tu předměstí všecka až do bran městských spálil; a odtuď táhl k Lanchutu a dobyl ho bez nesnáze. A to všecko dálo se při slavnosti sv. Jiří. Kníže /Bolek, obávaje se, aby se zase král k Svídnici neobrátil, poslal k němu o pokoj a tak skrze ubrmany[1] stalo se narovnání a král se do Čech navrátil. Uslyšav o tom král Polský, jenž byl ujec knížete Svídnického, že se král Český i s svými syny do Čech navrátil, i shromáždiv veliký lid z Polsky, z Litvy i z Uher, vtrhl do země knížete Opavského, protože jest byl man krále Českého, tu aby nad králem Janem pro ujce svého pomstu

/ 312r

Král Jan činil v Polště škodu[2].

[1] = rozhodčí, smírčí — [2] *Tato marginálie omylem tisku opakována.*

učinil. Králi Janovi jakž to oznámeno (skrze posly) bylo, pojav mnoho lidu z Čech a z Moravy, táhl upřímo k Krakovu pospíchaje, velikú škodu činil králi Polskému, neb vsi i městečka napořád kázal páliti a jako z kořen vyvraceti. Zprávu o tom maje Kazimír, opustiv pole táhl s některými k Krakovu, tu aby se ve zdech městských králi Českému bránil. Ale že jest vojsko krále Českého nenadále a kvapně přitáhlo a Poláci i Uhři nemohli k městu dospěti, bitva tu veliká byla. Ale lid krále Polského, kterýž táhl pospíchaje bez šiku, více k městu běžení než bránění pilen byl, protož jich tu před Krakovem více než na 500 na poli zuostalo, neb sú byli někteří od Čechuov a Moravanuov zbiti a mnozí se sami, utíkajíce, v té řece, jenž Visla slove, ztopili.

Tu král Český jakž se dobral Krakova, ten den před sv. pannú Marketú všecko předměstí okolo města popáliti rozkázal. Ale že tu byl veliký nedostatek pokrmuov lidem i koňuom, čtvrtý den se odtud hnúti musili a na jiná města krále Polského táhli Čechové, též železem a ohněm je plundrujíce[1]. V tom pak času přitáhli někteří Čeští páni z Čech za svým králem, kterýmž byl král rozkázal doma zůstati pro obranu země, ale oni jako všeteční mimo[2] rozkaz pána svého to sú učinili. A přitáhše do Polsky, u města, jenž Bytom slove, slavně se položili a prvního dne všedše do města, hodovali a

[1] = plenice [2] = přes

veseli byli, i tancovali a někteří nad obyčej pili. Když se pak noc přibližovala, do svých stanuov, jenž na polích byli, vešli a žádnú stráží se neopatřivše, po takových rozkošech a tancích i nemírném pití upracovavše se, tvrdě zesnuli. Toť služební krále Polského, kteříž byli nedaleko odtuď na jednom zámku, kterýž slul Bandyn, tajně se skrze své špehéře k jich stanuom nočním časem přiblížili, a přezvěděvše je býti pitím a snem obtížené, nenadále a hřmotně se na ně obořili, oni pak probudivše se a nevědúce, co se děje, mnozí utíkali a Poláci je bili a mordovali a některé jímali, a zvláště pány znamenitější, mezi nimiž byl Čeněk z Lippého, kterýž byl t. č. i s svým rodem nade všecky České i Moravské pány najslavnější obdržal jméno v zboží, v maudrosti a v raddě i v mužnosti všecky jiné pány z Lippého převyšoval, a oni jistě po králi a knížatech první slovo měli[1]. A skrze to ožralství a při věci vojenské nerozšafnost a proto, že sú v to vězení krále Polského vešli, tak sú sníženi, že netoliko jiným rovni byli, ale i od jiných panův a rytířův v malé byli vážnosti a jednak[2] všem za posměch byli. Král pak Český, když o té příhodě a o jich zjímaní a vězení uslyšal, z toho byl velmi zarmúcen, jedno pro jich neposlušenství, že sú

Páni Čeští pobiti a zjímání v Polště

Páni z Lippého byli v velikém posměchu pro ožralství.

[1] *Čeněk z Lipé byl zajat při útoku na Krakov, odváživ se statečně příliš daleko vpřed. Panstvo české nebylo sice povinno za hranicemi bojovati, ale učinilo tak na vyzvání Janovo.* — [2] = téměř

doma nezuostali, druhé pro jich neopatrnost, a tak, ač byl umínil, dále táhnúti a králi Polskému v jeho zeměch větší činiti škody, musil toho pro tu jich příhodu zanechati. I myslil, kterak by je z toho vězení vyjednal a svobodné učinil, neb jich tam bylo všech spolu osob 76. Páni a hajtmané někteří králi radili, aby lidu nerozpúštěl ani jeho zase obracel, ale aby se pustil do Větší Polsky, tam že bude moci mnohem větší Kazimírovi učiniti škodu a Čechy své zbohatiti. A on odpověděl: „Moji věrní milí, rád bych to z srdce učinil, ale obávám se, abych těm Čechuom, kteříž sú v vězení krále Polského, neučinil větší těžkosti.“ I učiniv skrze to smlúvu a pokoj s Kazimírem, do Čech se navrátil.

⟨Jiné příhody. Zatmění. Čarodějnice.⟩

T. l. Turci silnú mocí táhli po moři na krále Cy-
312v przského a vysedavše /na břeh mořský, šikovali se a připravili tak, aby jej ven z země vyhnali aneb zahladili. Ale on o tom uslyšav, táhl proti nim a potkal se s nimi velmi chtivě a ochotně, a tak je silně a mužně pobil, že jich na 10.000 na poli zůstalo; kteří sú pak k lodím dospěli (okolo 300 jich počítají), ti sú štěstím dobrého větru ujeli. Křesťanuov pak Cyprzských v tom boji počítají, že okolo puol druhého sta zahynulo.

Turci od krále Cyprzského poraženi.

R. t. biskup Jan Olomúcký rozkázaním někdy

Mikuláše Rokcanara, měštěnína Pražského, dostavěl a dokonal i posvětil klášter v Větším městě Pražském ležící, k poctivosti Božího milosrdenství a sv. Duchu, ustanoviv v něm abatyši a panny zákona (neb řádu) Ducha sv. Potom pak po některých letech též panny pro nedostatek jich sestr toho řádu sv. Ducha přijaly na se řád sv. Benedikta. Klášter sv. Ducha v Větší Praze.

L. 1345. veliké pokažení na slunci i na měsíci bylo, kteréžto věci budúcí zlé znamenávaly. Jakož pak roku toho veliké nevole a ukrutné války byly mezi křesťany a zvláště na západ slunce. Neb Fryzové vtrhli do Holandý a tu v tom hrabství velikú činili škodu a mnoho lidí zmordovali. Hrabě z Holandý, nemoha se tomu dívati, shromáždil lid svuoj a potkal se s Fryzy vojensky a v tom boji ukrutně zamordován a při tom mnoho tisíc lidu křesťanského zbito od křesťanuov. *R. 1345.*

T. l. přihodilo se v Čechách, v městečku, jenž slove Levín: Byl jeden hrnčíř, jménem Ducháč, jenž měl ženu, kteráž slula Brodka, a ta byla žena divných čárův a kauzlův plná. Ta pověst když o ní šla, napomínána byla od kněží, svých zprávcuov, aby od těch ďábelských věcí se zdržala a přestala. Ona, ač někdy slíbila, ale však tajně to puosoběci přestati nechtěla; pakli kdy přestala, potom uhlédajíci čas příhodný k tomu, zase se v to navrátila. Toť dne jednoho přihodilo se jí, když byla při svém duchuov volání — žádný toho pověděti neuměl, Žena čarodějná po smrti lidi dávila.

od nich-li jest zadávena čili Božským dopuštěním — tu vnáhle umřela. Z takové příhody nebyl jí dopuštěn pohřeb mezi věrnými křesťany, ale tu, kdež takové lidi pohřebují, mezi cestami jest pochována. V tom po několiku dnech vidína jest, ana chodí ve dne i v noci; a často přicházejíc mezi pastevce na pole v divných hovad tvářnosti se proměňujíc, rozličně je strašila, pastýřovy ovce i jiný dobytek po polích rozháněla a někdy v témž zpuosobu jako prve byla, ukazovala se a tak za několik dní činila lidem i hovadům nepokoj. Po tom pak nočním časem vcházela do vsí okolních, též i do téhož městečka a tu v příbytcích lidských skrze rozličné přistrachy[1] se ukazovala a s lidmi mluvila, potom pak i lidi dávila a některé chvátajíc za hrdlo, škrtila je až do smrti. Sausedé a obyvatelé toho městečka a týchž vsí, snesše se o to, člověka k tomu zpuosobného nalezše, odkopati hrob její a způsoby těla jejího odkrýti a ohledati rozkázali. To když se stalo, všickni lidé, kteříž tu přítomni byli, na to hleděli, že jest té rauchy, kterúž na hlavě měla, polovici snědla; ta jest z úst její krvavá vytažena. I rozkázali sú její prsi naskrze kolem dubovým probíti, a tu se hned tak velmi z ní jako z hovada živého krev linula, že se tomu ti přistojící všickni divili. I kázavše ji tauž zemí zase zahrabati, odešli. Kteráž po malém času ještě více než prvé lidem

[1] — strašidla

se ukazovala, s lidmi mluvila, je strašila a dávila, a po každém, kohož zadávila, skákala. I povolavše téhož člověka, kázali jí vykopati, i nalezli, ana ten 313 r
kuol z sebe vyňavši, v rukau drží; i rozkázali to tělo z hrobu vytáhnauti a tu nad hrobem i s tím kolem spáliti a ten prach i popel do toho vsypati dolu (aneb hrobu) a zakopati. A hned potuď všecko to zlé přestalo. Než za mnoho dnuv jest od lidí vidíno, an se vicher na tom místě, kdež jí pálili, a na tom hrobě točí; ale taková věc nic lidem neškodila.

Karel volen za krále římského.)

L. 1346. znamenav papež Kliment, jenž byl t. j. *R. 1346.)*
VI., že Ludvík Bavorský, kterýž držal císařství, nechce k žádné nápravě a jiným že jest za příklad neposlušenství, i učinil opět psaní všem volencuom, jím přísně přikazuje, poněvadž jest P. Buoh toho Ludvíka zavrhl pro jeho neposlušenství jako krále Saule, aby hned bez meškání i všelikteraké výmluvy jiného lepšího jako Davida na místo jeho volili. K tomu i cíl[1] jím uložil: jestliže by do toho času toho tak nevykonali, že on chce sám přijeda s některými dobrými křesťany to tak způsobiti a opatřiti, aby křesťanstvo pod tím neřádem tak hanebně nehynulo. Volenci vyslyšavše najvyžšího biskupa křesťanského vuoli, žádost i rozkaz, sjeli

[1] = lhůtu

se spolu do Frankfurtu, totiž Kolínský a Treverský arcibiskupové, král Jan Český, Rudolf, kníže Saský, a hrabě s Rajnu. Dva ovšem volenci tu nebyli, totiž arcibiskup Mohutský a markrabě Brambur-ský. Z té příčiny papež vzal jemu to arcibiskupství a dal je jinému. Tu volenci pilně a bedlivě uvá-živše zpuosob téhož Ludvíka, z skutkuov jeho to pořádně vyhledali, že jest slušné i spravedlivé, aby takový nepořádný člověk byl s toho auřadu složen. Po mnohém pak a dlúhém jích spolu rokování a rozvažování z vuole jednostajné volili jsú za krále Římského Karla, syna Janova, krále Českého, jenž byl markrabí Moravským, potom pak pořádně i na císařství jest volen na den sv. panny Markéty. Karel předřečený, ač se mnohými příčinami vy-mlúval, nehodným se toho duostojenství císař-ského býti pravě, ale však jsa mnohými žádostmi těch knížat přemožen a k tomu jako bezděčně[1] při-nucen, a nadto Božskému zřízení nemoha odepříti, k tomu volení musil dáti své povolení. Však ovšem nechtěl tomu, aby v to tak slavné duostojenství měl vkročiti jako předek jeho jinudy než dveřmi. Tu hned z jeho povolení poslali jsú volenci k pa-peži posly své najvzácnější: p. Arnošta, Pražského arcibiskupa prvního, a Mikuláše, kníže Opavské a Ratiborské, do Avionu, tu kdež byl papež dvorem. Kteříž když tam přijeli, poctivě jsú od papeže při-

Karel, markrabě Moravský, Římským králem volen.

[1] = proti své vůli

jati, též i od jeho kardynáluov, a zřídivše poselství, vzali listy od papeže k týmž volencuom, tak že Otec sv. rozkazuje, aby to Karlovo volení svuoj pruchod mělo a ti arcibiskupové to aby pořádně stvrdili a jeho na království Římské pomazali a vykonali ten všecken pořádek tak, jakž náleží. A tak se ti poslové navrátili s veselím.

Válka ve Francii. Smrt krále Jana.

Č. t. dřív, než se ti poslové ze Vlach od papeže navrátili, vznikla veliká nevole mezi Edvardem, králem Englickým, a Filipem, králem Frantským, pro nezdržení nějaké smlauvy, kterauž byl přerušil král Frantský. Protož Edvardus dobyl jednak[1] vší Flandrý proto, neb ten hrabě vedlé krále Frantského byl na odpor témuž Edvardovi. I poslal rychle král Frantský posly své do Lucemburku k Janovi, králi Českému, a k Karlovi, králi Římskému volenému, od nich žádaje pomoci. A v tom král Englický táhl s svým vojskem pospíchaje a položil se u Paříže, jenž jest hlavní město v Franské zemi, a král Franský nesměl ven vyhlednúti. Král /313v pak Český a syn jeho Karel sebravše na rychlost mnoho lidu z Čech i z Němec, táhli Frantskému králi na pomoc a tak v brzkém času zpuosobil to král Franský, že měl více lidu než král Englický.

Král Franský a král Englický spolu váleli

[1]) = téměř

A když ten lid krále Englického tak dlúho Frantskú zemi plundroval, až se jím špíže nedostávalo, i musili se hnúti pryč, jsúce hladem přinuceni a táhli tak, jako by utíkali, až na jedno bezpečné místo mezi lesy a vodami. A král Frantský i Jan, král Český, také i nový král Římský táhli po ních vždycky jedním noclehem. A když bylo k čtvrtému noclehu, lid krále Frantského, neopatřivše se spředu špehy a strážnými, táhli pospíchajíce beze všeho šiku, neb se domnívali, žeby Engličští táhli předse a snad že utíkají. Ale oni v místě jím příhodném otočivše se vozy, tu se zakopali a tu hned šikovali se k bitvě; a napřed postavili více než 30.000 střelcuov. A král Frantský velmi blízko s svým lidem se k nim přiblížil a tu porozuměl, že král Englický nechce dále utěkati. I rozkázal haufy své šikovati a hajtmané postavili napřed 10.000 střelcuov a po ních 30.000 pěších. A král postaven byl mezi jízdnými, kterýchž bylo okolo 16.000. A tak stojíce již šikovaní počali se vaditi; neb Němci nechtěli příti Francúsuom, aby oni měli forštejt[1]. A to bylo tu sobotu po sv. Bartoloměji, t. j. na den sv. Rufa[2].

Bitva krále Frantského s králem Englickým.

A když se ta bitva začala, střelci krále Franského najprvé utekli, potom i pěší, kterýchž napomínal maršálek krále Frantského i prosebně prosil, aby se zase navrátili, ale nic platno ne-

[1] = přednost, první místo — [2] = *26. srpna*

bylo, až přišlo na bitvu jízdným. A když se Francúzuom zle vésti počalo, maršálek předřečený s prvními běžel. A král Frantský, podržav se tu s Čechy a Lucemburčany, po malé chvíli také za svými běžel. A když bylo oznámeno králi Janovi, že již Francúzové utíkají, hajtmané radili, aby také utekl a sobě i svým poddaným aby život zachoval; odpověděl: „Tohoť bohdá nebude, aby král Český utíkal! Protož tu mne veďte, kdež največší bitva jest. Ale syna mého pilně šetřte, P. Buoh bude s námi.“ A když byl na to místo (kdež chtěl) přiveden, řekl k okolo sebe stojícím: „Napravte[1] mi muoj kuoň a dřevo[2]!“ To když učinili, on zabodl svuoj kuoň a tam slepý hamtal[3] se mezi své nepřátely; a když byl více než jednau smrtelně postřelen, upadl z svého koně. Tu při něm také zbiti jsú hrabě z Blauzu, hrabě z Ulmu, Jindřich, syn Petruov z Rožmbergka, a Jan, syn Jindřichuov z Lichtemburgka, a jiných mnoho z panuov i z rytířstva. Vidúce pak někteří Čechové, že jích král padl v tom boji a umřel, aby obau svých panuov nebyli zbaveni, syna jeho Karla, statečně bojujícího a již od nepřátel raněného (ač nechtěl a odpíral tomu) bezděčně[4] z toho boje vyvedli a na bezpečné místo jej přivedli. A když se ten boj vykonal a král Englický viděl,

Král Jan zabit v boji.

[1] nařiďte — [2] — kopí — [3] — motal se — [4] — proti jeho vůli

že jsú jeho nepřátelé všickni pryč, jel tam osobně, aby pohleděl na lid zbitý; a maje zprávu, že by tu také zahynul král Český, kázal s pilností hledati těla jeho a uhlédav jej mezi jinými, an mrtev leží, ssed s svého koně i pozdvihl ho sám svau rukau a řka k němu velmi žalostivě: „O milý králi Český, slušelo by tobě jiné lože míti než tuto, že ležíš na zemi," — a hned jej kázal odtuď vzíti a do svého vojska vnésti a z zbroje vypnúti. A kázal tělo jeho poctivě ozdobiti a vézti je do Lucemburgka a tam v klášteře P. Marie, kdež jsau bratří řádu sv. Benedykta, poctivě pochovati. Také Němcuov, kteříž tu zbití ležali, velmi litoval, pravě k ním: „O vy Němci, co jste sami nad sebau učinili, že jste s tím králem Frantským na smrt jeli, ješto vám velmi malý žold dával a nikdá na vás laskav nebyl."

Král Englický litoval smrti krále Jana.

Události v Říši, v Čechách a v Tyrolsku.

Po té porážce čtvrtého dne hnul se odtuď král Englický s toho místa a do Englantu se obrátil; a navrátil se domův, toho vítězství, kteréž učinil nad Francúzy, vděčen sa. Karel pak, král Římský a císař volený, jel do Čech a tu svých poslův od Římské stolice očekával.

(314) /R. t. také, když jsau se již poslové, Arnošt arcibiskup s jinými, od papeže navrátili a dobré noviny, vuoli i rozkaz oznámili Otce sv. a listy

i bulle od něho přinesli, i jel Karel s nimi až na Rajn do města, jenž slove Bruma[1], a tu sjevše se k němu volenci, Treverský a Kolínský arcibiskupové, jej jsú na království Římské mazali a korunovali s velikú slavností na den sv. panny Kateřiny. A Ludvík král ještě živ byl a císařství všecko držal.

Času toho podzimního Vylém z Valdeka a Děpolt, jinak Teobald, z Ryžmbergka, měli mezi sebú velikú nevoli. A Vylém Děpoltovi veliké činil na jeho zboží škody, ale jako tajně. Děpolt uhlédav čas příhodný a shromáždiv nemalý počet lidu, přitáhl nočně a oblehl hrad Valdek, domnívaje se, že tam Vyléma zastihne, svého nepřítele, ale Vylém byl na ten čas na Horách Kutnách. Děpolt kázal příkře toho hradu dobývati a třetího dne se jeho zmocnil, a kohož na něm nalez, všecky zjímal. A hrad vybrav[2], zapáliti rozkázal. Hrad Valdek dobyt

L. 1347. Karel, král Římský, chtě pomstiti té křivdy, kteráž se stala Janovi, bratru jeho, kterémuž odjal Ludvík hrabství Tyrolské a nadto i manželku jeho, a snad také, aby dal Ludvíkovi příčinu k nevoli, jel v malém počtu z Čech do Tyroli a tam shromáždiv mnoho lidu, tu zemi kazil ohněm i mečem. Též i na vinicích velikú činil škodu, zámkuov a městeček mnoho dobyl a podmanil je svému panování. Ale učiniv Tyrolským takovú škodu, z té příčiny sebe samého (*R. 1347.*)

[1] *Správně* Bonn. — [2] = vyloupiv

jím důvěřiti[1] nesměl, ale raději jel odtuď a do Prahy se obrátil; a tu od arcibiskupa i ode všeho stavu duchovního, též i od panuov přijat s velikau radostí a poctivostí.

⟨*Kaple sv. Václava. Česká koruna.*⟩

Němý promluvil u hrobu sv. Vácslava.

Č. t. přihodilo se, že nějaký mládenec, věku svého maje okolo let dvadcíti a šesti, jménem Erhard, syn Erharduov, měštěnína na Horách Kutnách, upadl v těžkú nemoc; a v té nemoci maje nějaké vidění, ulekl se, až oněměl, tak že za 20 nedělí nic nemluvil. Rodičové lítost nad ním majíce, slíbili jej obětovati P. Bohu a sv. Vácslavovi. I přivedli jej do Prahy k hrobu sv. Vácslava a tu se zaň arcibiskup modlil P. Bohu se všemi kněžími, též i všecken lid tu na ten čas přítomný. A Arnošt arcibiskup, vzav hlavu sv. Vácslava, při přítomnosti krále Římského vstavil jí na hlavu toho němého, kterýž hned tu promluvil a velebil P. Boha a bl. Vácslava, mučedlníka jeho, takže se tomu podivil král i všecken lid, z toho chválu P. Bohu vzdávaje. A od toho času král počal větší a větší milost míti k hrobu sv. Vácslava.

T. l. velmi snážně a pilně i nákladně stavěl se

[1] = s důvěrou svěřiti

kostel Pražský a král Karel kázal hledati kamení barevného, pravě, že tím chce příbytek (aneb kaplu) sv. Václava ozdobiti. I nalezeno jest pod horami Krkonošskými mnoho velikých a tvrdých rozličných barev kamenuov, ale velmi hluboko, a ti slovou jaspisové. I kázal je pulerovati a pěkně vyhladiti a stěny též kaply jím ozdobovati.

Kamení barevné v kaple sv. Václava.

R. t. času letního Karel, král Římský a Český, shromáždiv mnoho zlatta a drahého kamení výborného, i zpuosobil mistry zlatníky, rozkázav jím, aby udělali z té první koruny královské, jenž byla starodávním dílem dělaná, korunu novú výbornú k poctivosti jemu i budúcím králům Českým. A to všecko zlatto i drahé kamení Blaňce, manželce své, a týmž zlatníkuom poručiv, jel do Moravy, tam aby některých obecných věcí pořídil[1]. A když tam dlauho prodléval, přišli jsú mistři k královće, jí oznamujíce, že se zlatta k té koruně nedostává. A ona rozváživši, že na ten čas žádného zlatta před rukama nemá, i vzpomenuvši, že jest ještě jedna korunka zlattá, kterúž někdy knížata obyčej měli na hlavě nositi, a ta byla ustavičně na hlavě v hrobě sv. Václava, i rozkázala jí vzíti a k zlatníkuom dáti k rozdělání, kteříž z toho všeho udělali výborným dílem překrásnú korunu. 314b

Královna Blaňka kázala dělati Českau korunu.

Když se pak král do Čech navrátil, královna

[1] = uspořádal

Blaňka ukázala jemu k jeho potěšení novú korunu; a on uhlédav jí z toho nemálo byl vesel. I otázal se králové, dostalo-li se zlatta čili nic? Kteráž odpověděla: „Mnoho se nedostalo.“ I řekl král: „Odkuď jsi ten nedostatek vyplnila?“ A ona řekla: „Kázala jsem vzíti korunu knížetskú s hlavy sv. Vácslava.“ Těch slov velmi se ulekl král tak, že jednak[1] jako mrtvý na lavici se posadil a řka: „Běda mně zarmúcenému člověku; mám zármutek, že jest mi nedávno muoj milý otec zahynul, ještě větší žalost z toho, že jest sv. muži a velebnému knížeti koruna s jeho hlavy vzata; však sem o tom na té vší cestě přemyšloval, a čeho sem jse bál, to se již přihodilo.“ Dvořané okolo něho přístojící těšili ho, a zvláště arcibiskup, pravíce, že to všecko jináč muož býti napraveno. Při tom, aby ten hněv mimo se pustil, a to, co manželka jeho z nevědomí a z nedorozumění učinila, aby jí odpustil, prosili, kterýž řekl tak učiniti a učinil. Ale že již zdi překrásně okolo kaply sv. Vácslava byly vysoko vzdělány, rozkázal druhé zdi okolo též kaply z tvrdého kamene dělati a v ních sklepy tvrdé a pevné postaviti a v ních skrýše hluboké vzdělati.

Kaple sv. Vácslava z tvrdého kamene

Koruna pak ta svrchu psaná takto jest udělaná, jejíž zpuosob jest tento:

Najprvé jest koruna, tak jakž na zpuosob sluší

[1] téměř

koruny královské, z výborného zlatta udělána, kteráž má na sobě čtyři lilia jako na kříž. V prvním lilium jsú čtyří rubínové výborní a jedna perla veliká a jeden veliký zafír a dva rubínpalasové V druhém lilium jest sedm zafíruv velikých a jeden rubínpalas a perla veliká najvajš. V třetím lilium jest patnáct rubínuov a mezi nimi jsú výborní rubínpalasové a na vrchu veliká perla a uprostřed veliký zafír. V čtvrtém lilium jest sedm zafíruov velikých a čtyři menší v prostředku a v zpodku jeden rubinpalas a najvajš jedna veliká perla. Na spojeních těch, kteříž spojují lilia, sú čtyři velicí rubínpalasové. Kříž svrchu na koruně, jenž má na sobě vyřezaný obraz umučení Božího, z velikého zafíru. Na stranách téhož kříže dva rubínpalasové. Na vrchu toho kříže křížek malý z zafíru. Na zpodku toho kříže zafír jeden dosti veliký. Nad čepičkau pak pod křížem na lištičce, kteráž jest od prvního lilium až do kříže, jsú tři rubínpalasové a osm smaragduov a čtyři perly. Od druhého lilium na lištičce až do kříže jest pět rubínpalasuov, šest smaragduov a čtyři perly. Od třetího lilium až do kříže na lištičce jest též pět rubínpalasuov, šest smaragduov a čtyři perly. Od čtvrtého lilium až do kříže na lištičce jest šest rubínpalasuov, pět smaragdův a čtyři perly; hřebíčkové zlatí čtyři, jimiž se zatykuje a zavírá všecka koruna.

Koruny České zpuosob se vypisuje.

/ 315 r /Jablko zlatté s křížem a sceptrum[1] též zlatté. Prsten zlattý veliký a v něm veliký rubínpalas. To všecko dal udělati Karel k svému korunování.

Summa kamením v České koruně.

Summa kamení v koruně: rubínuov 19, rubínpalasuov 28, smaragduov 25, zafíruov 19, perel velikých 20. Summa všech kamenuov v koruně i s prstenem sto a dvanáct.

Král Karel Českau korunau korunován.

T. r. Karel položil veliký sjezd v Praze a tu k rozkázaní jeho sjelo se mnoho lidu obojího stavu, duchovního i světského, knížat, panuov a rytířuov netoliko z Čech, ale i z říše. A tu skrze velebného otce Arnošta, arcibiskupa Pražského, v kostele sv. Víta na Hradě Pražském on Karel, král Český, slavně jest novau korunau korunován i také Blaňka, manželka jeho, v neděli před slavností P. Marie Narození. A odtuď jel král i králová do města Většího Pražského do jednoho domu velikého, kterýž leží blízko kaply sv. Havla a nyní slove Stará rychta. Tu bylo mnoho ozdob rozličných připraveno a korten[2] drahých po stěnách i po zdech přibito a tu král slavně hodoval. Páni pak Čeští jeden každý vedle auřadu svého, duostojenství i věku králi novému, na koních drahým přikrytím přikrytých sedíce, k stolu, jakž obyčej, slaužili. A již po takovém zámutku, kterýž byl pro smrt krále Jana, učiněno při tomto korunování veliké veselé všemu lidu Českému.

[1] = žezlo — [2] = záclon, gobelinů

Koruna pak, kteruož byl král korunován, dána jest z ruky jeho hned po korunování sv. Václavovi, a hned aby byla na hlavu jeho vstavena. Při tom rozkázal král i přikázal a to svým majestátem utvrdil, aby budúcí králové Čeští ne jinau, ale tau korunau byli korunováni a každý král hned po svém korunování k noci aby jí dal v ruce a v moc třem osobám kostela Pražského, totiž děkanovi, kustošovi a sakristianovi a ty všecky osoby aby byly osoby přísežné, na to obvláštní přísahy majíce. Také aby byli praví rodilí Čechové, ne odjinud aneb z cizího národa pošlí a do té země přišlí. A oni tu korunu hned mají vstaviti na hlavu dědice svého a někdy knížete, sv. Václava, a odtuď aby sňata nebyla, leč by měla

315v

Koruna Česká aby se prelátům v moc dávala.

Děkan kostela Pražského aby byl Čech.

králi na hlavu vstavena býti. Protož hned kázal král kaplu a hrob sv. Vácslava upevniti a dvéře železné zdělati, též i okna mřežemi železnými utvrditi. Pakli by který král (aneb kdožkoli) nechtěl toho učiniti a jím prelátuom té koruny navrátiti, hned pro ten účinek aby v kladbu upadl tak, jakž na to list od Klimenta VI. vydán a to v sobě šíře ukazuje. Dále také toto král Karel při tom času rozkázati a utvrditi ráčil: Když by koli král nový měl korunován býti, ta koruna od týchž prelátuov aby k té potřebě vydána a půjčena byla bez odporu. A on král hned po korunování má dáti za půjčení též koruny děkanovi a kapitole 300 kop gr. č. a oni tu summu mají obrátiti na stavení aneb opravu kostela tak, jakž tíž listové na to učinění to v sobě šíře obsahují.

Klášter P. Marie Sněžné.

Po vykonání pak téhož korunování a toho slavného hodování hned nazajtří král nový vyšel za bránu sv. Havla na místo, kteréž slove Na písku, a tu založil sám svau rukau klášter k poctivosti P. Bohu a bl. P. Maryji a postavil v něm bratří řádu Karmelitského. A ta všecka stavení, kteráž byla postavena na trhu k hodování královskému, kázal jím je dáti. A oni tu hned postavili sobě z něho kostel dřevěnný a dělali jiné potřeby k stavení kostela kamenného.

Karlova listina o korunovaci české.

L. t. Karel, král Římský a Český, markrabě Moravský, chtě tomu, aby se ty všecky věci dály pořádně, netoliko za dnuov života jeho, ale i na časy budúcí a věčné v království Českém, zpuosobiti rozkázal list na potvrzení listu Klimenta papeže arcibiskupu Pražskému, tak aby on mohl i jeho budúcí mohli všecky krále České mazati a korunovati a ten auřad již aby byl s arcibiskupa Mohutského složen a vložen na arcibiskupa Českého, tak jakž týž list to v sobě svědčí a zavírá. Kterýž jest tuto psán slovo od slova takto:

List Karla, krále Římského, na korunování králuov Českých.

„Karel, z Boží milosti Římský a Český král, markrabě Moravský etc., pro budúcí té věci pamět. Přirozená srdce našeho dobrotivost k věrných a nábožných Našich poctivostem užitkuom ustavičnými bedlivostmi a prosbami jich Nás k tomu vede a nutí, kolikrátkoli prozba žádajících jest spravedlivá. V tom Velebností Naší úmysl neblaudí a královskému duostojenství učiniti to jest náležité. Před Velebnost Naší duostojní arcibiskup Pražský, Olomúcký, Vratislavský a Litomyšlský biskupové, také osvícení Jan, Korytanský, Tyrolský, Gorytský hrabě, bratr náš najmilejší, Mikuláš Opavský a Ratiborský, Bolek Opolský, Vácslav Slezský, Bolek Slezský, Kazimír Těšínský, Jindřich Saganský a Jan Slezský kní-

žata, Jošt z Rosmberka, Vylém z Landštajna, Bertold a Čeněk, bratří z Lippého, Vaněk a Beneš, bratří z Vartmberka, Ješek z Michlsperku, Hynek z Náchoda, Ješek z Vartmberka, Hynek z Sléven,
/ 316 r Oldřich a Jindřich, syn jeho, z Hradce, Ješek z Kravar, Štěpán z Štermbergka a Jaroslav z Štermbergka a jiní preláti, knížata a páni znamenití a urození království Našeho Českého, předstúpivše před přítomnost Naši, Nás pokorně prosili, poněvadž kostel Pražský skrze najsv. Otce, pána Klimenta, božským způsobem papeže VI., na Naši (když sme ještě v menším duostojenství byli) snážnú žádost za hlavní kostel s plností práva hlavního vyzdvižen z té příčiny, aby králové Čeští od toho času sv. mazání a korunováni skrze ruce arcibiskupa Pražského nynějšího a budúcích arcibiskupuov Pražských na věčnost aby přijímati mohli , abychom jim toho svobodně puojčiti ráčili.

My pak rozváživše, kostel Pražský předřečený kterak jest vyzdvižen a vysazen, a to jistě s dobrým rozvážením, i jestliže by arcibiskup Mohutský k kostelu Pražskému předpověděnému přistaupil, s strany téhož mazání a korunování, a v to se dal, tak jakž obyčej měl před vysazením: z té příčiny nemalé bylo by arcibiskupu Pražskému zlehčení a bylo by snad srpu v cizí žeň vpuštění. Rozvažujíce také nevděčnosti poškvrnu, kterúž Jindřich z Wyrnburgku, někdy arcibiskup Mo-

hutský, s kapitolú kostela svého, přidržujíce se Ludvíka, někdy Bavorského, skrze kostel Římský tak, jakž zaslúžil, i s těmi, jenž se ho přidržali, potupu učinil proti sv. Římskému kostelu a království Českému i sv. Římskému císařství, i z té příčiny on Jindřich skrze sv. kostel jest složen a potupně odsauzen. S rozvážením a s dobrým rozmyslem nato i s raddú některých krále Římského a budúcího císaře volencuov a knížat některých Nám na ten čas přisedících, z jich plné raddy pověděné království České přívětivú přízní a milostivú poctivostí, pokudž nám z božského opatření půjčuje se, slavně opatřiti chtíce, na žádost pověděných prelátuov, knížat, panův a vladyk, kteréžto poctivé království Českého a sv. císařství věrné a poctivé nad jiné uznavše i milovníky, k prozbě, kterúž oni tím úmyslem i z některých jiných příčin učinivše, Nás k tomu rozumně vedli, že sme se k tomu dobrotivě nachýlili, aby arcibiskup Pražský, kterýž jest a kterýž na budúcí čas bude, krále České předpověděné korunovati a na ně korunu vstavovati, také meč, jablko, sceptrum i jiné ozdoby královské jim dávati k tomu náležitú s slavností aby mohl, a oni králové na budúcí věčné časy takové korunování a koruny vstavení s mečem, sceptrum a jinými ozdobami královskými tak, jakž králům náleží, z rukú téhož arcibiskupa a budúcích jeho s náboženstvím mohli přijímati,

tak jakž skrze Najsv. Otce, pána Našeho předře-
čeného, a mazání a posvěcení a jiných znameních
a slavnostech k tomu náležitých týmž králum
a arcibiskupuom Pražským i jich náměstkuom
při zvelebení a vysazení pověděného kostela Praž-
ského na snažnú Naši žádost, jakž se napřed píše,
puojčeno, z Naší Římského kralování plnosti a
moci a Naším jistým vědomím tímto listem svo-
bodně puojčujeme i také dopauštíme, každé právo
i všelikú zvyklost a obyčej, kteréhož a kterýchž
kostel aneb arcibiskup Mohutský měl nebo měli
a míti mohli až do toho času při korunování před-
řečených královuv, týchž králův Českých, je odří-
kajíce, odvolávajíce, a jich tu moc prázdnú činíce
a Římského kralování mocí zhola odlučujíce a od-
cizujíce, nad to i plností moci kralování Českého
tomu chtějíce, aby takové korunování a ozdob
královských dávaní k arcibiskupu Pražskému ny-
nějšímu a k jeho náměstkuom budúcím na věčnost
náleželo, tak aby skrze ruce jich koruna vstavena
a ozdoby dávány byly, ne skrze arcibiskupa Mo-
hutského; a tomu dání Našemu a ustanovení aby
na odpor nebyla žádná zřízení, práva ani ustano-
vení, obyčej ani jaké zvyklosti žádným oby-
čejem. Byly-li sú pak které věci někdy, ty na tento
čas, jako by tuto v list tento slovo od slova vlo-
/ 316v ženy byly, rušíme, kazíme, prázdné a marné či-
níme a v niveč obracujeme. Žádnému ovšem ne-

budiž slušné, tomuto našemu obdaření, puojčení a odpuštění, odvolání, zmaření, v niveč obracení, na odpor býti; odporníci, jestliže by kteří nalezeni byli (čehož P. Buoh nedej), v hněv našeho Římského dustojenství z té příčiny aby věďali že sú upadli a v pokutu, tak aby 1000 hř. zlata čistého do Naší Římského království pokladnice vložili, jichžto polovice Nám a náměstkum[1] Našim, králuom Římským, do komory císařské... a druhú polovici těm, jenž by křivdu trpěli, bez odpuštění aby položili. Těch všech věcí na svědectví a pro jistú a celú pevnost tento list sme kázali zpuosobiti a Naší Velebností pečeti přivěšením utvrdili. Svědkové pak těch věcí sú Jan Míšenský a Petcko Lubucenský biskupové, Rudolf starší Saský, sv. Římského císařství maršálek, Rudolf, syn jeho, a Rudolf z Tek, knížata, Albrecht a Valdemarus z Anhaltu, Voldřich z Helfenštejna, Hugo z Hoenbergku, Frydrych z Zolerí[2], Albrecht a Gunterus z Barbey hrabata, Jan, pán v Meckelburgku, Krast z Hoenlochu, Jindřich z Bruneku, Oldřich pán v Hanově, Jindřich z Ebirštajnu, Ebirhardus a Jindřich z Walse, a Jiljí pán z Rodemakyr, Římského království knížata a páni.

Dán v Praze, L. P. 1347, indyku 15., 1. den měs. září, království našich léta 2."

[1] nástupcum [2] von Zollern *(Hohenzoller)*

Smrt císaře Ludvíka.)

T. r. při tom času Ludvík Bavorský, kterýž ještě držal císařství, svolati rozkázal všecka města a pány, kteří byli po Rajnu i v Švábích, a zvláště měšťany z Špajru a z Štrosburgku a jiné mnohé, i ptal se jich, jej-li mají za císaře a za pána svého čili krále Čecha, kteréhož sú nedávno korferštové volili. I odpověděli sú páni i města všecka, že jej chtí míti za pána a za císaře a že se nechtí na korferštské Karla volení ani na listy papežovy nic obrátiti. Ludvík to slyše, byl toho velmi vděčen.

Knihy Confessor.

R. t. byly vyšly na světlo vnově nějaké knihy, jenž sluly Confessor pacis[1], kterež byl vydal jeden bludný člověk, kterýž v týchž knihách položil, že císař jest většího duostojenství než papež a papež že má býti pod mocí císařovú, a jiného mnoho bludného proti řádu duchovnímu, při tom i rozličné neřády. Když se pak o to sjeli někteří potestátové[2] a muží učení, uznavše tu býti neřád, kázali toho bludníka[3] ohněm spáliti, ač toho všeho pravil že odvolává. Saudcové odpověděli: „Takové odvolání budiž jemu k spasení" a tak konec života vzal.

Toho také roku Karel, Římský a Český král, shro-

[1] *Míní se kniha* 'Defensor pacis' *Marsilia Padovského, jenž stál na straně císaře Ludvíka proti papeži.* — [2] = potentáti, vladaři — [3] = bludaře

maždiv veliké vojsko lidu branného, táhl z Čech, chtě Ludvíkovi Bavorskému v jeho zeměch i jiným svým nepřáteluom škodu činiti. A když již byl s tím lidem v Tachově, přišly jemu noviny, že Ludvík, nepřítel jeho i vší církve sv., vyjel byl z Mnichova, města svého, na lov do jednoho lesa, a tu zase se navracuje, spadl s koně a upadl na jeden pařez, a od toho pádu že jest nazejtří umřel. Karel to slyše vzdechl a řka: „Požehnaný P. Buoh, kterýž činí divné věci sám! Budiž jemu chvála proto, že jest mi zabránil dnes, abych nejel křesťanské krve prolevat a abych se sám nemstil nad mými nepřátely mú rukú." A odtuď obrátil se hned do Řezna a tu jest přijat poctivě jako král Římský. I pobyv tu málo, jel do Normberka a tu také přijat slavně a všickni měšťané věrnost jemu slibovali. Ale jakž on odjel, hned poslavše pro Ludvíka, markrabí Bramburského, úhlavního krále Českého nepřítele, jemu se poddali. Někteří pak, zvláště řemeslníci, byli k tomu vuole nedali, protož se na své konšely zbauřili a z města svého několik mnoho najznamenitějších vyhnali. Jeden pak člověk, jenž byl velmi vzáctný a znamenitý, nedaleko od Normbergka, jenž byl věrný Karlovi králi, pánu svému, kázal jich těch z města vyhnaných jednoho dne 30 oběsiti, někteří také z nich sú v městě a jiní jinde zmordováni. A ti věrní, jenž na své přísahy pamatovali a v tom,

Ludvík císař volený umřel

317

což sú Karlovi slibovali, věrně stáli, král jim poctivé psaní učinil, jim z věrnosti děkuje a na časy budúcí jim to slibuje svú milostí nahrazovati, jakož pak tak učinil.

Od toho času on Karel hned jezdil po městech říšských, od nich povinnost přijímaje, a v tom ve všem se jemu šťasně vedlo.

